

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Dominik Šarman

Trest domácího vězení, jeho výkon a kontrola

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jana Tlapák Navrátilová, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 12. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 450 315 znaků včetně mezer.

.....

Dominik Šarman

V Praze dne

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval doc. JUDr. Janě Tlapák Navrátilové, Ph.D. za pomoc a cenné rady při vypracování této diplomové práce. Svůj vděk bych rovněž rád vyjádřil všem, kteří mě v průběhu celého studia podporovali, zejména mé rodině. Zvláštní poděkování patří mé přítelkyni za její pomoc a neutuchající trpělivost.

Obsah

Úvod.....	1
1 <i>System trestání v České republice .....</i>	3
1.1 Trestní sankce	3
1.2 Pojem trestu	5
1.3 Účel trestu	11
1.3.1 Absolutní teorie	11
1.3.2 Relativní teorie.....	15
1.3.3 Smíšené teorie	18
1.4 Restorativní justice.....	19
1.5 System trestů a alternativní tresty v České republice.....	24
2 <i>Trest domácího vězení.....</i>	30
2.1 Historie a vývoj trestu domácího vězení.....	31
2.1.1 První fáze vývoje trestání	32
2.1.2 Druhá fáze vývoje trestání	32
2.1.3 Třetí fáze vývoje trestání.....	34
2.1.4 Čtvrtá fáze vývoje trestání	35
2.1.5 Počátky trestu domácího vězení	35
2.1.6 Vývoj trestu domácího vězení v českém právním řádu	37
2.2 Hmotněprávní obsah trestu	39
2.2.1 Povinnosti odsouzeného k trestu domácího vězení	40
2.2.2 Povinnost vést řádný život	41
2.2.3 Práva odsouzeného k trestu domácího vězení	44
2.2.4 Právo na ochranu osobních údajů.....	44
2.2.5 Zahlázení odsouzení k trestu domácího vězení	45
2.3 Ukládání trestu domácího vězení	47
2.3.1 Obecná pravidla ukládání trestů	47
2.3.2 Ukládání trestu domácího vězení.....	49
2.3.3 Podmínky uložení trestu domácího vězení	52
2.3.4 Časový režim výkonu trestu domácího vězení	55
2.4 Výkon trestu domácího vězení.....	60
2.4.1 Nařízení výkonu	61
2.4.2 Výkon trestu domácího vězení.....	63

2.4.3	Odklad a přerušení.....	65
2.4.4	Změna trestu domácího vězení.....	65
2.4.5	Upuštění od výkonu trestu.....	66
2.4.6	Rozhodnutí o výkonu náhradního trestu odnětí svobody	67
2.5	Kontrola trestu domácího vězení	70
2.5.1	Obecný rámec kontroly výkonu trestu domácího vězení	70
2.5.2	Technické zajištění elektronického monitoringu	72
2.5.3	Vývoj technologie elektronického sledování osob.....	73
2.5.4	Kontrola a ochrana osobních údajů	79
2.5.5	Využití elektronického monitoringu u institutů související s domácím vězením	82
2.5.6	Elektronický monitoring <i>de lege ferenda</i>	83
2.6	Úloha probační a mediační služby	89
2.6.1	Úloha Probační a mediační služby při kontrole trestu domácího vězení	90
2.6.2	Činnost Probační a mediační služby před uložení trestu domácího vězení	91
2.6.3	Činnost Probační a mediační služby před nařízením výkonu trestu domácího vězení ...	94
2.6.4	Činnost Probační a mediační služby při výkonu trestu domácího vězení	95
2.7	Kriminologie a resocializační působení trestu domácího vězení	97
2.8	Specifika úpravy trestního opatření domácího vězení pro mladistvé pachatele	100
2.8.1	Podmínky uložení trestního opatření domácího vězení	101
2.8.2	Ukládání trestního opatření domácího vězení.....	103
2.8.3	Zahlazení odsouzení mladistvého	104
2.9	Shrnutí.....	105
3	Aktuality trestu domácího vězení.....	107
3.1	Ukončení elektronického monitoringu v roce 2021.....	107
3.2	Přeměna trestu domácího vězení.....	111
3.3	Přeměna jiných alternativních trestů na trest domácího vězení	113
3.4	Závěr	116
4	Vybraná zahraniční úprava.....	118
4.1	Slovenská republika	118
4.1.1	Současná úprava trestu domácího vězení.....	119
4.1.2	Vývoj právní úpravy trestu domácího vězení.....	122
4.1.3	Kontrola trestu domácího vězení pomocí elektronického monitoringu	124

4.2	Anglie a Wales.....	129
4.2.1	Obecně o institutu domácího vězení	129
4.2.2	Domácí vězení neboli curfew requirement.....	130
4.2.3	Podmínky pro uložení curfew requirement	131
4.2.4	Porušení podmínek	134
4.2.5	Elektronický monitoring.....	135
4.2.6	Statistická data o počtu elektronicky monitorovaných osob v Anglii a Walesu.....	137
4.3	USA.....	138
4.4	Trest domácího vězení a Evropská unie	144
4.4.1	Belgie.....	147
4.4.2	Nizozemsko	150
4.4.3	Německo	151
5	<i>Analýza dosavadní judikatury.....</i>	154
5.1	K ukládání trestu domácího vězení.....	154
5.2	K náhradnímu trestu odnětí svobody	159
5.3	K institutům souvisejícím s domácím vězením	161
5.4	K minulé právní úpravě.....	164
5.5	Zhodnocení praxe soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí v letech 2010 a 2011 Nejvyšším soudem	167
6	<i>Analýza statistických dat .....</i>	171
6.1	Statistická data od roku 2010.....	171
6.2	Vliv elektronického monitoringu.....	173
6.3	Vliv pandemie koronaviru na trest domácího vězení	174
7	<i>Problematické aspekty domácího vězení a návrhy de lege ferenda.....</i>	176
7.1	Vybrané problémy.....	177
7.2	Další problematické aspekty	190
7.3	V čem se inspirovat v zahraničí	192
7.4	Závěr	194
	Závěr	195

Seznam použitých zkratek	198
Seznam použitých zdrojů	199
Abstrakt	213
Abstract.....	214

Úvod

Tématem práce je nepřísnější z tzv. alternativních trestů, tedy trest domácího vězení. Z mého pohledu se jedná o téma velmi aktuální, jelikož se jedná o problematiku poměrně dynamickou, v níž dochází k relativně zásadním změnám. Příkladem může být zavedení elektronického monitoringu v roce 2018 a jeho následné pozastavení v roce 2021. Pravidelné kroky nejen ze strany moci výkonné a zákonodárné svědčí o jejich motivaci, dále usilovat o rozšíření ukládání tohoto trestu. Právní úprava trestu domácího vězení rovněž prošla v poslední době několika důležitými proměnami.

Domácí vězení je trestem existujícím nejen v kontextu tuzemské právní úpravy, nýbrž je také jedním z důležitých institutů používaných v rámci celosvětového trendu snižování vězeňské populace a prosazování různých alternativ nepodmíněného odnětí svobody. Obecně je domácí vězení spojováno se značným očekáváním nejen v rovině ekonomické, tj. snížení nákladů výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, ale také v rovině resocializační, neboť domácí vězení tolik nevytrhuje odsouzeného z jeho běžného života.

Osobně věřím v přínos tohoto druhu trestu v českém právní řádu, nicméně z veřejné odborné debaty i statistického vývoje ukládání (nejen u nás, ale například také na Slovensku) je zjevné, že trest domácího vězení se potýká s řadou praktických i legislativních problémů, které brání jeho širšímu využití. Považuji proto za důležité se tématem podrobně zabývat, problematiku aspekty identifikovat, diskutovat je a snažit se nalézt vhodné řešení tak, aby mohl být využit plný potenciál tohoto trestu.

Cílem práce je komplexně zpracovat trest domácího vězení, a to i s ohledem na témata související. Motivací je seznámit čtenáře s relevantními aspekty tohoto institutu a podněcovat je k zamyšlení. Jedním z důležitých předpokladů k dalšímu vývoji tohoto trestu je totiž, podle mého názoru, přesouvat jej z roviny odborných debat i do povědomí širší veřejnosti a tu seznamovat s principy a benefity nejen trestu domácího vězení, ale alternativních trestů obecně, což v konečném důsledku může významným způsobem přispět k pochopení a akceptaci tohoto druhu trestu a jeho většímu rozšíření.

Pro tyto účely bude v této práci užíváno metody analýzy a syntézy, komparace a deskripce, a to za zpracování teoretických i praktických odborných textů v celém jejich spektru od učebnic, komentářové literatury, monografií, odborných článků a v neposlední řadě i vědeckých výzkumů, přičemž se práce bude snažit čerpat nejen z tuzemské, ale i zahraniční literatury. V práci budou rovněž hojně využity i internetové a mediální zdroje.

V rámci této práce je mým cílem provést rovněž statistickou analýzu na základě shromážděných dostupných statistických dat. Podstatným zdrojem pro naplnění cíle práce bude i judikatura, a to jak z hlediska její komplexní analýzy, tak pro doplnění kontextu napříč celou prací.

Práce bude dělena na celkem sedm kapitol, kdy v první kapitole bude za účelem vytvoření teoretické základny popsána problematika trestu, jeho účelu a systému trestů v České republice. Kapitola druhá bude pojednávat o trestu domácího vězení jako takovém, od jeho historie až po současnou právní úpravu. Další kapitoly se potom budou zabývat jednotlivými tématy, kterými jsou související aktuality, zpracování a srovnání s vybranými zahraničními právními úpravami, analýza relevantní judikatury, statistické zhodnocení dosavadního stavu a konečně zhodnocení a identifikaci problematických aspektů společně s pokusy o navržení řešení některých z nich.

1 Systém trestání v České republice

Vzhledem k tomu, že je trest domácího vězení od roku 2010 součástí české soustavy trestů podle trestního zákoníku, považuji za důležité zahájit tuto práci kapitolou, která bude sloužit jako teoretický úvod do systému trestání v České republice. V této kapitole se nejprve budu zabývat pojmem trestu v nejširším smyslu, z teoretického hlediska provedu rozbor jeho aspektů a představím tři teoretické směry objasňující podstatu a účel trestu. Na výklad o pojmu trestu bude navazovat stručné přestavení konceptu restorativní justice. Na závěr této kapitoly bych se rád zaměřil také na problematiku systému trestů v českém právním řádu.

1.1 Trestní sankce

Trest je podle § 36 trestního zákoníku, vedle ochranných opatření, jednou ze dvou trestních sankcí. To je projevem dvoukolejnosti českého systému trestních sankcí¹. Dvoukolejnost trestních sankcí se však neuplatňuje u mladistvých pachatelů, v jejichž případě se dle § 10 zákona o soudnictví ve věcech mládeže uplatňují pouze opatření, která se dále dělí na výchovná, ochranná a trestní opatření.²

Vzhledem k tomu, že ve zbytku této práce bude věnována pozornost pouze trestům, a nikoliv ochranným opatřením, považuji za důležité oba pojmy důsledně odlišit. Jak je již zmíněno výše, pojem trestní sankce představuje souhrnné obecné pojmenování pro tresty a ochranná opatření. U trestů a ochranných opatření lze nalézt některé shodné rysy. Například obě trestní sankce jsou ukládány autoritativně ze strany soudů. Obě jsou totiž prostředkem státního donucení a mají za cíl zachování společenského řádu, ochranu společnosti a zabraňování páchání trestné činnosti.³

Problematickou otázkou rozlišování ochranných opatření a trestů je působení újmy. V případě trestů je působení újmy jejich nedílnou součástí a rovněž u ochranných opatření můžeme hovořit, přinejmenším ve většině případů, také o újmě, a to buďto na svobodě či na

---

¹ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 336.

² ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Praha: Leges, 2016, s. 22–23.

³ SOLNAR, Vladimír. *Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. s. 5.

majetku. Rozdíl však spočívá v povaze této újmy – újma způsobená při uložení a výkonu ochranného opatření je pouze jakousi negativní externalitou, která není v samotné podstatě a smyslu ochranného opatření vyžadována. Podstatou ochranných opatření je především ochrana společnosti i jedince, jemuž je ochranné opatření ukládáno. Způsobení újmy se pouze nelze, z podstaty věci, vyhnout.⁴ Je proto jen otázkou perspektivy, zdali tento rys vnímat jako společný, nebo jako odlišující.

Avšak mezi tresty a ochrannými opatřeními existují zcela zjevné rozdíly. Pokud například porovnáme tresty a ochranná opatření z hlediska osoby, které je možné danou trestní sankci uložit, zjistíme, že zatímco trest lze uložit pouze pachateli trestného činu, resp. osobě trestně odpovědné, ochranné opatření může být uloženo i osobám trestně neodpovědným (například osobám, které byly v době spáchání trestného činu ve stavu nepřičetnosti).⁵ Navíc se nemusí vůbec jednat o osobu, která se přímo podílela na trestné činnosti, resp. svým jednáním naplnila skutkovou podstatu trestného činu, ale pouze existuje určitá souvislost této osoby s trestným činem (například má u sebe věc, která pochází z trestné činnosti pachatele).⁶ Další neméně důležitou odlišností mezi tresty a ochrannými opatřeními je, že na rozdíl od trestu s sebou ochranné opatření zpravidla nenese negativní hodnocení činu, resp. společenský odsudek.⁷

Zatímco druhy trestu budou předmětem této práce později, ohledně druhů ochranných opatření je na místě stručně uvést, že v českém trestním zákoníku je v ustanovení § 98 zakotveno celkem pět ochranných opatření – jmenovitě se jedná o ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci, zabránění části majetku a, speciálně pro mladistvé pachatele, ochranná výchova jejich úpravu nalezneme v § 96-104 trestního zákoníku. Pro účely této práce se však nebudu věnovat detailnějšímu představení jednotlivých ochranných opatření.

---

⁴ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 48.

⁵ Podle § 99 odst. 1 trestního zákoníku lze ochranné opatření ve formě ochranného léčení uložit i pachateli činu jinak trestného. Obdobně to platí v případě zabezpečovací detence podle § 100 odst. 1 trestního zákoníku.

⁶ Podle § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku lze uložit ochranné opatření spočívající v zabránění věci, která je výnosem z trestné činnosti a náleží pachateli odsouzenému za tento trestný čin bez ohledu na to, kdo s ní v daném okamžiku disponuje.

⁷ SOLNARĚ, Vladimír. *Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. s. 6.

1.2 Pojem trestu

Ptáme-li se na definici pojmu trestu, odpověď v současnosti nenalezneme v textech platných a účinných zákonů. V průběhu několika desetiletí však byly identifikovány různými autory poměrně podobné znaky. Pro účely této práce jsem jako výchozí pro definování trestu, který podrobím bližšímu rozboru, zvolil přístup podle Tlapák Navrátilové, který obsahuje, podle mého názoru, ucelený popis trestu s tím, že jednotlivé prvky jsou dále pouze rozváděny. Tento popis trestu má dvě části, přičemž podle první části *“trestem rozumíme zákonem stanovený právní následek za určité protiprávní jednání. Trest, právní následek činu, na němž lpí vina, spočívá v právní újmě a ta je pachatelem činu pocíťována jako zlo a podle vůle zákonodárce má být jako taková přijímána.”*⁸ V druhé části se dále uvádí, že trest je *„prostředkem státního donucení, který stát užívá k ochraně zájmů chráněných trestním zákonem, ochraně společnosti před trestnými činy a jejich pachateli. Jedná se o újmu na svobodě, majetkových nebo jiných právech odsouzeného, kterou může pachateli trestného činu uložit jen soud na základě zákona“*⁹.

Při podrobnějším zkoumání jednotlivých definičních prvků v uvedeném pořadí shledáme, že je nejprve zapotřebí, aby byl trest stanoven zákonem. To je ostatně vyjádřením jedné ze základních zásad trestního práva, a to *nulla poena sine lege*¹⁰, tedy není trestu bez zákona, která zároveň vyplývá i z čl. 39 LZPS, podle něhož pouze zákon stanoví, jaké jednání je trestným činem a jaký trest lze za něj uložit.

Trest je dále popisován jako právní následek za určité protiprávní jednání. Obdobně například Chmelík hovoří o trestu jako o *právním následku za trestný čin*¹¹, Solnař zase jako o *následku trestného činu*¹². Trestným činem se podle zákonné definice v ustanovení § 13 odst. 1 trestního zákoníku rozumí *protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v zákoně*. V každém případě je podle rozebírané definice nutné, aby

---

⁸ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 401.

⁹ Tamtéž, s. 403.

¹⁰ § 37 odst. 1 trestního zákoníku.

¹¹ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 199.

¹² SOLNAŘ, Vladimír. *Tresty a ochranná opatření*. Praha: Academia, 1979. s. 13.

na takovém protiprávním jednání tzv. *Ipēla vina*¹³, což lze chápat tak, že z pohledu pachatele je naplněna subjektivní stránka trestného činu, tj. jednání je pokryto jednou z forem zavinění.¹⁴

Jsou-li splněny předpoklady uložení trestu, pak, dle výše uvedené definice, je znakem samotného trestu způsobení újmy pachateli. Způsobení újmy považuje například také Novotný¹⁵ za nejcharakterističtější a nezbytný znak trestu. Tato újma spojená s trestem musí však zároveň být „právní újmou“, tedy újmu způsobenou právem a po právu, která je a má být pachatelem pocíťována jako zlo a dle zákonodárce má jako taková být přijímána.¹⁶ Jedná se tak o újmu záměrnou naplňující účel trestu, kterému bude věnována bližší pozornost v příští podkapitole.

S újmou jako znakem trestu je nutně spojena zásada personalit trestu, tedy požadavek, aby tato újma spojená s trestem dopadala pouze na bedra pachatele. Jinými slovy, trest musí být ukládán přímo osobě pachatele a nepřipadá tudíž v úvahu jakési „substituční trestání“, tj. uložení trestu jiné osobě za pachatelův trestný čin.¹⁷ Není tedy například možné, aby byla potrestána matka, jako rodič a zákonný zástupce, za provinění svého dítěte, kterému není možné trest uložit z důvodu nízkého věku vylučujícího jeho trestní odpovědnost. Považuji však za nutné podotknout, že stoprocentní naplnění zásady personalit trestu často není možné, a jak bude podrobněji rozebráno v dalších částech této práce, u trestu domácího vězení se často naplnění této zásady jeví jako složitější než u jiných trestů. Je tomu tak již z podstaty trestu domácího vězení, neboť není možné úplně vyloučit dopad tohoto trestu na ostatní členy domácnosti odsouzeného.

Újma spojená s trestem se u osob odlišných od pachatele může projevovat v různých podobách. Představíme-li si typický případ, kdy je pachatel odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody je zřejmé, že tento druh trestu s sebou přináší pravděpodobně nejvíce negativních externalit dopadajících na okolí odsouzeného, zejména pak na jeho rodinu, do níž

---

¹³ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 401.

¹⁴ Tamtéž. s. 230-233.

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 337.

¹⁶ Op. cit. 13.

¹⁷ Tamtéž. s. 404.

lze zahrnout jednak příbuzné pachatele, ale i osoby žijící ve společné domácnosti s pachatelem. Nejvýrazněji se pak negativní následky trestu projevují u osob, které jsou na pachateli závislé výživou, například pokud je pachatel jediným rodičem pečujícím o dítě. Nejedná se však pouze o finanční a materiální zajištění, ale významný dopad má výkon trestu pachatelem i na o osobní péči, sociální kontakt a emoční vztah dítěte k rodiči.

Je však nutné si uvědomit, že výkon v zásadě jakéhokoli druhu trestu má velmi široký dosah a může poškodit i osoby, které mají s pachatelem i jiné než rodinné vztahy. Kupříkladu zaměstnává-li zaměstnavatel výjimečně schopného zaměstnance disponujícího specifickými schopnostmi a zkušenostmi, jistě bude považovat nástup tohoto zaměstnance do výkonu trestu odnětí svobody za citelnou ztrátu. Častým případem je také situace, kdy pachatel je dlužníkem a výkon trestu odnětí svobody provázený ztrátou příjmu, a tedy i schopnosti splácet své dluhy, jeho věřitele značně poškozuje.¹⁸

Za výše uvedených okolností může být trest domácího vězení v některých případech vhodným řešením právě z hlediska zásady personaly trestu. Tak tomu bylo například v případě rozhodovaném Ústavním soudem.¹⁹ V dané věci byl soudem prvního stupně uložen trest domácího vězení dosud bezúhonnému pachateli, který pod vlivem alkoholu způsobil dopravní nehodu, při níž z nedbalosti usmrtil své dítě a manželku. Prvostupňový soud vyhodnotil spáchané trestné činy jako relativně málo společensky škodlivé a při ukládání trestu přihlédl k zájmům mladšího syna, o nějž pachatel pečoval. Z pohledu zásady personaly trestu se soudu prvního stupně jevílo jako vhodnější uložit trest domácího vězení, který umožní pachateli nadále pečovat o svého syna a maximálně zabrání negativním důsledkům spojeným s nepodmíněným trestem odnětí svobody (například svěřením do péče jiných osob nebo do ústavní péče a ztrátou domácího zázemí, odloučením od otce a ztrátou sociálních vazeb, společenská stigmatizace). Zatímco odvolací soud a Nejvyšší soud vyhodnotily situaci odlišně, protože byl trest domácího vězení změněn na nepodmíněný trest odnětí svobody v délce čtyři roky, Ústavní soud dal nakonec za pravdu soudu prvního stupně.

Trest domácího vězení, který je vhodnou alternativou právě k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, umožňuje dotčeným osobám uchovat jejich sociální zázemí, pečovat o rodinu

---

¹⁸ VÁŇA, Aleš. Ukládání trestů pachatelům v úpadku. In: GRIVNA, Tomáš a HANA ŠIMÁNOVÁ (eds.). *Ukládání trestů a jejich výkon: sborník příspěvků z konference pořádané PF UK A UOČR dne 4. června 2020*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 217 an.

¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. Zn. II ÚS 2027/17.

a nadále vykonávat své zaměstnání.²⁰ Ačkoliv to nemusí být na první pohled zřejmé, ani trest domácího vězení není prostý určitých negativ, jejichž podrobnějšímu rozboru bude věnována samostatná kapitola 7 pojednávající o nepříznivých důsledcích a nedostatcích trestu domácího vězení. Pro úplnost lze na tomto místě uvést, že výkon trestu domácího vězení může zejména způsobit narušení soukromí a určitého rodinného řádu.

Nad rámec popisu trestu Tlapák Navrátilové, dodává Novotný další charakteristický znak trestu, a sice že je v něm obsaženo negativní hodnocení a společenský odsudek pachatele a jeho činu.²¹ K podobnému názoru dochází rovněž Solnař.²² Lze však podotknout, že aspekt společenského odsudku jako součásti trestu nezůstává pouze v rovině definice, ale současně se vztahuje také k problematice účelu trestu, který bude rozebrán v následujících kapitolách.

Definičním znakem trestu je vedle výše uvedených také skutečnost, že představuje prostředek státního donucení, dalo by se dokonce říci, že prostředek nejostřejší.²³ S trestem jako nejtvrdějším prostředkem státního donucení nesmíme opomenout přímou souvislost se zásadou subsidiarity trestní represe, která vyjadřuje, že trestní právo, a tedy i trest jako prostředek státního donucení, se uplatňuje v případech, kdy nepostačuje prostředek mírnější.²⁴

Trest je podle rozebírané definice používán za účelem ochrany společnosti, kterážto je vykonávána pohrůzkou, ukládáním a výkonem trestů.²⁵ Tato skutečnost zcela jasně indukuje preventivní účel trestu, jehož projevem je v ideálním případě upuštění od spáchání zamýšleného trestného činu. Následná reakce v případě spáchání činu, která s sebou přináší negativní následek, pak jen utvrzuje onu pohrůzku. Lze tedy konstatovat, že i trest samotný je v tomto případě především projevem prevence. Z hlediska míry preventivního účinku trestu pak platí, že nejúčinnějším trestem je trest rychlý, uložený bezprostředně po spáchání

---

²⁰ Srov. např. KRAHL, Matthias. *Elektronicky hlídání domácího vězení*. Právní rozhledy. 1998, č. 5, s. 232. nebo NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, (10), s. 94.

²¹ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 338.

²² SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. s. 6.

²³ SOLNAŘ, Vladimír. *Tresty a ochranná opatření*. Praha: Academia, 1979. s. 12.

²⁴ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 42.

²⁵ Op. cit. 21. s. 337.

trestného činu, a nevyhnutelný.²⁶ Z toho vyplývá společenská důležitost institutu trestu, neboť je-li trestný čin vyšetřen, odsouzen a je-li trest vykonán, dochází k upevnování autority nejen celého trestního systému, ale i společenského řádu. Tlapák Navrátilová k tomu dále konstatuje, že ochrana společnosti, coby základní cíl trestu, je výchozí myšlenkou českého trestního zákoníku, konkrétně potom ochrana před trestnými činy a jejich pachateli. Cílem je tedy optimálně úplná redukce jakékoliv trestné činnosti, případně omezení trestné činnosti na co nejmenší možnou míru.²⁷ „Ochranu před kriminalitou uskutečňuje trestní právo tak, že stanoví v trestněprávních normách základní pravidla pro chování lidí ve společnosti, stanoví, které ze společensky škodlivých a vytykátečných činů je třeba považovat za trestné činy a pro případ jejich spáchání stanoví trestní sankce.“²⁸

Neméně důležitým charakteristickým znakem trestu je jeho procedurální aspekt vycházející z čl. 40 Listiny, a sice že trest může být uložen pachateli trestného činu pouze soudem. Výlučná pravomoc soudů ukládat tresty je odlišuje od jiných sankcí vyskytujících se v našem právním řádu, tj. například od správních trestů za přestupky a od disciplinárních trestů.²⁹ S těmito také často nebývá spojen již výše zmíněný široký společenský odsudek.

Z výše uvedeného lze dovodit, že vnímání trestu je v čase poměrně stálé. Dokladem malé proměnlivosti definice trestu je rovněž příklad ze Solnařovy již citované publikace *Tresty a ochranná opatření* z roku 1979, kde v rámci definice trestu nalézáme zásadní podobnost v klíčových znacích popsaných výše: Trest je a) prostředek státního donucení, b) následek trestného činu, c) jeho podstatou je záměrné způsobení újmy, d) vyjadřuje odsudek pachatele a konečně e) je ukládán výhradně soudy. Nad rámec dosud popsaného Solnař rozvíjí procedurální aspekt definice trestu a dodává, že trest je možné uložit pouze v závěru trestního řízení.³⁰ Obecně lze tedy konstatovat, že definice trestu se příliš nemění nejen v čase, ale ani napříč různými autory.

---

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04.

²⁷ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 404.

²⁸ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 336.

²⁹ Op. cit. 27. s. 405.

³⁰ SOLNAŘ, Vladimír. *Tresty a ochranná opatření*. Praha: Academia, 1979. s. 13-15.

Relativní konstantnost definice trestu platí nejen pro český právní řád a obdobné vnímání trestu lze pozorovat i v publikacích zahraničních autorů. Vzhledem k tomu, že definice trestu a její úskalí nejsou jádrem této práce, pro úplnost uvádím příkladem pouze definici H. L. A. Harta, kterou považuji za výstižnou. Hart ve své definici vymezuje trest pomocí těchto charakteristických znaků: Trest vždy přináší následky vnímané pachatelem jako nepříjemné či bolestivé, je ukládán pouze pachateli trestného činu za porušení právních pravidel a je ukládán autoritou vycházející ze stejného právního řádu, jehož pravidla pachatel trestným činem porušil.³¹

Pro účely závěrečného shrnutí definice trestu tedy můžeme použít následující klíčové znaky trestu, podle kterých je trest a) prostředek státního donucení, b) lze jej uložit výlučně pachateli, c) ukládán výhradně soudy d) působí pachateli újmu a obsahuje společenské odsouzení.³²

Jak již bylo naznačeno výše, s pojmem trestu se váže řada zásad. Jedná se například o zásadu *nulla poena sine lege*, zásadu přiměřenosti, zásadu subsidiarity trestní represe, zásadu personality trestu, zásadu individualizace či o zásadu neslučitelnosti některých druhů sankcí.³³ Z pohledu trestu domácího vězení je rovněž relevantní zásada humanity, která pramení z ústavního pořádku, konkrétně z čl. 7 Listiny a z čl. 3 Evropské úmluvy. Podle této zásady je zakázáno kromě mučení také podrobování nelidskému nebo ponižujícímu zacházení anebo trestu. Působená újma a odsudek tedy nesmí být kruté, nelidské nebo ponižující. Nicméně lze podotknout, že trest a trestní proces jsou nevyhnutelně již ze své podstaty vždy pro pachatele více či méně ponižující,³⁴ neboť ponížení určitého druhu a intenzity je patrně nutnou konsekvencí společenského odsudku, který je pojmovým znakem trestu a bez kterého by celý systém trestního práva selhával ve svém působení a účinku. Klíčové proto je udržet jen takovou míru ponížení, která je nezbytně nutná k naplnění účelu trestu.

---

³¹ HART, H. L. A. *The Concept of Law*. Oxford: Clarendon Press, 1961. s. 29.

³² JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 405.

³³ Tamtéž. s. 406.

³⁴ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 95.

1.3 Účel trestu

Pokud hovoříme o trestu, nebyl by výklad kompletní bez vypořádání se s problematikou účelu trestu. Jedná se o téma hodné dlouhých diskusí nejen právních, ale i filozofických, psychologických a etických již od nepaměti.³⁵ Obecně, dle mého názoru, představuje účel trestu jedno z trestněprávních témat s nejširším přesahem do jiných vědních oborů. Pro účely této práce se pokusím pouze o stručné shrnutí toho nejdůležitějšího, podobně jako v předchozí podkapitole. Co se týče českého právního řádu je vhodné na úvod podotknout, že účel trestu není, stejně jako pojem trestu, vyjádřen explicitně a je tak na trestněprávní teorii a judikatuře, aby jej dovozovala. V souvislosti s ukládáním trestů jako takových si nutně musíme položit otázku, je-li funkcí trestní represe uložení sankce a zda se jedná o cíl sám o sobě?³⁶ Co je, či by mělo být účelem trestu? Odpověď na tuto otázku utváří tři hlavní myšlenkové proudy, které nazýváme teoriemi absolutními, relativními a teoriemi smíšenými.

1.3.1 Absolutní teorie

Někdy též retributivní či odplatné teorie, jsou svým původem nejstarší a dalo by se říci, že z hlediska uvažování lidské společnosti, také nejpřirozenější, nikoliv však kategoricky nejlepší, nesprávnější nebo neúčinnější. Nejpřirozenější proto, že absolutní teorie pokládají za jediný a výlučný účel uložení a vykonání trestu, odplatu. Podle těchto teorií je trest „zrcadlovým odrazem spáchaného trestného činu“.³⁷ Nelze přitom popřít, že ve většině lidí je tento koncept uvažování ukotven již od nejranějšího stádia života – za prohřešek v podobě porušení pravidel přijde trest, resp. odplata. Připouštím, že tento příklad je v jistém ohledu zjednodušující, neboť tak jako v sobě trest v tomto případě nese prvky absolutní teorie, tedy trestu jako odplaty, stejně tak obsahuje i prvky výchovné. Dalo by se proto říci, že tento příklad lze ve skutečnosti při hlubší analýze považovat za projev spíše teorií smíšených. Zde totiž povětšinou rodič zamýšlí nejen potrestat, nýbrž také zabránit dalším prohřeškům, a to jak u konkrétního dítěte (individuální prevence), tak například u ostatních sourozenců (generální prevence).

---

³⁵ Srov. např. LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 11-18.

³⁶ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 401.

³⁷ NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 199.

V každém případě je v rámci absolutní teorie v trestním právu nutné striktně odlišovat pojem odplaty od pomsty, která v sobě obsahuje poněkud odlišné rysy. Lata předkládá pět rozdílů mezi odplatou a pomstou. Zatímco odplata je vykonávána za něco výlučně zlého a v rozporu s pravidly, pomsta je možná i za chování, které můžeme všeobecně považovat za souladné se společenským řádem, například jako zášť po řádné porážce ve hře. Dále by odplata měla být ekvivalentní míře provinění, pomsta žádný takovýto limit nemá. Pomsta je výhradně osobního rázu a vykonává ji poškozený nebo jeho blízký, zatímco odplatu může vykonat kdokoliv, například stát (v našem právním řádu dokonce výhradně stát).³⁸ Proto se také někdy můžeme setkat s tím, že má stát tzv. monopol na legální násilí.³⁹ Pomsta je také oproti odplatě emočně zabarvena a konečně není uplatňována obecně a jednotně. Když se osoba za nějaké jednání pomstí, neznamená to, že bude příště za stejných, či obdobných okolností jednat stejně.⁴⁰

Nutným předpokladem absolutní teorie je, aby byl trest spravedlivý, a spravedlivým trestem může být pouze trest přiměřený. Přičemž ona přiměřenost je vázána výlučně na povahu a závažnost trestného činu, nikoliv například na poměry a osobu pachatele, což jsou právě aspekty, které jsou relevantní v případě teorií relativních, resp. smíšených.⁴¹

Zřejmě nejznámějšími zastánci těchto teorií jsou G. Hegel a I. Kant. Hegel je znám svým proslulým označením trestu jako „negace negace práva“, když tvrdí, že trest je nutnou reakcí na porušení práva.⁴² Kanta lze mezi zastánce absolutních teorií řadit na základě jeho kategorického imperativu v podobě nutného trestu jako požadavku na zachování spravedlnosti.⁴³

O absolutních teoriích se zpravidla hovoří v množném čísle, poněvadž se, totožně jako u dvou následujících skupin teorií, rozdělují na několik dílčích skupin. Tyto skupiny se sice shodují ve svém jádru, tedy v účelu trestu jako odplatě, ospravedlněné samotným porušením

---

³⁸ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 34-35.

³⁹ WEBER, Max. Politika jako povolání. In: WEBER, Max. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: OIKOYMENH, 1998, s. 246.

⁴⁰ Op. cit. 38.

⁴¹ Tamtéž. s. 67-73.

⁴² HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich a ŠPALEK, Vladimír. *Základy filosofie práva*. Praha: Academia, 1992. s. 128.

⁴³ KANT, Immanuel a DROBNICKIJ, Oleg Grigor'jevič. *Kantova filozofie a současnost*. Praha: Svoboda, 1981. s. 190-191.

práva, ale liší se způsobem, kterým trest, resp. odplatu, odůvodňují. Lata přichází s pěti různými způsoby vysvětlení odplaty.⁴⁴ Konkrétně se jedná o trest coby a) požadavek spravedlnosti a znovunastolení práva, b) ztráta pachatelových práv, c) znovunastolení rovnováhy a odejmutí neoprávněně získané výhody, d) manifestace nesouhlasu s chováním pachatele a konečně e) možnost k pokání.⁴⁵

Trest coby nastolení rovnováhy, je dle Lata nejryzejší podobou retribučních teorií, jelikož podstata je v zásadě totožná s všeobecným popisem absolutních teorií. V tomto případě je odmítán jakýkoliv vedlejší společenský účel a trest je ospravedlněn spácháním zločinu. Za zastávce trestu jako nutné reakce na zločin a vyrovnání hladiny spravedlnosti lze považovat právě Kanta a Hegela.

Trest coby ztrátu pachatelových práv chápe Lata jako situaci, kdy pachatel svým rozhodnutím dopustit se trestného činu, se vědomě vzdává svých sice nezadatelných a nezrušitelných, ale za těchto okolností omezených základních práv např. práva na život, svobodu a majetek. Vychází z teze, že člověk je nadán svými základními právy podmíněně, pokud se proti nim sám neproviní. Jak totiž plyne již z ústavního práva, svobody a práva jedince neexistují ve vakuu, naopak jsou limitovány svobodami a právy ostatních.⁴⁶ Pokud tedy pachatel tyto hranice nerespektuje a potírá práva druhých, sám se „vzdává“, deroguje ta svá.

Trest coby znovunastolení rovnováhy a odejmutí neoprávněně získané výhody. Tomuto přístupu Lata vytýká, že ne každé spáchání přináší výhodu, prospěch či užitek. Dovolují si však přijít se zamyšlením, které toto tvrzení do jisté míry popírá. Domnívám se totiž, že každý trestný čin sebou nese pro pachatele nějaký kladný výsledek ve smyslu výhody, užitku či úlevy. I přesto, že pachatel nezíská žádný hmotný statek nebo společenské zvýhodnění, vždy pro něj trestný čin má určitý význam. Prospěch nemusí být tak zjevný jako kupříkladu ukradená peněženka. Vezmeme-li za příklad ublížení na zdraví, které na první pohled žádný zjevný prospěch nepřináší, může pomoci pachateli například k emoční úlevě nebo uspokojení v případě, že pachatel například trpí některou duševní odchylkou, což lze

---

⁴⁴ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 36-45.

⁴⁵ Existuje řada dalších způsobů dělení, srov. COTTINGHAM, John. Varieties of Retribution. *The Philosophical Quarterly* (1950-). The University of St. Andrews, 1979, 29(116), 240-241.

⁴⁶ WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání, 4. vydání ve Vydavatelství Aleš Čeněk. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 150-151.

podle mého názoru rovněž považovat za užitek, byť nehmotný a nesnadno uchopitelný. I takováto výhoda na duševní či emocionální úrovni vzniká na úkor jiného a tuto výhodu je nutné odejmout. Dle mého lze proto tvrdit, že u každého trestného činu může dojít k nastolení rovnováhy odebráním neoprávněné výhody.

Druhou rovinnou této teze je rovnováha ve vztahu k pravidlům chování a podmínkám pro život, které platí pro všechny jednotlivce a měly by být pro každého ve srovnatelné pozici stejné. Pokud se pachatel tomuto řádu vzepře, logicky může docílit výsledku, kterého tzv. „fair-players“⁴⁷ dosáhnout nemohou. Pokud by takovýchto narušitelů bylo příliš, nebylo by možné, nebo přinejmenším velmi náročné, žít život, který se neprotiví právu, morálce a společenskému řádu. Právo a trest tu tedy působí jako protiváha, která vyrovnává vychýlení a vrací způsob života v souladu s pravidly do polohy lukrativnější varianty. V této souvislosti se tedy zdá, že cílem trestního práva a práva obecně je, aby život v souladu se společenským řádem byl výhodnější, a proto pro občany státu atraktivnější.

Trest coby manifestace nesouhlasu s chováním pachatele. V souvislosti s touto teorií si lze povšimnout, jak se zde prolínají pojmové znaky samotného trestu popsané výše a aspektů jednotlivých teorií. Jak je již uvedeno v podkapitole o pojmu trestu, Novotný dokonce považuje vyjádření společenského odsudku za charakteristiku trestu.⁴⁸ Stejně tak ochrana společnosti se vyskytuje na více úrovních, když se s ní setkáme už v rámci trestního práva jako celku, jehož posláním je právě ochrana společnosti. Úsilí o ochranu společnosti je dále zahrnuto také v pojmu trestu, a zároveň se může jednat o jeden z jeho účelů; Ústavní soud ho dokonce považuje za účel primární.⁴⁹

Trest tedy můžeme považovat za komunikační nástroj *sui generis*, který primárně směřuje vůči odsouzenému, ale samozřejmě vyjadřuje celospolečenské mínění i pro společnost, která si tím může utvrzovat, co je a není správné a jaké chování případně je či není tolerováno.

---

⁴⁷ TONRY, Michael. *Why Punish? How Much?: A Reader on Punishment*. Oxford University Press, 2011. s. 109–110.

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 338.

⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2003, sp. zn. III. ÚS 68/04 nebo nález Ústavního soudu ze dne 29. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 144/05.

Trest coby možnost k pokání je dle mého názoru asi nejvíce abstraktní. Předpokládá totiž, že výkon trestu bude pro pachatele příležitostí k tomu, aby pochopil škodlivost, „špatnost“ svého chování, byl pohnut k lítosti, kál se a došel sám k polepšení. Tato forma má výrazný duchovní přesah a z mého pohledu se zdá jako málo pravděpodobnou reakcí u většiny pachatelů trestné činnosti, kteří jsou proti své vůli dostiženi a potrestáni. Jedná se proto spíše o ideu naplňovanou v menšině případů, která by však ve skutečnosti byla ideální individuální prevencí zajišťující doživotní nápravu a odrazení pachatele od trestné činnosti.

1.3.2 Relativní teorie

Rovněž také utilitární teorie, v kontrastu s doposud rozebíranými teoriemi absolutními, vychází z teze, že účelem trestu není odplata, nýbrž určitý společenský účel. Tento střesní pojem zahrnuje nejrůznorodější pohledy na problematiku trestání.⁵⁰ Skupina relativních teorií se dále větví na základě toho, jak a čím je účel trestu vymezován. Existuje mnoho třídění a mnoho autorů, kteří tato třídění předestírají a s trochou nadsázky se dá říci, že co autor to odlišný pohled. Za ustálené dělení je však považováno dělení na teorie odstrašující, nápravné, izolační a restituční, které si nyní stručně rozebereme.⁵¹

Teorie odstrašující usilují o to, aby potenciální pachatel došel k závěru, že není výhodné spáchat trestný čin a páchání trestné činnosti se zdržel. Lata definuje odstrašení jako situaci, kdy se jedinec zdrží nějakého jednání, neboť se obává následku, který by mohl nastat, pokud by se dopustil zamýšleného jednání. Relevantní pro tyto teorie jsou však výhradně taková zdržení se, ke kterým došlo ze strachu z potrestání, nikoliv například z morálního prozření nebo proto, že potenciální pachatel zjistí, že realizace jednání, které je trestným činem, není např. fyzicky schopen.⁵²

S teoriemi odstrašujícími souvisejí tzv. šokové tresty neboli tresty ukládané na velmi krátkou dobu, které mají, především mladé prvopachatele vyděsit během krátkého pobytu ve věznici a odradit ho od dalších trestných činů.⁵³ Dále jsou v souvislosti s teoriemi odstrašujícími skloňovány exemplární tresty, tedy tresty mimořádně vysoké, aby působily na

---

⁵⁰ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 19 a násl.

⁵¹ NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 200-207.

⁵² Op. cit. 50. s. 20-21.

⁵³ KARABEC, Zdeněk. K problematice trestání a trestů. *Sociologický časopis*. 37 (1), 2001, s. 73–87.

případně další pachatele, kteří se takového jednání mají následně zdržet.⁵⁴ Narážíme však na otázku legitimacy ukládání trestu, který je zcela zjevně nepřiměřený závažnosti trestného činu a poměrům pachatele, jen abychom naplňovali společenský účel, v tomto případě odstrašení dalších potenciálních pachatelů (tj. generální prevenci).

Teorie nápravné se v rámci relativních teorií vyznačují tím, že jejich nástroje se *de facto* aktivují až po spáchání trestného činu. Z mého pohledu rovněž jako jediné, hledí výhradně do minulosti a až v reakci na to, co se stalo, usilují o to, aby nedošlo ke spáchání dalšího trestného činu. Teorie nápravné nebo také rehabilitační, se dále oproti předcházející odstrašující teorii liší tím, že nepracuje generálně se společností, ale pouze s pachatelem, resp. odsouzeným, kterému je věnována odborná terapeutická péče s cílem napravit jeho vztah k obecně přijímaným společenským hodnotám, jejichž nerespektování svědčí o pachatelově narušenosti. Dalo by se říci, že teorie nápravné jsou reakcí na teorie odstrašující, protože, jak tvrdí Lata, pouhé odstrašení negarantuje budoucí bezúhonnost.⁵⁵ Odstrašení totiž s postupem času může ztrácet na intenzitě nebo se třeba zvýší mezní užitek, který by spácháním trestného činu pachatel získal. Nevýhodami těchto přístupů jsou vysoká časová a finanční náročnost a požadavek na spolupráci pachatele – pokud se nerozhodne přijmout odbornou péči, nebude možné kýmž výsledků dosáhnout. Rehabilitační teorie shledávají příčiny kriminálního chování v nevyzrálosti pachatele, nevyhovující výchově v dětství, rodinných obtížích, nízké úrovni vzdělání, chudobě a některých dalších.⁵⁶ Na tyto aspekty se poté, v rámci zmíněné péče, zaměřuje pozornost.

Teorie izolační nebo též eliminační tvrdí, že pachatele, který ohrožuje společnost a další práce s ním se nejeví jako perspektivní, je potřeba izolovat (například odnětím svobody) a znemožnit mu tak možnost páchat další trestnou činnost. Nevýhodou tohoto postupu je, že navzdory své vysoké, takřka stoprocentní účinnosti po dobu výkonu trestu, není příliš spolehlivá po jeho skončení, kdy může naopak v některých případech vést k většímu riziku recidivy, než jaké hrozilo před nástupem výkonu trestu. Často jsou v této souvislosti zmiňovány faktory jako kriminogenní působení ostatních spoluvězňů, zpřetrhání sociálních vazeb či při opravdu dlouhých trestech ztráta kontaktu se světem a s tím spojená degradovaná schopnost zajistit si životní potřeby. Jedinými případy, kdy se izolační řešení jeví jako

---

⁵⁴ NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 201.

⁵⁵ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 26.

⁵⁶ Tamtéž.

nevyhnutelné, jsou případy osob nenapravitelných a vysoce nebezpečných, kterým po spáchání zvláště závažného zločinu bude uložen výjimečný trest doživotí, kde již výše uvedené nedostatky nebudou mít význam. Přetrvávající nevýhodou, která se spíše naopak prohloubí, jsou často uváděné vysoké finanční náklady na výstavbu a provoz věznic, přičemž denní náklady na jednoho vězně v roce 2021 činily 1 841 Kč⁵⁷.

Eliminační charakter je však přítomen i u jiných druhů trestů, například se jedná o vyhoštění a zákaz činnosti⁵⁸ a v krajním případě, trest smrti, který však není možné podle čl. 6 odst. 3 Listiny ukládat. Na tomto místě si můžeme položit otázku, do jaké míry lze za eliminační považovat trest domácího vězení a do jaké míry může představovat lepší variantu než tradiční trest odnětí svobody. Je nesporné, že do jisté míry se jedná o stejnou situaci jako v případě již zmiňovaného zákazu činnosti, kdy neexistuje žádná fyzická, neprostupná bariéra, která by, v případě, že se odsouzený rozhodne spáchat další trestný čin, takovému jednání zabránila. Na druhou stranu, jedná-li se o pachatele, který není zvláště nebezpečný, může podle mého názoru představovat dostatečnou motivaci k upuštění od spáchání trestného činu.

Teorie restituční klade důraz na postavení, roli a situaci poškozeného. Tato teorie tvoří teoretický základ pro restorativní justici, o níž bude pojednáno v příští podkapitole, pročez není na tomto místě nutný její podrobnější rozbor. Stručně by se však dalo říci, že restituční teorie proměňuje paradigma nahlížení na trestný čin tak, že neklade do popředí rovinu porušení společenského řádu, nýbrž vznikuvší újmu na straně poškozeného⁵⁹, a to jak materiální, tak nemateriální, kterou se snaží za pomoci různých nástrojů napravit a pomoci pachateli pochopit důsledky jeho činů.

---

⁵⁷ MĀSIAROVÁ, Lucie. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2021* [online]. [cit. 2022-10-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

⁵⁸ Je však diskutabilní, do jaké míry tento trest skutečně plní eliminační funkci a do jaké míry se jedná pouze o jakýsi zdůrazněný požadavek vůči pachateli, který mu však v dané chvíli, s výjimkou hrozby případných dalších postihů, fakticky nic nebrání porušit. Kladu si otázku, zdali by nebylo příhodnější tento druh trestu řadit mezi odstrašující, jelikož spíše zpřísňuje případný postih v případě konání takové činnosti, a tím pachatele motivuje se takového jednání zdržet.

⁵⁹ NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. s. 206-207.

1.3.3 Smíšené teorie

Jak již samotný název napovídá, jsou smíšené teorie kombinací obou výše popsaných skupin a představují *vícedimenzní pojetí trestu*⁶⁰. Zastánci této teorie přiznávají, že jedním z účelů je potrestání, odplata, ale zároveň požadují, aby trest usiloval i o jiné cíle, v zásadě nastíněné teoriemi relativními, tj. prevence, eliminace, resp. izolace, převýchova a další.

Smíšené teorie nejsou některými autory uznávány a jsou označovány za „nesourodé pokusy odsouzené k nezdaru“.⁶¹ Já si však dovoluji nesouhlasit, neboť se mi tento přístup jeví jako nejpřirozenější. Ideální trest totiž, dle mého, v sobě nese část čistě negativní újmy, která má být protiváhou k prohřešku, a zároveň se snaží o co největší množství pozitivních dopadů, jako je prevence, rehabilitace, snaha o polepšení pachatele apod. Podobně například Solnař smíšené teorie obhajuje a tvrdí, že není možné pouze vykonávat spravedlnost, bez přihlídnutí k společenskému účelu,⁶² i když připouští, že střet těchto bipolárních teorií má své komplikace.

Z výše uvedeného plyne, že teorie účelu trestu jsou velice rozmanité. Za stěžejní lze v rámci této problematiky považovat rozdělení myšlenkových proudů na teorie absolutní, relativní a smíšené. Absolutní teorie tvrdí, že trest je ospravedlněn již samotným trestným činem a odmítají jakékoliv společenské účely pro ukládání trestu. Relativní teorie naproti tomu nepřipouští tuto tezi a samoučelné trestání, bez společenského užitku. Od trestu očekávají, že bude plnit jeden z historicky vykrytalizovaných základních účelů, kterými jsou prevence, ochrana společnosti izolací (eliminace) pachatele, náprava pachatele nebo náhrada způsobené újmy (restituce). Tato základní dělení, pak jednotliví autoři i judikатурní praxe dále dotváří v rozličné varianty. Nejmodernější smíšené teorie se pokoušejí o co nejefektivnější spojení obou předchozích, přitom zřejmě neexistuje kombinace ideální a jednotlivé aspekty trestu je potřeba stále vyvažovat i v závislosti na aktuální společenské situaci, kultuře a národu, pro který je daná trestní politika konfigurována.

---

⁶⁰ SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření. Praha: Novatrix, 2009. s. 21.

⁶¹ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 51.

⁶² Op. cit. 60. s. 23.

1.4 Restorativní justice

Nyní přejdeme k oblasti, jež s problematikou trestu domácího vězení úzce souvisí, protože prosazuje alternativní přístup k pachateli, tedy přístup, který se liší od toho, jak se s pachatelem nakládalo v dřívějších dobách a pohlíží na otázku účelu trestu a osobu pachatele ze zcela nové a poměrně ambiciózní perspektivy. Restorativní justice totiž shledává *gros* trestního práva, trestání pachatele a postihování trestných činů jinde než dosavadní přístupy. Když hovořím o dosavadních přístupech, je nutné uvést na pravou míru, že restorativní justice není trendem, který by se objevil v posledních letech. Přesto si myslím, že v kontextu délky historie a vývoje trestního práva jako celku je velmi moderním a relativně mladým institutem. Rozvoj restorativní justice je spojován s krizí tradiční retributivní trestní politiky, resp. krizí trestu odnětí svobody, který se projevuje přeplněností věznic a neschopností zabránit růstu kriminality, a to zejména v 80. letech v USA.⁶³

Původně je pojem restorativní justice připisován Albertu Eglashovi, který ho poprvé použil v roce 1959.⁶⁴ Pojem pochází z anglického *restorative justice*, z čehož lze pomocí jazykového rozboru odvodit i teoretickou základnu tohoto přístupu. Významem anglického slova *restore* je „uvedení řádu věcí“ do původního stavu, jakéhosi *statusu quo*. Hlavní podstatou restorativní justice je tedy reakce na kriminální chování zaměřující se na náhradu škody způsobené porušením zákona a na řešení problémů vyplývajících z trestného činu, při němž se oběti, pachatelé a komunita⁶⁵ setkávají s cílem obnovit harmonii mezi stranami.⁶⁶ Toto až poetické vyjádření lze jinými slovy vyjádřit také tak, že si restorativní justice dává za cíl přímé zprostředkování a řešení konfliktů mezi pachatelem, oběťmi, jejich rodinami a veřejností, snaží se vést pachatele k odpovědnosti a představit mu život v souladu se zákonem jakožto alternativu k životnímu stylu kriminálního. Restorativní justici lze rovněž vnímat v širší společenské perspektivě, kdy napravení vztahů nelze redukovat pouze na rovinu vztahu

---

⁶³ KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In: KARABEC, Zdeněk, (eds.). *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. Studie. s. 8.

⁶⁴ HEATH-THORNTON, Debra. Restorative justice. In: Britannica [online]. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/restorative-justice>

⁶⁵ Pojem komunita lze tomto případě vnímat spíše extenzivně v závislosti na povaze trestného činu. Může jít o komunitu založenou na osobních vztazích (rodina a přátelé), na území nebo na sociální příslušnosti. (zdroj: KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In: KARABEC, Zdeněk, (eds.). *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. Studie. s. 9.)

⁶⁶ Op. cit. 64.

mezi pachatelem a poškozeným, ale taktéž je žádoucí v rámci reparačních snah zohledňovat dopady trestného činu na celou komunitu.⁶⁷

Pro doplnění kontextu lze uvést, že vedle restorativní justice stojí ještě koncepce justice retributivní a rehabilitační. První z uvedených považuje trestné činy především za činy porušující trestní zákony stanovené státem, za které pachateli přísluší náležitá odplata.⁶⁸ Rehabilitační justice se naproti tomu zaměřuje na léčbu pachatele za pomoci terapeutického přístupu.⁶⁹ U obou koncepcí je spíše stát vnímán jako „oběť“ či „poškozený“ a pachatel je poháněn k odpovědnosti pomocí trestu nebo léčby. To může vést k tomu, že skutečné oběti trestné činnosti se pod paradigmatem těchto dvou koncepcí mohou ocitát v postavení „pouhého“ svědka, sloužícího k naplnění cíle potrestání nebo léčby. A právě tento nedostatek se snaží kompenzovat koncepce restorativní justice. „Argumentuje se tím, že stát ‚ukradl‘ tento spor z rukou obětí a pachatelů a že si tím uzurpoval právo oběti na hledání odškodnění za způsobenou újmu. Restorativní justice proto spatřuje primární účel systému trestní justice právě v kompenzaci poskytované individuálním obětem.“⁷⁰ Nejdůležitějším rozdílem mezi restorativní a retributivní, resp. rehabilitační justicí je především výsledek celého procesu. Zatímco retributivní justice obvykle snímá z pachatele povinnost uznat svou vinu a tím převzít odpovědnost za svoje chování a činy nebo mj. se odvděčit oběti a společnosti, restorativní justice toto považuje za nutný předpoklad.⁷¹

Restorativní justice vnímá trestný čin šířeji než jako „pouhý“ prohřešek proti státní moci, nýbrž v něm rovněž vidí porušení lidských vztahů, zraňování obětí a dokonce, v jistém smyslu, i samotného pachatele. Vlivem kriminality dochází k narušení důvěry ve společnosti a nezřídkada vede k podezřívavosti a odloučení. Heath-Thorntonová uvádí, že je často přehlíženo, že trestným činem vzniká mezi pachatelem a obětí vztah utvořený společnou

---

⁶⁷ MORRIS, Allison. Critiquing the Critics: A Brief Response to Critics of Restorative Justice. *British journal of criminology* [online]. OXFORD: Oxford University Press, 2002, 42(3), 596-615 [cit. 2022-10-08]. ISSN 0007-0955. Dostupné z: doi:10.1093/bjc/42.3.596

⁶⁸ HEATH-THORNTON, Debra. Restorative justice. In: Britannica [online]. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/restorative-justice>.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 23.

⁷¹ Op. cit. 68.

bolestnou negativní zkušeností.⁷² Restorativní justice klade důraz na to, aby byla naplněna potřeba primárních obětí, získat zpět kontrolu nad svým životem a domoci se svých práv. Navíc oběti často pociťují potřebu autoritativního odsouzení křivdy, která se jim přihodila. Proto restorativní justice usiluje o nápravu spáchané křivdy a reparaci škod.

Prvky restorativní justice se prosazují i v českém právním řádu. Teoretickými příklady prvků restorativní justice jsou např. institut náhrady škody, trest veřejně prospěšných prací a usmíření mezi obětí a pachatelem. Projevy tohoto přístupu v českém právním řádu lze spatřovat nejen v rovině trestního práva hmotného v podobě alternativních trestů, ale rovněž v některých institutech trestního práva procesního. Jedná se o tzv. odklony nebo o dohodu o vině a trestu. Tyto instituty umožňují poškozenému, aby aktivně v rámci řízení prosazoval své zájmy. Zvláště se princip restorativní justice objevuje v případě narovnání, kdy jednou z podmínek jeho použití je dosažení dohody mezi obviněným a poškozeným, což poskytuje prostor pro urovnání narušených společenských vztahů, kupř. prostřednictvím mediace.⁷³ Dalo by se tedy říci, že spíše, nežli aby byla myšlenka restorativní justice promítána do konkrétního souboru institutů, se jedná o komplexní přístup v průběhu trestního řízení.

„Nejpoužívanější složkou restorativní justice je restituce, protože nejzřejmějším způsobem, jak pachatele činit odpovědným za újmu, kterou způsobil, je, aby ji obětem nahradil.“⁷⁴ Jádro však dle restorativní justice nespočívá v získání materiální náhrady, nýbrž uznání křivdy poškozeného a přivedení pachatele k přijetí odpovědnosti. Běžné trestní řízení založené na kontradiktornosti, toto zpravidla neumožňuje, neboť právě soupeřivý charakter procesu a případný trest spíše přispívají k vyloučení pachatele ze společnosti a pocitu vlastní křivdy.⁷⁵

S restitucí se pojí další, samostatná výhoda, nikoliv výhradně vlastní institutům restorativní justice, a sice zbavení trestné činnosti ziskovosti. Na roveň restituci pro jednotlivce jsou kladeny veřejně prospěšné práce jako jakýsi revanš pro společnost.

---

⁷² HEATH-THORNTON, Debra. Restorative justice. In: Britannica [online]. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/restorative-justice>.

⁷³ KONEČNÁ, Tereza. Vybrané otázky restorativní justice v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2015, 23(2). s. 131-138.

⁷⁴ Op. cit. 72.

⁷⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 24.

V neposlední řadě je nepominutelnou součástí a z mého pohledu nejdůležitějším aspektem restorativní justice, snaha o usmíření mezi obětí a pachatelem. Domnívám se totiž, že zdaleka největší ránou pro poškozeného trestným činem a zdrojem stresu a strachu může být obava z nezodpovězených otázek – proč se trestný čin stal, proč právě konkrétnímu poškozenému a zdali se stane znovu. V rámci praktikování restorativní justice proto „*Oběť a pachatel diskutují o trestném činu a škodě, kterou způsobil, často s pomocí speciálně vyškoleného mediátora. [...] Oběti si schůzek ke smíření cení, protože jim poskytují prostor pro strukturovanou a kontrolovanou konfrontaci s pachatelem.*“⁷⁶ Pro zranitelnou psychiku oběti tak může být obrovskou úlevou, když dialogem s pachatelem zjistí, že útok nebyl veden osobní neshášenlivostí, ale jednalo se kupříkladu jen o akt náhodné agrese. Tento smířčí proces obětem výrazně napomáhá s pomyslným uzavřením případu. Kontakt dotčených osob je zprostředkován zejména pomocí mediace vedené mediátorem v roli profesionálního prostředníka.⁷⁷ Mediace jako mimosoudní zprostředkování řešení konfliktů je využívána i v České republice, v trestní oblasti ji zajišťuje Probační a mediační služba. Za rok 2021 se uskutečnilo 448 mediací mezi obětí a pachatelem.⁷⁸

Koncept restorativní justice má samozřejmě benefity nejen na straně poškozeného. Pro pachatele se může jednat o cenou zkušenosť, která mu, pokud má dostatečnou emocionální inteligenci a empatii k tomu, aby to dokázal přijmout, umožní poznat, jak se jeho oběť cítí a co jí bylo způsobeno. Domnívám se, že pachatel může být často zaslepen svým vlastním pohledem a není proto schopen sám pochopit nebo si představit, co jeho jednání pro oběť a okolí znamená. „*U pachatelů, kteří se setkali se svými oběťmi, je méně pravděpodobné, že se dopustí podobných trestných činů než u pachatelů, kteří se s nimi neseťkali.*“⁷⁹ Oběti totiž mají možnost klást otázky a dostávat na ně odpovědi, čímž je pachatelům umožněno, pokud k tomu budou mít vůli, aby pochopili skutečnou škodlivost svého chování. Jsou vedeni k tomu, aby uznali svou chybu a převzali odpovědnost za nápravu.

---

⁷⁶ HEATH-THORNTON, Debra. Restorative justice. In: Britannica [online]. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/restorative-justice>.

⁷⁷ ZEHR, Howard, Ludmila HASMANOVÁ a Lenka OUŘEDNÍČKOVÁ. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. s. 18.

⁷⁸ Nad rámec klasických mediací se realizují tzv. restorativní skupinové konference zahrnující i další členy „komunity“, které se využívají zejména u mládeže. (zdroj: *Agendy Probační a mediační služby v letech 2017-2021* [online]. Praha: Probační a mediační služba, 2022 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistiky/>)

⁷⁹ Op. cit. 76.

Samozřejmě úspěch není zaručen, a ne vždy se podaří dosáhnout kýženého cíle. Takovýto postup zásadním způsobem závisí na přístupu pachatele a jeho otevřenosti a součinnosti. Je rovněž důležité zdůraznit, že jak oběť, tak pachatel hrají v rámci procesů restorativní justice aktivní roli. Pokud ji tedy pachatel odmítá přijmout, může být snaha restorativní justice marná. Potenciální přínos je však z mého pohledu značný a zastávám názor, že bychom se měli zasazovat o to, aby restorativní justice byla plnohodnotnou součástí českého trestního práva a bychom hledali způsoby, jak ji maximálně využít.

1.5 Systém trestů a alternativní tresty v České republice

„Systémem trestů se rozumí výčet jednotlivých druhů trestů, jejich uspořádání (podle závažnosti, podle zájmů, které trest postihuje) a vzájemné vztahy mezi nimi.“⁸⁰ Připomínám, že je nutné odlišit druhy trestních sankcí (2) a druhy trestů (13, nebo 14⁸¹) Pojednáváme-li v této kapitole o systému trestů, je nutné připomenout, že tresty jako takové jsou podmnožinou trestních sankcí, neboť, jak již bylo zmíněno výše, v ustanovení § 36 trestního zákoníku jsou rozlišovány dva druhy trestních sankcí, a sice tresty a ochranná opatření, jejichž společné a rozdílné rysy byly popsány v kapitole 1.1. Systémem trestů se potom jinými slovy rozumí soubor druhů trestů, které jsou vybrány a uspořádány podle konkrétních hledisek.⁸²

Výčet jednotlivých druhů trestů nalezneme v ustanovení § 52 trestního zákoníku a, rozšíříme-li základní výčet v trestním zákoníku i o zákony vedlejší, také v ustanoveních § 24 ZSVM a § 15 ZTOPO. Z posledních dvou zmíněných zákonů je pro tuto práci však relevantní pouze ZSVM, jelikož domácí vězení, jehož představení a ukotvení v kontextu ostatních druhů trestů je primárním cílem této kapitoly, je možné z podstaty uložit pouze osobám fyzickým, nikoliv právnickým. Za spáchané trestné činy je podle dotčeného ustanovení § 52 trestního zákoníku možné uložit následující tresty:

- a) odnětí svobody,
- b) domácí vězení,
- c) obecně prospěšné práce,
- d) propadnutí majetku,
- e) peněžitý trest,
- f) propadnutí věci,
- g) zákaz činnosti,
- h) zákaz držení a chovu zvířat,

---

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a kol. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 341.

⁸¹ V závislosti na tom, zdali uvažujeme trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jako podkategorii trestu odnětí svobody, nebo jako samostatný trest.

⁸² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: Trestní právo hmotné: Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 466.

- i) zákaz pobytu,
- j) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- k) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- l) ztrátu vojenské hodnosti,
- m) vyhoštění.

Přitom považuji za nutné zdůraznit, že se s ohledem na zásadu *nulla poena sine lege* jedná o výčet taxativní. Zároveň se také jedná o výčet alternativní, tedy trestní zákoník nestanoví, jaký druh trestu má být uložen za konkrétní trestný čin.⁸³ Se zajímavou poznámkou přichází Solnař, který poukazuje na některé autory, kteří za potrestání *sui generis* považují již řízení samotné.⁸⁴ V návaznosti na zmíněný vedlejší zákon o soudnictví ve věcech mládeže dodejme, že mladistvému lze uložit pouze výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. Výchovná opatření podle § 19 ZSVM jsou pro mladistvé speciální, jedná se o a) dohled probačního úředníka, b) probační program, c) výchovné povinnosti, d) výchovná omezení, e) napomenutí s výstrahou. Ochranná opatření jsou podle § 22 ZSVM shodná s úpravou dospělých, s výjimkou přidaného opatření ochranné výchovy. Co se týče opatření trestních podle § 24 ZSVM, ta vychází z výše uvedeného výčtu⁸⁵ s drobnými odlišnostmi. Pro účely této práce je podstatné, že výčet pod písmenem h) obsahuje trestní opatření domácího vězení. Zvlášť se budeme specifikům ukládání domácího vězení mladistvým věnovat v samostatné podkapitole 2.8. Tresty podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob ponechme, na základě výše uvedeného, bez dalšího komentáře.

Tresty je možné podle jejich charakteristických znaků posuzovaných z různých perspektiv dělit do několika skupin.⁸⁶ Zaměříme-li se na otázku legislativní konstrukce samotného trestu z pohledu jeho určitosti⁸⁷, je možné tresty dělit na:

---

⁸³ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 242.

⁸⁴ SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. s. 7.

⁸⁵ Srov. jiné řazení trestních opatření v § 24 ZSVM.

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 412.

⁸⁷ Tamtéž. s. 413.

- a) Absolutně určité tresty jsou takové, jejichž legislativní dikce přesně definuje, jaký bude uložený trest a zákonodárce zde neponechává soudu žádnou diskreci z hlediska výměry trestu, pokud se soudce rozhodne takový trest uložit. Jedná se o tresty odnětí svobody na doživotí, ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti. V případě, že určitý trest musí být uložen, působí soudce jen jako prostředník mezi zákonem a pachatelem. Jediným takovým aktuálně existujícím příkladem v trestním zákoníku je trest propadnutí věci.⁸⁸
- b) Relativně určité jsou takové tresty, jejichž legislativní konstrukce spočívá ve stanovení dolní a horní hranice trestní sazby, a to buďto z hlediska doby trvání, nebo částky u peněžitého trestu. Zde je soudce vázán těmito hranicemi, v jejichž rámci se, za dodržení ostatních pravidel trestání, může pohybovat dle svého odborného uvážení.
- c) Absolutně neurčité tresty jsou takové, které zcela postrádají jakékoliv mantinely ze strany zákonodárce a soudce tak daný druh trestu ukládá bez omezení. Takový stav není žádoucí, protože je v rozporu se zásadou *nulla poena sine lege*, kdy trest takřka nevychází ze zákona, jen druhově a je až příliš v rukou jedné složky moci, tedy soudní, což by mohlo vést k nekonzistenci mezi jednotlivými soudci a nebylo by možné zajistit, že budou všechny tresty spravedlivé a obdobné případy posuzovány stejně, resp. obdobně. Jednalo by se o trest, který nemá stanoven ani rozmezí, v jakém by měl soud trest uložit.

V rámci systému trestů neplatí, že konkrétnímu pachateli může být vždy uložen jakýkoliv druh trestu, a proto zohledníme-li při rozlišování trestů také typ pachatele⁸⁹, kterému lze trest uložit, je možné tresty dělit takto:

- a) Tresty s omezenou množinou pachatelů jsou méně početné. Jedná se o tresty, jež lze uložit pouze pachateli, který nad rámec toho, že je trestně odpovědný musí mít nějakou jinou vlastnost. Například trest vyhoštění lze uložit pouze osobě s cizím státním občanstvím a vojenskou hodnost lze odebrat jen pachateli, který je

---

⁸⁸ Srov. formulaci „soud uloží“ v § 70 odst. 1 trestního zákoníku, namísto soud může uložit u zbylých druhů trestů.

⁸⁹ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 414.

držitelem takové hodnosti. Dále zmiňme zákaz činnosti, který lze uložit pouze pachateli, který spáchal trestný čin v souvislosti s výkonem takové činnosti.

- b) Tresty s neomezenou množinou pachatelů jsou takové tresty, u nichž nenalzáme žádné omezení z hlediska toho, komu z trestně odpovědných osob můžeme trest uložit.

Tresty lze rozlišovat i na základě zkoumání jejich pojmových znaků. Například z hlediska povahy újmy⁹⁰ lze tresty dělit na:

- a) Tresty postihující osobní svobodu – např. právě trest domácího vězení
- b) Tresty dopadající do majetkové oblasti – např. peněžitý trest
- c) Tresty zasahující jiné osobní sféry pachatele – např. ztráta čestných titulů nebo vyznamenání

Z výše uvedeného vychází také tradiční dělení trestů na dvě klíčové skupiny, a sice tresty spojené s odnětím svobody a tresty nespojené s odnětím svobody, tj. tresty alternativní. Za tresty alternativní jsou doktrínou považovány všechny tresty, které nejsou spojeny s odnětím svobody standardním způsobem ve věznicí.⁹¹ Tudíž i trest domácího vězení, byť se jedná o odnětí svobody svého druhu, a to alespoň po určitou část dne nebo týdne, řadíme trest domácího vězení mezi alternativní tresty. *Stricto sensu* lze za alternativní tresty označovat takové tresty, jejichž hlavním účelem je nahradit nepodmíněný trest odnětí svobody, tj. domácího vězení, obecně prospěšné práce, peněžitý trest a podmíněné odsouzení.⁹²

Na závěr považuji za cenné sumarizovat celou první kapitolu a zároveň se pokusit stručně podat jakýsi „životní cyklus“ trestu, jeho uložení a výkonu, neboť ten se samozřejmě týká i tématu mé práce, a sice trestu domácího vězení a odvíjí se od něj i struktura následující kapitoly s tím, jak je trest domácího vězení ukládán a vykonáván. Kapitola obsahuje popis pojmu trestu, který lze vymezit jako zákonem stanovený prostředek státního donucení, právní následek trestného činu, jež úmyslně způsobuje pachateli újmu s cílem naplnit některý z účelů, který sice nenajdeme v českém právním řádu, ale je důkladně zpracován odbornou teorií. Základním dělením vnímání jednotlivých možných účelů je dělení na absolutní,

---

⁹⁰ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 412.

⁹¹ Tamtéž. s. 411.

⁹² ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 31.

relativní a smíšené teorie, kdy absolutní teorie vnímají trest pouze jako reakci, odplatu za trestný čin. Relativní teorie tvrdí, že netrestáme kvůli odplatě, ale za společenským účelem, například prevence před dalšími škodlivými jednáními, a to jak u daného jedince, tak u celé společnosti. Smíšené teorie jsou potom kombinací obou, přijímají institut odplaty, ale tu kombinují s účely, které předestírají teorie relativní. Jednou z nich je restituce, která je východiskem pro restorativní justici, jíž byla věnována samostatná podkapitola s cílem přiblížit ji jako institut související s trestem domácího vězení. Klade totiž důraz na postavení poškozeného, z něhož se společně s pachatelem snaží udělat aktivní účastníky a svými nástroji jim dopomoci pochopit, co se stalo, proč se to stalo a proč už by se to stát nemělo, navíc přispívá k tomu, aby byly vyrovnány ztráty, které poškozený utrpěl. A konečně kapitola vymezila soubor všech druhů trestů, jejich řazení a vzájemné vztahy tvořící tzv. systém trestů. Tím se dostáváme k avizované druhé části tohoto závěru.

Aby se proces trestání vůbec zahájil, je nepochybně předpokladem, že je spáchán trestný čin. Na základě spáchání trestného činu jsou zahájeny úkony trestního řízení a

následně, nejedná-li se o zkrácené řízení, je zahájeno trestní stíhání. Poté dojde k podání obžaloby a v rámci hlavního líčení, je-li prokázána vina, přichází na řadu trest. Konkrétně je v rámci rozhodovacího procesu v první řadě samosoudcem nebo senátem stanoven druh trestu. Dále se podle § 39 a násl. trestního zákoníku provede výměra trestu na základě řady faktorů jako je povaha a závažnost, osoba a poměry pachatele s přihlédnutím k modifikacím jako jsou polehčující a přitěžující okolnosti a následně je vyměřený trest uložen. Pokud rozhodnutí nabude právní moci, je nařízen výkon trestu a jestliže odsouzený spolupracuje, je trest vykonán a po uplynutí příslušné doby za předpokladu, že pachatel vede řádný život, je odsouzení zahlázeno rozhodnutím soudu, který trest uložil. Přičemž k zahlázení odsouzení

může u některých druhů trestů dojít již v okamžiku, kdy byly vykonány (např. trest obecně prospěšných prací).⁹³

---

⁹³ Pokud byl pachatel odsouzen za více trestných činů, odsouzení se vždy zahlazují jako celek, včetně ochranných opatření, pokud byla pachateli uložena (viz § 105 odst. 7 trestního zákoníku).

2 Trest domácího vězení

Tato kapitola bude věnována teoretickému popisu institutu trestu domácího vězení. Po úvodní charakteristice trestu zde postupně popíši historii, obsah trestu, podmínky uložení, okolnosti výkonu a kontroly, která v nedávné době doznala nečekaných změn, které podle mého názoru ovlivní vývoj tohoto trestu. Na kontrolu navážu všeobecnou rolí Probační a mediační služby pro trest domácího vězení. Doplním kriminologický a resocializační rozměr tohoto trestu, tedy jeho působení na pachatele a závěrem stručně nastíním odlišnosti týkající se úpravy tohoto trestu pro mladistvé.

„Trest domácího vězení lze považovat za nejprísnejší alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Představuje určitý kompromis mezi omezením svobody pachatele trestného činu a jeho ponecháním na svobodě. Je určen pro postih pachatelů, které je třeba s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, jejich osobě i možností resocializace sice bezprostředně postihnout omezením osobní svobody, ale postačuje vzhledem k jejich osobním vlastnostem a rodinným poměrům podstatně menší intenzita zásahu vůči nim. Jde zároveň o moderní alternativní trest, což vyplývá zejména z toho, že kontrola jeho výkonu je imanentně spojena s tzv. elektronickým monitoringem, tedy s využitím elektronického kontrolního systému, který umožňuje detekci pohybu odsouzeného.“⁹⁴

Trest domácího vězení, jež je ukládán výhradně za přečin, je dle systematiky § 52 trestního zákoníku druhým nejprísnejším trestem, který může soud dle našeho právního řádu uložit. Existují dokonce autoři, podle jejichž pozorování nezanedbatelný podíl pachatelů po zkušenostech s výkonem tohoto trestu vnímají domácí vězení jako prísnejší než odnětí svobody.⁹⁵ Výkon trestu spočívá v povinnosti odsouzeného se ve stanovém čase zdržovat v předem určeném obydlí. Dodržování této povinnosti se v současné době již nekontroluje pomocí elektronického monitorovacího systému⁹⁶, nýbrž namátkovou kontrolou, tak jak tomu bylo na začátku po zavedení tohoto trestu. Trest může být uložen na dobu až dvou let.

---

⁹⁴ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 808-809.

⁹⁵ KRÁL, Vladimír. Domácí vězení - další alternativní trest?. *Trestněprávní revue*. C. H. Beck, 2007, 6(8), 235-238.

⁹⁶ Zkráceně EMS čili náramky pevně umístěnými nad kotníkem odsouzeného, které komunikují s centrální jednotkou umístěnou v místě pobytu odsouzeného.

Za účelem rozšíření spektra potenciálních čtenářů, kterým bude tato práce přístupná, si dovolím úvodem této kapitoly poskytnout shrnutí a představení základních pojmů, které budou pro tuto práci stěžejní. Prvním takovým pojmem je přečin, respektive zločin a zvláště závažný zločin.⁹⁷ Hlavním je však přečin, jelikož, to je kategorie trestného činu, za níž a toliko za níž lze uložit trest domácího vězení. Český právní řád v současné době stojí na systému bipartice trestných činů.⁹⁸ Ty tedy dělíme na přečiny a zločiny, přičemž zvláště závažný zločin je zvláštním, kvalifikovaným druhem zločinu. Toto dělení je vystavěno na společenské závažnosti jednání pachatele a konkrétně přečin je takový trestný čin, za nějž lze dle trestní sazby pachateli uložit až 5 let odnětí svobody za úmyslné činy a společně s nimi se jedná o všechny nedbalostní trestné činy. Úmyslný trestný čin je takový čin, kdy pachatel věděl, že škodlivý následek může způsobit a způsobit ho chtěl (přímý úmysl), resp. s takovým následkem byl srozuměn (nepřímý úmysl).⁹⁹ Nedbalostní trestný čin je takový čin, kdy pachatel věděl, že škodlivý následek může nastat, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane (vědomá nedbalost), nebo nevěděl, že může způsobit škodlivý následek, ale vědět to měl a mohl (nevědomá nedbalost).¹⁰⁰ Následkem nazýváme újmu na právnem chráněném zájmu, která byla trestným činem způsobena.¹⁰¹ Vysvětlení zbylých pojmů je vzhledem k jejich specifčnosti zakomponováno přímo v textu práce.

2.1 Historie a vývoj trestu domácího vězení

„Pokud bychom se omezili na roli nápravných techniků, bylo by možné toto vše (pozn.: historický vývoj nápravné politiky) ignorovat a přejít pouze k ‚praktické‘ otázce, zda politika ‚funguje‘ nebo ‚selhává‘. Je tu však větší závazek. Je třeba vynaložit alespoň nějaké úsilí, abychom pochopili, kde jsme byli a kam můžeme směřovat.“¹⁰² Proto považuji za smysluplné, zastavit se u historického kontextu trestu domácího vězení, a to jak z hlediska kontinentální a

---

⁹⁷ § 14 trestního zákoníku.

⁹⁸ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 148.

⁹⁹ § 15 trestního zákoníku.

¹⁰⁰ § 16 trestního zákoníku.

¹⁰¹ Op. cit. 98. s. 193.

¹⁰² LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. s. 344.

anglosaské kultury, tak z hlediska ryze našeho území. Příklady neformalizovaného domácího uvěznění nalezneme již v období na začátku našeho letopočtu, když Lilly a Ball tvrdí, že počátek tohoto institutu sahá minimálně k osobě sv. Pavla z Tarsu. Jeho trest trval dva roky, během nichž platil nájem a vydělával si jako výrobce stanů. Ačkoliv příklady domácího vězení, jak uvádím, sahají do dávné budoucnosti, tak systematické využívání a zavádění tohoto druhu trestu do právních řádů, se rozvíjí až v druhé polovině 20. století. Dalším raným příkladem, který se uvádí, je Galileo Galilei, kterému bylo domácí vězení uloženo v roce 1633 n. l a strávil v něm zbytek svého života do roku 1642. Třetím významným příkladem je ruský car Mikuláš II., který byl se svou rodinou do domácího vězení uvržen revolučním lidem do doby, než byli v roce 1917 zavražděni.¹⁰³

2.1.1 První fáze vývoje trestání

Již zmiňovaní autoři rozdělují historii trestání či nápravné politiky¹⁰⁴ v evropsko-americké kultuře do čtyř fází. Přičemž zavádění domácího vězení jako alternativního institutu k tradičnímu uvěznění řadí do prozatím poslední, čtvrté fáze. V jejich textu se uvádí, že první fází se rozumí období raného středověku, kdy se pachatelé trestali dobrovolným pokáním v podobě fyzického utrpení nebo zaplacení pokuty, které pachatel přijal na základě zpovědi u náboženské autority a provinění bylo formulováno jako *hřích*. Takové společenské uspořádání bylo možné vzhledem k stabilní společenské situaci, kdy vyjma šlechty a duchovenstva, bylo rovnoměrné rozložení majetku. Kriminalita tak pocházela spíše ze „vzruchů sexuality a nenávisti“ nežli z majetkových důvodů, kdy rolník neměl důvod krást to, co si sám mohl vypěstovat. V tomto období nebyla idea izolace pachatelů ze společnosti rozvinutá.¹⁰⁵

2.1.2 Druhá fáze vývoje trestání

K významnému společenskému posunu došlo v Evropě na konci období středověku, které lze považovat za počátek druhého období trestání.¹⁰⁶ Trval-li středověk přibližně od

---

¹⁰³ LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. s. 359.

¹⁰⁴ V originále „correctional policy“.

¹⁰⁵ Op. cit. 103. s. 344-345.

¹⁰⁶ Tamtéž. s. 345.

roku 500 n. l. do roku 1500 n. l.¹⁰⁷, lze podle dat *United States Census Bureau* předpokládat více než zdvojnásobení světové populace z cca 200 milionů na 425 až 540 milionů¹⁰⁸. Tento nárůst společně s doosídlením dostupné půdy a vytvořením „kvazi-kapitalistického“ ekonomického řádu vedlo k nárůstu ekonomické kriminality a vzhledem k sekularizaci a nemohovitosti pachatelů nebylo smysluplné ukládat jim peněžité tresty, či zabavovat majetek, protože často žádný neměli. Proto se v rámci autory vytyčené druhé fáze rozvinulo trestání na těle pachatelů. „*Veřejné bičování, cejchování, mrzačení a popravy se staly téměř univerzálním způsobem trestání.*“¹⁰⁹ Například v Anglii vzrostl počet skutkových podstat hrdelních zločinů mezi 15. stoletím a rokem 1780 n. l. ze 17 na 350. Zároveň počínaje koncem 16. století nejprve v Anglii, později také ve Francii a v Rusku začali posílat vězně na práci a osidlování do kolonií, resp. v Rusku na Sibiř. Tím bylo dále rozvinuto pojetí lidského těla, které je trestané jako předmět či komodita, která může být koupena, prodána, zdisciplinována a napravena. Dokonce mohli jednotlivci uzavřít smlouvu s evropskými vládami na transport a službu odsouzených. Transport byl však pouhým mezistádiem k přechodu k uvěznění v přísně kontrolovaném prostředí, které však dále mělo za cíl přetvořit odsouzeného na disciplinovaného pracovníka.

To, že jednotlivé fáze nebyly přesně časově oddělené a navzájem se prolínaly, vyplývá z toho, že Lilly a Ball spatřují první náznak toho, co se později mělo stát podstatou třetí fáze, v tzv. „*domech nápravy*“¹¹⁰, které se již v roce 1596 objevili v nizozemském Amsterdamu. Ty měli zavést práci a náboženské vedení jako prostředek nápravy pachatelů. Můžeme zde tedy pozorovat jakési náznaky relativních teorií, tedy společenského účelu trestu, jímž má být náprava pachatele. K tomuto pokroku došlo vlivem morem zdecimované populace, kdy nebylo nasnadě mrzačit potenciální pracovní sílu. Odtud pozvolný přechod od tělesných trestů k humánnější nápravě, která s sebou zároveň nese výhodu trestanci odvedené práce. Cílem bylo vytvořit disciplinovanou pracovní sílu a za „tímto účelem se s tělem nezacházelo jako s

---

¹⁰⁷ The Middle Ages. In: *Britannica* [online]. [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/history-of-Europe/The-Middle-Ages>

¹⁰⁸ *Historical Estimates of World Population* [online]. United States Census Bureau, December 16, 2021 [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://www.census.gov/data/tables/time-series/demo/international-programs/historical-est-worldpop.html>

¹⁰⁹ LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. s. 345.

¹¹⁰ V originálním znění „*house of correction*“.

věcí, které je třeba způsobit utrpení, ale jako s poddajným objektem, který si lze ,podřídít, použít, přeměnit a polepšit ‘.“¹¹¹ S tímto souvisí pozoruhodný přerod vnímání konceptu času v evropské společnosti. Zatímco doposud bylo pojetí času založeno na širokých časových rytmech, jako jsou např. roční období, nově bylo potřeba vytvořit pracovní režim, čímž vznikl hodinový čas, tak jak ho používáme dnes.¹¹²

2.1.3 Třetí fáze vývoje trestání

Třetí fáze trestní politiky lze shrnout jako postupný přechod k uvěznění zločinců v nápravných vězeňských zařízeních nebo také jako změnu z politiky inkluze v rámci společenství za pomoci práce, k exkluzi ve formě uvěznění. Pro zajímavost uvádím, že první vězení¹¹³ v USA vzniklo v roce 1635. Od té doby i vězeňství procházelo různým vývojem a bylo na něj nahlíženo rozdílně. Například tzv. kvakeři zastávali názor, že uvěznění na samotkách bez práce je příležitostí k morální regeneraci, zatímco britský přístup prosazoval disciplínu skrze práci. Vývoj vězenství v USA s sebou nesl řadu neduhů jako vážné fyzické a psychické strádání vězňů, kteří byli nuceni absolvovat dlouhé tresty v podstatě bez jakéhokoliv lidského kontaktu. Neduhem druhého z jmenovaných přístupů byla zase kombinace extrémně náročné práce v s požadavkem na absolutní kázeň a přísné mlčení. Odnětí svobody bylo důležitým prvkem trestání po značně dlouhou dobu. Vězeňství se postupně stalo „novou normou“ a odnětí svobody mělo v roce 1900 už svojí pevnou pozici se širokou podporou a v příštích desetiletích dále narůstala vězeňská populace. V rámci vývoje vznikali i novátorská pojetí tohoto trestu jako je, dle mého, pozoruhodný institut trestu na dobu neurčitou, který sebou nese několik nesporných výhod jako 1) snížení pokusů o útěk, 2) vysokou úroveň disciplíny a 3) pracovitost v naději na včasnější propuštění.¹¹⁴ Můžeme se však obávat případné libovůle ze strany autority, která měla rozhodovat o propuštění.

---

¹¹¹ LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. s. 346.

¹¹² Tamtéž. s. 347.

¹¹³ V originále „jail“.

¹¹⁴ Op. cit. 111. s. 349-352.

2.1.4 Čtvrtá fáze vývoje trestání

S tím, jak stoupala vězeňská populace, přibyl k výše uvedeným nový problém, jež nebylo nadále možné ignorovat, a sice nedostatečné kapacity a finanční náročnosti¹¹⁵ tohoto druhu trestání, a proto v USA v šedesátých letech 20. století začala rašit fáze čtvrtá, jejíž náplní bylo a je hledat efektivní náhrady za odnětí svobody. Opět došlo k tomu, že zatímco se trestání ubíralo novým směrem v hledání alternativ, odnětí svobody si i nadále udržovalo svoji významnou pozici a dále se stavěla nová zařízení. V rámci čtvrté fáze se tak Severní Amerika navrácí opět od exkluze k inkluzi za pomoci tzv. komunitních nápravných opatření.¹¹⁶ V plánu byly alternativy v podobě „domů na půl cesty, víkendového věznění, programů odklonu od trestné činnosti, restituce, možnosti veřejně prospěšných prací a řada dalších ‚komunitních‘ strategií“.¹¹⁷

A právě jednou z nejmodernějších alternativ se v polovině osmdesátých let stalo domácí vězení, které naplňuje inkluzivní snahy čtvrté fáze, jelikož pachatel zůstává ve svém vlastním prostředí a zároveň dochází do zaměstnání. Jak už je uvedeno v úvodu podkapitoly, nejedná se o zcela nový institut, naopak sporadicky byl využíván už takřka po 2 000 let. Navíc byl častým prostředkem umlčování politického disentu¹¹⁸, jako příklad může posloužit Polsko, Severní Korea, Indie nebo Sovětský svaz. Nicméně domácí vězení bylo relativně nově používáno i pro legitimní účely, jako například Francie v roce 1970 zavedla tzv. „*control judiciaire*“, tedy předběžné zadržení, které umožňovalo domácí vězení se zaměstnáním. Rovněž i další evropské země začaly experimentovat s různými formami domácího vězení jako způsobu řešení různých druhů trestných činů.

2.1.5 Počátky trestu domácího vězení

Domácí vězení, v originále *home detention*, se v USA začalo používat od roku 1971 a postupně bylo zavedeno v řadě států. Zprvu se jednalo o prostředek nakládání s mladistvými pachateli v rámci domova a rodiny místo zadržení ve vazební věznici. To bylo považováno za

---

¹¹⁵ Minnesotská nápravná zařízení v osmdesátých letech vykazovala přímé a nepřímé náklady na jednoho vězně 36 000 \$, což pro srovnání znamenalo dvojnásobnou sumu, než kolik by stálo poslat jedince na Harvard.

¹¹⁶ V originále *community based corrections*.

¹¹⁷ LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. s. 358.

¹¹⁸ Blíže srov. kapitolu 6. Vybraná zahraniční úprava.

atraktivní alternativu k vazbě, vzhledem k obavám ohledně zbytečného a nespravedlivého zadržování mladistvých ve vazbě s přidanou hodnotou v podobě ekonomických úspor. V prvopočátku se jednalo o v jakési podobě intenzivní dohled s předpokladem, že může být zabráněno dalšímu škodlivému chování mladistvých tím, že jim bude přidělen odborný pracovník, který s nimi, jejich rodiči a učiteli bude udržovat pravidelný kontakt na denní bázi. To, co lze nazvat trestem domácího vězení v pravém slova smyslu se objevuje později u dospělých, kde už nelze hovořit o primární snaze chránit pachatele před škodlivými a stigmatizujícími vlivy, nýbrž se jednalo o přirozený následek postupného přepřehování vězeňského systému a potřeba pro důslednější kontrolu těch odsouzených, již byli podmíněně propuštěni.

Autoři uvádějí¹¹⁹ pozoruhodnou příhodu z počátku 80. let, kdy institut domácího vězení začal přitahovat více pozornosti poté, co byl zveřejněn článek na toto téma, který popisoval potenciální využití elektronických náramků pro kontrolu výkonu ve státě Nové Mexiko, který byl údajně inspirován tamním soudcem, který četl komiks o Spidermanovi, jenž byl sledován vysílačem umístěným na jeho zápěstí. Zmiňovaný soudce následně oslovil inženýra, který takové zařízení sestrojil v podstatě v takové podobě, v jaké byl u nás využíván od roku 2018. Toto zařízení bylo později schváleno pro zkušební provoz a dle jejich zpráv vykázal úspěšné výsledky. S rozvojem této nové technologie úzce souvisí nárůst zájmu o „domácí věznění“ dospělých jako alternativu k uvěznění nebo odnětí svobody. Tomu se začalo dostávat čím dál více pozornosti v médiích a společnosti vyrábějící elektronické náramky zaznamenaly výrazný hospodářský úspěch. S rostoucí popularitou však vyvstaly ohledně domácího vězení i obavy. Zaprvé se objevili kritici, kteří tvrdili, že dospělí by měli být raději ve vězení, než být „hýčkáni“ v jejich domácnosti. Dále s příchodem elektronických náramků přišla na řadu otázka státní kontroly a jejích zásahů do soukromí jednotlivců, kdy právě takovýto způsob výkonu kontroly vyvolal pocity Orwellovi dystopie. S tím souvisejí otázky, do jaké míry může tento styl trestání nabourávat hranice mezi veřejným a soukromým prostorem. Blíže se této problematice ochrany soukromí budeme věnovat v kapitole 4. Nakonec zjevně pozitiva převážila nad negativy vzhledem k tomu, že v současné době je

---

¹¹⁹ LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. s. 361-364.

v USA monitorováno více než dvě stě tisíc delikventů¹²⁰ a elektronický monitoring se rozšířil do zbytku světa.

2.1.6 Vývoj trestu domácího vězení v českém právním řádu

Přestože historie trestu domácího vězení tak, jak ho používáme dnes, sahá i na našem území relativně hluboko do minulosti, není příliš košatá. Poprvé se na našem území, v zemi tehdejšího Rakouska-Uherska, trest domácího vězení objevil v roce 1852 s vydáním zákona č. 117/1852 ř. z.¹²¹ Dle tohoto zákona, konkrétně podle § 246 bylo možné pachateli uložit trest vězení domácího jako podkategorii tehdejšího vězení, ekvivalentu dnešního odnětí svobody, spočívajícího v odsouzenecově *přípovědi*, že se nevzdálí anebo mu byla postavena stráž. Tehdy na rozdíl od dnešní úpravy neexistovala *nižádná* záminka se z obydlí vzdálit, pod hrozbou výkonu zbytku trestu ve veřejné věznici. Institut domácího vězení byl v rámci recepce právního řádu při vzniku 1. Československé republiky přejat do prvorepublikové právní úpravy a zůstal v něm až do období právnícké dvouletky, kdy byl jako trest zrušen společně se zákoníkem v roce 1950 a zmizel na dlouhou dobu bez náhrady.¹²² Znovu se objevilo až právě 1. ledna 2010 s vydáním současného trestního zákoníku. Tato úprava prošla doposud jen několika málo novelizacemi, z nichž k nejvýznamnějším změnám došlo v roce 2011 a 2022.¹²³ Na novelu z roku 2021 navázala i první novela vyhlášky o kontrole domácího vězení č. 223/2021 Sb. První zmíněná novela nebyla ze strany odborné veřejnosti přijaty s přílišnou vřelostí, když např. místo náhradního trestu zavedla přeměnu trestu, která byla výrazně kritizována¹²⁴, novela z roku 2021 potom, zjednodušeně řečeno, ruší jí v tomto směru zavedené změny.

---

¹²⁰ DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. s. 22. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

¹²¹ Zákonem č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, který nabyl účinnosti 1. září 1852.

¹²² Trest domácího vězení a elektronický monitoring. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/historie/>

¹²³ Novely č. 330/2011 Sb. a č. 220/2021 Sb.

¹²⁴ ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. 2012, (1), s. 1. nebo Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

Rovněž považuji za důležité popsat také vývoj způsobu výkonu kontroly. Ten byl totiž po dlouhou dobu vykonáván namátkovou kontrolou pracovníky Probační a mediační služby. Přestože se justice¹²⁵ a odborná veřejnost¹²⁶ shodovala na tom, že je více než žádoucí, aby byla zprovozněna kontrola za pomoci elektronických náramků, které jsou samozřejmě nesrovnatelně jistější kontrolou, jelikož odsouzeného kontrolují neustále na rozdíl od náhodných kontrol Probační a mediační služby, které s sebou nesou i další těžkosti o kterých bude napsáno níže. Nicméně trvalo mnoho let, než byla vybrána izraelská společnost SuperCom Ltd., za pomoci jejíž technologie měla být kontrola vykonávána a skutečně tomu tak po dobu více než tři let bylo až do listopadu roku 2021, kdy byla, dle vyjádření Probační a mediační služby¹²⁷ spolupráce s dodavatelem ukončena a nadále je kontrola prováděna opět pouze namátkovými kontrolami pracovníků Probační a mediační služby. Dle vyjádření mluvčí Probační a mediační služby by mělo dojít k vyhlášení nového tendru na zajištění elektronické kontroly s předběžným očekáváním, že tento proces odstartuje na konci roku 2022.¹²⁸ Uvádí se, že by k obnovení provozu mělo dojít v druhé polovině roku 2023.¹²⁹ Po zkušenostech z předchozího hledání na provoz elektronické kontroly však lze vyvodit oprávněné obavy, jak dlouho hledání náhrady potrvá.

---

¹²⁵ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

¹²⁶ Např. ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. 2009, (10), s. 86. nebo ŠČERBA, Filip, Michael VRTEK, Jan LATA, Andrea MATOUŠKOVÁ a Michal PETRAS. Tresty alternativní a nepodmíněné. *Státní zastupitelství*. Wolters Kluwer, 2014, 17(1).

¹²⁷ BAČKOVSKÝ, Martin. *Probační a mediační služba ukončila spolupráci s firmou Supercom* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probacni-a-mediazni-sluzba-ukoncila-spolupraci-s-firmou-supercom/>

¹²⁸ *Události: Domácí vězení bez náramků*. TV, ČT 1. 29. května 2021. 19:00.

¹²⁹ Elektronický monitoring vězňů má znovu fungovat v druhé polovině roku 2023. *Advokátní deník* [online]. Praha: Česká advokátní komora, c2021, 12. 4. 2022 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/04/12/elektronicky-monitoring-veznu-ma-znovu-fungovat-ve-druhe-polovine-roku-2023/>

2.2 Hmotněprávní obsah trestu

Jeli kapitola nadepsána jako hmotněprávní obsah trestu, jsou tím míněny povinnosti a (práva) pachatele a s tím spojené otázky v oblasti trestu domácího vězení. Pro přehlednost a snadnou orientaci bude v následujících popisných podkapitolách, vždy na začátku, uveden výčet důležitých ustanovení pro danou oblast. V tomto případě bych za klíčová ustanovení bezpochyby označil § 60 trestního zákoníku, který stanovuje zákonný rámec trestu domácího vězení¹³⁰ a vedle něj i § 61 trestního zákoníku. Hmotněprávní ustanovení, které přichází na řadu na samém konci celého trestního procesu je § 105 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku týkající se podmínek zahlazení odsouzení.¹³¹

Z výše uvedených ustanovení lze vyčíst, že trest může soud uložit až na dvě léta. Z hlediska nastolené systematiky se tedy jedná o trest relativně určitý, jelikož zákonodárce dává soudu mantinely, ve kterých se může, samozřejmě dle pravidel ukládání trestů pohybovat, a to v řádu v zásadě od hodin¹³² či dnů po dva roky trvání. Pokud bychom navázali v zařazení trestu domácího vězení podle systematiky třídění trestů z teoretické části v kapitole 1.5, jedná se o trest běžný neboli nikoli výjimečný, který postihuje svobodu jednotlivce a řadíme jej mezi tresty alternativní. Perspektivou teorií relativních bychom trest domácího vězení z hlediska účelu mohli zařadit převážně mezi teorie eliminační¹³³, ale také nápravné. Z pohledu trestu domácího vězení nabývá zvláštního významu třídění trestů podle osoby pachatele. V zásadě totiž lze tento trest uložit jakékoliv osobě, s jistými omezeními, která sice zákon neuvádí jako pevná, ale implicitně vyplývají z podstaty věci. Zaprvé je trest domácího vězení možné uložit pouze s předchozím souhlasem pachatele, z čehož by se dala vyvodit jakási podmínka, že je možno trest uložit jen pachatelí, který s tím souhlasí. Další důležitou podmínkou je mít k dispozici nějaký dlouhodobě obyvatelný prostor, kde může být trest

---

¹³⁰ PÚRY, František a Helena VÁLKOVÁ. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník I § 1-139: komentář*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012.

¹³¹ Dříve by sem patřil taktéž § 57a trestního zákoníku, který však byl v nedávné době zrušen. Ten upravoval přeměnu trestu odnětí svobody na domácí vězení.

¹³² Srov. délku monitoringu ze souhrnného přehledu Probační služby o počtu monitorovaných osob: *Ukončení elektronického monitoringu* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2021 [cit. 2022-05-03]. s. 7. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/ukonceni-elektronickeho-monitoringu/>

¹³³ Srov. polemiku ohledně eliminačního charakteru trestu zákazu činnosti a domácího vězení na straně 17, kde docházím k závěru, že by se mohlo jednat v zásadě spíše o vliv odstrašující. Protože stejně tak zde se jedná o izolaci do jisté míry fiktivní bez fyzického zadržení pachatele.

vykonáván a konečně by daná osoba měla mít zaměstnání, jež je jedním z esenciálních prvků použití tohoto trestu.

2.2.1 Povinnosti odsouzeného k trestu domácího vězení

Z uložení, resp. nařízení tohoto trestu plynou následující povinnosti. Jak praví § 60 odst. 3 trestního zákoníku, trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného se ve stanovený čas¹³⁴ zdržovat v určeném obydlí¹³⁵ nebo jeho části. To celé samozřejmě pouze v období výkonu trestu. I v průběhu však existují výjimky. Zákonodárce zde předpokládal, že se v životě odsouzeného mohou objevit legitimní životní události, které si budou žádat dočasné opuštění režimu.

Na stanovený čas má vliv řada životních okolností, a to ve dvou kategoriích. První kategorii představují okolnosti známé předem, na jejichž základě se podle § 60 odst. 4 trestního zákoníku určuje časové období povinnosti zdržovat se doma. Druhou kategorií jsou okolnosti, které následně působí jako výjimka z režimu a nastávají nahodile v průběhu výkonu. Více se těmto aspektům práce věnuje v příští podkapitole 2.3 Ukládání trestu domácího vězení.

Mimo tuto povinnost zdržovat se ve stanoveném čase v určeném obydlí, kterou Ščerba označuje za obligatorní, mohou přicházet v úvahu i povinnosti fakultativní¹³⁶, jimiž jsou náhrada újmy poškozeného a uložitelné přiměřené povinnosti a omezení podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku. Těmito povinnostmi spočívajícími v aktivním konání odsouzeného mohou být příkladmo povinnost podrobit se rekvalifikaci nebo vhodným programům psychologického poradenství či léčení závislosti. Naproti tomu omezeními, jejichž podstatou je zdržení se nežádoucího chování, jsou například zdržení se návštěv nevhodného prostředí, styku s určitými osobami a hraní hazardních her. Lze však dodat, že při správném nastavení časového režimu výkonu, by odsouzený neměl mít na takové aktivity prostor. Na druhou

---

¹³⁴ Srov. dřívější znění tohoto ustanovení do 30. 11. 2011, které stanovilo výchozí interval a dávalo soudci možnost nepřicházet s vlastní iniciativou. Tato doba tedy mimo dny pracovního volna, nestanovil-li soud jinak, činila rozmezí mezi 20:00 hod. a 5:00 hod.

¹³⁵ Obydlí definuje výkladové ustanovení § 133 trestního zákoníku jako dům, byt nebo jinou prostorou sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející.

¹³⁶ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 813-814.

stranu to nelze s jistotou vyloučit, a navíc není možné bez takového omezení zabránit případným návštěvám od oněch osob. Důležitým omezením, které úzce souvisí s elektronickým monitoringem osob, je rovněž zdržení se požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek. Je nutné uvést, že celý výčet je demonstrativní, a tudíž soud může přicházet i s jinými povinnostmi a omezeními, kupříkladu uhradit dlužné dle svých sil dlužné výživné a platit běžné výživné, tak jak to v minulosti uložil Okresní soud v Českém Krumlově.¹³⁷ Nutno však dodat, že soudy této možnosti v minulosti příliš nevyužívaly.¹³⁸

Další fakultativní povinností, která může být odsouzenému uložena, je již zmiňovaná náhrada škody poškozenému. Tato povinnost, shodně jako u přiměřených povinností a omezení, plyne z § 60 odst. 6 trestního zákoníku, jenž ve větě za středníkem stanoví, že vedle povinností podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku soud zpravidla uloží, aby odsouzený podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou trestným činem způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení. Tento postup přichází v úvahu samozřejmě jen u těch trestných činů, kde pachatel nějakou újmu způsobil nebo se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil. (Ne)splnění této povinnosti je poté jednou z posuzovaných skutečností pro případné rozhodnutí o vykonání náhradního trestu.¹³⁹ K povinnosti náhrady škody lze ještě doplnit jednu z povinností uvedených mezi přiměřenými povinnostmi, a sice povinnost se veřejně osobně omluvit poškozenému nebo mu poskytnout přiměřené zadostiučinění.

Samostatná povinnost, kterou bych nezařadil ani do jedné z kategorií, je povinnost, která platí všeobecně při výkonu trestu a tou je náhrada nákladů vzniknuvších státu podle § 152 trestního řádu, jež bude blíže rozebrána v podkapitole 2.4 o výkonu domácího vězení.

2.2.2 Povinnost vést řádný život

Dříve byla možnost ukládání povinnosti nad rámec výčtu využívána k překlenutí legislativní mezery¹⁴⁰ ve věci vedení řádného života. Pokud totiž hovoříme o povinnostech pachatele, je třeba věnovat pozornost právě tomuto aspektu ve vztahu k výkonu trestu

---

¹³⁷ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 829.

¹⁴⁰ Srov. např. op. cit. 137.

domácího vězení. Jedná se o povinnost, která dříve v zákoně kontra intuitivně absentovala zcela, poté byla dovozována výkladem a praxí, a nakonec byla implementována do zákona.

Řádný život, resp. vedení řádného života, je poněkud abstraktní pojem, jehož obsah lze definovat jen stěží. Rámcovou představu mohou tvořit mj. také již zmíněné přiměřené povinnosti a omezení podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku. O definici řádného života se v nedávné době pokusil Ústavní soud.¹⁴¹ K tomuto, dle jeho slov „z valné míry neurčitěmu pojmu“, uvedl, že je nutné jej „definovat v souladu se stavem společnosti a s jejím hodnotovým zakotvením“. Na řádný život tak lze „v současném demokratickém právním státě s respektem ke svobodě člověka“ pohlížet dvojím způsobem. Zaprvé lze řádný život vnímat jako minimální limit řádného občana, který požaduje společnost po každém občanovi (jedná se o respektování právních předpisů, projevující se hlavně v požadavku nepáchat trestnou činnost), ale také jako „životní styl, který odpovídá převládajícím hodnotám ve společnosti či převládajícím představám o řádném životě v dnešní společnosti“.¹⁴²

Z nálezu lze podle mého názoru vyvozovat postoj Ústavního soudu, že v naší liberální společnosti nelze požadavek řádného života vnímat příliš extenzivně, v okamžiku, kdy už je škodlivé jednání vyloučeno výslovným zákonnými zákazy. Není tedy „možné, aby stát či skupiny občanů vnucovaly určitý životní styl jednotlivcům s opačnými názory“. Názor Ústavního soudu je tedy zřejmě takový, že v zásadě je norma řádného života shodná s požadavkem na respekt právních předpisů, jelikož ve zbytku se jedná toliko o životní styl, který není možné nabourávat pouze na základě subjektivní představy o vhodném chování daného jedince. Změna však dle Ústavního soudu nastává v okamžiku, kdy osoba spáchá trestný čin, tj. poruší „společenskou smlouvu“, poté je legitimní výměnou za mírnější trest požadovat, aby se pachatel choval určitým způsobem, ke kterémužto účelu slouží právě povinnosti podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku. V zájmu právní jistoty je však nutné tyto požadavky na chování pachatele přesahující uvedený minimální rámec (tj. dodržovat právní předpisy), stanovit vždy za použití § 48 odst. 4 trestního zákoníku. V opačném případě, tj. standard chování není soudem výslovně specifikován, zaujal Ústavní soud postoj, že pod

---

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. I.ÚS 1202/17.

¹⁴² KLVAČOVÁ, Kamila. K pojmu řádný život pro účely při rozhodování o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu odnětí svobody. *Advokátní kancelář Klvačová* [online]. Brno [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.brno-advokati.com/k-pojmu-radny-zivot-pro-ucely-pri-rozhodovani-o-narizeni-vykonu-podminene-odlozeneho-trestu-odneti-svobody/>.

pojmem řádný život lze chápat toliko minimální rámec vedení řádného života, který se vyznačuje především nepácháním trestných činů či nepácháním opakovaných přestupků.

Zákon zachází s ideou vedení řádného života různě. Někde ji používá jako podmínku (např. předpoklad osvědčení se v rámci zkušební doby u podmíněného trestu odnětí svobody), jinde s ní pracuje jako s žádoucím stavem, jehož má být dosaženo, nebo jež má být zachován (právě povinnosti podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku soud může uložit, aby osoba vedla řádný život) a v neposlední řadě může dosavadní řádný život figurovat jako polehčující okolnost (§ 41 písm. p) trestního zákoníku). Otázkou však je, jak vedení řádného života souvisí s trestem domácího vězení.

V minulosti bylo vedení řádného života v rámci trestu domácího vězení spíše dodatečným cílem, jehož mohlo být dosaženo případným uloženým právě povinností dle § 60 ve spojení § 48 odst. 4 trestního zákoníku nad rámec základní povinnosti (tedy setrávat v obydlí). Nebylo však zcela zřejmé, zda je vedení řádného života součástí trestu domácího vězení bez dalšího. Nejvyšší soud byl toho názoru, že z podstaty trestu domácího vězení jako alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, jakož i ze zásad pro ukládání trestů a účelu tohoto trestu, vyplývá, že vedení řádného způsobu života je nezbytnou součástí nejen trestu domácího vězení ale i jiných alternativních trestů spočívajících v povinnosti odsouzeného plnit po určitou dobu stanovené povinnosti.¹⁴³ Přestože se tedy takový požadavek na chování pachatele může zdát jako samozřejmým, samozřejmostí zdaleka nebyl. Norma řádného života v sobě přitom nese i předpoklad nepáchání další trestné činnosti a s nadsázkou, lze tedy tvrdit, že takový požadavek nebyl kladen.

Postavení vedení řádného života v průběhu výkonu trestu domácího vězení měla objasnit novela trestního zákoníku č. 220/2021 Sb. Podle nového znění § 61 trestního zákoníku, kterým se navrácí institut náhradního trestu odnětí svobody, je nevedení řádného života jednou z hypotéz pro aplikaci náhradního trestu. Jinými slovy, i přesto, že odsouzený plní základní povinnost, tj. zdržovat se ve stanoveném čase v určeném obydlí, nebude jeho výkon trestu považován za bezvadný, pokud nepovede řádný život. Z toho vyplývá, že vedení řádného života, je nově implicitní podmínkou, pro výkon domácího vězení. Je však otázkou, zdali by tato povinnost měla být ponechána pouze v implicitní rovině, nebo zda by bylo vhodnější ji výslovně jako povinnost při výkonu domácího vězení stanovit.¹⁴⁴

---

¹⁴³ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

¹⁴⁴ Srov. takto stanovenou povinnost ve slovenské právní úpravě v kapitole 4.1.

2.2.3 Práva odsouzeného k trestu domácího vězení

Přesto, že trest domácího vězení, stejně jako tresty obecně, je převážně o povinnostech, rád bych věnoval krátkou pozornost rovněž právům spojeným s trestem domácího vězení. Jako i v jiných odvětvích a u jiných trestů se většina práv (povinností) váže v dichotomiích. Zde lze tedy několik práv odsouzeného identifikovat v jakýchsi povinnostech soudu stanovit časový rámec výkonu trestu s ohledem na výkon zaměstnání pachatele, a jeho rodinné a osobní záležitosti, popř. náboženské aktivity, ve kterých není možné pachateli bránit.

Vzhledem k tomu, že je možné uložit trest domácího vězení pouze se souhlasem pachatele, má ten v tomto případě v kontextu ostatních druhů trestů, unikátní „právo“ vyslovit s trestem konkludentní nesouhlas nevyslovením souhlasu. Je pravdou, že i u jiných druhů trestů, jako jsou např. obecně prospěšné práce nebo peněžitý trest, soud podle § 64 trestního zákoníku přihlíží k postoji pachatele, aby je neukládal osobě bez vůle je plnit, kdy zvláště výrazně se toto projevuje právě u obecně prospěšných prací, kde by bylo pouhým samoúčelným prodlužováním a zesložitováním celého procesu ukládat tento trest, jehož vykonání závisí zcela na vůli osoby, kterou není možné k výkonu trestu fyzicky donutit jako např. u trestu odnětí svobody, kde je možné na příkaz soudu dodat osoby do budovy věznice podle § 321 trestního řádu. Na rozdíl od domácího vězení ale současná úprava umožňuje uložit obecně prospěšné práce navzdory pachatelově nesouhlasu.¹⁴⁵ Jiné tresty, jako ztráta titulů a vyznamenání, proběhnou zcela bez součinnosti odsouzeného.

2.2.4 Právo na ochranu osobních údajů

Významnými právy odsouzeného, které v souvislosti s trestem domácího vězení vystupuje do popředí, jsou nedotknutelnost soukromí podle čl. 7 Listiny a obydlí podle čl. 12 Listiny. Vzhledem ke způsobu, jakým je prováděna kontrola výkonu trestu domácího vězení, je zcela zřejmé, že při ní dochází k nezanedbatelnému zásahu do těchto práv. Odsouzený, byť je pachatelem trestného činu, má v tomto ohledu stejné právo na ochranu svých osobních údajů a svého soukromí, jako jiné osoby. Určitá míra omezení těchto práv je však v tomto

---

¹⁴⁵ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 435.

případě na místě, neboť je odůvodněna veřejným zájmem na potrestání pachatele trestného činu.

Otázka zásahu do nedotknutelnosti obydlí je řešena institutem slibu pachatele jakožto podmínky pro uložení trestu domácího vězení. V rámci tohoto slibu pachatel totiž vyslovuje souhlas s výkonem kontroly trestu domácího vězení a slibuje poskytnutí veškeré potřebné součinnosti, tj. včetně umožnění vstupu do svého obydlí. Otázce ochrany osobních údajů zpracovávaných, zejména při kontrole výkonu trestu domácího vězení pomocí elektronického monitoringu, je věnována bližší pozornost v kapitole 2.5 v rámci pojednání o elektronickém monitoringu.

Důležité je upozornit také na skutečnost, že to nejsou pouze práva odsouzeného, která jsou výkonem trestu domácího vězení, resp. jeho kontrolou, dotčena. Zejména namátkové kontroly pracovníků Probační a mediační služby zasahují do soukromí a obydlí osob, které sdílí obydlí společně s odsouzeným, ať již se jedná o rodinné příslušníky, či kupříkladu spolubydlící. Zároveň je nutné podotknout, že na práva těchto osob zákon nebere přílišné ohledy, neboť slib obviněného jako podmínka uložení trestu domácího vězení se vztahuje pouze k jeho souhlasu s podrobením se kontrole výkonu trestu a poskytnutí veškeré potřebné součinnosti. V této otázce proto souhlasím se Ščerbou, který poukazuje na nutnost zabývat se touto situací.¹⁴⁶ *De lege ferenda* by proto připadalo v úvahu například zahrnout jako podmínku uložení trestu domácího vězení také souhlas osob, které s pachatelem sdílejí obydlí. Další z variant řešení tohoto problému je rovněž zakotvení povinného provádění předběžného šetření Probační a mediační službou před uložení trestu domácího vězení, která by v rámci tohoto šetření zjistila stanovisko dotčených osob a opatřila potřebný souhlas.

2.2.5 Zahlazení odsouzení k trestu domácího vězení

Na konci celého procesu, pokud ten řádně proběhne, přichází na řadu zahlazení odsouzení, jež je upraveno v § 105 trestního zákoníku. Zde je důležité si povšimnout rozdílu, který se projevuje po výkonu trestu a může být z hlediska resocializace a návratu odsouzeného do běžného života značně důležitý. Oním rozdílem je diskrepance ve vyžadované době, která musí uplynout, aby mohlo být podle zákona rozhodnuto o zahlazení

---

¹⁴⁶ ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. Praha: C. H. Beck, 2009, (10), s. 86.

odsouzení, jež má za následek odstranění záznamu o odsouzení z výpisu z Rejstříku trestů¹⁴⁷. Exaktními slovy nesmí být zahlazené odsouzení vykazováno ve výpisu z Rejstříku trestů (§ 365 odst. 1 věta za středníkem trestního řádu). „*Institut zahlázení odsouzení umožňuje při splnění zákonných podmínek, jež musí soud, který o zahlázení rozhoduje, bedlivě zkoumat, odstranit nepříznivé důsledky odsouzení (srov. např. podmínku bezúhonnosti pro výkon celé řady povolání, dále např. též pro vydání zbrojního průkazu etc.)*“¹⁴⁸ Pachatel se tak podle Říhy stává osobou postavenou v občanském životě v zásadě na roveň netrestaného, jelikož se na něj podle § 106 trestního zákoníku hledí jako by nebyl odsouzen.

Zatímco nejkratší možná doba, která musí uplynout, aby mohlo být zahlazeno odsouzení v případě výkonu trestu odnětí svobody, je i u nejnižší možné výměry (*ad absurdum* i v řádu hodin¹⁴⁹) 3 roky, a to pouze u trestů do jednoho roku trvání, přičemž ta s délkou trestu stoupá až na 15 let. Co je ale pro nás důležité je, že i jakýkoliv trest do jednoho roku odnětí svobody, vyžaduje trojnásobně delší dobu pro zahlázení než trest domácího vězení, který v jakékoliv délce trvání až po maximální dobu 2 let, může být zahlazen již po jednom roce. Tedy i delší domácí vězení se zahladí podstatně rychleji než nejkratší možné odnětí svobody, což si dovolím tvrdit, může být pro pachatele důležitá výhoda. Čím kratší dobu totiž pachatel tráví v onom mezidobí, tím podle mého názoru lépe, protože není pochyb, že na něj působí jistá stigmatizace a omezení vlivem „nečistého“ štítu.

Pro úplnost uvedme, že mimo standardního v této práci popsaného procesu, kdy odsouzení zahlazuje soud, je možné, aby bylo odsouzení zahlazeno milostí prezidenta republiky. Existují i jiné možnosti odstranění následků odsouzení, jimiž jsou např. vykonání některých trestů, nebo vyslovením, že se odsouzený osvědčil.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ Srov. opis z Rejstříku trestů, ve kterém všechny rozsudky zůstávají trvale. Nejedná se však o rejstřík s běžným přístupem a běžně se předkládá výpis z rejstříku trestů (např. jako uchazeč o zaměstnání). Opis se využívá pro účely trestního řízení a vydává se soudu, státnímu zástupci, policejnímu orgánu a ministerstvu spravedlnosti. (zdroj: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. s. 858.)

¹⁴⁸ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. s. 857.

¹⁴⁹ U trestů bez dolní hranice trestní sazby neexistuje minimální doba trestu, a tudíž je teoreticky možné uložit trest odnětí svobody i v řádu několika hodin. Minimální doba se tedy posuzuje s ohledem na praktické hledisko – organizační a jiná náročnost přípravy, nástupu, výkonu a propuštění odsouzeného. (zdroj: PREUSS, Ondřej. Vše o trestu odnětí svobody. *Dostupný advokát* [online]. © 2013-2022, 26. 4. 2022 [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/trest-odneti-svobody>)

¹⁵⁰ Op. cit. 148.

2.3 Ukládání trestu domácího vězení

Předmětem této kapitoly je problematika ukládání trestu domácího vězení, tedy rozbor podmínek pro uložení tohoto druhu trestu a procesu směřujícího k jeho uložení. Pozornost bude nejprve věnována ukládání trestů obecně, resp. obecným aspektům ukládání trestů, které jsou všem druhům trestů společné. Posléze bude věnována bližší pozornost zvláštním podmínkám a předpokladům stanoveným pro trest domácího vězení, jakož i aspektům, které rozhodují o podobě trestu domácího vězení v konkrétních případech.

Úvodem bych rád poukázal na to, že u domácího vězení je patrně více než u jiných trestů naprosto zásadní, aby k rozhodnutí o uložení trestu docházelo informovaně, na základě důsledné rešerše a po důkladném zvážení všech aspektů. Zde je totiž podle mého názoru naprosto zásadní, aby byl tento trest aplikován na vhodné případy, ve srovnání například s trestem odnětí svobody, který svým charakterem představuje univerzální trest.

Obecnými ustanoveními, důležitými i pro institut trestu domácího vězení jsou § 39 a násl. a 53 trestního zákoníku, který stanovuje pravidla pro ukládání trestů samostatně a vedle sebe, přestože § 60 trestního zákoníku obsahuje zvláštní úpravu. Důležitým ustanovením je dále § 61 trestního zákoníku, který upravuje obligatorní¹⁵¹ ukládání náhradního trestu pro případ, že by odsouzený jakkoli mařil výkon trestu. Pro případ ukládání trestním příkazem je relevantní také § 314e a násl. trestního řádu.

2.3.1 Obecná pravidla ukládání trestů

Ukládání trestu je možné obecně popsat jako proces rozhodování soudu, jehož účelem je rozhodnout o druhu a výměře trestu ukládaném pachateli trestného činu tak, aby byl co nejlépe naplněn jeho účel. Při ukládání jakéhokoliv druhu trestu soud vychází z obecných pravidel stanovených v ustanovení § 39 trestního zákoníku, podle něhož musí při stanovení druhu a výměry trestu přihlídnout k vyjmenovaným aspektům. V první řadě přihlíží k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, které bývají považovány za rozhodující.¹⁵² Povaha a závažnost trestného činu je zejména určující pro výměru trestu, kdy soud ukládá trest v rámci

---

¹⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1339/2011.

¹⁵² Srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 6 Tdo 353/2017.

zákonem stanovené trestní sazby vyjadřující typovou závažnost daného trestného činu,¹⁵³ nicméně má jistě svůj vliv i na rozhodnutí o druhu trestu (lze si stěží představit, že například za trestný čin vraždy by byl uložen peněžitý trest). Jak vyplývá z ustanovení § 39 odst. 2 trestního zákoníku, povahu a závažnost trestného činu posuzuje soud s ohledem na charakteristiku trestného činu, tedy hodnotí jednotlivé znaky jeho skutkové podstaty. Je přitom podstatné, jaký byl význam porušeného či ohroženého chráněného zájmu, resp. objektu, způsob provedení činu a okolnosti jeho spáchání, tedy objektivní stránka trestného činu, osoba pachatele (zejména za účelem posouzení jeho nebezpečnosti pro společnost), tj. subjekt trestného činu a konečně také míra zavinění pachatele, jeho motiv, pohnutka či cíl, tedy subjektivní stránka trestného činu. Tyto poznatky soud získává různými způsoby, kupříkladu osobu pachatele, resp. míru jeho nebezpečnosti, může posoudit na základě jeho chování po činu, tedy zda se dobrovolně pokoušel odstranit následky trestného činu, nahradit škodu či zda se k činu doznal.¹⁵⁴

Zatímco povaha a závažnost se váží především k hodnocení spáchaného trestného činu, další aspekty uvedené v ustanovení § 39 trestního zákoníku zaměřují pro účely výběru vhodného druhu trestu pozornost na pachatele. Soud takto musí vzít v úvahu poměry pachatele, účinky a důsledky trestu pro jeho budoucí život, možnost nápravy, jakož i jeho dosavadní způsob života, ale i další aspekty, například dobu uplynulou od spáchání trestného činu, délku trestního řízení či míru spolupráce pachatele v trestním řízení (pachatelův postoj k trestnému činu v trestním řízení, sjednání dohody o vině trestu, prohlášení viny, označení rozhodných skutečností za nesporné či přiznání statusu spolupracujícího obviněného apod.) Soud samozřejmě přihlíží také k přitěžujícím a polehčujícím okolnostem (§ 41 a 42 trestního zákoníku) se zachováním zásady zákazu dvojího přičítání¹⁵⁵, k vývojovému stadiu trestného činu, tj. zda se jednalo o přípravu (§ 20 trestního zákoníku), pokus (§ 21 trestního zákoníku) či dokonáný trestný čin nebo vzhledem k formě trestné součinnosti, tedy zda se jednalo o

---

¹⁵³ SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. s. 169.

¹⁵⁴ NOVOTNÝ, Oto. *O výměře trestu: některé základní otázky*. 1960. s. 16-17.

¹⁵⁵ Zásada zákazu dvojího přičítání téže okolnosti spočívá v zákazu přihlížet při ukládání trestu k polehčujícím nebo přitěžujícím okolnostem, pokud jsou tyto zahrnuty do skutkové podstaty trestného činu, např. jako okolnosti zvláště přitěžující. (zdroj: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 458)

spolupachatele (§ 23 trestního zákoníku), organizátora, návodce či pomocníka (§ 24 trestního zákoníku) a k míře, jakou ke spáchání trestného činu přispěl.

2.3.2 Ukládání trestu domácího vězení

Z hlediska ukládání trestu domácího vězení považují, vedle povahy a závažnosti trestného činu, za rozhodující zejména posouzení poměrů pachatele, účinků a důsledků trestu pro budoucí život pachatele, možnost nápravy a dosavadní způsob života pachatele. V rámci osobních poměrů pachatele soud zjišťuje jeho zdravotní stav, věk, dosažené vzdělání, majetkové poměry, sociální postavení či zaměstnání a bytovou situaci¹⁵⁶, které jsou pro účely uložení trestu domácího vězení zvláště důležité. Na základě těchto poznatků si tak soud může učinit závěr nejen o faktické vykonatelnosti trestu, ale také o jeho citelnosti pro konkrétního pachatele, což mu umožňuje uložit trest, který bude dostatečně individualizovaný.¹⁵⁷

Jak již však plyne z první kapitoly, pozornost musí být věnována i rodinným poměrům pachatele v zájmu zachování zásady personality trestu¹⁵⁸, v souladu s níž by mělo být dbáno na to, aby negativní konsekvence spáchání trestného činu dopadaly pouze na pachatele.¹⁵⁹ V kontextu rodinných poměrů pachatele je důležité posoudit zejména fakt, zda pachatel pečuje o dítě. V souvislosti s péčí o dítě Ústavní soud ve svém nálezu dovedl, že zájmy dítěte jsou legitimním aspektem ovlivňujícím uložení trestu, a to zejména s ohledem na míru faktické závislosti dítěte na pachateli, hloubku jeho emočního vztahu či intenzitu ohrožení řádného vývoje dítěte.¹⁶⁰ Pro případy, kdy pachatel pečuje o dítě, tím spíše je-li jedinou pečující osobou, může být trest domácího vězení za splnění všech ostatních podmínek, poměrně přiléhavým druhem trestu.

Při ukládání trestu soud obecně rovněž zvažuje účinky a důsledky trestu pro budoucí život pachatele, tedy odhaduje jak potenciální účinnost trestu, tak dopad trestu zejména na

---

¹⁵⁶ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: Lexis Nexis CZ, 2007. s. 89.

¹⁵⁷ NOVOTNÝ, O. Ukládání trestů. In ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 374.

¹⁵⁸ Srov. též polemiku na straně 6-7.

¹⁵⁹ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 404.

¹⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 14. dubna 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19.

sociální, rodinné a majetkové poměry konkrétního pachatele.¹⁶¹ V tomto ohledu má trest domácího vězení řadu výhod oproti trestu odnětí svobody, a sice pachatel není vytržen ze svého prostředí, nepřichází o zaměstnání a jeho sociální a rodinné vazby nejsou nutně narušeny. Nicméně někteří pachatelé mohou tento druh trestu vnímat jako více stigmatizující a dehonestující, a mohou dávat přednost anonymnímu výkonu trestu odnětí svobody mimo místo svého bydliště.¹⁶²

Neméně důležité je již při ukládání trestu posuzovat možnost nápravy pachatele a jeho dosavadní způsob života, přičemž tyto dva aspekty považují za související, neboť možnost nápravy pachatele lze logicky usuzovat mimo jiné z jeho dosavadního způsobu života. V tomto ohledu by soud měl vzít v úvahu tzv. individuální predikci pachatele, tedy odhad jeho budoucího chování jak ve vztahu k pravděpodobnosti recidivy, tak k pravděpodobnosti naplnění podmínek trestu.¹⁶³ Individuální predikce pachatele je utvářena hodnocením tzv. kriminogenních faktorů, kterými jsou zejména sociální chování či duševní choroby, závislosti, rodinné a sociální vztahy, nepřizpůsobivost apod.¹⁶⁴ Možnost nápravy je rovněž na obecné úrovni podstatným faktorem pro rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení, neboť s ohledem na povahu tohoto druhu trestu (tj. osobní svoboda pachatele není fyzicky omezena jako v případě trestu odnětí svobody) není žádoucí, aby byl ukládán pachatelům s vysokým rizikem recidivy. Rovněž není žádoucí ukládat trest domácího vězení takovému pachateli, jehož osobnost a dosavadní způsob života indikují, že trest nebude řádně vykonán.¹⁶⁵ Za účelem posouzení možnosti nápravy pachatele a získání informací o jeho dosavadním způsobu života si soud může vyžádat zprávu o pověsti pachatele z místa bydliště, nezastupitelnou roli však, zvláště v případě zvažování trestu domácího vězení, hraje Probační a mediační služba, jejíž pracovníci by měli na žádost soudu získat informace o dosavadním způsobu života pachatele, jeho aktuální situaci, jakož i vytipovat případné rizikové faktory,

---

¹⁶¹ PÚRY, František. § 39 [Stanovení druhu a výměry trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck. 2012. s. 509.

¹⁶² Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.]

¹⁶³ SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. s. 176.

¹⁶⁴ BLATNÍKOVÁ, Šárka a NETÍK, Karel. *Příspěvek k problematice predikce kriminálního jednání* [online]. s. 3. [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-k-problematice-predikce-kriminalniho-jednani.aspx>

¹⁶⁵ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.]

kteří by mohly narušit řádný výkon trestu domácího vězení.¹⁶⁶ Podrobně o roli Probační a mediační služby pojednává kapitola 2.6.

V případě, že je trest domácího vězení ukládán trestním příkazem, kde se rozhodnutí vydává tzv. „od stolu“ a neumožňuje důsledné prozkoumání situace v rámci trestního řízení, tím spíše je důležité nahradit standardní zjišťování informací při výslechu obžalovaného, vyžádáním si zmíněné zprávy probačního úředníka obsahující zjištění o možnostech výkonu (§ 314e odst. 4. trestního řádu). Tuto zprávu, která zahrnuje i stanovisko obviněného k možnému uložení tohoto trestu, je proto u trestního příkazu povinností si vyžádat. Z tohoto ustanovení lze *a contrario* dovodit, že kromě trestního příkazu takový postup soudu není obligatorní. Osobně však zastávám názor, že postupovat bez vyžádání takové zprávy není obecně žádoucí a věřím, že by měla být taková zpráva předpokládána pro všechny druhy řízení. To ostatně dokládá i výzkum zabývající se faktory ovlivňujícími úspěšný výkon trestu obecně prospěšných prací a trestu domácího vězení, kterým byla zaznamenána vyšší míra úspěšnosti při výkonu trestu, zejména v případech, kdy soud rozhodoval trestním příkazem a měl k dispozici zprávu probačního úředníka. Větší míra úspěšnosti, ačkoli méně významná, byla zaznamenána i v případech, kdy soud rozhodoval rozsudkem a měl k dispozici takovou zprávu.¹⁶⁷ O pozitivním vlivu předběžného šetření na výkon trestu je rovněž přesvědčeno mnoho státních zástupců, soudců i samotných probačních úředníků.¹⁶⁸ Přesto, že si uvědomuji, že vyžádání si zprávy probačního úředníka do jisté míry prodlužuje řízení, probační úředník takové šetření nejpozději před nařízením trestu tak jako tak provede, bude-li trest domácího vězení nakonec uložen.

---

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ ROZUM, Jan, Lucie HÁKOVÁ, Jana HULMÁKOVÁ, Michal ŠPEJRA a Petra ZHŘÍVÁLOVÁ. Faktory ovlivňující úspěšný výkon trestu obecně prospěšných prací a trestu domácího vězení. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(1), s. 37.

¹⁶⁸ Z výzkumu vyplynulo, že o pozitivním vlivu předběžného šetření na výkon trestu obecně prospěšných prací a domácího vězení je přesvědčeno 91 % dotázaných státních zástupců, 95 % soudců a dokonce 99 % probačních úředníků. (zdroj: ROZUM, Jan, Lucie HÁKOVÁ, Jana HULMÁKOVÁ, Michal ŠPEJRA a Petra ZHŘÍVÁLOVÁ. Faktory ovlivňující úspěšný výkon trestu obecně prospěšných prací a trestu domácího vězení. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(1), s. 37.)

2.3.3 Podmínky uložení trestu domácího vězení

Přestože soud povahu a závažnost trestného činu a osobu a poměry pachatele posuzuje již na základě obecného ustanovení § 39 trestního zákoníku, ustanovení § 60 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku výslovně uvádí, že trest domácího vězení musí vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a osobě a poměrům pachatele postačovat. To lze přisuzovat zvláštnímu zájmu zákonodárce na zvážení těchto aspektů specificky ve vztahu k trestu domácího vězení. Pokud by takové podmínky neměli být splněny uložením domácího vězení *per se*, lze toho docílit kombinací s uložením dalšího trestu na základě pravidel § 53, resp. § 60 odst. 2 *a contrario*. Nabízí se tak otázka, v jakých případech, resp. pro jaké pachatele kterých trestných činů, by tento druh trestu přicházel v úvahu. Trest domácího vězení by měl představovat nejpřísnější alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a obecně by měl být určen pro pachatele, které je potřeba postihnout na svobodě, nicméně vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a jejich osobě postačí postih mírnější a lze předpokládat úspěšnou resocializaci.¹⁶⁹ To potvrzuje také vyjádření Nejvyššího soudu, který kladně hodnotil praxi soudů, které často ukládaly trest domácího vězení pachatelům, kteří již byli v posledních třech letech za trestný čin pravomocně odsouzeni. Jednalo se o případy, kdy soudy již uvažovaly o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, namísto něhož nakonec uložily trest domácího vězení, což potvrzuje smysl a účel zavedení tohoto druhu trestu do českého právního řádu. Trest domácího vězení by tedy měl sloužit jako alternativa k trestu odnětí svobody, nikoliv k jiným alternativním trestům, například k peněžitému trestu nebo trestu obecně prospěšných prací, přičemž trest odnětí svobody by měl být uložen až tehdy, je-li alternativní trest neúčinný nebo nevykonatelný.¹⁷⁰

S tím souvisí problematika tzv. net-wideningu¹⁷¹, jež bývá označován za nežádoucí efekt a spočívá v tom, že namísto nahrazování nepodmíněného trestu odnětí svobody alternativním trestem, např. právě domácím vězením, se s přibývajícím druhem alternativních trestů, nahrazují tyto mezi sebou navzájem.¹⁷² To však neodpovídá všeobecné snaze o snížení

---

¹⁶⁹ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 808.

¹⁷⁰ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.]

¹⁷¹ Doslovně přeloženo jako *rozšiřování sítě*.

¹⁷² ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 34.

vězeňské populace, nýbrž k samoúčelnému rozšiřování spektra možných alternativních trestů. Tím samozřejmě není dotčena možnost užít mírnějšího trestu, je-li trest domácího vězení stále příliš přísnou alternativou. „*Mírnější alternativy, jako např. obecně prospěšné práce, zákaz pobytu, peněžitý trest apod., by naopak měly být využívány všude tam, kde ještě není třeba tak intenzivního zásahu do osobní svobody pachatele v zájmu ochrany společnosti a snížení rizika recidivy trestné činnosti.*“¹⁷³

Z hlediska přísnosti jednotlivých druhů trestů je otázkou vztah podmíněného odsouzení k trestu domácího vězení. Někteří autoři na jednu stranu považují trest domácího vězení za razantnější,¹⁷⁴ na druhou stranu podmíněné odsouzení je z hlediska systematiky § 52 trestního zákoníku podkategorií trestu odnětí svobody, který je bezesporu trestem nejprísnejším. Ponechávám přitom stranou, že podmíněné odsouzení může na některé pachatele psychologicky působit přísněji než samotné nepodmíněné odsouzení.¹⁷⁵

Obydlí

Jedná-li se o pachatele přečinu a má-li soud důvodně za to, že z hlediska povahy a závažnosti trestného činu, jakož i osoby a poměrů pachatele by bylo uložení trestu domácího vězení dostačující (a to jak samostatně, tak vedle jiného trestu), musí soud vyhodnotit, zda jsou splněny také další zvláštní podmínky pro uložení trestu domácího vězení v ustanovení § 60 odst. 1 trestního zákoníku. Z povahy trestu domácího vězení vyplývá, že nutným předpokladem jeho uložení je, aby pachatel disponoval relativně stálým obydlím, v němž bude moci tento trest vykonávat. Za obydlí lze podle ustanovení § 133 trestního zákoníku považovat byt nebo jiný prostor sloužící k bydlení včetně příslušenství, například tedy i ubytovna. Ustanovení § 60 trestního zákoníku hovoří nejen o obydlí, ale rovněž o části obydlí, kterou může být jakýkoliv prostor náležející k obydlí, přičemž část obydlí může být relevantní například v případě pachatele, který obývá pouze část rozlehlejšího domu.¹⁷⁶ Obydlí, jakožto podmínka trestu domácího vězení, bývá soudy často identifikováno jako jeden z důvodů

---

¹⁷³ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 818.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ MCNEILL, Fergus. *Pervasive punishment: making sense of mass supervision*. London, England: Emerald Publishing Limited, 2018-2019. s. 7.

¹⁷⁶ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 811.

relativně malé četnosti ukládání tohoto druhu trestu. Soudy v tomto ohledu často poukazují na to, že skupina pachatelů, pro něž by byl trest domácího vězení vhodný, nemá stálé bydliště a často se stěhuje, což činí trest domácího vězení jen těžko vykonatelným.¹⁷⁷ Obydlí, v němž se má pachatel po stanovenou dobu zdržovat není uvedeno přímo v odsuzujícím rozsudku, v němž trest domácího vězení ukládá, nýbrž až v rámci nařízení výkonu tohoto trestu v souladu s § 334a trestního řádu.

Slib pachatele

Další ze zvláštních podmínek pro uložení trestu domácího vězení vyplývající z § 60 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku je souhlas pachatele s tímto druhem trestu, resp. písemný slib pachatele, že bude dodržovat stanovený režim výkonu trestu domácího vězení na určité adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost. Zákon však nevyklučuje, aby byl slib pachatele podmíněný, tj. aby se slib pachatele omezil například na určitou podobu trestu.¹⁷⁸ I za těchto okolností bude slib platný, pokud soud uloží trest domácího vězení v rámci daných podmínek. Trest domácího vězení představuje jediný druh trestu, pro jehož uložení je slib (a zároveň tedy souhlas) pachatele vyžadován. Důvodem je předpoklad zvýšení resocializačního účinku trestu a zároveň snaha zajistit jeho řádný výkon, zejména ve vztahu k jeho kontrole.¹⁷⁹ Slib pachatele je rovněž podstatný z důvodu nevyhnutelného zásahu do práva na nedotknutelnost obydlí a soukromí pachatele v rámci kontroly výkonu trestu domácího vězení. Tímto způsobem pachatel uděluje souhlas ke vstupu probačních pracovníků do jeho obydlí, jakož i se strpěním pořízení svých biometrických údajů.¹⁸⁰

Zaměstnání

Pro uložení trestu domácího vězení je rovněž podstatné, aby se jednalo o pachatele, který má zaměstnání. Zaměstnání sice není jako podmínka pro uložení tohoto druhu trestu výslovně uvedeno (viz § 60 odst. 1 trestního zákoníku *a contrario*), nicméně z ustanovení § 60 odst. 4 trestního zákoníku upravujícího stanovení režimu výkonu trestu domácího vězení

---

¹⁷⁷ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.]

¹⁷⁸ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 810.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. Praha: C. H. Beck, 2009, (10), s. 86.

právě se zřetelem k pracovní době a době potřebné pro cestu do zaměstnání lze dovodit, že zaměstnání je implicitně možné za podmínku uložení trestu domácího vězení považovat. K tomuto závěru došel rovněž Nejvyšší soud na základě povahy a účelu trestu domácího vězení, kterým je zachování možnosti pachatele setrvat ve svém prostředí, zachovat si svůj režim a nadále pravidelně docházet do zaměstnání.¹⁸¹ Dotčené ustanovení § 60 trestního zákoníku charakter zaměstnání nijak nespecifikuje, nicméně s ohledem na povahu trestu domácího vězení a stanovení relativně pevného režimu jeho výkonu, je vhodné, aby se jednalo o zaměstnání, které bude řádný výkon tohoto druhu trestu umožňovat (trest domácího vězení například nebude vhodnou alternativou v případě zaměstnance cirkusu)¹⁸².

Slučitelnost s ostatními tresty

Trest domácího vězení lze v souladu s § 60 odst. 1 a 2 trestního zákoníku uložit jak samostatně, tak vedle jiného trestu. Pokud však soud hodlá uložit trest domácího vězení samostatně, musí dojít k závěru, že vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu, jakož i osobě a poměrům pachatele, není nutné uložit vedle trestu domácího vězení žádný další trest. Co se týče slučitelnosti trestu domácího vězení s jinými druhy trestu podle § 53 odst. 1 platí, že trest domácího vězení nelze uložit vedle trestu odnětí svobody¹⁸³ a trestu obecně prospěšných prací. Z hlediska praktické proveditelnosti rovněž není možné uložit trest domácího vězení zároveň s trestem vyhoštění a dle § 78 odst. 1 trestního zákoníku nelze trest domácího vězení uložit ani společně s trestem ztráty čestných titulů a vyznamenání.¹⁸⁴

2.3.4 Časový režim výkonu trestu domácího vězení

Jak již bylo popsáno v předchozí kapitole, trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po stanovenou dobu ve svém obydlí nebo jeho části. Tato stanovená doba vychází z rozhodnutí soudu a soud při jejím stanovení vychází se zákonem předpokládaných aspektů, s tím že tyto předpokládané aspekty jsou v zákoně vymezeny

---

¹⁸¹ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.]

¹⁸² Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

¹⁸³ Neslučitelnost se týká jak podmíněného, tak nepodmíněného trestu, jelikož zákon nestanoví, že by se týkala výlučně jednoho z nich (zdroj: PÚRY, František § 53 [Ukládání více trestů samostatně a vedle sebe]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 729.)

¹⁸⁴ Tento druh trestu může být uložen pouze společně s nepodmíněným trestem odnětí svobody. (§ 78 odst. 1 trestního zákoníku)

demonstrativně. Zákonem předpokládané aspekty lze rozdělit na aspekty nutné a aspekty obvyklé. Mezi nutné aspekty patří záležitosti vztahující se k zaměstnání pachatele a jedná se zejména o dobu potřebnou pro výkon zaměstnání nebo povolání odsouzeného (tj. pracovní dobu včetně doby nutné pro cestu do zaměstnání). Označení nutné aspekty vychází ze skutečnosti, že zaměstnanecký poměr je jedním z předpokladů využití institutu trestu domácího vězení. Mezi obvyklé aspekty lze naproti tomu zařadit rodinné záležitosti, mezi které patří péče o nezletilého dítě odsouzeného a vyřizování dalších rodinných, ale i osobních záležitostí. Pojmenování „obvyklé aspekty“ reflektuje skutečnost, že sociální vazby v podobě rodinných jsou při zvažování tohoto alternativního trestu výhodou, nelze je však, na rozdíl od zaměstnání, označit za podmínku, bez níž není možné trest domácího vězení uložit.

Zákon dále hovoří také o tom, že soud přihlédne k náboženství pachatele, resp. k možnosti navštěvovat bohoslužby nebo jiná náboženská shromáždění. Náboženské záležitosti odsouzeného můžeme řadit mezi obvyklé aspekty, nicméně vezmeme-li v úvahu poměr věřících osob v České republice, který činí 13 %¹⁸⁵, bylo by rovněž na místě náboženské záležitosti odsouzeného označovat spíše jako nahodilý aspekt. Zároveň lze poukázat na to, že soud by při zohledňování víry odsouzeného vzhledem k možnosti výkonu náboženských obřadů, měl postupovat obezřetně, neboť i vzhledem k relativně nízkému procentu věřících obyvatel v České republice (viz výše), existuje pravděpodobnost, že prostor vyhrazený pro návštěvu bohoslužby bude ze strany pachatele zneužíván, tj. využíván účelově bez osobní náboženské hodnoty.¹⁸⁶

Výsledkem tohoto procesu je určitý režim, tj. časový rámec, v němž se odsouzený musí zdržovat v určeném obydlí (nebo jeho části), přičemž tento režim se liší pro dny pracovní a pro dny pracovního klidu. Stanovení tohoto režimu soudem tak představuje jeden z prostředků¹⁸⁷ individualizace trestu.¹⁸⁸ Zákon klade na tento režim kvalitativní podmínku, a

---

¹⁸⁵ Czechia: Country summary. *CIA.gov* [online]. CIA, May 31, 2022 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/czechia/summaries>

¹⁸⁶ Navíc nastává otázka, zda-li kontrolovat, zda odsouzený skutečně nějakou konkrétní bohoslužbu navštívil a jestli případně v nařízení výkonu trestu stanovit konkrétní kostel, který bude odsouzený navštěvovat, aby byla umožněna kontrola probačního pracovníka, nebo se toto ponechá takřikajíc na důvěře.

¹⁸⁷ Dalším prostředkem individualizace trestu domácího vězení je vedle stanovení časového rámce, v němž je odsouzený povinen zdržovat se v obydlí nebo jeho části, rovněž uložení přiměřených povinností a přiměřených omezení podle § 48 odst. 4. trestního zákoníku. Rozhodnutí o uložení takových povinností a omezení učiní soud na základě závěru, že za účelem prevence recidivy a zajištění ochrany společnosti je nezbytné trest domácího vězení o vhodné povinnosti a omezení doplnit. Blíže o problematice přiměřených povinností a omezení

sice podmínku přiměřeného postižení na svobodě. Jinými slovy režim, který soud odsouzenému stanoví, musí odsouzeného postihovat na jeho svobodě přiměřeným způsobem, tedy nikoliv příliš přísně, ani příliš mírně. Pokud by byl postih příliš mírný, trest by pozbyl své účinnosti, neboť odsouzený by uložení trestu nevnímal jako újmu. Na druhé straně, pokud by byl režim příliš přísný, ztratil by trest domácího vězení, jakožto alternativní trest k trestu odnětí svobody, svůj smysl. V rozporu se smyslem trestu domácího vězení by totiž v případě příliš přísného režimu bylo odsouzenému znemožněno využívat výhody trestu domácího vězení, zejména zachovat si zaměstnání a udržovat sociální vazby. Časový rámec tedy zcela záleží na rozhodnutí soudu a není tudíž vyloučena ani možnost, uzná-li soud takový režim výkonu trestu domácího vězení za přiměřeně postihující, aby režim nastavil jako „víkendové vězení“, tj. že se odsouzený bude v určeném obydlí zdržovat vždy po celý den pracovního klidu a pracovního volna s tím, že pracovní dny budou ponechány bez omezení.¹⁸⁹

V minulosti ustanovení § 60 trestního zákoníku obsahovalo výchozí nastavení tohoto režimu, a sice nestanovil-li soud jinak, pachatel byl povinen zdržovat se ve svém obydlí od 20:00 do 5:00. Novelou č. 330/ 2011 Sb. však došlo ke změně této právní úpravy a přesné vymezení časového rámce výkonu trestu domácího vězení bylo vypuštěno. Tento krok zákonodárce byl soudy i odbornou veřejností¹⁹⁰ hodnocen negativně jelikož předmětné ustanovení pro ně bylo vítanou oporou, neboť jak se ukázalo, soudy tuto možnost individualizace při ukládání trestu domácího vězení příliš nevyužívaly a zpravidla se podřizovaly časovému rámci vymezeného zákonem. Lze dodat, že bez ohledu na změnu legislativního textu setrvala řada soudů u této praxe i nadále.¹⁹¹

Některé soudy rovněž často poukazyvaly na problematičnost či dokonce nemožnost vymezení časového rámce pro výkon trestu domácího vězení zejména u odsouzených s nepravidelným pracovním režimem, kupříkladu odsouzených pracujících ve směnném provozu. Ani tato situace však není neřešitelná a přestože platí, že soud by měl tento časový

---

pojednává kapitola 2.2. (zdroj: PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 828.)

¹⁸⁸ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 811.

¹⁸⁹ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 812.

¹⁹⁰ ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. 2012(1), s. 1.

¹⁹¹ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.]

rámec vymezit co možná nejpřesněji, není vyloučeno, aby byl časový rámec vymezen širěji, například tak, že odsouzený se bude zdržovat ve svém obydlí vždy v době mezi směnami s tím, že zároveň bude odsouzenému uložena povinnost s dostatečným předstihem pravidelně informovat pracovníka probační a mediační služby o rozvrhu směn.¹⁹² Takový postup je tedy podle všeho možný, ale jedná se o poměrně neprobádanou problematiku, proto bude v kapitole 7 provede hlubší zamyšlení na některými nástrahami flexibility nastavení časového režimu.

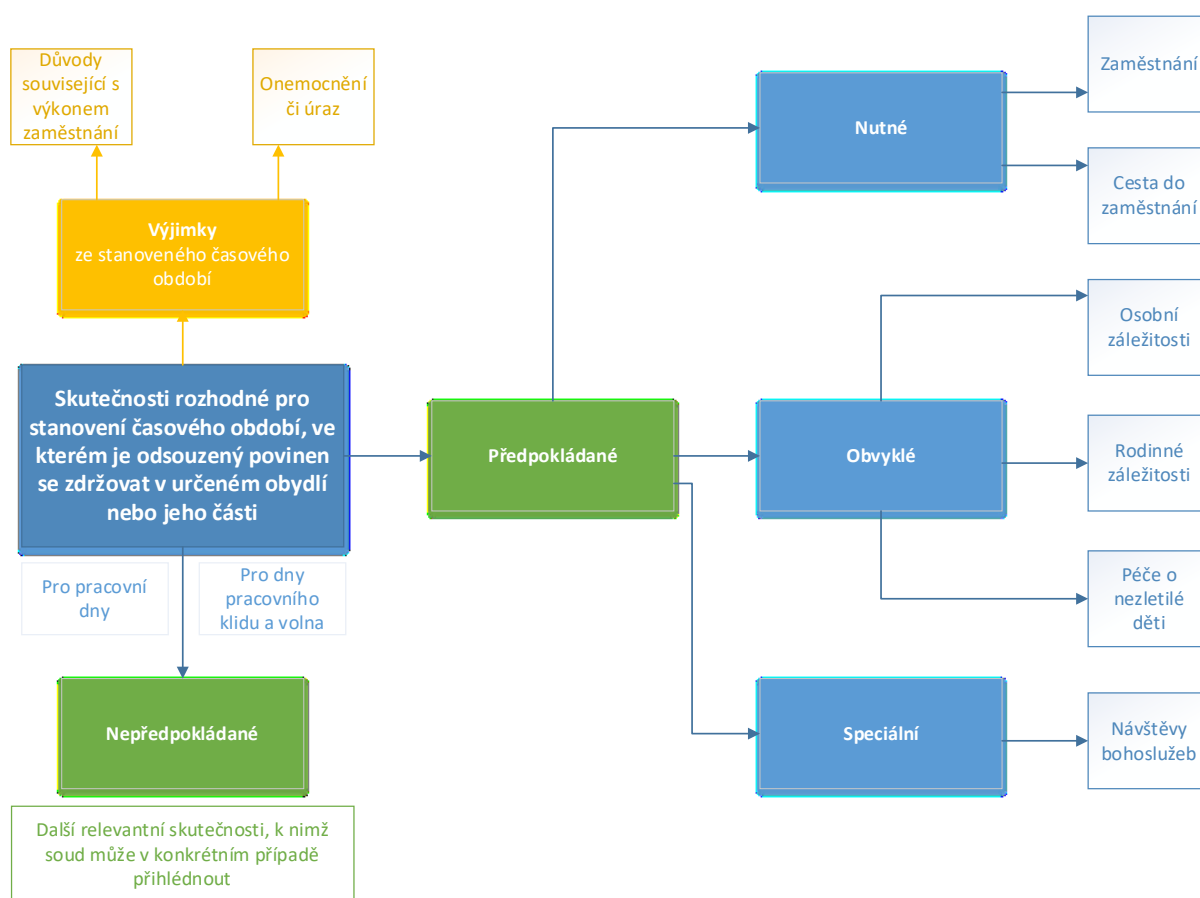
Z režimu výkonu trestu domácího vězení zákon předpokládá i výjimky, které mohou narušit jinak pravidelně stanovenou dobu, po kterou se odsouzený musí zdržovat ve svém obydlí. Tyto výjimky zákon rovněž vyjmenovává demonstrativně a jedná se v zásadě o dvě skupiny výjimek. První skupina výjimek se váže k zaměstnání odsouzeného, kdy může dojít například k tomu, že zaměstnavatel odsouzeného nařídí odsouzenému práci přesčas.¹⁹³ Druhá skupina umožňuje zohlednit zdravotní stav odsouzeného, například se jedná o poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku jeho nemoci nebo úrazu. Lze si povšimnout, že ustanovení § 60 odst. 3 trestního zákoníku používá ve vztahu k nemoci nebo úrazu zájmeno „jeho“, tedy odsouzeného. V praxi se však uznává i kritická situace v rodině, resp. u osoby blízké.¹⁹⁴ Pokud by se vyskytly takto výjimečné situace, které brání odsouzenému zdržovat se na dané adrese, je tuto situaci nutné okamžitě, ideálně předem, konzultovat s příslušným pracovníkem Probační a mediační služby. Jako střešní pojem jsou použity *důležité důvody*, které by odsouzenému bránily ve výkonu trestu.

---

¹⁹² ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 812–813.

¹⁹³ Dalo by se říci, že výkon zaměstnání a potažmo i jiné dosažitelné podmínky lze vnímat ve dvou rovinách, a to jako předvídané aspekty stanovení režimu trestu domácího vězení a taktéž jako nepředvídané důležité důvody ve smyslu § 60 odst. 3 trestního zákoníku, které by odsouzenému bránily se v daném okamžiku, navzdory uložené povinnosti, zdržovat ve svém obydlí. Z toho je navíc zřejmé, že zachování zaměstnání odsouzeného patří k jádru uložení trestu domácího vězení, kdy tento druh trestu je vybrán zejména se zřetelem zachování možnosti vykonávat výdělečnou činnost a udržovat sociální vazby.

¹⁹⁴ Op. cit. 192. s. 813.

Vzhledem k tomu, že není možné si dělat iluze o tom, že nedochází, slibu pachatele navzdory, k různým druhům narušení nařízeného režimu, slouží pro tyto účely, již v samotném rozsudku uložený náhradní trest odnětí svobody. Po určitou dobu byl tento institut nahrazen přeměnou na odnětí svobody. Nedávno, byl však obnoven status quo k vydání trestního zákoníku a od užívání přeměn bylo upuštěno, blíže k tomuto tématu v kapitole 3. Výchozím ustanovením zákona je na tomto místě § 61 trestního zákoníku. Stanovení náhradního trestu je obligatorní náležitostí rozsudku (trestního příkazu) a lze jej stanovit na dobu až 1 roku. Soud může mimo doposud uvedené, po dobu výkonu, pro zvýšení pozitivního působení, nad pachatelem vyslovit dle § 60 odst. 5 trestního zákoníku dohled.

2.4 Výkon trestu domácího vězení

Touto kapitolou se dostáváme k procesní stránce trestu domácího vězení, kterou je výkon tohoto trestu. Ten lze pomyslně rozdělit na dvě části – nařízení výkonu trestu domácího vězení a samotný výkon tohoto trestu.

Z trestního zákoníku v tomto případě užijeme všechny tři ustanovení týkající se domácího vězení, tedy § 60, § 60a a § 61. Jádrem právní úpravy výkonu trestu domácího vězení jsou pak ustanovení trestního řádu počínaje ustanovením § 334a, které pojednává o nařízení trestu domácího vězení. Postupně jsou relevantní v podstatě všechna následující ustanovení až po § 334h. Ustanovením, která upravují kontrolu v rámci výkonu trestu domácího vězení, bude věnována v bližší pozornost v podkapitole 2.5 o kontrole domácího vězení. Proto se domnívám, že je nutné tyto dvě kapitoly číst vždy se zřetelem na tu druhou.

Nad rámec úpravy obsažené v trestním řádu mají pro výkon trestu domácího vězení význam rovněž některé prováděcí právní předpisy, resp. vyhlášky vydávané ministerstvem spravedlnosti. Konkrétně se jedná o vyhlášku č. 456/2009 Sb., vydané na základě zmocnění v ustanovení § 334h trestního řádu, která obsahuje společnou úpravu otázek výkonu a kontroly trestu domácího vězení. Výkonu trestu se týká také vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady, leč pro účely této práce okrajová. Tato vyhláška navazuje na § 152 trestního řádu, jež stanoví, že jeli obžalovaný pravomocně uznán vinným, je povinen nahradit státu náklady za výkon trestu domácího vězení. Domnívám se, že název vyhlášky je všeříkající a stačí tedy jen dodat, že sazba stanovená za každý, byť i částečný, kalendářní den výkonu je 50 Kč. Přesné denní náklady sice nejsou zveřejňovány, ale i s ohledem na ostatní země se lze domnívat, že se bude řádově jednat o nižší stokoruny, tedy několikanásobně více než je odsouzený povinen podle této úpravy hradit.

Při pohledu na číselná označení obou vyhlášek si lze klást otázku, co se skrývá mezi nimi. Odpovědí je vyhláška č. 457/2009 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, jež do původní vyhlášky doplnila část sedmou s názvem Trest domácího vězení a ve čtyřech ustanoveních vytváří právní základ pro činnost soudu při ukládání tohoto trestu.

2.4.1 Nařízení výkonu

Nepostradatelnou a zároveň první fází vykonávací je nařízení výkonu trestu. V případě trestu domácího vězení se jedná o fázi zvláště významnou, neboť až zde jsou rozhodovány některé důležité aspekty trestu domácího vězení (srov. § 334a trestního řádu). „*Účelem vykonávacího rozhodnutí je uskutečnit obsah rozhodnutí vydaného orgány činnými v trestním řízení.*“¹⁹⁵ Takové rozhodnutí musí splňovat všeobecné zásady. Musí se jednat od rozhodnutí, rozsudek, soudu, a to takové jímž se ukládá trest domácího vězení. Takové rozhodnutí musí být vykonatelné, tj. musí být splněny předepsané podmínky, aby bylo možné rozhodnutí vykonat (např. právní moc).

Příslušnost k nařízení výkonu se řídí obecným ustanovením § 315 odst. 2 trestního řádu. Příslušným soudem tedy bude ten, jež rozhodoval nalézacím řízením v prvním stupni. V okamžiku, kdy se tedy rozhodnutí s uloženým trestem domácího vězení stane vykonatelným, zašle předseda senátu nařízení výkonu odsouzenému a probačnímu úředníkovi (§334a trestního řádu, srov. § 34b vyhlášky o jednacím řádu okresních a krajských soudů). Ačkoliv by k výkonu mělo dojít hned jak je to možné, pro trest domácího vězení bude spíše typická jistá, podle okolností kratší, či delší, prodleva, z důvodu potřeby relativně komplexního šetření a přípravy ze strany Probační a mediační služby. Tato proluka by se podle mého názoru dramaticky zkrátila, pokud by se *de lege ferenda* uplatnilo povinné vyžádání si předběžné zprávy o vykonatelnosti trestu od Probační služby.

V nařízení výkonu předseda senátu určí počátek výkonu a místo (rozuměj adresu) výkonu trestu. Přičemž počátek je stanoven s ohledem na možnost obstarat své záležitosti. Zákon dále nevymezuje, co je takovými záležitostmi, ale lze usuzovat, že se bude jednat převážně o záležitosti osobního a rodinného charakteru, včetně věcí souvisejících se zaměstnáním, jež bude odsouzený v průběhu výkonu trestu vykonávat. Místo obydlí se stanoví v místě trvalého bydliště nebo v místě, kde se odsouzený zdržuje. Přihlédne se rovněž k osobním a rodinným poměrům. Zákon praví, že „*je-li odsouzený zaměstnán, přihlédne i k místu výkonu zaměstnání a k možností dopravy do zaměstnání*“. Lze jen dodat, že zákon sice počítá s eventualitou, že by odsouzený nebyl zaměstnán, jak ale plyne například z výkladu v kapitole 2.3 o ukládání trestů, takový stav by neměl nastávat často.

---

¹⁹⁵ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. s. 836.

Pro bližší představu se mi podařilo získat anonymizované rozhodnutí o nařízení výkonu trestu.¹⁹⁶ Níže pro ilustraci uvádím jeho anonymizovanou transkripci. Jedná se v zásadě o standardní rozhodnutí o nařízení výkonu trestu domácího vězení, nicméně je zajímavé si povšimnout modulace v podobě změněného režimu pro první neděli v měsíce, které jen dokládá možnost odchýlení se od všeobecně zažitě týdenní pravidelnosti. Další zajímavostí může být i to, že v tomto případě výkon trestu provádí nařízení vyšší soudní úřednice nikoliv předseda senátu.

Nařízení výkonu trestu domácího vězení

Obvodní soud pro Prahu 5 dne XY rozhodl v trestní věci odsouzeného A, podle § 334a zákona č. 141/1961., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, u odsouzeného nařizuje výkon trestu domácího vězení ve výměře 24 měsíců (*slovy: dvaceti čtyř měsíců*), který mu byl uložen rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne YZ, č. j. xxx ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze, sp. zn. xxx.

Odsouzený je povinen se zdržovat **od xxx od 21:00 hod.** v tomto místě:

Popis místa včetně čísla bytu a označení patra.

Odsouzený je povinen zdržovat se na adrese svého bydliště XXX ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den, vyjma první neděle v každém kalendářním měsíci a v ostatních dnech (tj. v pracovních dnech a první neděli v každém kalendářním měsíci) v době od 21:00 hod. do 7:00 hod.

Poučení:

Nebylo-li v rozsudku stanoveno jinak, trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20:00 hodin do 5:00 hodin, nebránili mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče v zdravotnické m zařízení v důsledku jeho onemocnění; zdravotnické zařízení je povinno na vyžádání orgánu činného v trestním řízení m o tuto skutečnost sdělit. Soud může

---

¹⁹⁶ Nařízení výkonu trestu uloženého rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 20. 3. 2019, č. j. 30 T 121/2018-480

odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženský ch shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.

Při kontrole v místě výkonu trestu domácího vězení se probační úředník prokazuje služebním průkazem Probační a mediační služby. Na požádání prokáže odsouzený svou totožnost probačnímu úředníkovi kdykoliv v průběhu výkonu trestu domácího vězení.

Jakmile je odsouzenému známo, že nebude moci plnit podmínky výkonu trestu domácího vězení ve stanoveném místě a čase, oznámí tuto skutečnost neprodleně probačnímu úředníkovi a soudu, který trest uložil. Probační úředník v takovém případě bezodkladně informuje soud o vlastní zjištění ch k důvodům neplnění podmínek výkonu trestu.

Odsouzený se v průběhu výkonu trestu domácího vězení může obracet na probačního úředníka a žádostí o pomoc při řešení situací související s kontrolou výkonu trestu domácího vězení a ovlivňujících průběh výkonu tohoto trestu.

Praha dne xxx

ABC

Vyšší soudní úřednice

Z rozsudku plyne, že odsouzený spáchal přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, odst. 3 trestního zákoníku. V samotném rozsudku je potom, co se týče konfigurace trestu, uvedena výměra trestu ve výši dvaceti čtyř měsíců. Dále, že je odsouzený povinen se zdržovat na adrese svého bydliště ve dnech pracovního volna a pracovního klidu po celý den, vyjma první neděle v každém kalendářním měsíci. V tom je rozsudek identický s nařízením výkonu. V ostatních dnech soud odsouzenému ukládá, a to je pozoruhodné, povinnost se na dané adrese zdržovat od 20:00 do 6:00. Lze si povšimnout, že v nařízení je tedy zachována doba povinnosti, ale ta je posunuta o hodinu vpřed na 21:00 až 7:00. Je ale otázkou, jestli ke změně došlo v rámci řízení před Městským soudem v Praze nebo v rámci nařizování trestu.

2.4.2 Výkon trestu domácího vězení

Po nařízení výkonu trestu přichází na řadu fáze druhá, a sice samotný výkon rozhodnutí, k němuž by mělo dojít neprodleně poté, co je to možné, tedy jakmile se rozhodnutí stane vykonatelným, ledaže by nastala některá z výjimek, jako je podání

mimořádného opravného prostředku.¹⁹⁷ Jednou z výjimek, jsou také důležité důvody odkladu (přerušeni) výkonu trestu podle § 334d trestního řádu.¹⁹⁸ Jakmile je započato s výkonem rozhodnutí, má se vykonat bez přerušeni, ledaže by nastal některý z obecných důvodů přerušeni, které jsou totožné s důvody odkladu výkonu zmíněnými výše.

Existují i zvláštní důvody, které pro trest domácího vězení nalezneme opět v § 334d trestního řádu, *in concreto* v odstavci prvním.¹⁹⁹ „*Výkon trestu musí odpovídat jak co do druhu uloženého trestu, způsobu jeho výkonu, tak i co do jeho výměry přesně rozhodnutí*“.²⁰⁰ Zde lze spatřovat drobnou výjimku ze strany domácího vězení, kdy některé prvky rozhodnutí odpovídat nemohou, protože ten je ani neobsahuje, jako např. určení obydlí, které se na rozdíl od určení typu věznice, konkretizuje až v rozhodnutí o nařízení výkonu.

Výkon rozhodnutí se, ostatně jako celé trestní řízení, koná z moci úřední a je svěřen soudu.²⁰¹ Děje se tomu tak na základě zásady oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu), není tedy potřeba návrhu některého ze subjektů řízení. Zákonná úprava výkonu trestů je zaměřena na co nejširší výchovný účinek.²⁰² A posledně správný výkon se zajišťuje kontrolou výkonu²⁰³, zde primárně elektronickým monitorovacím systémem, ale nyní výhradně namátkovými kontrolami pracovníků Probační a mediační služby.

V průběhu výkonu se přirozeně mohou objevit různé okolnosti, které si žádají dodatečnou pozornost ze strany soudu či jiných příslušných orgánů a typicky je na ně potřeba zareagovat některým z institutů poskytovaných trestním řádem. Těmito instituty jsou odklad nebo přerušeni výkonu, změna trestu a konečně upuštění od výkonu. Tyto postupy budou nyní jednotlivě rozebrány.

---

¹⁹⁷ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. s. 840.

¹⁹⁸ Tamtéž. s. 841.

¹⁹⁹ Tamtéž. s. 842.

²⁰⁰ Tamtéž. s. 843.

²⁰¹ Tamtéž. s. 845.

²⁰² Tamtéž. s. 851.

²⁰³ Tamtéž. s. 852.

2.4.3 Odklad a přerušení

Dovolím si tedy začít institutem odkladu, respektive přerušení, jež jsou upraveny v § 334d trestního řádu. Tyto dva instituty se od sebe liší principiálně jen tím, v jakém okamžiku nastanou *důležité důvody*, jež zapříčiňují dočasnou nemožnost trest vykonávat. Odkládá se doposud nezapočatý výkon trestu, zatímco přerušuje se trest již probíhající. Rozhodnutí o odkladu či přerušení nevyžaduje stanovení doby odkladu, resp. přerušení, neboť předseda senátu odklad či přerušení *ex offio* odvolá, jestliže dojde k pominutí jejich důvodu. Jako příklad onoho důležitého důvodu může sloužit stížení těžkou nemocí, a to takovou, kterou jako důvod přerušení výkonu odnětí svobody zákon uvádí v § 325 odst. 1 trestního řádu. Je jedině spravedlivé vůči řádně a nepřetržitě vykonávajícím, že doba odkladu a přerušení se nezapočítává do vykonané doby trestu. Proti rozhodnutí o obou institutech je přípustná stížnost s odkladným účinkem.²⁰⁴

Zajímavá situace by nastala tehdy, pokud by takové důvody nebyly dočasné. Příkladem může být nenapravitelná absence vhodného obydlí, které by mohlo sloužit jako místo výkonu trestu. Což je situace, k níž může mj. dojít v případě neuspokojivého provedení šetření vykonatelnosti trestu domácího vězení před jeho uložením nebo v případě, že odsouzený v mezidobí toto obydlí z nějakého důvodu pozbude. Zároveň by se nejednalo o důvody vedoucí k upuštění od výkonu trestu. Domnívám se, že v situacích, kdy je vykonatelnost trestu domácího vězení nejistá (což lze usuzovat právě z šetření provedeného Probační a mediační službou), by v prvé řadě vůbec k uložení tohoto trestu nemělo docházet. To je také jeden z argumentů, proč by mělo být provedení předběžného šetření před uložením trestu prováděno povinně.

2.4.4 Změna trestu domácího vězení

Přirozeně mohou nastat situace, kdy už výkon trestu v původní konfiguraci nebude možný nebo vhodný. V takovém případě je namístě přistoupit ke změně trestu domácího vězení dle § 334e trestního řádu. V rámci tohoto postupu však nesmí dojít k změně počtu hodin, po které je odsouzený povinen se zdržovat doma. Pozoruhodným je, že v tomto

---

²⁰⁴ Stížnost je řádným opravným prostředkem, který nemá, obecně, za následek odklad vykonatelnosti usnesení, proti němuž směřuje. Stížnost tzv. odkladný účinek má, jestli tak zákon explicitně stanoví. Potom je jejím účinkem odklad vykonatelnosti daného usnesení. (zdroj: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. s. 722.)

výjimečném případě nerozhoduje výlučně předseda senátu, ale některé pravomoci náležejí i probačnímu úředníkovi. *In concreto* může se souhlasem²⁰⁵ odsouzeného z důležitých důvodů změnit místo výkonu²⁰⁶ nebo jinak rozvrhnout dobu po kterou se odsouzený povinně zdržuje v obydlí.²⁰⁷ Měl by přitom zřejmě respektovat stejná pravidla § 60 trestního zákoníku, jako při primárním stanovování časového režimu soudem. O těchto změnách je probační úředník zároveň povinen informovat předsedu senátu. Pokud předseda senátu, který domácí vězení uložil, se změnami učiněnými probačním úředníkem nesouhlasí, nebo s nimi nesouhlasí odsouzený²⁰⁸, sám rozhodne o změně, a i to bez návrhu odsouzeného, státního zástupce nebo probačního úředníka. Na návrh těchto osob nebo i bez návrhu může také rozhodnout o změně případných přiměřených povinností a omezení. Nesmí tak však učinit v neprospěch odsouzeného. Pravděpodobně se tedy bude jednat o úzkou množinu případů, když odebrání povinností a omezení upravuje nově § 60a trestního zákoníku. I v těchto případech je proti rozhodnutím, jež činí předseda senátu, přípustná stížnost, která má odkladný účinek.

2.4.5 Upuštění od výkonu trestu

Upustit od výkonu trestu nebo jeho zbytku lze pouze ve velice specifických případech podle § 334f trestního řádu, a to za předpokladu, že osoba byla nebo má být vyhoštěna, vydána nebo předána do cizího státu²⁰⁹, nebo pokud onemocněla nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí nebo nevléčitelnou nemocí duševní²¹⁰ nebo z jiných obdobně závažných důvodů. Zajímavostí je, že ve všech právě zmíněných případech se jedná o postup fakultativní, neboť rozhodnutí o upuštění od výkonu trestu, je výlučně na diskreci soudu. Opět je proti takovému rozhodnutí přípustná stížnost s odkladným účinkem. Pokud by posléze

---

²⁰⁵ Na rozdíl od soudu není zmocněn autoritativně ukládat pachateli povinnosti.

²⁰⁶ Zejména po vykázaní ze společného obydlí podle jiného právního předpisu. (§ 334 odst. 1 poslední věta trestního řádu)

²⁰⁷ Je to logické proto, že by v opačném případě došlo k změně přísnosti trestu a navíc, jak bylo uvedeno v úvodu podkapitoly, dle obecných zásad musí výkon přesně odpovídat parametrům stanoveným rozsudku.

²⁰⁸ K tomu by podle mého názoru nemělo docházet, když zmíněným předpokladem změny je souhlas odsouzeného. Lze si představit, že se bude jednat o případy, kdy by probační úředník takový požadavek nerespektoval a rozhodl vzdor jeho absenci.

²⁰⁹ Část pátá hlavy druhé zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (č. 104/2013 Sb.)

²¹⁰ Zřejmě se nebude jednat o jakoukoliv nevléčitelnou duševní nemoc, ale takovou, které je svých charakterem srovnatelná s právě nevléčitelnou nemocí životu nebezpečné.

nedošlo k předání, vydání nebo vyhoštění osoby, rozhodne předseda senátu, zde již bez možnosti diskrece, o tom, že se trest nebo jeho zbytek vykoná.

2.4.6 Rozhodnutí o výkonu náhradního trestu odnětí svobody

S výkonem trestu domácího vězení neodmyslitelně souvisí institut náhradního trestu odnětí svobody (a dříve užívané přeměny, o nichž pojednává kapitola 3). Jak bude blíže rozebráno v kapitole 5 analyzující dosavadní judikaturu, porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení podle § 61 trestního zákoníku vylučuje spáchání trestného činu maření úředního rozhodnutí a vykázání, nýbrž při porušení režimu dochází k aktivaci speciálního postupu náhradního trestu odnětí svobody.

Ukládání náhradního trestu upravuje právě § 61 trestního zákoníku a rozhodnutí, že se takový náhradní trest vykoná, upravuje § 334g trestního řádu. Náhradní trest se podle § 61 trestního zákoníku vykoná, pokud dojde k porušujícímu chování ze strany odsouzeného. Zákon vyjmenovává případy takového jednání, kterými jsou vyhýbání se nástupu trestu, porušení stanoveného režimu bez závažného důvodu, zaviněné nevykonávání uloženého trestu ve stanoveném časovém období či jinak mařil jeho výkonu. Dalším důvodem pro nařízení výkonu náhradního trestu je také skutečnost, že po dobu jeho výkonu odsouzený nevedl řádný život (k problematice řádného života při výkonu trestu domácího vězení viz kapitola 2.2).

Soud může o výkonu náhradního trestu rozhodnout i během doby stanovené pro výkon trestu odnětí svobody, jak ostatně vyplývá i z jednotlivých způsobů porušení podmínek výkonu. Rozhodne-li soud, že se náhradní trest vykoná, stanoví zároveň i způsob jeho výkonu, tj. zda bude pachatel zařazen do věznice s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou, ačkoliv, vzhledem k tomu, že trest domácího vězení lze uložit pouze za přečin, lze předpokládat, že bude typicky zařazen do věznice s ostrahou (srov. § 56 trestního zákoníku).

Co se týče procesní stránky věci, § 334g trestního řádu stanoví, že o věcech týkajících se náhradního trestu rozhoduje předseda senátu ve veřejném zasedání, na návrh státního zástupce nebo probačního úředníka. Případně, pokud by předseda senátu sám zjistil porušení podmínek výkonu trestu, může taktéž rozhodnout i bez návrhu. Proti rozhodnutím o nařízení výkonu náhradního trestu nebo ponechání domácího vězení v platnosti je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek. O takových rozhodnutích předseda senátu vyrozumí příslušné středisko Probační a mediační služby. Výkon domácího vězení pak trvá až do doby, než dojde

k vyhlášení rozhodnutí o nařízení výkonu náhradního trestu, v kterémžto okamžiku se přerušuje, a to do doby nabytí právní moci toto rozhodnutí. O těchto účincích musí být odsouzený poučen.

Aby nebyl náhradní trest nepřiměřený pro odsouzeného, který selže a zavedá příčinu k náhradnímu trestu takříkajíc v „cílové rovince“, stanoví zákon snížení délky trvání náhradního trestu se zřetelem k již vykonané části trestu domácího vězení. Pokud soud totiž rozhoduje o vykonání náhradního trestu po vykonání poloviny trestu domácího vězení, obligatorně uložený náhradní trest zkrátí na polovinu. Zde je směřodonné, k jakému datu se bude odpykaný trest počítat, přičemž zřejmě nejsprávnější postup je k datu zjištěného porušení. Toto však zákon podobně jako tomu bylo u dřívější přeměny, neupravuje (blíže k tomu viz kapitola 7). Alternativně soud může, ve výjimečných případech vzhledem k okolnostem případu a osobě pachatele, porušení navzdory, ponechat trest v platnosti, za současného uložení dodatečného omezení. Soud může v takovém případě stanovit nad odsouzeným dohled, doplnit dříve neuložené povinnosti a omezení podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku nebo prodloužit dobu výkonu až o jeden rok, avšak ani zde nesmí v součtu překročit maximální výměru trestu domácího vězení ve výši dvou let. K posuzování o kolik se doba výkonu zpřísní, bude soud uplatňovat stejná hlediska jako při samotném ukládání trestu.

Opačně tomu je, pokud pachatel své povinnosti v průběhu výkonu trestu plní řádně a vede řádný život. V takovém případě lze podle § 60a trestního zákoníku zrušit fakultativní povinnosti. Jedná se o zcela nové ustanovení doplněné novelou trestního zákoníku č. 220/2021 Sb. Ono ustanovení praví, že prokázala-li vykonávající osoba polepšení, soud jí může zprostit uložených přiměřených povinností (resp. výchovných opatření) a stanoveného dohledu, jeli možné očekávat, že i bez jejich působení povede osoba řádný život, není-li nadále zapotřebí zvýšeně sledovat a kontrolovat jeho chování. Jakousi pojistku představuje skutečnost, že takovýto postup může být uplatněn až po vykonání jedné třetiny trestu, a ne dříve než po šesti měsících, z čehož lze dovodit, že třetinové pravidlo je vyhrazeno toliko pro tresty v délce alespoň 18 měsíců. Toto omezení odpovídá také tomu, že má-li odsouzený vykonávající trest domácího vězení prokázat jeho řádný výkon, je potřeba, aby tak činil po adekvátní dobu.

Institut náhradního trestu odnětí svobody byl již v minulosti trestním zákoníkem upraven, přičemž následně byl tento institut na nějakou dobu opuštěn ve prospěch přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody v poměru 1:1. Po nějaké době se však ukázalo, že s přeměnou je spojena řada zásadních problémů, které ukazovaly na nedostatky tohoto

řešení. Nejpalčivější otázkou bylo určení samotné délky přeměněného trestu odnětí svobody, pro nějž je potřebné stanovit okamžik, od kterého se počítá nevykonaná část trestu domácího vězení. První možností byl okamžik porušení podmínek výkonu, který zavedl důvod k přeměně. Druhou možností pak byl okamžik vyhlášení rozhodnutí soudem prvého stupně o přeměně trestu domácího vězení.²¹¹ Nakonec, na popud samotných soudů²¹², byl do trestního zákoníku navrácen staronový institut náhradního trestu, který se ukázal jako jednodušší a účelnější řešení.

Za diskutabilní však považuji horní hranici náhradního trestu odnětí svobody, která činí jeden rok. Souhlasím přitom se Šcerbou, který tuto hranici nepovažuje za adekvátní s ohledem na postavení trestu domácího vězení v systému trestů (tj. trest domácího vězení by měl představovat nejpřísnější alternativu k trestu odnětí svobody) a navrhuje její zvýšení.²¹³ Tento argument podporuje také způsob přeměny peněžitého trestu, který by měl být mírnější alternativou než trest domácího vězení. Za předpokladu, že byl uložen nejvyšší počet denních sazeb a odsouzený nezaplátil žádnou z nich, je možné peněžitý trest podle poměru 1:2 přeměnit na trest odnětí svobody v délce čtyř let, což vzhledem k jednoleté horní hranici náhradního trestu v případě domácího vězení pokládám za nepřiměřeně přísné.

---

²¹¹ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

²¹² Tamtéž.

²¹³ ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. Praha: C. H. Beck, 2009, (10), s. 86.

2.5 Kontrola trestu domácího vězení

Výkon domácího vězení by postrádal smyslu bez řádné kontroly. Obecně lze konstatovat, že jednou z podmínek naplnění účelu trestu je, aby byl trest řádně vykonán. A jak se mimo jiné píše v minulé podkapitole, má-li být zajištěný řádný výkon trestu, musí být jeho výkon kontrolován. Zatímco v případě odsouzeného k odnětí svobody je dohled nad výkonem trestu zabezpečován vězeňskou službou v kombinaci s omezením osobní svobody ve věznici, tj. v uzavřeném objektu, v případě trestu domácího vězení musí být kontrola zabezpečena jiným způsobem, protože samotná koncepce trestu nijak fakticky nebrání pachateli trest porušovat a chovat se obecně v rozporu s jeho účelem. Ščerba ji, konkrétně elektronickou kontrolu, označuje za imanentní součást výkonu²¹⁴. A možná i proto se vzhledem ke komplikacím, které celý její vývoj doprovází, jedná o asi nejproblematictější a nejdiskutovanější téma.²¹⁵

Základ právní úpravy týkající se kontroly tohoto trestu nalezneme, stejně jako u zbylých trestů, v trestním řádu, konkrétně v ustanoveních § 334b a 334c trestního řádu. Detaily kontroly výkonu trestu domácího vězení poté upravuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 456/2009 Sb.

2.5.1 Obecný rámec kontroly výkonu trestu domácího vězení

Vzhledem k tomu, že dnes už se k domu vykonávající osoby nestaví stráž, tak jak tomu bylo za Rakouska-Uherska, vykonává se kontrola podle § 334b trestního řádu buďto namátkovou kontrolou prováděnou probačním úředníkem nebo prostřednictvím elektronického kontrolního systému²¹⁶. Kontrolu všeobecně podle stejného ustanovení zajišťuje Probační a mediační služba. Za tímto účelem zákon odsouzenému ukládá, aby na základě svého slibu podle § 60 odst. 2 trestního zákoníku umožnil probačnímu pracovníkovi

---

²¹⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 354.

²¹⁵ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 3842.

²¹⁶ Jedná se zřejmě správně o „nebo“ ve slučovacím poměru, jelikož nic nebrání tomu, aby, provozovanému elektronickému monitoringu navzdory, byla provedena kontrolní namátková kontrola (§ 8 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení).

vstup do místa výkonu trestu a strpěl pořízení biometrických údajů²¹⁷ tímto úředníkem. Probační služba navíc kontroluje povinnosti uložené podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku, a to konkrétně ty podle písm. b), d) a h), tj. podrobit se vhodnému programu sociální výchovy a převýchovy, programům psychologického poradenství a zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek. V případě mladistvých se jedná o výchovná opatření, povinnosti podle § 18 odst. 1 písm. c) nebo g) ZSVM nebo omezení § 19 odst. 1 písm. e), g) a h) ZSVM. Těmi jsou vykonání společensky prospěšné činnosti, absolvování výchovných programů různého druhu, zdržení se užívání návykových látek, neohlášené změny místa svého pobytu a zaměstnání. K zajištění této kontroly je vykonávající osoba rovněž povinna spolupracovat s probačním pracovníkem a dostavovat se k němu.

Odstavec druhý § 334c trestního řádu ukládá probačnímu úředníkovu, aby zjištěná porušení podmínek domácího vězení, přidružených povinností, či nevedení řádného života bezodkladně hlásil soudu, který výkon nařídil. Jak je uvedeno v přechozí kapitole, příslušným soudem je soud, jež rozhodoval ve věci v prvním stupni. Probačnímu úředníkovu je dána jistá diskrece v oblasti kontroly týkající se méně závažných porušení, kdy má možnost taková porušení nehlásit a namísto toho o zjištěných nedostatcích osobu upozornit a poučit ho o konsekvencích dalších nebo závažnějších porušení, tj. že bude povinen informovat předsedu senátu a velmi pravděpodobně dojde k aplikaci náhradního trestu. Alternativně by mohl soud ponechat domácí vězení v platnosti při uložení dodatečných povinností (§ 334g odst. 1 a 3 trestního řádu). Na probačním úředníkovu tak zřejmě záleží, jak posoudí, kdy se jedná a kdy se nejedná o porušení méně závažné a následně jestli takový prohřešek ohlásí soudu, nebo ho vypořádá s odsouzeným sám.²¹⁸

Právní úpravu kontroly dále rozvíjí ona vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, jež Ministerstvo spravedlnosti vydalo na základě § 334h trestního řádu. § 1 vyhlášky upravuje předmět kontroly a více méně opakuje to, co je uvedeno v trestním řádě, a sice že jde o kontrolu dodržování podmínek domácího vězení, s ním uložených přiměřených povinností a omezení a konečně vedení řádného života po dobu výkonu. Dále je v § 2 vyhlášky uvedeno, že Probační úředník se prokazuje svým služebním průkazem a že naproti tomu odsouzený je povinný se prokázat vždy na požádání. Vyhláška ukládá probačnímu pracovníkovu, aby nejpozději při zahájení výkonu poučil odsouzeného a

---

²¹⁷ Biometrickými údaji jsou v tomto případě míněny otisky prstů, rysy obličeje a nahrávka hlasu osoby.

²¹⁸ Pro komentář k jisté nejistotě ohledně tohoto postupu srov. kapitolu 7.

případně i osoby spolužijící o povinnostech a omezeních, kterým se odsouzený zavázal ve svém slibu.²¹⁹ Součinností, kterou pachatel slíbil poskytnout, se přitom podle § 4 vyhlášky rozumí zejména umožnění kontroly, včetně vpuštění pracovníka do obydlí a ve spolupráci při kontrole dalších uložených povinností, takže např. právě povinnost podrobit se zkoušce na požití alkoholu. Odsouzenému se ukládá, aby probačnímu úředníkovi neprodleně ohlásil, že nebude moci plnit uložené povinnosti a je mu vyhláškou v odstavci 3 garantováno, že se na příslušného pracovníka může obracet s žádostí o pomoc při řešení situací souvisejících s kontrolou výkonu a ovlivňujících průběh výkonu trestu. To lze považovat za sympatický projev alternativního charakteru trestu, který v sobě obsahuje prvky spolupráce a předpokládané vzájemné vstřícnosti, který u některých osob může přispívat k pozitivnímu nazírání přístupu k trestu a napomáhat k jeho vnímání nikoliv jako neospravedlněného příkoří, ale spíše jako ochotného nasměrování k výchovnému působení.

2.5.2 Technické zajištění elektronického monitoringu

Ustanovení § 7 vyhlášky vyjmenována v čem konkrétně spočívá kontrola zajišťovaná prostřednictvím elektronického monitoringu a v čem záleží součinnost, k níž je odsouzený povinen. Kontrola spočívá zejména v a) instalaci a deinstalaci technického zařízení v místě výkonu (řídící jednotka s níž komunikuje náramek), b) instalaci a deinstalaci náramku, c) poučení o fungování²²⁰ a nepřipustnosti jakéhokoliv zásahu do technického zázemí, d) sledování odsouzeného v určeném místě po stanovenou dobu, e) prověření dostupnosti a funkčnosti systému a f) evidenci zaznamenaných případů nepřítomnosti odsouzeného. Odsouzený poskytne součinnosti a) umožněním instalace zařízení na svém těle a řídící jednotky v obydlí, b) umožněním přístupu za účelem opravy, výměny, kontroly funkčnosti a deinstalace zařízení, c) pravidelným dobíjením zařízení a jejich udržování v provozu, d) konečně jejich strpěním na svém těle.²²¹ Instalaci náramku musí dohlížet pracovník probační služby, aby bylo zajištěno, že se jedná o osobu, jíž byl trest uložen.

---

²¹⁹ Srov. § 34 a 34a vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

²²⁰ Náramek je například potřeba pravidelně nabíjet.

²²¹ Nošení náramku nemusí být nepříjemné jen pro pocit neustálé kontroly, ale odsouzení si také stěžují na doprovodné nepohodlí a sníženou kvalitu spánku, z důvodu nočního nabíjení. (zdroj: *Justice se k náramkům pro vězně podle Benešové staví ‚rezervovaně‘: Pachatelům však chybí zázemí* [online]. IROZHLAS. Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 16. 10. 2019, 16. 10. 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravodomov/naramky-pro-vezne-domaci-vezeni_1910160600_pj)

Na přiloženém ilustračním obrázku je pro lepší představu k vidění standardní set pro

Elektronický monitoring. In: Probační. a mediační služba [online]. [cit. 2022-08-06]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/pro-pachatele/ems-naramky/>

výkon a kontrolu. Vpravo se nachází řídicí stanice. Dole je k vidění náramek, který se připevňuje napevno nad kotník osoby, aby bylo znemožněno jeho stažení. Nahoře se nachází alkohol tester se zabudovaným mobilním telefonem, aby bylo přes jeho kameru možné kontrolovat, kdo se podrobuje zkoušce na přítomnost alkoholu. Vlevo je telefon s upraveným operačním systémem, uzpůsobeným pro komunikaci s probační pracovníkem.

Znovu připomínám, že systém elektronického monitoringu není aktuálně v provozu, přesto vzhledem k jeho významu, plánovanému znovuzavedení a nepostradatelnosti pro plnou funkčnost trestu domácího vězení, považuji za esenciální ho řádně popsat, bez ohledu na aktuální výpadek. Více k problematice ohledně okolností tohoto výpadku viz kapitola 3, o elektronickém monitorovacím systému se však v této práci hovoří na několik místech. Především, že vývoj elektronického sledování v ČR by se s trochou humoru dal shrnout jako “měl být, nebyl, poté krátce byl, už zase není a snad bude.“ Zákon ho předpokládal již od samého začátku, tedy od účinnosti trestního zákoníku k 1. 1. 2010, vláda však dlouhá léta nedokázala vhodného provozovatele technologie zajistit, a to až do roku 2018, od kdy fungoval po dobu circa 3 let do podzimu roku 2021.

2.5.3 Vývoj technologie elektronického sledování osob

Zatímco v minulosti se užívalo třeba obyčejného telefonního aparátu²²², kdy pracovník probační služby, u něhož se samozřejmě vyžadovala dobrá znalost odsouzeného, zkontroloval přítomnost odsouzeného v domácnosti podle jeho hlasu, když mu zatelefonoval na pevnou linku, u níž existovala jistota, že se nachází na daném místě. Odtud také jeden z dřívějších předpokladů uložení domácího vězení, jímž vedle vhodného obydlí a zaměstnání, byla

---

²²² JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 432.

existence telefonu v domácnosti.²²³ To už dnes není relevantní hned z několika důvodů, jedním je ústup pevných linek a mj. jiná technologie kontroly. Dnes by bylo zřejmě možné předpokládat, že mobilní telefon má takřka každý, ten však nedokáže plnit shodný účel z důvodu své přenositelnosti. Dnes by bylo takový hovor teoreticky možné nahradit například v pandemii hojně využívaným programem Microsoft Teams a přes webkameru počítače nebo mobilního zařízení ověřit, že se jedná o vykonávající osobu a že se nachází v místě určení. Současně užívaný náramkový styl kontroly se do světa rozšířil z USA v 80. letech minulého století (viz kapitola 2.1) a s tím, jak se vyvíjí samotné technologie, dochází k vývoji typů kontroly.

Popis technického zajištění elektronického sledování osob lze pro účely této kapitoly rozdělit na dvě kategorie. Obecně dostupné a užívané technologie a popis technologií elektronického monitoringu, tak jak byl využíván u nás v letech 2018-2021. V současnosti jsou standardně využívány dvě různé metody. Jedná se o metody radiové a satelitní. K tomu Jelínek dodává, že zatímco ty první zmíněné se velice osvědčují, u těch satelitních tomu zatím tak příliš není.²²⁴ Přesto byli využívány při českém elektronickém monitoringu (viz níže). Ještě třetím potenciálních typem kontroly, je tzv. LBS neboli location-based service²²⁵, kdy dochází k lokalizaci většinou pomocí metody tzv. triangulace a to za pomoci výpočtu vzdálenosti při využití vysílačů šířících signál bezdrátové sítě mobilní komunikace. Zařízení, jako je mobilní telefon, je zaměřováno s přesností přibližně 50 m metrů v hustě pokryté oblasti. V mimoměstských lokalitách se však může přesnost snižovat na radius třeba 1 km, nebo dokonce zcela přestat fungovat v oblastech nepokrytých mobilním signálem. Proto se jedná o metodu, která se v současné době nabízí asi nejméně. Jiným dělením, které predestinuje například Krahl²²⁶ je dělení na sledovací systémy *aktivní* a *pasivní*. Ty pasivní nebo také „programované kontaktní systémy“ v náhodných nebo předem plánovaných intervalech navazují s odsouzeným telefonní nebo jiný kontakt, který musí v jisté časové toleranci potvrdit přítomnost pomocí zařízení, které se spojí taktéž se zařízením upevněným na těle

---

²²³ Krahl, M. Elektronicky hlídané domácí vězení. *Právní rozhledy*. 1998(5), s. 232.

²²⁴ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 433.

²²⁵ Elektronický monitorovací systém: použité technologie. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#technologie>

²²⁶ Op. cit. 223.

odsouzeného. Aktivní systém, také „stálý signální systém“ představuje v zásadě technologie dnes běžně užívané, jako je právě satelitní nebo radiové sledování se základnovou stanicí. Aktivní systém totiž spočívá v užití vysílačky (náramku), který vydává stálý šifrovaný signál, jež je přijímán slovy Kraha „potvrzujícím boxem“, který takový signál „vyžaduje“ a v okamžiku, kdy ho přijímat přestane, oznámí takovou skutečnost dozorcímu místu.

Jak již bylo řečeno, podle stávajícího nastavení elektronického monitoringu, je ten zajišťován Ministerstvem spravedlnosti, resp. operačním střediskem Ministerstva spravedlnosti, a to ve spolupráci s Probační a mediační službou. Ministerstvo spravedlnosti, jako ústřední správní orgán současně zajišťuje veřejné zakázky na dodavatele technologie

Náramek BLUtag INT:

elektronického monitoringu.²²⁷ Společnost SuperCom Ltd. zprostředkovávala kontrolu v ČR za pomoci níže popsaných technologií.

Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

Základem byl náramek s technickým označením BLUtag INT²²⁸. Ten kombinuje jak zmíněnou radiovou technologii, komunikující s řídicí jednotkou (viz níže), tak GPS lokalizaci, umožňující určování polohy odsouzeného ve volném prostoru. Samozřejmostí byly senzory, snímající pokus o neoprávněné sejmutí. Kombinace radiofrekvenční a GPS technologie umožňuje kontrolu 365 dní v roce a 24 hodin denně, s možností přiřazovat různým časovým rozmezím polohové okruhy,

²²⁷ MOJŽÍŠ, Miroslav a Karolína HOMOLOVÁ. Nahrazení vazby elektronickým kontrolním systémem – skutečně lze elektronicky kontrolovat veškeré uložené povinnosti?. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer, 2020(5).

²²⁸ Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

kde se má odsouzený v daný čas zdržovat. Lze tedy mimo přesnou kontrolu opuštění obydlí, kontrolovat, zdali se odsouzený v pracovní době nachází v místě svého pracoviště. „*Základní funkcí je vyhodnocování, zda se osoba nachází nebo nenachází v oblasti pokryté rádiovým signálem základnové stanice*“²²⁹. Pokud náramek eviduje, že opustil zónu s radiovým dosahem, aktivuje se přijímání družicového signálu GPS a zjištěná poloha se za pomoci standartního mobilního datového připojení odesílá do operačního střediska EMS na Ministerstvu spravedlnosti ČR. Jedná se tak o principálně poměrně jednoduché řešení, které navzdory své fyzické nevzhlednosti, zachází do detailů z hlediska řešených životních situací. Například při poklesu stavu nabití, se takový stav ohlásí operačnímu středisku, při poklesu pod kritickou hodnotu začne vydávat nepříjemné vibrace, které odsouzeného donutí zařízení dobít. Přiložená fotografie zobrazuje tento náramek, který je připojen k dokovací stanici pro dobíjení vnitřního akumulátoru. Jako výhody tohoto řešení se uvádějí nízká hmotnost, hypoalergenní plast, voděodolnost a již zmíněná kombinace tří technologií, GPS, radiové a datového připojení.

Náramek by však nemohl plnohodnotně pracovat bez základnové stanice s označením BLUbox²³⁰. Jedná se o pevně umístěnou sledovací jednotku (ideálně ve středu obydlí na podlaze tak, aby rovnoměrně pokrývala celý prostor dovoleného pohybu²³¹). Zařízení funguje zároveň jako radiový vysílač

Dokovací stanice BLUbox:

Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

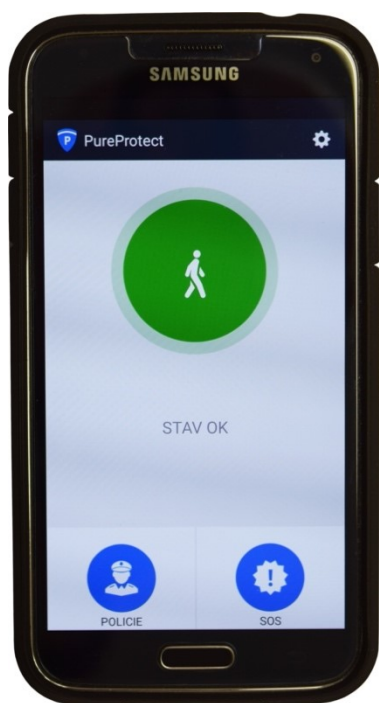
²²⁹ Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Je to z toho důvodu, že radiové vlny se od zdroje vysílání šíří rovnoměrně do všech stran v podobě koule. (zdroj: Elektronický monitorovací systém: použité technologie. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha:

i přijímač. Přijímá šifrovaný signál vysílaný náramkem, s nímž je nezeměnitelně spárována a tím potvrzuje jeho přítomnost (tedy přítomnost odsouzeného) v operačním rádiu. Pokud by byl signál přerušen mimo povolenou dobu, odešle stanice takovou informaci do operačního střediska s přesným časem incidentu. Zároveň signál vysílá, pro výše zmíněnou detekci ze strany náramku, který následně přepíná na GPS technologii. Stanice je napájena připojením do elektrické zásuvky, kdy pro případ výpadku energie obsahuje záložní zdroj. Aby bylo možné stejný model využívat pro různě velikostně dimenzovaná obydlí, lze nastavit síla vysílané signálu, tak aby ten přesně odpovídal hraničním obydlí.

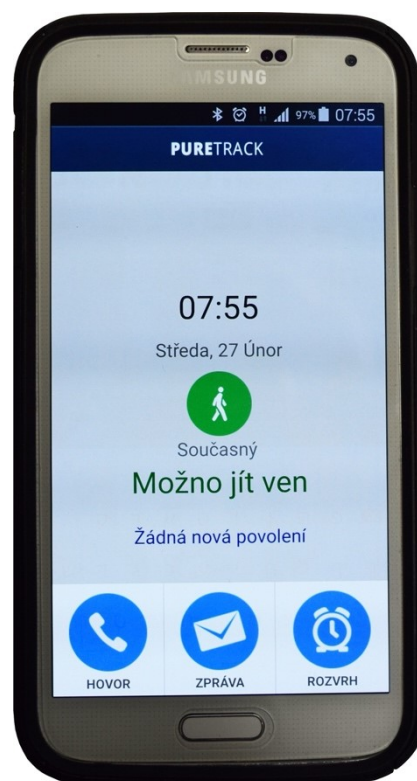
Aplikace PureProtect:

Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

Ke komplexnější kontrole a komunikaci s provozovatelem a probační služkou je součástí systému také komunikátor Pure²³². Komunikátor může alternativně sloužit ke komunikaci s tzv. chráněnou osobou. Z fotografií lze vyzorovat, že se jedná o „obyčejný“ chytrý mobilní telefon značky Samsung s nainstalovanými aplikacemi umožňující ho využívat k těmto účelům. Mobilní telefony umožňují datovou komunikaci s kontrolním střediskem a jsou sami vybaveny lokalizací GPS. Na

Aplikace PureTrack:

Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#technologie>)

²³² Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

obrázcích lze vidět dvě varianty aplikace PureTrack a PureProtect. První z uvedených doplňuje systém sledování odsouzeného tím, že mu zobrazuje, zdali se nyní může vzdálit z obydlí, může si zobrazit nastavený časový režim a telefonicky nebo zprávou kontaktovat probačního úředníka. Druhá aplikace je určena pro chráněné osoby. Standartní funkce telefonu jsou omezeny, aby nebylo možné ho používat např. k volání jiným osobám.

Fakultativní složkou tohoto technologického řešení je analyzátor alkoholu TRAC²³³. Jeho využití plyne z uložené povinnosti zdržet se konzumace alkoholu. Kontrola probíhá na bázi zjištění přítomnosti alkoholu v dechu testované osoby a její totožnost se ověřuje připojením komunikátoru Pure a „prostřednictvím sejmutí vizuálních biometrických údajů“. Komunikátor tedy zobrazuje pokyny pro provedení dechové zkoušky, pořizuje fotografii osoby, a tu společně s naměřenými hodnotami v jednotkách promile odesílá do databáze elektronického monitorovacího systému. Testy mohou být prováděny na základě předem stanovené frekvence, či na konkrétní výzvu probačního úředníka. Pro zajímavost uvádím, že zařízení je rovněž na baterie a je třeba ho kalibrovat jednou za 6 měsíců či po třech stech provedených testech. Což je příkladem povinnosti součinnosti odsouzeného, kdy bude zřejmě nutné, aby odsouzený zařízení někam odnesl k servisu, nebo aby takový servis umožnil ve svém obydlí.

Analyzátor alkoholu TRAC:

Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

Poslední složkou tohoto technologického řešení je aplikace PureMonitor²³⁴, jež umožňuje celý soubor technologických prvků spravovat z operačního střediska. Poskytovatel dokáže nastavit, které informace se mají a které nemají zobrazovat, v závislosti na tom, jaká

---

²³³ Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

²³⁴ Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

oprávnění má český probační úředník. Přístup do této aplikace je možné jak z pracovní stanice v řídicím středisku, tak z webového prohlížeče, tudíž probační úředník může k údajům přistupovat *de facto* odkudkoliv například z mobilního telefonu.²³⁵

Bývalý poskytovatel technologie dál rozvíjí a nabízí tak i řešení, která u nás nebyla dostupná.²³⁶ Jako například nová základnová stanice s možností ověření totožnosti pomocí otisku prstů a dalšími vymoženostmi. Nebo nový náramek s moderní technologií Bluetooth²³⁷, pohodlnějším designem a čtyřletou výdrží na jedno nabití. Což zaprvé usnadňuje a zpříjemňuje výkon trestu pro odsouzeného, kdy fyzické nepohodlí zřejmě není součástí trestu, ale také eliminuje případné potíže, pokud by odsouzený řádně náramek nedobíjel.

Výhodou technologických a počítačových řešení je vysoká programovatelnost a modularita. Systém tak lze využívat různými způsoby a je možné po poskytovateli vyžadovat různé modifikace na míru v podstatě jakémukoliv případě. Možností je dle mého názoru nepřehledně.

2.5.4 Kontrola a ochrana osobních údajů

Se zavedením kontroly výkonu trestu domácího vězení pomocí elektronického monitoringu byla od počátku spojena otázka etického aspektu ochrany osobních údajů, neboť tento způsob výkonu zcela zřejmě nezanedbatelným způsobem zasahuje do soukromí odsouzených. Dochází tak ke střetu veřejného zájmu s jedním se základních práv, práva na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě podle čl. 10 odst. 3 Listiny a právem na ochranu soukromí podle čl. 7 Listiny, které však patří mezi práva, jež lze na základě zákona omezit. Mají-li být taková základní

---

²³⁵ Pro případné ještě detailnější zorientování se nejenom v technické stránce elektronického monitorovacího systému doporučuji navštívit velice zdařilý web ministerstva spravedlnosti (Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>) Je však mít na paměti, že současné době (28. 9. 2022) jsou některé převážně právní informace zastaralé. Kdy se jako např. jako platném institutu na stránkách hovoří o přeměně domácího vězení.

²³⁶ Srov. Homeland security & public safety. In: *SecureCom: Secured Boundaries Expansion* [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: <https://www.supercom.com/hls>

²³⁷ Bluetooth je technologie standartně využívaná pro bezdrátovou komunikaci mezi elektronickými zařízeními na krátkou vzdálenost (zdroj: Bluetooth. In: *Britannica* [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/technology/Bluetooth>)

práva omezena, musí se jednat o omezení proporcionální, tj. musí projít testem proportionalit.²³⁸

Ochrana osobních údajů byla při zavádění elektronického monitoringu podrobně diskutována s Úřadem pro ochranu osobních údajů a byla rovněž brána do úvahy při rozhodování o provozovateli elektronického monitoringu, tedy jestli jím bude soukromá osoba či některá z organizačních složek státu. Nakonec byla jedním z důvodů, proč byl provoz elektronického monitorovacího systému svěřen Ministerstvu spravedlnosti.²³⁹

Na obecné úrovni je ochrana osobních údajů upravena přímo použitelným Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (tzv. GDPR). Podle tohoto nařízení se biometrickými údaji rozumí „osobní údaje vyplývající z konkrétního technického zpracování týkající se fyzických či fyziologických znaků nebo znaků chování fyzické osoby, které umožňuje nebo potvrzuje jedinečnou identifikaci, například zobrazení obličeje nebo daktyloskopické údaje“.²⁴⁰ Podle nařízení platí obecný zákaz zpracovávání biometrických údajů, nicméně existují výjimky. Výjimkami, které jsou v kontextu trestu domácího vězení relevantní, jsou jednak souhlas dotčené osoby se zpracováním jejích biometrických údajů a jednak zpracování biometrických údajů z důvodu významného veřejného zájmu. Důležitou podmínkou povoleného zpracovávání osobních údajů však je poskytnutí vhodné záruky pro ochranu základních práv a svobod.²⁴¹

---

²³⁸ WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání, 4. vydání ve Vydavatelství Aleš Čeněk. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 142-144.

²³⁹ DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. s. 83. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_C_R.pdf

²⁴⁰ Čl. 4 odst. 14 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

²⁴¹ Čl. 9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

Trestní řád upravuje problematiku biometrických údajů v ustanovení § 334b odst. 1, kde stanoví, že odsouzený je mimo jiné povinen strpět pořízení svých biometrických údajů orgánem zajišťujícím kontrolu, pokud existuje podezření na porušení kontrolovaných povinností. Biometrickými údaji se přitom rozumí otisky prstů, rysy obličeje a záznam hlasu. Tedy i tyto biometrické údaje pořízené v rámci výkonu trestu domácího vězení jsou biometrickými údaji, na které se předmětné nařízení vztahuje. Otázku úschovy biometrických dat dále trestní řád upravuje také v ustanovení § 334b odst. 2, podle nějž je možné pořízená biometrická data a informace o pohybu osoby uchovávat pouze po dobu 12 měsíců od skončení výkonu, pokud nebyly v průběhu výkonu trestu zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení.

Zároveň též Probační a mediační služba v souvislosti s ochranou zpracovaných údajů o průběhu monitorování garantuje, že „*Všechny údaje o průběhu monitorování včetně historie trasy pohybu monitorované osoby a záznamů telefonních hovorů jsou trvale uchovávány po celou dobu výkonu elektronické kontroly a jsou k dispozici zaměstnancům Probační a mediační služby, pokud monitorovaná osoba poruší stanovené podmínky, jinak jsou tyto údaje šifrovány a žádný ze zaměstnanců operačního střediska ani Probační a mediační služby k nim nemá přístup.*“²⁴²

Ochrana osobních údajů shromážděných v rámci elektronického monitoringu je upravena rovněž pokynem ředitele odboru o zpracování a ochraně osobních údajů v elektronickém monitorovacím systému a v souvislosti s jeho provozem. Tento pokyn předpokládá, že v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV, bude uzavřena smlouva mezi Ministerstvem spravedlnosti a Probační a mediační službou o zpracovávání osobních údajů právě v souvislosti s elektronickým monitorovacím systémem. Zároveň detailně upravuje postup zpracovávání získaných osobních údajů, jakož i povinnosti zaměstnanců, kteří s nimi nakládají.²⁴³

---

²⁴² Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

²⁴³ DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-

Vzhledem k tomu, že uložení trestu domácího vězení je podmíněno slibem pachatele vyjadřujícím souhlas s podrobením se všem aspektům kontroly výkonu tohoto trestu a zajištění náležité ochrany těchto osobních údajů ze strany příslušných orgánů před jejich zneužitím, jsem toho názoru, že osobní údaje získané při výkonu trestu domácího vězení jsou zpracovávány v souladu s právními předpisy. Tím však v žádném případě není dotčena skutečnost, že k zásahům do soukromí osob, byť se jedná o pachatele trestných činů, by mělo být ze strany veřejné moci vždy přistupováno zdrženlivě a s náležitou opatrností. K spíše morálnímu rozměru tohoto tématu viz kapitola 7.

2.5.5 Využití elektronického monitoringu u institutů související s domácím vězením

Elektronický monitoring lze pro kontrolu osob využívat nad rámec domácího vězení i u jiných institutů. Své využití tak elektronický monitoring nachází i při nahrazení vazby stanoveným dohledem, s povinností se zdržovat na určité adrese, kontrolované za pomoci elektronického sledování osob a při elektronické kontrole osob při stanoveném dohledu. Tyto instituty lze považovat za související, neboť jsou kontrolovány stejným způsobem a jejich průběh je v zásadě totožný. Nově byla přidána možnost, uložit povinnost zdržovat se na uvedené adrese a tuto povinnost kontrolovat za pomoci elektronického monitoringu u podmíněného propuštění (§ 89 odst. 1 trestního zákoníku). Jedná se tak o pomyslné nahrazení institutu přeměny odnětí svobody na domácí vězení podle dnes již zrušeného § 57a trestního zákoníku.

Jak je uvedeno výše, elektronická kontrola byla v prosinci roku 2021 přerušena *en bloc*, tedy včetně těchto institutů. Kontrola těchto souvisejících institutů probíhala stejným způsobem jako v případě trestu domácího vězení, a tudíž po zastavení elektronického monitorovacího systému jsou ke kontrole využívány stejné metody, to jest namátkové kontroly prováděné pracovníky Probační a mediační služby, přičemž průběh takovýchto kontrol je podrobněji rozebrán v kapitole 2.6. Přestože to přímo neplyne z tiskového vyjádření Probační a mediační služby, domnívám se, že lze předpokládat, že dojde k obnovení výkonu kontroly těchto tří institutů za pomoci elektronických náramků, společně s trestem domácího vězení.

22]. Studie. s. 56. Dostupné z:

http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

Elektronický monitorovací systém tedy pro shrnutí obecně umožňuje zajišťovat kontrolu²⁴⁴:

- a) povinnost zdržovat se v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období
- b) setrvání v příkázané zóně
- c) setrvání mimo zakázanou zónu
- d) setrvání mimo perimetr chráněné osoby
- e) zdržení se konzumace alkoholických nápojů

2.5.6 Elektronický monitoring *de lege ferenda*

Na konec této podkapitoly si dovolím předestřít své návrhy související technologií elektronického monitoringu, které by bylo možné v budoucnu využít. Pominu přitom fakt, že v současné době je tento první návrh z důvodu přímé vazby na provoz elektronického monitorovacího systému irelevantní, a to vzhledem k tomu, že ten má být znovu obnoven, jakožto jediné možné perspektivní řešení, nebude-li vynalezena lepší technologie. Rád bych proto prezentoval několik svým pohledů na to, jak by bylo možné jinak, alternativně a možná moderněji vykonávat kontrolu domácího vězení. Jedná se o postřehy z hlediska přístupu k výkonu trestu a užitých technologií.

Jako utopistická se může zdát představa, že by mohl být celý proces stanovování a následné kontroly vymezeného času pro povinné setrvání v obydlí zautomatizován a učiněn flexibilnějším tím způsobem, že by byly řídicí stanice, případně náramek a přidružené mobilní zařízení s operačním systémem, vybaveny automatickým počítadlem hodin stráveným v obydlí. Jednalo by se o kontrolní algoritmus, který by nevyžadoval, aby se v pracovní dny²⁴⁵ odsouzený zdržoval ve svém obydlí ve fixním čase, ale umožňoval by pachatel strávit v obydlí v zásadě libovolné segmenty, které by, po vzoru klouzavé pracovní doby u některých zaměstnavatelů, umožňovalo, aby si sám odsouzený vybral, kdy a v nějakých intervalech se bude nacházet ve stanoveném místě. Celé technické vybavení by tedy zůstalo stejné jako

---

²⁴⁴ Elektronický monitorovací systém: programy monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#programy>

²⁴⁵ Vzhledem k tomu, že ve dnech pracovního volna je pachatel zpravidla povinen se zdržovat celý den ve svém obydlí, ztrácí flexibilní automatické počítadlo na využití.

doposud, pouze by se upravil kontrolní mechanismus. Ten by na rozdíl od současné situace nehlídal konkrétní časové intervaly, namísto toho, by postupně v průběhu dne načítal čas strávený v obydlí a porušení by hlásil až na konci dne, kdy by nebyl tento limit naplněn. Existovalo by jistě nebezpečí, že by pachatel mohl za jisté konstelace zneužít této výhody k závadnému chování, ale na druhou stranu by takový postup nabízel jednoduchý způsob, jak přistupovat k pachateli, který pracuje v třisměnném provozu, či na tzv. krátký dlouhý týden. Pozitivem takového režimu by byla jistá benevolence vůči pachatelovi a rekce na případné předem nepředpokladatelné okolnosti. Dále by soudce nemusel složitě stanovovat dobu, kdy se má pachatel zdržovat v místě určeném, ale stačilo, aby pouze stanovil dobu, po jakou má za určité časové období, zřejmě tedy za 24 hodin, setrvat v obydlí. Rovněž by připadalo v úvahu řešení, které se mi jeví jako ideální, kdy by byla fixní jen určitá část stanové doby a zbytek by pachatel čerpal libovolně okolo této doby.

Co se týče nepravidelných pracovních dob, právní řád sice přímo nevylučuje „zúčtovací období“ delší než jeden týden, tedy stanovování pro př. čtrnáctidenní režim. Na druhou stranu to zákon explicitně ani nezmiňuje, což považuji, za nežádoucí. Navíc ne každé zaměstnání je takto striktně pravidelné a komplikace by mohly nastat právě při takzvaném dlouhém a krátkém týdnu, kdy jeden týden zaměstnanec pracuje 3 a druhý týden 4 dny v týdnu.

Plně si samozřejmě uvědomuji, že tento přístup vyžaduje od pachatele určitou sebekázeň, disciplínu a vůli se podřídit, pomínu-li, že takový by měl být každý pachatel, který s uložením domácího vězení souhlasí, tedy projevuje vůli se takovému režimu podřídit. Jistě existují případy pachatelů, kteří pouze kalkulují, obstruují trestní řízení a tuto vůli ve skutečnosti nemají. Věřím však tomu, že existuje jistá množina, i kdyby se mělo jednat o výraznou menšinu, takových pachatelů, kteří by výše uvedené požadavky splňovat. Každý si na tomto místě asi dovede přestavit otce či matku s rodinou, se zaměstnáním, vhodným obydlím. Domnívám se proto, zmíněná negativa by u vhodně zvolených případů, převážila klady.

Nabízí se však otázka, zdali by, vzhledem k užšímu okruhu potencionálních kandidátů na využití této technologie, bylo vůbec ekonomicky racionální takový algoritmus vyvíjet. Sám si musím také oponovat, že by mohlo být kontraproduktivní, aby měl odsouzený možnost neustále „odbíhat“. Možným řešením by bylo, že pokud se dostaví do svého obydlí, musí tam setrvat alespoň určitou dobu (například hodinu).

Na tento systém by bylo dle mého ideální navázat systém napodobující fungování e-neschopenky, kdy by byl zřízen registr, do něhož by měl přístup zaměstnavatel a mohl by tímto způsobem spolehlivě napojením na centrální systém tzv. píchaček dokládat ke kontrole,

jestli pachatel je v zaměstnání, nebo ne. Společně se zaměstnavatelem by byl systém napojen na příslušného pracovníka Probační a mediační služby, soudce, jenž nařídil výkon trestu a případně další relevantní orgány (např. policie). Tento systém by bylo pravděpodobně možné využít i pro poskytování informací, ke kterému je povinen poskytovatel zdravotnických služeb podle § 60 odst. 3 trestního zákoníku.

Související změnou, která by mohla přinést zjednodušení na poli předběžného šetření je zavedené pouze víkendového domácího vězení. Pachatel by se zavázal se v pátek dostavit na pobočku Probační a mediační služby, kde by mu byl nasazen náramek a v pondělí ráno zase sejmout. Alternativním řešením by mohla být odnímatelnost elektronického náramku, kdy by náramek byl, na rozdíl od současného stavu, uživatelsky odnímatelný. Doposud tomu tak není a náramek lze z nohy odstranit pouze násilím. Stejně jako při nedovoleném doposud by sejmutí náramku mimo vymezený časový rámeček (tedy na začátku víkendu) hlásil toto jednání řídicí stanici. Pokud by však k odebrání došlo ve stanovený čas, nic by se nestalo.

Dalším, byť poměrně odvážným a z etického pohledu zpochybnitelným, technologickým řešením by bylo použití čipů. V současné době již existují čipy, které se pomocí injekční jehly zavedou pod kůži do štěrbin mezi palcem a ukazováčkem.²⁴⁶ Samozřejmě je to zásah do osobní integrity, ale v případě souhlasu odsouzené by se mohlo jednat o podstatně méně nepohodlné řešení, než je nynější, relativně robustní náramek. Pravdou je, že právě na toto nepohodlí si pachatelé stěžují.²⁴⁷ Jsem toho názoru, že zde by výhody, zjednodušení a zpohodlnění pro pachatele převážilo nad nevýhodami a morální kritikou. Tento způsob monitoringu by byl zajištěn tak, že na hranice obydlí, případně jeho části, by byly umístěny senzory, resp. brány, které by zaznamenaly, pokud by osoba s implantovaným čipem opustila vymezený prostor. Bylo by však nutné zajistit, aby systém byl schopen zaznamenat, kterým směrem, byla hranice překročena. Pokud by se ve zkušebním provozu neprokázalo, že pokud je zaznamenáno skutečně každé překročení, tak pohyb mimo obydlí je každý lichý a každý sudý je návrat zpět. Jsem si však vědom skutečnosti, že další opatření tohoto charakteru by

---

²⁴⁶ SEDLÁK, Jan. Lidí s čipem už jsou v Česku stovky. Vznikla první čipovací firma a čipy můžete běžně platit. *Lupa.cz: server o českém internetu* [online]. Praha: Internet Info, c1997 – 2022, 21. 9. 2021 [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lidi-s-cipem-uz-jsou-v-cesku-stovky-vznikla-prvni-cipovaci-firma-a-s-cipy-muzete-bezne-platit/>

²⁴⁷ *Justice se k náramkům pro vězně podle Benešové staví ,rezervovaně‘. Pachatelům však chybí zázemí* [online]. IROZHLAS. Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 16. 10. 2019, 16. 10. 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/naramky-pro-vezne-domaci-vezeni_1910160600_pj

představovala vodu na mlýn kritiků domácího vězení, kteří ho již tak považují za příliš invazivní a narušující základní práva jak pachatele, tak osob spolubydlících viz výše.

Další nabízející se technologií je možnost využití kamer a počítačové technologie, která by v reálném čase analyzovala kamerové záběry z hranic obydlí a nepřetržitě hlídala, zdali se na záběru nenachází pachatel a neopouští stanovený prostor. Samozřejmě se jedná o řešení, které by kolidovalo se současnými technologiemi elektronického monitoringu a došlo by k vzájemnému vyprázdnění některých aspektů s využitím GPS systému, který však u nás nevyužívá. V České republice byla doposud využívána radiová technologie na krátkou vzdálenost, která dokázala určit, zdali pachatel opustil nebo neopustil stanovený prostor.

V současné době máme k dispozici technologie, které dokáží s vysokou přesností určit, zdali se pachatel vzdálil či nikoliv, a to i na nejkratší vzdálenosti, byť by se jednalo pouze odchod na zahradu či před dům. Domnívám se, že GPS technologie takovou přesnost neumožňuje, avšak na druhé straně nabízí nepřetržitou informaci o poloze pachatele, které může být například nutné zadržet. Nic však pachateli nebrání, si takový náramek odstranit z nohy, tím spíše pokud podmínky výkonu trestu již porušil (ledaže by za takové jednání byl stanoven přísnější postih). GPS tedy umožňuje nestálé sledování polohy²⁴⁸ za cenu menší přesnosti, zatímco technologie současná, případně moderní typ zmíněného čipu nebo kamerové rozpoznávání, umožňují absolutní přesnost, avšak bez možnosti dále sledovat polohu odsouzeného. Mnou navržená řešení za pomoci kamerového rozpoznávání či pod kůží umístěného čipu přináší navíc větší pohodlí a bezúdržbovost pro pachatele, který tak nemusí nosit na noze žádné zařízení a pravidelně ho přes noc nabíjet.²⁴⁹ Možná by vymizela zbytečná stigmatizace, která může být způsobena cejchem v podobě ne zcela zakrytelného náramku na noze hlídané osoby. Naproti tomu čip žádné napájení nevyžaduje a funguje jako pasivní prvek, kdy jeho rozpoznávání by zajišťovaly brány zapojené do sítě. Kamery by rovněž od sledované osoby, žádnou součinnost nevyžadovali, kromě souhlasu s jejich instalací, podobně jak je tomu dnes. Je zřejmé, že tyto technologie mohou být předmětem případné kritiky s

---

²⁴⁸ Zde by se současně jako další využití této technologie nabízela možnost přidat k trestu domácího vězení například místa kam nesmí odsouzený v průběhu výkonu trestu, jako například místo sportovního utkání v případě povinnosti vyhnout se takovým aktivitám podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku (přiměřené povinnosti) nebo místo bydliště bývalé partnerky, v případě odsouzení týkajícího se domácího násilí.

²⁴⁹ *Justice se k náramkům pro vězně podle Benešové staví ,rezervovaně‘. Pachatelům však chybí zázemí* [online]. IROZHLAS. Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 16. 10. 2019, 16. 10. 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/naramky-pro-vezne-domaci-vezeni_1910160600_pj

ohledem na zásah do soukromí v případě čipů i do tělesné integrity člověka. Další relevantní otázkou je, zdali je vůbec žádoucí snižovat diskomfort, který výkon trest domácího vězení vykonávající osobě působí.

Je rovněž možné namítat, že kamerový systém nebude dostačující, jelikož odsouzený si jednoduše zakryje obličej a beztrestně odejde. Když pomíneme kritiku, která dlouhodobě míří na namátkové kontroly, kdy je pachatel, na základě užití trochu důvtipu, schopen vysledovat intervaly kontrol, kdy někteří autoři tvrdí, že následně může vycházet z obydlí beztrestně takřka neustále²⁵⁰, a to navzdory snaze Probační a mediační služby takovým případům zabránit, co největší četností a nepravidelností kontrol, kontrolami v noci, popřípadě opakovanými kontrolami ve stejný den²⁵¹. Dovolím si oponovat, že oklamat kamerový systém by při správné konfiguraci nebylo zdaleka tak snadné. Domnívám se, že kamerový systém by byl za pomoci strojového učení schopen analyzovat nejen obličej, ale i jiné charakteristiky, kupříkladu celkovou tělesnou konstituci, styl chůze a pohybu, a to vše s mírou detailu, kterého by lidský pracovník nebyl schopen. Pokud by přece jen systém nebyl selhal, stačilo by odeslat příslušný kamerový segment do řídicího střediska, kde by byl analyzován pověřeným pracovníkem²⁵². V zájmu ochrany soukromí by se jednalo pouze o krátkou nahrávku vyobrazující pouze danou osobu a záznam by byl v případě neshledání porušení automaticky smazán. V opačném případě by byl uchován jako důkazní materiál dle standartních pravidel. Pokud by měl probační pracovník i přesto pochybnosti o totožnosti osoby, která by opouštěla stanovený prostor, mohl by osobu vykonávající trest kontaktovat a prověřit, zdali se nachází doma. S ohledem na ochranu soukromí by bylo rozpoznávání pouze na bázi strojového učení.²⁵³ Kdy by počítač napojený na kamery rozmístěné v okolí domu.

---

²⁵⁰ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

²⁵¹ *Události: Domácí vězení bez náramků*. TV, ČT 1. 29. května 2021. 19:00.

²⁵² Srov. podobně fungující systém kontroly nezávadnosti obsahu nahrávaných na sociální sítě, kdy je zprvu takový obsah kontrolován automaticky, strojově a až při nejistotě nebo nalezení závadného materiálu předán ke kontrole lidskému pracovníkovi. S tím, že takovýto postup umožňuje technologickým společnostem kontrolovat obrovské množství nahrávaného obsahu, stejně tak, jako by šetřil práci probačním pracovníkům.

²⁵³ Obor strojového učení (ML – machine learning) je druhem práce s umělou inteligencí (AI – Artificial intelligence) a počítačové vědy, který se soustředí na využití vstupních dat a algoritmů k imitaci lidského způsobu učení. Počítači jsou předkládány příklady společně se správnou odpovědí a umělá inteligence, tak postupně zvyšuje svoji přesnost. (zdroj: Machine Learning. *IBM* [online]. IBM Cloud Education, 15 July 2020 [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: <https://www.ibm.com/cloud/learn/machine-learning>) V našem případě, by byli předkládány fotografie a videoukázky různých osob včetně odsouzené osoby, s tím, že bychom po algoritmu vyžadovaly, aby

Abych nezůstal pouze u vlastních nápadů, lze poukázat také na technologie využitě v zahraničí. Jedná se například o využití elektronického sledování v Buenos Aires (zde za pomoci GPS) ke kontrole dodržování zákazu přiblížení. Odsouzený má na sobě taktěž náramek a oběť (můžse se jednat např. o oběť domácího násilí) má u sebe mobilní telefon (rovněž s GPS lokalizací). V případě, že se osoba přiblíží na nedovolenou vzdálenost, systém upozorní o takové skutečnosti nejen oběť, aby se mohla připravit na případné setkání, ale především policii, která může okamžitě zasáhnout a má k dispozici přesné polohové údaje.²⁵⁴

---

dokázal rozpoznat právě odsouzeného. Ten by měl tedy na starosti vybírat nahrávky, kde se odsouzený nachází a nereagovat na ty, na kterých se pachatel nenachází.

²⁵⁴ DLEŠTÍKOVÁ, Tereza. Elektronický monitoring z viktimologické perspektivy. In: GRIVNA, Tomáš a Hana ŠIMÁNOVÁ (eds.). *Ukládání trestů a jejich výkon: sborník příspěvků z konference pořádané PF UK A UOČR dne 4. června 2020*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 244 a násl.

2.6 Úloha probační a mediační služby

Navzdory tomu, že se jedná o instituci, která existuje již od roku 2000 a v odborných kruzích je dobře známá, považují přesto za patřičné, začít tuto podkapitulu stručným rozbohem o jakou instituci se jedná a jaká je její gesce. Probační a mediační služba České republiky byla zřízena zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Tento zákon ve svých úvodních ustanoveních stanoví, že se jedná o organizační složku státu²⁵⁵ a následně prostřednictvím definice pojmů probace a mediace zakotvuje úlohu této instituce. Probační se slovy zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad podezřelým, obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným²⁵⁶, dále provádění kontroly alternativních trestů a trestních opatření, kontrola uložených přiměřených omezení a povinností uložených osobě v rámci trestního řízení a konečně individuální pomoc podezřelému nebo obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů. Naproti tomu mediací²⁵⁷ se rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi podezřelým nebo obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením.²⁵⁸ Pokud bychom měli roli Probační a mediační služby popsat méně formalistickým způsobem, jedná se o činnost sociální práce sui generis, která nemůže být vykonávána orgány činnými v trestním řízení, a proto vzniká nutnost zřídit speciální orgán, který v zásadě bude uvádět koncept restorativní justice a alternativních trestů v život. V jedné větě Ščerba sumarizuje úlohy Probační a mediační služby tak, že její pracovníci mají svou činností přispívat k efektivitě alternativního trestání²⁵⁹. Vedle výkonu trestů se má Probační a mediační služba dále podílet na přípravě ukládání těchto sankcí a výběru vhodných druhů sankcí a selekcí příhodných případů, tedy filtrování případů, které nejsou pro užití konkrétního alternativního trestů, resp. alternativních sankcí obecně vhodné.²⁶⁰

---

²⁵⁵ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. V Praze: C. H. Beck, 2019. s. 66.

²⁵⁶ Jedná se o označení pro osobu pachatele v různých fázích trestního řízení. (zdroj: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021. Student. s. 251-252.).

²⁵⁷ Doporučuji čtenářově věle pozornosti webovou stránku Probační a mediační služba, kde je názorně a přehledně prezentováno, jaké jsou úkoly české probační služby dostupné z <https://www.pmscr.cz>

²⁵⁸ O mediaci blíže pojednává kapitola 1.4 Restorativní justice.

²⁵⁹ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 27.

²⁶⁰ Srov. problematiku tzv. pre-sentence report neboli stanovisko před uložením trestu a jejich vyžádání viz níže.

Než přistoupíme k popisu jednotlivých stádií činnosti probační služby, pokládám za vhodné uvést všeobecné zásady činnosti probační služby uvedené v Metodologickém standartu Probační a mediační služby pro trest domácího vězení²⁶¹. Pracovník při své činnosti dodržuje následující principy - jedná v souladu s platnými zákony, vnitřními předpisy a etickým kodexem, respektuje a chrání lidská práva a svobody a důstojnost, je nositelem principů restorativní justice, jedná s obětí i pachatelem transparentně, postupuje odpovědně a objektivně, zná své kompetence a hranice, spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení a konečně dbá na svou vlastní bezpečnost. Nad rámec rozsahu této práce, lze zmínit že pracovník probační služby se rovněž zabývá prací s obětí trestného činu, nabízí jí svou pomoc a spolupráci.

2.6.1 Úloha Probační a mediační služby při kontrole trestu domácího vězení

Když se přesuneme k úloze týkající se konkrétně trestu domácího vězení, tak ta je nepopíratelně naprosto zásadní, a to ať v období funkčního elektronického monitorovací systému, tak rovněž, a zvláště tehdy, když je výkon tohoto trestu, tak jako od svého spuštění do roku 2018 a od roku 2021 doposud, odkázán na namátkové kontroly právě probačních pracovníků anebo jejich asistentů.²⁶² I když to nemá vyznít tak, že se jedná o jediný úkol probační služby v souvislosti s domácím vězením, jedná se o jádro, na kterém řádný výkon tohoto trestu stojí a padá. Dále je totiž úkolem probační a mediační služby po celou dobu na odsouzeného působit výchovně a poskytovat mu potřebnou součinnost na jeho cestě za spořádaným životem. Důležitým zdrojem informací je v této oblasti metodologický standart Probační a mediační služby pro trest domácího vězení, který je také výchozím zdrojem použitým pro účely této kapitoly.²⁶³

Připomínám, že dle § 334b trestního řádu je Probační a mediační službě společně s provozovatelem svěřeno zajišťovat rovněž provoz elektronického monitorovací systému. Příjemným faktem je, že jestli se odborníci napříč literaturou týkající se domácího vězení na něčem shodují, tak je to výborná práce Probační a mediační služby, kterou vykonávají

---

²⁶¹ *Trest domácího vězení: Metodický standart*. Probační a mediační služba ČR, 2016. s. 5.

²⁶² MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

²⁶³ *Trest domácího vězení: Metodický standart*. Probační a mediační služba ČR, 2016.

navzdory svému personálně napjatému stavu.²⁶⁴ Spolupráci s Probační a mediační službou si pochvalují i samotné soudy.²⁶⁵

Činnost probační služby lze zkoumat ve 3 stádiích. Jsou jimi úloha probačního pracovníka ve fázi před uložením trestu. Činnost ve fázi mezi právní mocí uloženého trestu domácího vězení a nařízením jeho výkonu a posledně její působení při samotném výkonu trestu. Jednotlivé fáze zahrnují soubory úkonů, které budou popsány níže. Zatímco role probačních úředníků do nařízení výkonu trestu je dalo by se říci fakultativní, záleží zejména na soudu, zda-li si součinnost Probační a mediační služby vyžádá. Na výkonu a kontrole, tj. třetí fázi se již podílí obligatorně a její úlohu zakotvuje zákon.

2.6.2 Činnost Probační a mediační služby před uložením trestu domácího vězení

Zásadním úkolem Probační a mediační služby je ještě před uložením trestu domácího vězení, resp. v zájmu ukládání trestu domácího vězení, provádění tzv. předběžného šetření. Tato činnost je zahajována zpravidla na základě pověření soudu nebo státního zástupce, k čemuž dochází až po splnění zákonných podmínek nutných pro uložení trestu domácího vězení. Jak již bylo řečeno, vyžádání si provedení předběžného šetření, resp. zprávy Probační a mediační služby, která je jeho výsledkem, je obligatorní pouze v případě ukládání trestu domácího vězení trestním příkazem (§ 314e odst. 4 trestního řádu). V ostatních případech záleží na diskreci soudu, zdali si provedení předběžného šetření vyžádá, či zda se spolehne pouze na informace získané například při výslechu odsouzeného a zbytek ponechá na vykonávacím řízení.

Je však nutné podotknout, že v případě neprovedení předběžného šetření mohou nastat závažné komplikace a zbytečné průtahy,²⁶⁶ neboť „*vykonatelnost předjednaných trestů je prokazatelně vyšší, než u trestů uložených bez předjednání*“²⁶⁷. Tato selhání pak přispívají

---

²⁶⁴ Srov. např. Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.] nebo ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 400-402 nebo MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

²⁶⁵ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

²⁶⁶ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

²⁶⁷ *Trest domácího vězení: Metodický standart*. Probační a mediační služba ČR, 2016. s. 9.

k rozporuplné reputaci trestu domácího vězení mezi soudci a státními zástupci. Navzdory tomu se objevují informace, že soudci provedení předběžného šetření, s vidinou zrychlení trestního řízení, nevyžadují.²⁶⁸ *De lege ferenda* by se proto na tomto místě dalo uvažovat o zavedení zákonné povinnosti provedení předběžného šetření jako předpokladu pro uložení tohoto trestu. Nicméně uznávám, že se jedná o opatření, které zřejmě není možné provést bez dalšího, protože se Probační a mediační služba již nyní potýká s vysokým pracovním vytížením. Povinné provádění předběžného šetření, které samozřejmě vyžaduje důkladný postup ze strany probačního pracovníka, by ještě více zatížilo Probační a mediační službu a nežádoucím způsobem prodlužovalo trestní řízení. Je tedy nutné usilovat o navýšení rozpočtu Probační a mediační služby tak, aby bylo možné školit další pracovníky k zajištění efektivního plnění úkolů Probační a mediační služby, jež jsou zásadní pro úspěch sankční politiky státu, zejména také trestu domácího vězení. Jedná se totiž o významné příslovečné „hrdlo láhve“, které kromě dalších důvodů brání kýženému rozmachu trestu domácího vězení a jeho potenciálu pro politiku alternativních trestů. Není sporu o tom, že více finančních prostředků vyžaduje každá kapitola státního rozpočtu, nicméně zákonodárce zjevně směřuje k omezení počtu vězněných osob, které jsou výrazným výdajem státního rozpočtu, a proto by při správném postupu mohlo v budoucnu dojít k vyvážení jednotlivých vynaložených a zkrácených výdajů.²⁶⁹

Během předběžného šetření probační pracovník vyhodnocuje tzv. riziko selhání, které je determinováno dvěma kategoriemi okolností. Jestliže trestný čin pachatele zahrnoval násilí na osobách blízkých, které s ním nadále žijí ve společné domácnosti, pachatel nemá stabilní místo bydliště nebo z různých důvodů často pobývá mimo domov, jedná se o skutečnosti přímo vylučující doporučení uložení trestu domácího vězení. Vedle těchto okolností hodnotí probační pracovník také okolnosti hodné zvláštní pozornosti, jejichž závažnost nebo kumulace signalizuje vážné riziko pro případný výkon a kontrolu trestu domácího vězení. Jedná se o závislost pachatele na alkoholu nebo jiných návykových látkách, neposkytnutí potřebné součinnosti pachatele již ve fázi předběžného šetření, opakované nedodržování

---

²⁶⁸ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

²⁶⁹ Připomeňme si srovnání cenové náročnosti výkonu trestu domácího vězení a odnětí svobody, tak jak je uvedeno v důvodové zprávě k trestnímu zákoníku a sice, že roční náklady na výkon trestu domácího vězení jednoho odsouzeného představují přibližně desetinu ročního nákladu na výkon trestu odnětí svobody jednoho odsouzeného.

rozhodnutí soudu spočívající v součinnosti s Probační a mediační službou, zdravotní stav indikující nutnost intenzivní lékařské péče, konfliktní vztahy s členy domácnosti či nesouhlas spolubydlících osob, pročež by výkon kontroly závažně zasahoval do práv těchto třetích osob. Dále se jedná také o skutečnost, že místo výkonu trestu je pro svou polohu obtížně dosažitelné a kontrolovatelné. Účelem předběžného šetření je zejména „zjištění dostupných informací k osobě pachatele (osobnostní rysy, respektování autorit, zodpovědnost k plnění povinností atd.), zjištění jeho stávající situace (rodinné, sociální, pracovní, finanční, bytové, zdravotní), posouzení okolností spáchaného trestného činu z hlediska možných rizik a potřeb pachatele, zjištění postoje pachatele ke spáchanému trestnému činu a míry přijetí jeho odpovědnosti za řešení následků, ochrana oběti, zjištění a zohlednění jejích potřeb, posouzení vhodnosti uložení TDV a identifikace případných rizik, znemožňujících nebo negativně ovlivňujících jeho výkon, posouzení míry motivace pachatele podrobit se výkonu trestu domácího vězení, seznámení pachatele s podmínkami a pravidly výkonu TDV, aby bylo možné získat jeho kvalifikované stanovisko k trestu samotnému.“²⁷⁰

Za účelem plnění cílů předběžného šetření pozve probační úředník pachatele na úvodní konzultaci,²⁷¹ která je zaměřena na zjištění základních osobních údajů, aktuálních kontaktních údajů, informací o trestném činu a kriminální minulosti (včetně sledování případného trendu). Rovněž jsou zjišťovány osobní poměry pachatele, místo bydliště, forma bydlení a jeho perspektiva (tj. nájemní bydlení na dobu určitou či neurčitou, vlastní bydlení), způsob vedení domácnosti, počet spolubydlících osob, existence a funkčnost zvonku apod. Dále probační úředník zjišťuje informace ohledně finanční situace, formy zaměstnání (tj. jedná se o pracovní poměr či o práci na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr²⁷²) a jakým způsobem mohou specifika zaměstnání ovlivňovat dobu a místo výkonu trestu. Jedná-li se o pachatele, který je studentem, platí výše uvedené obdobně. Pozornost je rovněž věnována zjištění závazků pachatele mimo domov (například pravidelná péče o rodinného příslušníka), zdravotního stavu pachatele, rodinných poměrů pachatele, způsobu trávení volného času a denní zvyklosti a rizika recidivy. Současně probační pracovník pachatele poučí o základních podmínkách výkonu trestu domácího vězení, jeho povinnostech a právech.

---

²⁷⁰ Trest domácího vězení: Metodický standart. Probační a mediační služba ČR, 2016. s 10.

²⁷¹ Nedostavení se na úvodní konzultaci je považováno za nezájem o spolupráci, o čemž probační pracovní informuje příslušné orgány činné v trestním řízení.

²⁷² § 74 a násl. zákoníku práce.

Úvodní konzultace bude zpravidla doplněna návštěvou obydlí pachatele, jejímž hlavním účelem je poznat a zdokumentovat prostředí, ve kterém pachatel žije. To umožňuje probačnímu pracovníkovi odhalit rizika výkonu trestu domácího vězení ještě před jeho uložením. Probační úředník při návštěvě obydlí zjišťuje prostorové vymezení, ověřuje přístup do budovy a s členy domácnosti projedná vztahy s pachatelem, četnost, povahu a zvládání případných konfliktů, čímž si utváří obrázek o úrovni sociálního zázemí. Na základě výše uvedeného probační pracovník zpracovává stanovisko k možnosti uložení trestu domácího vězení, v němž shrnuje a analyzuje zjištěné informace. V rámci reakce na zjištěná rizika pak může doporučit uložení konkrétních přiměřených povinností nebo omezení. Ve stanovisku probační pracovník uvádí jednoznačný odůvodněný závěr, zda uložení trestu domácího vězení doporučuje či nikoliv. Stanovisko rovněž obsahuje podkladové informace pro stanovení časového režimu výkonu trestu domácího vězení, jakož i návrh jeho adekvátní výměry.²⁷³

Obdobně jako při předjednání a kontrole trestu domácího vězení se postupuje i při použití ostatních forem povinností spočívajících ve zdržování se v obydlí, které jsou založeny na bázi trestu domácího vězení (např. nahrazení vazby příslušnou povinností).

2.6.3 Činnost Probační a mediační služby před nařízením výkonu trestu domácího vězení

Je-li trest domácího vězení pravomocně uložen, avšak dosud nebyl nařízen jeho výkon, záleží rozsah a význam činnosti Probační a mediační služby na tom, zda byla již při ukládání trestu Probační a mediační služba pověřena provedením předběžného šetření. Pokud nikoliv, bude v této fázi v zásadě suplována úloha předběžného šetření popsaného výše. V každém případě je však podstatou zajištění podkladů potřebných pro nařízení výkonu trestu domácího vězení, zejména s ohledem na stanovení začátku výkonu trestu a určení místa výkonu trestu, neboť tyto údaje jsou esenciálními náležitostmi rozhodnutí o nařízení výkonu trestu domácího vězení (viz § 334a trestního řádu). Okamžik začátku výkonu trestu by měl být navržen tak, aby bylo odsouzenému umožněno obstarat si své osobní a rodinné záležitosti a provést příslušné změny v zaměstnání. Probační pracovník současně kromě odsouzeného poučí o průběhu výkonu trestu domácího vězení a souvisejících kontrolách rovněž osoby sdílející obydlí s odsouzeným a zodpovídá jejich dotazy.

---

²⁷³ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

2.6.4 Činnost Probační a mediační služby při výkonu trestu domácího vězení

Po nařízení výkonu trestu domácího vězení se probační pracovník zaměřuje zejména na kontrolu obligatorní povinnosti, tj. zda se odsouzený ve stanoveném čase zdržuje na soudem nařízeném místě. Vykonává rovněž další probační činnosti, které mimo jiné zahrnují kontrolu fakultativních povinností, pokud byly uloženy. Momentálně jsou základním nástrojem kontroly těchto povinností namátkové osobní kontroly, které jsou během doby stanovené pro výkon trestu prováděny nepravidelně, podle uvážení probačního pracovníka. Pro tyto účely probační pracovník sestavuje alespoň v měsíčním předstihu tzv. plán kontrol. Aby byly namátkové kontroly funkční, stanoví metodický standard Probační a mediační služby minimální frekvenci provádění těchto kontrol, a sice alespoň jedenkrát měsíčně, je-li kontrola zároveň prováděna prostřednictvím elektronického monitorovacího systému, nebo alespoň čtyřikrát měsíčně, je-li kontrola prováděna pouze namátkovými kontrolami. Zmíněnou četnost může probační pracovník zvyšovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu (např. dosavadní zodpovědnost a spolehlivost odsouzeného, míra rizika vyplývající z případného maření výkonu trestu nebo výsledky doposud realizovaných kontrol). Pověřený pracovník provádí kontrolu zpravidla v doprovodu druhého pracovníka a pro případ zvýšeného rizika nebezpečí je oprávněn vyžádat si asistenci Policie ČR, která však samotnou kontrolu nikdy neprovádí.²⁷⁴

Nad rámec výše uvedených činností v rámci kontroly výkonu trestu domácího vězení je úkolem probačního pracovníka průběžně hodnotit, zda uložený trest plní svůj účel a při komunikaci s odsouzeným vykonávat další probační činnosti. Probační pracovník tak může odsouzenému napomáhat při řešení problému nebo zprostředkovat odbornou pomoc a celkově vyvíjí činnost směřující ke snížení rizika nežádoucího chování a spáchání nového trestného činu. Pro tyto účely může probační pracovník namátkové kontroly doplnit také pravidelnými konzultacemi s odsouzeným na středisku Probační a mediační služby k navázání užší spolupráce a intenzivnější motivace ke skutečné nápravě.

Ve stanovených intervalech, nejpozději však na konci výkonu trestu, sdělí probační pracovník soudu informace o výkonu trestu. Po skončení výkonu trestu vyhotovuje probační pracovník závěrečnou zprávu o průběhu výkonu trestu domácího vězení, jejímž smyslem je zhodnotit dodržování povinností uložených odsouzenému v rámci tohoto trestu, postoj

---

²⁷⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 401.

odsouzeného k napravení vztahů s poškozeným a rovněž popis změn v životě odsouzeného a v jeho chování. Pokud v průběhu výkonu trestu docházelo k porušením podmínek výkonu trestu, popíše v závěrečné zprávě i tato porušení včetně důvodů. Zásadním obsahem této zprávy je pak vyjádření probačního pracovníka ohledně naplnění účelu trestu.

Ve zbytku, zejména v oblasti postupu při porušení podmínek výkonu trestu, odkladu, přerušení, změně a upuštění od výkonu trestu domácího vězení lze odkázat na předchozí podkapitoly pojednávající o výkonu a kontrole trestu domácího vězení, které jsou s činností Probační a mediační služby provázány.

2.7 Kriminologie a resocializační působení trestu domácího vězení

Odhlédněme nyní od již zmíněných ekonomických výhod trestu domácího vězení (tj. zmenšení vězeňské populace a s tím spojené úspory veřejných prostředků vynakládaných na provoz věznic), které jsou v mnoha případech důvodem pro zavedení domácího vězení do právních řádů různých států, ať již v podobě samostatného druhu trestu nebo opatření či povinnosti shodné podstaty. Od domácího vězení jakožto alternativy k odnětí svobody totiž lze očekávat více než pouhou izolaci odsouzeného s nižšími náklady.

Hlavním a často uváděným pozitivem domácího vězení oproti odnětí svobody je skutečnost, že odsouzený není při výkonu trestu odloučen ze svého domácího prostředí a běžného života, což má pozitivní vliv na zachování jeho rodinných a pracovních vazeb.²⁷⁵ Odsouzenému je tedy nejen zachována možnost žít se svými rodinnými příslušníky a pečovat o ně, ale rovněž možnost vykonávat výdělečnou činnost, díky čemuž zůstává soběstačným. Skončení výkonu domácího vězení proto pro odsouzeného nepředstavuje šok, jako tomu může být v případě odsouzených propuštěných po výkonu trestu odnětí svobody navrátilivších se do běžného života. Oproti trestu odnětí svobody rovněž odsouzený k domácímu vězení nepřichází do kontaktu s ostatními odsouzenými ve věznicích, kteří často nepůsobí jako právě pozitivní stimuly, naopak spíše zvyšují riziko recidivy.²⁷⁶

Další z výhod domácího vězení rovněž představuje možnost terapeutické a sociálně-psychologické práce s odsouzeným ze strany probačních pracovníků.²⁷⁷ Jak již bylo popsáno v předchozí kapitole, probační pracovníci v rámci kontroly výkonu domácího vězení udržují s odsouzeným pravidelný kontakt, ať již prostřednictvím namátkových kontrol nebo schůzek, kdy mají možnost odsouzeného směřovat k vedení řádného života, napomáhat mu při řešení problémů apod. Odsouzený rovněž může v době výkonu domácího vězení navštěvovat vhodné terapeutické programy.

Má-li však být domácí vězení z hlediska resocializace úspěšné, je klíčový správný výběr pachatele, kterému bude uloženo, přičemž zásadní roli zde sehrává již dříve zmíněné

---

²⁷⁵ Srov. ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 331. a důvodovou zprávu k trestnímu zákoníku.

²⁷⁶ NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, (10), s. 94.

²⁷⁷ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

předběžné stanovisko Probační a mediační služby. Na rozdíl od trestu odnětí svobody není domácí vězení univerzálním druhem trestu, který by bylo možné uložit jakémukoliv pachateli, a to nikoliv jen ve smyslu stanovených zákonných podmínek (zejména obydlí a slib pachatele). Ukázalo se, že úspěch resocializace závisí na mnoha subjektivních i objektivních okolnostech na straně pachatele. Objektivními skutečnostmi jsou zejména osobní stav pachatele, tj. zda má partnera či manžela, a jaký vztah má s touto osobou a s osobami, které s ním sdílejí domácnost. V tomto ohledu je rovněž nutné uvažovat také zájmy těchto osob, neboť v případě, že jsou vztahy v domácnosti napjaté či negativní, může domácí vězení způsobit jejich eskalaci a v krajním případě zapříčinit i domácí násilí.²⁷⁸ Subjektivní okolnosti záleží v osobnosti pachatele a jeho psychické odolnosti, s čímž souvisí také úroveň disciplíny a seberegulace, které je pachatel schopen dosáhnout. Zatímco pro některé představuje dodržování režimu domácího vězení přiměřené omezení, pro jiné může být nepřekonatelnou překážkou, která v konečném důsledku může vést k neúspěšnosti výkonu domácího vězení a následného výkonu náhradního trestu odnětí svobody. Tomu odpovídá i fakt, že řada odsouzených upřednostňuje trest odnětí svobody před domácím vězením.²⁷⁹

Podstatné je rovněž prostředí, v němž má být domácí vězení vykonáváno, resp. prostředí, v němž se nachází obydlí odsouzeného. V případě, že by se obydlí odsouzeného nacházelo například v ghettu či jiné oblasti, která měla v minulosti na odsouzeného negativní vliv, a to i z důvodu, že tuto oblast obývají osoby, jejichž společnost je pro odsouzeného nevhodná, trest domácího vězení nebude patrně vhodným řešením.²⁸⁰ Zajímavé je, že kvalita a úroveň obydlí, tj. zda je například obydlí odsouzeného luxusně vybaveno, nemá podle všeho na resocializační účinky domácího vězení vliv.²⁸¹

Je třeba říci, že pozitivní vliv domácího vězení, popřípadě elektronického monitoringu, na snížení recidivy nebyl dosud úspěšně prokázán. Dosavadní výzkumy spíše naznačují, že vykonání domácího vězení s elektronickým monitoringem zásadním způsobem ke snížení recidivy nepřispívá. Je však pravdou, že vyvozovat jednoznačné závěry z takových

---

²⁷⁸ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

²⁷⁹ RANDY, R. Gainey, Brian K. PAYNE a Mike O'TOOLE. Relationships Between Time in Jail, Time on Electronic Monitoring, and Recidivism: *An Event History Analysis of a Jail-Based Program Justice Quarterly* Volume: 17 Issue: 4. 2000. s. 747.

²⁸⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. I. ÚS 3111/19.

²⁸¹ Op. cit. 278.

výzkumů je obtížné, neboť pravděpodobnost recidivy je spoluurčována kombinací řady dalších faktorů, a nikoliv pouze druhem uloženého trestu.²⁸²

---

²⁸² AVDIJA, Avdi S. a JiHee LEE. Does Electronic Monitoring Home Detention Program Work? Evaluating Program Suitability Based on Offenders' Post-Program Recidivism Status (2014). *Justice Policy Journal* [online]. Center on Juvenile and Criminal Justice, 2014, 11.(1), s. 2. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: http://www.cjcj.org/uploads/cjcj/documents/avdija_and_lee_electronic_monitoring.pdf

2.8 Specifika úpravy trestního opatření domácího vězení pro mladistvé pachatele

Pro úplnost této práce si dovolím shrnout obecné odlišnosti, které se k trestání mladistvých váží s důrazem na trest domácího vězení. Práce si klade za cíl analyzovat koncept trestu domácího vězení obecně jako institutu a z hlediska tohoto hlediska není problematika sankcionování mladistvých nosná, pročež si na tomto místě dovolím větší stručnost.

Základní právním předpisem pro tuto problematiku je zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který vůči trestnímu zákoníku i trestnímu řádu zaujímá postavení *lex specialis*.²⁸³ Pachatel, kterého podle § 2 odst. 1 písm. c) tohoto vedlejšího trestního zákona označujeme jako „mladistvého“, je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.²⁸⁴ Příslušnými ustanoveními v tomto případě jsou § 24, § 26 odst. 2, a § 35 ZSVM. Pro úplnost je vhodné doplnit, že speciální podkategorií dospělého pachatele je tzv. pachatel blízký věku mladistvých, přičemž tento institut rovněž přináší několik odlišností.

Jak jsem již naznačil v kapitole 1.5, zákon o soudnictví ve věcech mládeže je jediným vedlejším trestním zákonem, který je pro trest domácího vězení relevantní.²⁸⁵ Je tomu tak z důvodu, že trest domácího vězení je možné ukládat pouze fyzickým osobám, tedy jak osob dospělých, tak v tomto případě mladistvým. Pokud by neměla stačit logická úvaha, že právnické osobě není z podstaty věci možné domácí vězení uložit, *de lege lata* tato skutečnost plyne jak z § 15 ZTOPO, kde domácí vězení ve výčtu trestů chybí, tak z § 1 odst. 2 ZTOPO *a contrario*, jež praví, že na právnické osoby se uplatní pouze ta ustanovení trestního zákoníku, u nichž to není z povahy věci vyloučeno.

---

²⁸³ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 481.

²⁸⁴ Důležité je si uvědomit, že osoba nabývá relevantního věku dnem následujícím po dni narození, jelikož dle § 139 trestního zákoníku se do určité doby nezapočítává den, kdy nastala událost určující její začátek. (JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. Student. s. 222-223).

²⁸⁵ Ve skutečnosti se uplatní ještě zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ten je však pod rozlišovací schopnost rozsahu této práce.

2.8.1 Podmínky uložení trestního opatření domácího vězení

Obecně právní úprava trestání mladistvých přináší, podobně jako trestání právnických osob, řadu specifík. Kupříkladu v zásadě platí, že trestní sazby, podle nichž jsou ukládána opatření, se oproti sazbám uvedeným v trestním zákoníku zkracují na polovinu.²⁸⁶ V některých případech navíc dochází i ke stanovení maximální délky trvání opatření. O proviněních rozhoduje tzv. soud pro mládež²⁸⁷ a musí při vedení řízení a ukládání opatření, nad rámec obecných zásad trestního práva, respektovat řadu dalších zásad odlišných přístupů vyplývajících ze specifických potřeb mladistvých.²⁸⁸

Pro účely této práce jsou však relevantní jen některá specifika. Opatření domácího vězení do ZSVM přibylo ve stejném okamžiku, kdy nabyl účinnosti stávající trestní zákoník. Konkretizaci přinesla novela z roku 2012, kdy do paragrafu § 26 ZSVM byl přidán popisný odstavce víceméně deklarující již dříve známé a totiž možnost uložit mladistvému domácí vězení, s upřesněním maximální doby trvání. Konkrétně se jednalo o novelu č. 390/2012 Sb., která nabyla účinnosti 1. 10. 2012. Poslední dosavadní změna nastala po dlouhé proluce s příchodem roku 2022. Výchozím ustanovením pro tento druh opatření je ustanovení § 26 odst. 2 ZSVM, který stanoví, že mladistvému lze uložit domácí vězení za podmínek stanovených trestním zákoníkem.

Z výše uvedeného vyplývá, že předpoklady pro uložení domácího vězení mladistvému zůstávají beze změny, a tudíž mladistvý, kterému lze domácí vězení uložit musí mít bydli, v němž může setrvat a rovněž musí s uložením domácího vězení vyslovit souhlas složením písemného slibu. Ve vztahu k mladistvým se však lze pozastavit nad podmínkou výkonu zaměstnání, která je v případě dospělých pachatelů esenciální (byť nikoliv výslovně obligatorní) složkou trestu domácího vězení. V případě mladistvých pachatelů však, s přihlédnutím k jejich věku, spíše nelze předpokládat, že by výkon zaměstnání byl pravidlem. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže se však s tímto faktem nijak nevypořádává, a v pravdě ani ve sféře odborné literatury se nejedná o frekventované téma. A proto nezbývá než dovozovat, že výkon zaměstnání není v případě domácího vězení u mladistvých nutnou

---

²⁸⁶ Srov. např. § 31 odst. 1, § 27 odst. 2 a § 26 odst. 1 ZSVM.

²⁸⁷ Srov. § 2 odst. 2 písm. d) ZSVM.

²⁸⁸ Srov. § 3 ZSVM. Zákon se však k odlišné povaze vyjadřuje na řadě míst jako jsou § 1 odst. 2., § 9 odst. 1, § 11 odst. 2, § 18 odst. 3 a řadě dalších.

podmínkou a lze jej nahradit pravidelnou školní docházkou, která bude nejčastější výplní příslušného časového období. S přihlédnutím k režimu školní docházky pak soud, obdobně jako ve vztahu k výkonu zaměstnání dospělým pachatelem, stanoví časový rámeček výkonu domácího vězení.

Na základě výše uvedeného lze uvést, že úprava domácího vězení je ve vztahu k mladistvým ve značné části převzata z trestního zákoníku, nicméně v pravidlech pro ukládání domácího vězení mladistvým lze přesto nalézt odlišnosti, a to jak v nastavení právní úpravy, tak z hlediska přístupu k jeho ukládání. Předně se liší maximální doba, na jakou je možné domácí vězení mladistvému uložit. Zatímco u dospělých pachatelů se jedná o 2 roky, v případě mladistvých je tato doba zkrácena na polovinu, tj. na 1 rok. Totéž platí i pro maximální délku náhradního trestního opatření odnětí svobody ukládaného společně s domácím vězením, která je rovněž zkrácena na polovinu, tj. 6 měsíců s tím, že nesmí být překročena trestní sazba snižovaná podle § 31 ZSVM.

Problematika souhlasu s domácím vězením, vstupem do obydlí a příslibu součinnosti při provádění úkonu probační služby je i v případě mladistvých ošemetná. „*Kromě resocializačního účinku je tímto způsobem (pozn.: souhlasem) řešen i potenciální konflikt s ochranou domovní svobody pachatele, k němuž by mohlo dojít při výkonu domácího vězení*“²⁸⁹ Pravdou je, že možná kritika domácího vězení v souvislosti s ochranou soukromí a domovní svobody je frekventantem diskusí i u sankcionování dospělých, proto se jí blíže věnují kapitoly 2.5 a 7. U mladistvých však tento konflikt nabývá zvláštního významu, a to vzhledem k předpokládané absenci vlastního bydlení. Budou tak pravděpodobně žít s rodiči a tím pádem bude vždy na místě hovořit i o narušení potenciální sféry ostatních. Navíc by mohlo docházet ke snaze rodičů krýt případná porušení režimu a odmítání vpuštění probačního pracovníka do obydlí. Jak trestně poznamenávají Ščerba a Coufalová, v takovém případě by nebylo možné klást takovou situaci mladistvému za vinu, a tedy aktivovat případně výkon náhradního trestu.²⁹⁰ Jak ale autoři vzápětí dodávají, lze doufat, že rodinní příslušníci mladistvého budou toto opatření jako vnímat podstatně méně represivní než odnětí svobody a nebudou se tedy snažit sabotovat jeho hladký průběh. I přesto jako s možným řešením přicházejí s požadavkem na souhlas i ze strany spolubydlících, který by však vyžadoval

---

²⁸⁹ ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Praha: Leges, 2016. s. 156.

²⁹⁰ Tamtéž.

změnu právní úpravy, jelikož nyní se obydlí stanovuje až ve vykonávacím řízení a nebylo by tak za současného stavu možné, v okamžiku skládání slibu určit okruh spolubydlících osob. Nabízí se také otázka, jak naložit s případnou spolubydlící osobou, která se do domácnosti přistěhuje až po uložení a nařízení trestu.

Mladistvému pachateli lze uložit vhodná výchovná opatření. Výchovná opatření plní v zásadě tentýž účel jako přiměřené povinnosti a omezení, avšak podle charakteru těchto opatření v souladu s účelem zákona o soudnictví ve věcech mládeže, je kladen důraz na prevenci kriminality mladistvého a zajištění jeho řádné výchovy a vývoje. V případě dospělých pachatelů mají naproti tomu přiměřené povinnosti a omezení přispívat k vedení řádného života.

2.8.2 Ukládání trestního opatření domácího vězení

Odhlédneme-li od výše popsaných zákonných podmínek pro uložení domácího vězení mladistvému, je třeba zdůraznit, že i v rámci úvah soudu při uložení tohoto trestního opatření by se také měly projevit jisté odlišnosti s přihlédnutím ke specifickým sankcionování mladistvých. Nejen že by orgány činné v trestním řízení měly podle ustanovení § 40 odst. 1 ZSVM měly úzce spolupracovat s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, ale soud při rozhodování o uložení domácího vězení mladistvému musí, nad rámec obecných aspektů pro ukládání trestů podle trestního zákoníku, brát v úvahu také ustanovení § 24 odst. 2 ZSVM. Podle tohoto ustanovení totiž musí uložené trestní opatření navíc také, zjednodušeně řečeno, napomáhat k vytváření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého. V kontextu požadavku na vytváření vhodných podmínek pro další vývoj se dostáváme k důraznému apelu vůči soud, aby vnímal odlišné působení domácího vězení u mladistvého na jeho sociální život a vývoj. Dospívající osoby jsou mnohem více nežli lidé v dospělém věku, fixováni na svoje přátele a je pro ně značně důležitá jejich potřeba někam patřit.²⁹¹ U domácího vězení, vzhledem k tomu, že podstatným způsobem omezuje navazování a rozvoj sociálních vztahů, lze proto předjímat, že mladistvý bude vnímat tento trest jako mnohem více represivní, než by tomu bylo u dospělé osoby. Je tedy důležité mít toto na paměti a podrobně zjišťovat, zdali nebude mít případné domácí vězení paradoxně opačné účinky a v konečném důsledku

---

²⁹¹ ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Praha: Leges, 2016. s. 155.

nepovede k větší pravděpodobnosti recidivy.²⁹² Je samozřejmě možné namítnout, že mezi přátele potrestaného mladistvého mohou patřit osoby, jež bychom označili, za negativní vlivy, které by zřejmě bylo v zájmu naplnění účelu sankcionování mladistvých eliminovat. Nelze však opomíjet, že pozitivní sociální vazby, a to nejen rodinné, ale i přátelské, jsou zásadní pro správný společenský vývoj jedince.

2.8.3 Zahlazení odsouzení mladistvého

Důležitou odlišnost představuje také úprava zahlazení odsouzení, k němuž dochází *ex lege*, a to *en bloc* u všech trestních opatření domácího vězení, tedy bez ohledu na to, v jaké výměře bylo uloženo. Jinými slovy se na takového mladistvého hledí, jako by nebyl odsouzen, a to okamžikem vykonání trestního opatření nebo nabytí právní moci rozhodnutí o upuštění od výkonu trestního opatření nebo jeho zbytku podle § 35 odst. 5 ZSVM. Vzpomeneme-li na polemiku minulé podkapitoly, u mladistvých je ještě výraznější výhoda oproti uvěznění, jelikož zde osoba nečeká na „čistý štít“ vůbec a okamžitě po návratu do běžného života si sebou nenese břímě v podobě záznamu ve výpisu z Rejstříku trestů.

---

²⁹² ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Praha: Leges, 2016. s. 155.

2.9 Shrnutí

Tím tato kapitola dospěla svému konci. Postupně jsem vytýčil zásadní základní informace týkající se trestu domácího vězení, tj. že se jedná o trest v pořadí druhý nejpřísnější, omezující osobu svobodu a je možné jej uložit pouze za přečin, a to nejvýše na dobu 2 let, resp. 1 roku u osoby mladistvé. Podstatou tohoto trestu je povinnost odsouzeného se ve stanovený čas zdržovat na určeném místě, resp. ve vymezeném obydlí. Tato povinnost se kontroluje prozatím toliko namátkovými kontrolami, než dojde k obnovení EMS vykonávaného pomocí elektronického náramku umístěného nad kotníkem osoby vykonávající trest, jež komunikuje s řídicí jednotkou, ze které získává informace provozovatel elektronického monitoringu (Ministerstvo spravedlnosti) a Probační a mediační služba.

Historie domácího vězení sahá až k počátku našeho letopočtu. Ve svých počátcích se používal k umlčení politického disentu, jako oficiální autoritativní trest se rozvinul v USA v osmdesátých letech minulého století a od té doby se rozšířil do řady zemí po celém světě.

Trest domácího vězení lze uložit při splnění stanovených podmínek, kdy mezi ty nejdůležitější patří písemný souhlas, resp. slib pachatele, že se režimu tohoto trestu podřídí. Zpravidla se musí jednat o osobu se zaměstnáním, která disponuje vhodným prostorem, který může být stanoven jako obydlí pro následný výkon trestu. Z hlediska povinností je tou zásadní, tvořící podstatu samotného trestu, již zmiňovaná povinnost zdržovat se ve stanovené době v určeném obydlí. Tuto povinnost nazýváme obligatorní a mimoto lze ukládat doplňkové, fakultativní, povinnosti, tzv. přiměřené povinnosti a omezení podle § 48 odst. 4 trestního zákoníku.

Trest domácího vězení vyžaduje zvláštní pečlivost a zvažování v průběhu ukládání, kdy vyjma standardně posuzovaných aspektů podle § 39 trestního zákoníku, by soud měl s co největší důkladností prověřit vhodnost uložení tohoto druhu trestu, a to jak z hlediska povahy a závažnosti činu (tedy zda trest domácího vězení v daném případě postačí), tak z materiálního hlediska, tedy zda pachatel splňuje podmínku zaměstnání a vhodného obydlí. Opomenuto by nemělo zůstat ani hledisko psychologické, tedy zda bude tento trest vhodně nápravně působit a lze očekávat, že se pachatel podřídí nařízenému režimu, protože s jistou nadsázkou lze konstatovat, že slib, který pachatel do rukou soudu skládá je stále jen pouhý papír. Soud v rámci fáze ukládání, po zvážení, že se jedná o vhodný trest, stanoví přiměřenou výměru a nastaví časový režim vzhledem k okolnostem podle § 60 odst. 4 trestního zákoníku,

tedy podle výkonu zaměstnání, uznatelných rodinných a osobních záležitostí a případně náboženské aktivity.

Neméně důležitou fází je vykonávací řízení, v němž se teprve podle § 334a odst. 1 trestního řádu stanovuje počátek a místo výkonu trestu. Časový režim se přejímá z rozsudku. V průběhu výkonu mohou nastat všelijaké okolnosti vyžadující určitou reakci ze strany soudu a probační služby, tj. odklad, přerušení nebo upuštění od výkonu trestu. O tomto rozhoduje za podmínek stanovených trestním řádem soud.

Výkon by postrádal smyslu bez náležité kontroly. Tato je však v současné době z důvodu ukončení smlouvy s dodavatelem technologie elektronického monitoringu prováděna pouze namátkovými kontrolami, jež nelze považovat za dostačující navzdory tomu, že tuto nedostatečnost se probační pracovníci snaží kompenzovat kadencí a co možná nejnepředvídatelnějšími kontrolami. Odsouzený musí, na základě svého slibu, probačního pracovníka vpustit do svého obydlí a v případě uloženého příslušného omezení například i strpět dechovou zkoušku, zdali nepožil alkohol.

Naprosto zásadní roli ve výkonu, ale i při ukládání trestu hraje institut Probační a mediační služby, jejíž pracovníci provádí šetření v době před uložením, dále provádějí kontrolu výkonu a pracují s odsouzeným. V současné době, tak jak je trest domácího vězení nastaven, se dá říci, že by jeho realizace nebyla bez Probační a mediační služby vůbec možná.

Co se týče ukládání domácího vězení mladistvým pachatelům, jedná se v zásadě o tři podstatné odlišnosti. Za prvé lze trest uložit v poloviční maximální délce, jež je stanovena pro dospělé. Společně s tím se zkracuje i ukládané náhradní trestní opatření odnětí svobody, a to na 6 měsíců. Místo přiměřených povinností o omezení dle § 48 odst. 4 trestního zákoníku zde soud může uložit vhodná výchovná opatření podle § 15 ZSVM. A konečně zahlazení odsouzení, tedy okamžik, kdy se osoba navenek stává neodsouzenou, nastává *ex lege* fikcí v okamžiku skončení výkonu trestního opatření.

3 Aktuality trestu domácího vězení

Domácí vězení je podle mého názoru alternativní trest, kterému se dostává poměrně málo pozornosti, především pak přízně v podobě ukládání tohoto trestu. V současné době je totiž ve výkonu trestu domácího vězení přibližně jedno sto odsouzených, což je, v porovnání s aktuálním počtem vězňených osob (17 243 k 31. 12. 2021)²⁹³ nebo osob vykonávajících trest obecně prospěšných prací (každoročně se uloží celkem 6-7 tisíc trestů obecně prospěšných prací)²⁹⁴, dle mého názoru, navzdory specifickému charakteru tohoto druhu trestu²⁹⁵, nepřiměřeně málo. Přesto se domnívám, že se od zavedení tohoto trestu do českého právního řádu, tj. bez mála za třináct let, a zvláště v poslední době, událo dostatek změn na to, aby si problematika aktualit zasloužila pozornost. Jelikož starším změnám v úpravě tohoto trestu byla věnována pozornost již v kapitole o historii a vývoji trestu domácího vězení na našem území, tato kapitola je zaměřena převážně na témata posledních několika let. Vynecháno je tak zrušení institutu náhradního trestu a jeho nahrazení přeměnou v trest odnětí svobody, k němuž došlo v roce 2011, a naopak bude blíže rozebráno jeho znovuzavedení.

3.1 Ukončení elektronického monitoringu v roce 2021

Pojednání o vývoji elektronického monitoringu si dovoluji začít od konce, tedy u současného stavu. Na přelomu roku 2021 a 2022 došlo hned ke dvěma důležitým událostem. Na prvním místě byla vydán zákon č. 333/2021 Sb., který s účinností od 1. 1. 2022 přichází mj. s důležitými změnami v oblasti trestu domácího vězení, v čele se znovuzavedením náhradního trestu, který nahradil doposud užívaný institut přeměny. Druhá z předeslaných událostí spočívala ve vydání, dovoluji si tvrdit, nečekaného oznámení, které se z mého pohledu jeví jako zarážející. Probační a mediační služba prostřednictvím tiskové zprávy²⁹⁶ zveřejnila své rozhodnutí přerušit elektronický monitoring osob z důvodu tvrzeného

---

²⁹³ MĀSIAROVÁ, Lucie. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2021* [online]. [cit. 2022-10-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

²⁹⁴ *Agendy Probační a mediační služby v letech 2017-2021* [online]. Praha: Probační a mediační služba, 2022 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistiky/>

²⁹⁵ Například požadavek souhlasu pachatele, nutnost zaměstnání a vhodného obydlí.

²⁹⁶ BAČKOVSKÝ, Martin. *Probační a mediační služba ukončila spolupráci s firmou Supercom* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probacni-a-mediazni-sluzba-ukoncila-spolupraci-s-firmou-supercom/>

neřádného a nevdčasného plnění ze strany dodavatele, tj. izraelské společnosti SuperCom Ltd.²⁹⁷ Společnost se následně bránila tím, že to byla česká Probační a mediační služba, kdo porušoval závazky ze smlouvy, a proto od dotyčné smlouvy odstoupila již v létě roku 2020.²⁹⁸ Ve prospěch české Probační a mediační služby však hovoří jak českými, tak izraelskými soudy zamítnutá snaha izraelské společnosti o uložení zákazu vyplacení bankovní záruky, jež byla poskytnuta izraelskou bankou za účelem zajištění závazku. K odmítnutí návrhu sice došlo především proto, že „*pro uložení takového zákazu není dána pravomoc izraelských soudů*“, nicméně hlavně neúspěch izraelské společnosti u soudů v ČR podle mého názoru nasvědčuje dobrému postavení Probační a mediační služby. Bankovní záruka poskytnutá izraelskou bankou ve výši 15 milionů korun tak bude vyplacena a budou z ní kryty smluvní sankce, které Probační a mediační služba vůči společnosti požaduje. Zbylou částku bude následně vymáhat soudně.²⁹⁹

Elektronický monitoring byl v provozu od 12. září 2018 do 22. listopadu 2021, což pro český systém trestání znamená, že se po 3 letech a 2 měsících a 11 dnech³⁰⁰ opět vracíme k režimu namátkových kontrol³⁰¹, které určitě nelze označit za zcela spolehlivé a efektivní. Vzhledem k okolnostem byl takovýto postup zřejmě nevyhnutelný, ale bude na Probační a mediační službě a Ministerstvu spravedlnosti, aby co nejrychleji našli náhradního dodavatele a kontrola výkonu trestu domácího vězení mohla být znovu vykonávána pomocí elektronických náramků. Je však podle mého soudu nešťastné, že u takto důležité otázky, jako je zajišťování náležitých výkonů trestů a tím celého trestního systému, nebylo možné problémy předvídat, najít jiného dodavatele nebo zajistit provoz Ministerstvem spravedlnosti, Probační a mediační službou či jiným orgánem státní správy. Ačkoli tato varianta nemusí být

---

²⁹⁷ Tato společnost dodává své systémy také např. do Švédska či Estonska. (zdroj: Elektronický monitorovací systém v Evropě. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/systemy-v-evrope/>).

²⁹⁸ Konec náramků pro vězně? Probační služba opakovaně porušovala smlouvu, brání se dodavatel. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Praha: Media Network s.r.o, 6.12.2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/12/konec-naramku-pro-vezne-probacni-sluzba-opakovane-porushovala-smlouvu-brani-se-dodavatel/>

²⁹⁹ *Společnost supercom neuspěla s pokusem o zmaření výplaty bankovní záruky* [online]. Praha: Probační a mediační služba, 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/spolecnost-supercom-neuspela-s-pokusem-o-zmareni-vyplaty-bankovni-zaruky/>

³⁰⁰ *Ukončení elektronického monitoringu* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2021 [cit. 2022-05-03]. s. 7. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/ukonceni-elektronickeho-monitoringu/>

³⁰¹ Pro zajímavost srov. dobu po kterou se na elektronický monitoring čekalo, tedy přibližně 8 let.

z ekonomického hlediska nejvýhodnější, nemohlo by v takovém případě dojít k takovéto situaci, kdy je stát odkázán na zahraniční firmy, u nichž má jen minimální kontrolu nad jejím chováním. I zde by bylo možné namítat, že pokud by se provozu elektronický monitorovací systému chopil stát, mohlo by to budít ještě závažnější obavy nad kontrolou ze strany pomyslného „velkého bratra“. Z hlediska mezinárodního srovnání by se však nejednalo o ojedinělý případ – jako příklad lze uvést například Itálie, kde byl výkon svěřen Policii. Nutno však podotknout, že ne zcela úspěšně.³⁰² I studie vykonatelnosti hovoří o řadě možností.³⁰³

Za pozornost podle mého názoru stojí také fakt, že ze strany médií byl projeven relativně malý zájem o zrušení elektronického monitoringu. To mimo jiné poskytuje vcelku jasnou zpětnou vazbu o tom, jak se (ne)daří zakořenit trest domácího vězení jako plnohodnotný a pravidelného ukládání hodný alternativní trest. Navzdory dočasně zavedenému elektronickému monitorovacímu systému, který byl mnohými považován za nutnou podmínku širšího využívání, se nezdá, že by zrušení elektronických náramků (což je dle mého zásadní krok zpět) budilo zásadní pozornost ze strany laické ani odborné veřejnosti. Tento vlažný přístup tak jen podtrhuje rezervovaný přístup justice k náramkům, a tedy i k trestu domácího vězení tak, jak o něm hovořila ministryně spravedlnosti Benešová v roce 2019 v rozhovoru pro Český rozhlas.³⁰⁴

Výjimku tvoří snad veřejnoprávní média³⁰⁵, kdy soukromá media na zrušení elektronického monitoringu nereagovala buďto vůbec, anebo kupříkladu až o měsíc později³⁰⁶. Nicméně i tak je z dostupných článků a reportáží patrný jistý „pocit zmaru“, který

---

³⁰² NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, (10), s. 94.

³⁰³ *Studie proveditelnosti zavedení elektronického monitorovacího systému pro trestní justici: Závěrečná zpráva* [online]. KPMG Česká republika, 19. května 2015 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1946259-Probacni-a-mediacni-sluzba-studie-proveditelnosti-zavedeni-elektronickeho-monitorovaciho-systemu-pro-trestni-justici.html>

³⁰⁴ *Justice se k náramkům pro vězně podle Benešové staví ‚rezervovaně‘. Pachatelům však chybí zázemí* [online]. IROZHLAS. Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 16. 10. 2019, 16. 10. 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/naramky-pro-vezne-domaci-vezeni_1910160600_pj

³⁰⁵ Probační služba přestala využívat elektronický monitoring. Prozatím ho nahradí namátkové kontroly. *IROZHLAS* [online]. Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 2. prosince 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/probacni-a-mediacni-sluzba-elektronicky-monitoring-naramky-vezeni-vazba_2112021505_kth

³⁰⁶ DUŠEK, Libor. Stále a znova od nuly. Náramky pro domácí vězně mohly ušetřit stovky milionů ročně a snížit kriminalitu Zdroj: https://www.lidovky.cz/nazory/stale-a-znova-od-nuly-naramky-pro-domaci-vezne-mohly-usetrit-stovky-milionu-rocne-a-snizit-kriminali.A211225_191810_ln_nazory_tmr.Lidovky.cz [online].

oznámení o zrušení elektronického monitoringu vyvolalo. Zpráva na informačním webu Probační a mediační služby navíc nezmiňovala příčinu takového rozhodnutí a proto, vzhledem k vývoji kontroly trestu domácího vězení, vyvolala řadu otázek – jaká je příčina, kdo takového rozhodnutí učinil a z jakého podkladu přitom vycházel.

Pokud by měl být příčinou neúspěch či neefektivita elektronického monitoringu, jak je možné, že k němu byli upínány takové naděje, a přesto se statistiky týkající se trestu domácího vězení příliš nezměnily. Dovedl bych si tedy představit odůvodnění, že vzhledem k počtu v praxi užívaných náramků není ekonomické tento systém dál udržovat v provozu. Jak je ale možné, že náramky nepřinesly kýžený efekt? Touto otázkou se podrobněji zabírá kapitola 6 Analýza dosavadních statistických dat, resp. 6.2 Efekt zavedení elektronického monitoringu. Domnívám se však, vzhledem k relativní rigiditě, jakou vykazuje naše sankční politika, že takové rozhodnutí by bylo předčasné. Přestože se tři roky provozu mohou zdát jako dostatečně dlouhá doba, bude se nejspíše jednat o příslovečný „běh na dlouhou trať“, což lze pozorovat u přechodu na téměř jakékoliv alternativní tresty.³⁰⁷ Může proto trvat i dalších 10 let, než se efekt zavedení elektronického monitorovacího systému skutečně výrazněji projeví v ukládání trestů a trest domácího vězení dosáhne svého plného potenciálu. Ve prospěch tohoto mluví i vyjádření soudce obvodního soudu, se kterým jsem měl možnost hovořit. Ten trest domácího vězení takřka vypustil ze svého portfolia potenciálních trestů s tím, že tento trest je pro něj v praxi téměř nevyužitelný.

Původně se mělo zato, že je pro vyšší míru ukládání trestu domácího vězení zásadní, aby došlo k zavedení elektronických monitorovacích náramků. Když však byly zavedeny a četnost ukládání tohoto druhu trestu se příliš nezvýšila, nabízí se úvahy o tom, jaké bude mít pozastavení elektronické kontroly důsledky. Platí-li korelace obousměrně nemělo by dojít k poklesu případů uložení trestu domácího vězení. Ovšem pokud tato korelace neplatí, pak by dlouhodobé či dokonce trvalé zastavení elektronického monitoringu mohlo vést k praktické diskvalifikaci trestu domácího vězení z plejády druhů trestů.

MAFRA, 26. prosince 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/stale-a-znova-od-nuly-naramky-pro-domaci-vezne-mohly-usetrit-stovky-milionu-rocne-a-snizit-kriminali.A211225_191810_ln_nazory_tmr

³⁰⁷ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 422 a násl.

3.2 Přeměna trestu domácího vězení

Přeměna trestu na odnětí svobody je institutem, který v současné době pro trest domácího vězení již neexistuje a jako možný postup zůstává pouze v případě peněžitého trestu a obecně prospěšných prací. V případě trestu domácího vězení byla možnost přeměny trestu zrušena k 1. 1. 2022 novelou trestního zákoníku č. 220/2021 Sb. a nahrazena institutem náhradního trestu, čímž došlo k navrácení právní úpravy do stavu před první novelou trestního zákoníku v roce 2011. Trestní zákoník se tak v tomto ohledu vrátil do podoby, v níž vstoupil na počátku v platnost.

Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody byla podle § 61 trestního zákoníku³⁰⁸ aplikována v případě, kdy se odsouzený v období mezi právní mocí odsuzujícího rozsudku a skončením výkonu trestu vyhýbal nástupu výkonu trestu, bez závažných důvodů porušil stanovené podmínky výkonu trestu, ze své viny nevykonával trest ve stanovené době³⁰⁹ nebo jinak mařil jeho výkon. Pokud k některému z popsaných porušení došlo, soud mohl nevykonanou část (tedy i celý trest v případě nenastoupení výkonu trestu) přeměnit na trest odnětí svobody. Přepočtové pravidlo bylo přímočaré – každý, byť jen započatý den nevykonaného trestu, se přeměnil na jeden den odnětí svobody. Takto jednoduchá koncepce však přinášela komplikace, které v určitých případech umožňovaly odsouzenému de facto beztrestně porušit podmínky výkonu trestu a v zásadě si tak zkrátit uložený trest. Jedná se o kritizovaný a hojně popsaný jev vyvstávající z neexistence stavení doby výkonu trestu v případě jeho porušení.³¹⁰ K takovému stavení nedocházelo ani *ex lege* ani na základě rozhodnutí soudu. Proto se, vzhledem k případné nemožnosti konat veřejné zasedání, v němž by bylo o přeměně trestu rozhodováno, mohlo stát, že zbývající část trestu byla vykonána navzdory tomu, že došlo, byť i k hrubému porušení stanovených pravidel, které by v případě jiného trestu (například zákazu činnosti) naplnilo skutkovou podstatu trestného činu maření úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 trestního zákoníku.

V průběhu účinnosti této právní úpravy se objevila judikatura, která tento nedostatek vyplňuje s odkazem na iracionalitu opačného řešení, když praví, že „*doba, od které se*

---

³⁰⁸ Ve znění do 31. 12. 2021

³⁰⁹ Ve smyslu časových úseků, které je odsouzený podle rozsudku, povinen se zdržovat v předepsaném obydlí.

³¹⁰ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.] a ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. 2012(1), s. 1.

*přemění trest domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody, se počítá od prokázání porušení podmínek trestu domácího vězení, kdy byla realizována osobní namátková kontrola“.*³¹¹ Pravdou nicméně zůstává, že neexistuje žádné ustanovení, které by stavení výkonu trestu nebo jeho přeměnu k datu zjištění porušení upravovalo, což potvrzuje i dříve vyslovený názor Nejvyššího soudu v rámci zhodnocení dosavadní soudní praxe v roce 2011.³¹² Považuji proto za správné vrátit se k náhradnímu trestu, který svou podstatou působí více jako hrozba sankce, která spíše odsouzeného odradí od porušování podmínek výkonu trestu. Návrat k institutu náhradního trestu navíc nabývá na významu zvláště nyní, kdy jsou odsouzení kontrolováni namátkovými kontrolami namísto elektronických náramků a porušení v době krátce před koncem trestu by pro ně představovalo příliš malé riziko a ohrožovalo by tak celkovou efektivitu trestu domácího vězení.

S počátkem roku 2022 byla přeměna trestu domácího vězení nahrazena institutem náhradního trestu. Náhradní trest oproti přeměně trestu tolik nereflektuje již vykonanou část trestu, což se na první pohled může jevit jako nespravedlivé. Pokud totiž ještě nebyla vykonána alespoň polovina trestu domácího vězení, vykoná se náhradní trest odnětí svobody v plném rozsahu, tak jak byl stanoven v odsuzujícím rozsudku. Jistý zlomový okamžik nastává až po vykonání poloviny trestu, kdy se i náhradní trest zkrátí na polovinu svého původního rozsahu. Blíže bylo o náhradním trestu odnětí svobody pojednáno v kapitole 2.4.

Pozornost, dle mého, na tomto místě zasluží také proměna právní úpravy náhradního trestu, která v průběhu času značně zbytněla. Při vydání trestního zákoníku v roce 2010 bylo ustanovení § 61 relativně stručné – čítalo dva odstavce a 59 slov, úprava přeměny v témže paragrafu poté dokonce jediný odstavec a 87 slov. Ta se následně vyvinula v novou úpravu náhradního trestu čítající čtyři odstavce, čtyři písmena a 256 slov. Došlo především k upřesnění hypotézy, neboť zatímco původní úprava hovořila o zmaření výkonu trestu³¹³, nové znění hovoří o vyhýbání se pachatele nástupu výkonu tohoto trestu, porušení sjednaných podmínek jeho výkonu bez závažného důvodu, zaviněném nevykonávání trestu ve stanoveném časovém období či jiném maření výkonu tohoto trestu nebo nevedení řádného života. Jak již bylo zmíněno, negativní podmínka nevedení řádného života je sama o sobě

---

³¹¹ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 5 To 332/2016.

³¹² Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

³¹³ Zmařením výkonu trestu se dle § 61 odst. 2 trestního zákoníku rozumělo porušení podmínek podle § 60 odst. 3 až 5 trestního zákoníku.

poměrně pozoruhodná, neboť do nedávné neexistoval explicitní legální požadavek na vedení řádného života, ačkoliv lze nalézt oporu v judikatuře a takovou povinnost podle některých názorů dovozovat. V neposlední řadě byl k úpravě trestu domácího vězení toutéž novelou doplněn nový § 60a trestního zákoníku, který dává soudu možnost zrušit v průběhu výkonu trestu některé z uložených přiměřených povinností či omezení.

Původně rovněž existoval dnes již zrušený § 57a trestního zákoníku, který po vykonání poloviny trestu³¹⁴ umožňoval soudu přeměnit zbytek odnětí svobody na trest domácího vězení. Muselo se však jednat o odsouzení za přečin a rozhodnutí bylo čistě na diskreci soudu.³¹⁵ V neposlední řadě musel odsouzený po právní moci rozsudku svým chováním prokázat polepšení tak, aby od něj bylo možné do budoucna očekávat vedení řádného života.³¹⁶ Trest se přepočítával v poměru jedna ku jedné, tj. počet nevykonaných dnů trestu odnětí svobody se přeměnil na stejný počet dnů trestu domácího vězení, přičemž v tomto případě neplatí omezení, uvedené v předchozím odstavci, tj. maximální doba takto přeměněného trestu. Ke zrušení předmětného ustanovení došlo rovněž novelou trestního zákoníku č. 220/2021 Sb., s tím, že k této změně příslušná důvodová zpráva uvádí argumentaci, že ačkoliv byl tento institut zamýšlen jako mírnější alternativa k podmíněnému propuštění, nakonec se ukázalo, že je naopak přísnější a praxi se proto takřka nevyužívá.³¹⁷

3.3 Přeměna jiných alternativních trestů na trest domácího vězení

Pro doplnění uveďme, že přeměna trestu domácího vězení na jiný trest mohla fungovat i naopak, tedy i jiné alternativní tresty (konkrétně trest obecně prospěšných prací a peněžité trest) bylo možné přeměňovat na trest domácího vězení. V nedávné době došlo ke zrušení možnosti takové přeměny po kritice, že představuje pouze neefektivní hromadění alternativních trestů s tím, že lze předpokládat, že jestliže odsouzený nepřijal jeden alternativní trest, existuje vysoká pravděpodobnost, že se nepodrobí ani jinému. Tato právní úprava existovala v období od 8. 12. 2012 do 30. 9. 2020 a byla zrušena novelou č. 333/2020 Sb. Důvodová zpráva uvádí, že „*postupné přeměny jednak komplikovaly výkon jednotlivých*

---

³¹⁴ Alternativně v případě trestu zmírněného rozhodnutím prezidenta České republiky.

³¹⁵ Viz dikce „soud může“.

³¹⁶ Nastávala tedy situace, kdy bylo možné od pachatele řádný život očekávat, ale následně nebyla po dobu výkonu náhradního povinností?

³¹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 220/2021 Sb.

alternativních trestů a prodlužovaly tak vykonávací řízení, neboť odsouzený často nevykonal ani takovouto ‚náhradní‘ alternativu k trestu odnětí svobody, a k přeměně v trest odnětí svobody nakonec došlo, byť se značným časovým odstupem, jednak měly negativní vliv na preventivní význam ukládaných trestů, neboť tato právní úprava vyvolávala v odsouzených určitý pocit beztrestnosti. Právní úprava v tomto směru tak představuje návrat k právnímu stavu účinnému před nabytím účinnosti zákona č. 330/2011 Sb. Volba dalších alternativ se v praxi ukazuje jako demotivační, praxe je nepřijala za svou a tato právní úprava je dlouhodobě ze strany praxe předmětem kritiky“³¹⁸, což v zásadě potvrzuje výše uvedené.

Již po zavedení možnosti přeměny trestu obecně prospěšných prací nebo peněžitého trestu na trest domácího vězení bylo zřejmé, že tato úprava bude problematická. Kritika ze strany odborné veřejnosti na sebe nenechala dlouho čekat a objevila se již záhy po novele v roce 2011.³¹⁹ Vzhledem k přesvědčivosti jeho argumentace, považuji za překvapivé, že k odestání změny na přeměnu došlo až po tak dlouhé době.

Níže uvedené schéma pro ilustraci zobrazuje vývoj hmotněprávní úpravy trestu domácího vězení od nabytí platnosti trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. po současný stav.

---

³¹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 453/0.

³¹⁹ Například ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. 2012, (1), s. 1. a ŠČERBA, Filip. Změny trestního zákoníku provedené novelou č. 333/2020 Sb. a jejich důsledky. *Trestněprávní revue*. 2020, 19(4), 187-193.

Vývoj právní úpravy trestu domácího vězení v trestním zákoníku

<p>Zákon č. 306/2009 Sb. účinnost od 1. 1. 2010</p>	<p>Zákon č. 181/2011 Sb. Účinnost od 1. 7. 2011</p>	<p>Zákon č. 330/2011 Sb. Účinnost od 1. 12. 2011</p>			
<p>§ 60 Doplnění povinnosti pachatele v rámci svého slibu příslibit také poskytnutí součinnosti při výkonu kontroly.</p>	<p>§ 60 Specifikace povinnosti pachatele nahradit způsobenou škodu nebo odčinit nemajetkovou újmu a rozšíření o povinnost vydat bezdůvodné obohacení získané trestným činem.</p>	<p>§ 60 Bližší specifikace povahy trestu domácího vězení, zrušení pevného vymezení časového režimu výkonu trestu od 20.00 do 05.00 hodin a upřesnění skutečností rozhodných pro vymezení režimu výkonu trestu domácího vězení</p>	<p>§ 61 Nahrazení konceptu náhradního trestu přeměnou nevykonaného trestu domácího vězení na trest odnětí svobody</p>		
<p>Zákon č. 375/2011 Sb. Účinnost od 1. 4. 2012</p>	<p>Zákon č. 390/2012 Sb. Účinnost od 8. 12. 2012</p>	<p>Zákon č. 220/2021 Sb. Účinnost od 1. 1. 2022</p>			
<p>§ 60 Terminologická změna týkající se výjimky z povinnosti pachatele zdržovat se v obydlí spočívající v péči o zdravotní stav pachatele</p>	<p>§ 57a Nové ustanovení umožňující přeměnu trestu odnětí svobody na trest domácího vězení</p>	<p>§ 57a Zrušena možnost přeměny trestu odnětí svobody na trest domácího vězení</p>	<p>§ 60 Zavedení možnosti stanovit nad pachatelem vykonávajícím trest domácího vězení dohled a doplnění pojmu „části obydlí“</p>	<p>§ 60a Zavedení možnosti zrušit dohled nebo přiměřených omezení a povinností, pokud odsouzený k trestu domácího vězení vede řádný život</p>	<p>§ 61 Nahrazení přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody dřívějším konceptem náhradního trestu</p>

3.4 Závěr

V oblasti procesněprávní úpravy trestu domácího vězení k tolika důležitým změnám nedošlo, i když ani ta samozřejmě nezůstala zcela bez úprav. Tyto nicméně primárně reflektovaly úpravy v oblasti hmotného práva, protože jsem je ponechal bez bližšího komentáře.

Na základě této kapitoly se může zdát, že právní úprava trestu domácího vězení je intenzivněji měněna než v praxi uplatňována. To není příliš povzbuzující, neboť větší změny se udály až v posledních letech po relativně dlouhé prodlevě následující po dvou novelizacích v letech 2011 a 2012, jež setkaly s kritikou a v praxi narazily na problémy a trvalo řadu let, než došlo ke zvrácení těchto změn.

Shrňme tedy obsah této kapitoly s nadějí, že postupně dojde ke zlepšení, a to i v kontextu celkové trestně-politické snahy o oproštění českého sankcionování od nadměrného užívání trestu odnětí svobody (jak v podobě nepodmíněného trestu, tak v podobě podmíněného trestu odnětí svobody). Kapitola poskytuje přehled změn, k nimž došlo od zavedení trestu domácího vězení do českého právního řádu v roce 2010 se zaměřením na nedávnou minulost. Důležitou událostí bylo zrušení výkonu kontroly odsouzených k domácímu vězení za pomoci elektronického monitoringu, ke kterému došlo na konci roku 2021 z důvodu porušování povinností ze strany dodavatele. Tato změna, která může vyvolávat rozpaky, by neměla být trvalého charakteru a dle vyjádření Probační a mediační služby pro Českou televizi mělo dojít k zahájení nového výběrového řízení na konci roku 2022³²⁰. K tomu skutečně došlo a relevantní subjekty se mohou hlásit do 20. 3. 2023.³²¹ Otázkou však zůstává, kdy a zdali vůbec se podaří nového dodavatele vybrat. Vzhledem k méně spolehlivému způsobu kontroly za pomoci namátkových kontrol, která mj. pracovníky Probační a mediační služby nadměrně časově vytěžuje, je nalezení nového dodavatele a znovuoobnovení elektronického monitoringu nanejvýš žádoucí, a to i vzhledem ke zmiňovanému vlivu na ochotu soudců tento trest ukládat.

---

³²⁰ *Události: Domácí vězení bez náramků*. TV, ČT 1. 29. května 2021. 19:00.

³²¹ BAČKOVSKÝ, Martin. Probační a mediační služba hledá nového dodavatele elektronického monitorovacího systému. In: *Probační a mediační služba*[online]. 19.12.2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probacni-a-mediacni-sluzba-hleda-noveho-dodavatele-elektronickeho-monitorovaciho-systemu/>

Další změny se netýkají způsobu výkonu trestu odnětí svobody a jeho kontroly, nýbrž jeho ukládání. Nejprve došlo k nahrazení institutu náhradního trestu odnětí svobody institutem přeměny trestu, jež byl však k 1. lednu roku 2022 znovu do trestního zákoníku v pozměněné dikci navrácen. Související změnou je také zrušení možnosti změnit zbytek trestu odnětí svobody na trest domácího vězení. Došlo také ke zrušení možnosti přeměny peněžitého trestu na trest obecně prospěšných prací nebo na trest domácího vězení s tím, že dosavadní řešení se ukázalo jako demotivující a bylo kritizováno pro svůj vliv na tzv. net widening effect, který je spojen s přílišným řetězením alternativních trestů, což ve většině případů nakonec vede k přeměně na trest odnětí svobody.

4 Vybraná zahraniční úprava

Cílem této kapitoly je pro účely komparace stručně představit institut domácího vězení ve vybraných zemích s tím, že pozornost bude věnována zejména jeho podobnostem a odlišnostem v porovnání s trestem domácího vězení v České republice. Identifikované rozdíly zároveň mohou sloužit jako inspirace pro modifikaci tohoto druhu trestu v českém právním řádu tak, aby bylo dosaženo co nejlepší možné efektivity.

Pro účely dalšího studia zahraniční literatury a cizích právních úprav považuji za vhodné čtenáře upozornit na rozmanitost a možná jistou vágnost terminologie domácího vězení, kdy se lze setkat s pojmy *house arrest*, *home incarceration*, *home confinement*, a *home detention*, případně specifické *curfew (requirement)*. Jistě existují i další pojmenování. Mimoto lze narazit na případy, kdy užití tohoto institutu, tj. povinnosti zdržovat se ve stanovenou dobu na stanoveném místě, nenese v dané zemi žádné terminologické označení.³²²

4.1 Slovenská republika

Z důvodů historické spřízněnosti zapříčiňující dosud trvající podobnosti, jsem si jako první k zahraniční komparaci právního režimu trestu domácího vězení zvolil Slovenskou Republiku (dále jen „Slovensko“). Stěžejními právními předpisy v oblasti trestu domácího vězení jsou:

Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon – zejm. ustanovení § 31, 53, 65a, 68a a 68b

Zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok – zejm. ustanovení § 435, 435a a 435b

Zákon³²³ č. 78/2015 Z. z., o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami

Slovenský *trestný zákon* vstoupil v účinnost 1. 1. 2006 a domácí vězení, jako jeden z druhů trestů podle § 32 trestného zákona, obsahuje již od počátku. Ten tedy bylo možné na Slovensku ukládat o čtyři roky dříve než u nás. Elektronický monitoring osob³²⁴ je potom

---

³²² Příkladem mohou být Německo a Nizozemsko viz níže.

³²³ U nás upraveno vyhláškou.

³²⁴ Na Slovensku se užívá zkratka ESMO.

v provozu od 1. 1. 2016³²⁵, a to bez přerušení na rozdíl od případu České republiky. Na první pohled se jeví úprava trestu domácího vězení na Slovensku velmi podobně jako ta naše, ale po bližším studiu lze identifikovat několik zajímavých odlišností, které jsou jak z ranku následování hodných, tak z těch, které naše teorie a praxe označila za nežádoucí. Vzhledem k tomu, že slovenské domácí vězení prošlo za svou existenci zajímavým vývojem, zprvu popíši současnou právní úpravu a poté nastíním jakými fázemi právní úprava trestu domácího vězení prošla na cestě k aktuálnímu stavu.

4.1.1 Současná úprava trestu domácího vězení

Nyní lze na Slovensku uložit domácí vězení na dobu až čtyř let, tedy dvojnásobek našeho maxima. Ukládání domácího vězení zde není vázáno na přečin³²⁶, nýbrž na kombinaci požadavků, že vzhledem k povaze trestného činu, osobě a poměrům pachatele takový trest postačí v kombinaci s omezením na trestné činy s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující deset let. Takové vymezení je možná přesnější než to naše a lépe odráží maximální závažnost činu, za který lze domácí vězení uložit než u nás přečiny, kdy nedbalostní trestné činy mají široké rozpětí sazeb. K uvedené maximální době trestu, zákon přidává v některých případech i minimální sazbu, kterou u nás nenajdeme. Zákon totiž ukládá, aby byl trest uložen nejméně na dolní hranici trestní sazby odnětí svobody (přírozeně jen pokud je dolní hranice vymezena). Potom se jedná o trest relativně určitý z obou stran. Nebylo tomu tak vždy, ale shoda mezi našimi právními řády panuje v požadavku na písemný slib pachatele. Posledním kritériem, pro nás absentujícím, je splnění podmínek pro výkon kontroly technickými prostředky³²⁷. Tím je třeba rozumět, že jsou technické prostředky dostupné a jejich užití je materiálně-technicky možné.³²⁸

Za pozoruhodnou pokládám skutečnost, že soud není při stanovování časového režimu vázán žádnými pravidly a směrnicemi, jako v případě české právní úpravy. Zákon se ani

---

³²⁵ Elektronický systém monitoringu osôb. In: *Slovensko.sk* [online]. 28. 8. 2017, 30. 8. 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_elektronicky-system-monitoring/

³²⁶ Jinak rovněž užívají bipartici trestných činů na přečiny a zločiny (srov. § 9 trestného zákona).

³²⁷ Tak slovenský zákonodárce hovoří o elektronickém monitoringu osob.

³²⁸ HLAVÁČOVÁ, Marta, ed. Aktuálnosť trestu domáceho väzenia. In: MARKOVÁ, Veronika a Lucia STRÉMY. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi: Zborník príspevkov z 9. roč. interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021, s. 85-90.

explicitně nezmiňuje o výkonu zaměstnání, což tedy zřejmě znamená, že zaměstnání není možné považovat za esenciální složku rozhodnou pro uložení trestu domácího vězení.

Primární povinnost zdržovat se ve stanoveném čase v obydlí odsouzeného je v porovnání s naší úpravou bez rozdílu. I v ukládání fakultativních povinností se naše úpravy v podstatě shodují. Na Slovensku je možnost ukládat fakultativní omezení a povinnosti, kdy jejich demonstrativní výčet se nachází v § 51 odst. 3 trestného zákona, jehož složení se sice v některých položkách liší od našeho § 48 odst. 4 trestního zákoníku, ale vzhledem k demonstrativnosti obou výčtů, se jedná o rozdíl nepodstatný. Za pozornost stojí výslovně zmíněná možnost uložit jako přiměřenou povinnost zdržovat se ve stanovený čas na určené adrese, tuto povinnost by tak bylo možné kombinovat s jinými tresty bez nutnosti ukládat domácí vězení jako takové. Z mého pohledu následování hodným je způsob požadavku na vedení řádného života, který je vyžadován přímo § 53 odst. 4 trestného zákona, který stanoví, že odsouzený je mj. povinen po dobu výkonu vést řádný život.

Drobným rozdílem je skutečnost, že zákon za žádných okolností nepřipouští, aby odsouzený opustil obydlí v době, kdy je povinen se v něm zdržovat, bez přechodního souhlasu probačního úředníka. Vzdálit se tedy může pouze za kumulativně splněných podmínek předchozího souhlasu a naléhavého důvodu, pouze na nezbytně nutnou dobu. U nás se může z naléhavých důvodů vzdálit i bez souhlasu a probačnímu úředníkovi se zodpovídat až ex post. Zde je možné diskutovat jaký postup je optimální. Osobně zde neshledávám výrazný důvod přiklonit se k jednomu, nebo druhému řešení. Předcházející souhlas může být v kritických situacích nebezpečně svazující a pachatele nutit k vynucenému porušení podmínek, na druhou stranu se tímto slovenská strana vyhýbá účelovým argumentům a sporům o nevyhnutelnost takového vzdálení se. Takový čas se na druhou stranu ku prospěchu odsouzeného započítává do vykonaného trestu.³²⁹

Jedním z na Slovensku zmiňovaných argumentů ve prospěch užívání domácího vězení, které jsou v zásadě totožné, jako ty diskutované u nás³³⁰, je fakt, že se i slovenský systém trestání potýká s přeplněností věznic, a proto je domácí vězení vyzdvihováno nejen

---

³²⁹ KNÁPKOVÁ, Danka a Marcela TITLOVÁ. *Penológia*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 178.

³³⁰ HLAVÁČOVÁ, Marta, ed. *Aktuálnosť trestu domáceho väzenia*. In: MARKOVÁ, Veronika a Lucia STRÉMY. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi: Zborník príspevkov z 9. roč. interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021, s. 85-90.

z důvodu úlevy vězeňským ústavům, ale rovněž vzhledem k desetinným nákladům. Slovensko totiž stojí jeden vězeň denně přibližně 40 eur, zatímco u domácího vězení jsou to přibližně pouhá 4 eura.³³¹

Pokud odsouzený neplní z trestu vyplývající povinnosti anebo maří kontrolu technickými prostředky, soud trest přemění na odnětí svobody s poměrem 1:1. Vzhledem k tomu, že vedení řádného života je zahrnuto již mezi povinnostmi, není ho v tomto výčtu nutné opakovat. Jedná se tedy o obdobný přístup z hlediska předpokladů, přičemž na Slovensku se po celou dobu existence trestu domácího vězení využívá právě přeměny, na rozdíl od našeho současného náhradního trestu. To je jeden z mála rozdílů, kde není na místě se žádným způsobem inspirovat, protože takový postup zákonodárce vyzkoušel i na naší půdě, a následně se praxe i teorie shodla na tom, že se jednalo o „slepu vývojovou větev“ a náhradní trest se jeví jako všeobecně lepší řešení. Není v možnostech této práce zjišťovat zahraniční legislativní tendence, ale bylo by jistě podnětné zjistit, zdali slovenský zákonodárce někdy uvažoval o alternativě v podobě náhradního trestu.

Rozdíly tedy nacházíme v maximální době trestu, požadavku na kontrolovatelnost technickými prostředky, rozdílném přístupu, za jaký čin je možné domácí vězení uložit, výslovné povinnosti vést řádný život a konečně využívání přeměny namísto náhradního trestu.

Mladistvému lze domácí vězení ukládat až od 1. 1. 2016 podle § 109 trestného zákona, protože ten upravuje sankcionování mladistvých ve svém rámci, na rozdíl od českého odloučení do samostatného vedlejšího trestního zákona. Trestný zákon, obdobně jako česká právní úprava, přejímá podmínky stanovené pro dospělého pachatele, ale nad rámec nich vyžaduje souhlas zákonného zástupce a snižuje maximální délku trestu na jeden rok.

Slovenská úprava dodnes umožňuje, u nás nedávno zrušenou, přeměnu zbytku nevykonaného odnětí svobody na domácí vězení. Druhým, námi neuplatňovaným, institutem je podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu domácího vězení (§ 68a a 68b trestného poriadku). Osobně, při současném počtu ukládaných trestů domácího vězení, nepovažuji za důležité takovou otázku pro náš právní řád řešit. Určitě se nejedná o věc, která by přispěla

---

³³¹ HOPKOVÁ, Denisa. Sudcom chýbajú úradníci, väzenské náramky za milióny ležia v skladoch. In: *Aktuality.sk* [online]. Bratislava, 8.2.2019, 14.01.2020 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/660144/naramky-pre-vaeznov-prachniveju-v-skladoch-a-sudcom-chybaju-uradnici-aby-naramky-pridelili/>

k častějšímu ukládání a větší důvěře k domácímu vězení, a proto bych k těmto pokročilým tématům přistoupil případně až později. Slovenský soud může fakultativně po vykonání poloviny trestu podmíněně upustit od výkonu zbytku trestu, pokud odsouzený způsobem svého života prokázal, že dalšího výkonu není třeba. V takovém případě soud určí zkušební dobu až na dva roky, ne kratší než nevykonanou část trestu. K podpoře vedení řádného života lze na zkušební dobu uložit přiměřená omezení a povinnosti. Pokud po zkušební dobu odsouzený skutečně vedl řádný život, soud rozhodne, že se osvědčil. Zajímavostí je, že v případě porušení režimu zkušební doby se trest už nenavrací do režimu domácího vězení, ale incident je v zásadě vnímán jako porušení samotného domácího vězení, a tedy přeměňuje se, podle standartního přepočtu, na nepodmíněný trest odnětí svobody.

Lze rovněž doplnit, že jediná inkompatibilita trestu domácího vězení, který slovenský zákon stanoví, je nemožnost uložit ho s odnětím svobody. Na rozdíl od české právní úpravy je tedy možné kombinovat např. trest obecně prospěšných prací a trest domácího vězení.

Z procesněprávního hlediska je slovenská úprava podstatně útlejší, když si k úpravě domácího vězení vystačí s třemi ustanoveními. Označení dvou posledních ustanovení naznačuje, že v minulosti si slovenský zákonodárce vystačil dokonce pouze s jedním. Neobsahoval totiž přerušování výkonu a upuštění od výkonu, tak jako tomu je dnes. Lze si povšimnout, že dodnes zde nenajdeme v České republice užívaný odklad výkonu a změnu trestu. Pro účely této práce nepovažuji za důležité na tomto místě srovnávat procesní otázky, jako například stanovení příslušnosti soudu pro rozhodnutí o výkonu. Pro úplnost však i přesto doplním, že trest domácího vězení lze i na Slovensku uložit trestním příkazem, a to rovněž s podmínkou předchozího vyžádání zprávy probačního úředníka, přičemž mimo ukládání tohoto trestu trestním příkazem ani na Slovensku není takový postup povinný.

4.1.2 Vývoj právní úpravy trestu domácího vězení

Trestný zákon ve své výchozí podobě umožňoval uložení domácího vězení jen na jeden rok, a to za přečin, bez požadavku na souhlas pachatele. Někteří by možná mohli souhlasit, že trest je statní autoritativní prostředek donucení³³², a proto není nutné souhlasu pachatele, ale pravdou je, že vzhledem k tomu, že tento trest zásadním způsobem spočívá v součinnosti pachatele, tak je vhodné kladný postoj osoby stvrdit souhlasem *ex ante*. Proto

---

³³² Srov. kap. 1.2 Pojem trestu.

lze s pozdější změnou, která souhlas zavádí, souhlasit. Hlaváčová³³³ poznamenává, že takovýto jednoduše podmíněný koncept uložitelnosti sice umožňoval širší možnost ukládání, ale na druhou stranu ho omezoval nízkou sazbou, tedy nemožností fakticky ukládat trest za závažnější činy a v kombinaci s pravidly ukládání podle § 34 ve vyhlášeném znění, byl soud dosti svázaný.³³⁴ Odlišností byl i benevolentnější přepočítání u přeměny, kdy dva dny nevykonaného domácího vězení byly přeměněny na jeden den odnětí svobody. Když vezmeme v úvahu, s jakou kritikou se přeměna obecně potýká, není divu, že došlo alespoň ke zpřísnění na ekvivalentní přepočítací koeficient.

Prvá změna přišla až společně se zavedením elektronického monitoringu, tedy přesně po deseti letech. I když za nedostatečnou aktivitu českého zákonodárce kritizuje, není se asi čemu divit, protože stejně jako je tomu všude jinde i zde, mohl být plný potenciál využit až zavedením elektronického monitoringu. Je proto pochopitelné, že další pozornost zákonodárce začal trestu domácího vězení věnovat až v tomto okamžiku. Významnou změnou k 1. 1. 2016 bylo zdvojnásobení maximální doby trestu na dva roky, což přináší, i vzhledem k tehdy nové podmínce postačujícího charakteru trestu, značné rozšíření potenciálního okruhu uplatnitelnosti trestu. Došlo rovněž k implementaci požadavku na souhlas pachatele, předpokladu uložení v podobě splnění podmínek technické kontroly a k narovnání přepočtu přeměňovaného trestu.

Další novela s účinností od 01.01.2019 doplnila další příčinu přeměny, která zde měla být zřejmě již od využívání elektronického monitoringu, a sice maření podmínek technické kontroly. Poslední, ale lze souhlasit s Hlaváčovou³³⁵, že zřejmě nejvýznamnější, novelou byla ta, jež prodloužila domácí vězení až na čtyři roky, což³³⁶ je z hlediska mezinárodního srovnání poměrně vysoká horní hranice.³³⁷ Dále došlo k opuštění požadavku ukládání

---

³³³ HLAVÁČOVÁ, Marta, ed. Aktuálnosť trestu domáceho väzenia. In: MARKOVÁ, Veronika a Lucia STRÉMY. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi: Zborník príspevkov z 9. roč. interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021, s. 85-90.

³³⁴ Zejména se jednalo o zásadu, že v případě trestního činu jeho horní hranice trestní sazby převyšovala pět let, vyžadovala uložení odnětí svobody, a vylučovala tedy uložení domácího vězení.

³³⁵ Op. cit. 333.

³³⁶ Ponechávám k dalšímu studiu čtenáře, do jaké míry jsou tresty v současné horní polovině trestní sazby ukládány.

³³⁷ U nás jsou to dva roky, v Anglii dva, ale donedávna pouze jeden rok viz kapitola 4.2.

domácího vězení za přečin a jeho nahrazení trestnými činy s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující deset let a současně s tím byla zavedena i zmiňovaná případná dolní hranice. Zmíněná zásada prikazující uložení odnětí svobody, se dle současného znění § 34 odst. 6 trestného zákona neuplatní, neboť byla doplněna klauzule vylučující její užití v případě, že zákon stanoví jinak, jako tomu je právě v případě § 53 trestného zákona. To by mělo znamenat podstatný posun ve schopnosti trestu domácího vězení efektivně a plnohodnotně nahrazovat krátkodobé tresty nepodmíněného odnětí svobody.

4.1.3 Kontrola trestu domácího vězení pomocí elektronického monitoringu

Na Slovensku může být kontrola, stejně jako u nás, vykonávána dvěma způsoby, tj. elektronickým monitoringem a namátkovými kontrolami probačních pracovníků. S tím rozdílem (viz výše), že „proveditelnost“ elektronického monitoringu je podmínkou uložení tohoto trestu. Lze se tedy domnívat, že v případě výpadku tohoto systému, tak jako ho prožíváme v současné době na našem území, by byl takový trest v podstatě diskvalifikován a nebylo by ho možné do znovuzavedení elektronického monitoringu ukládat. To by tedy zřejmě nebránilo vykonání již uložených trestů pouze za užití namátkových kontrol. Dle „zákona o kontrole“ č. 78/2015 Z. z., systémy na vykonávání kontroly pořizuje ministerstvo spravedlnosti, které je následně jejich vlastníkem a vykonává kontrolu vlastními prostředky. Namátkové kontroly vykonávají probační pracovníci, kteří nejsou sjednoceni pod jednu instituci, jako u nás, ale jsou koordinováni taktéž ministerstvem spravedlnosti. Zásadním na tomto místě je již uváděný předpis č. 78/2015, zákon o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami. Ten mimo jiné v § 3 upravuje, co je technickým prostředkem a v následujících ustanoveních je dále rozebírá. § 11 upravuje na jaké situace se užije jakého prostředku. V následující ustanoveních nalezneme úpravu podmínek výkonu kontroly a podmínek použití, mezi něž spadají i materiálně technické podmínky jako podmínka pro uložení trestu, které jsou podle tohoto zákona dále upraveny podzákonným právním předpisem. Třetí část zákona upravuje okolnosti samotného kontroly, jako je instalace, náklady, hlášení incidentů nebo také práva a povinnosti kontrolované osoby. Oproti české úpravě je např. povinností kontrolované osoby chránit převzaté prostředky před ztrátou, odcizením nebo zničením. Společná ustanovení v části čtvrté vymezují mj. roli ministerstva, která spočívá v provozování centrálního monitorovacího systému, plnění úkolů operačního střediska, metodicky řídit probační pracovníky a konečně sledovat a vyhodnocovat výkon kontroly za pomoci elektronického monitoringu. Společná ustanovení také zakládají pravidla

pro součinnost ostatních orgánů. Až na to, že se na Slovensku využívá podobné, ale jiné technické řešení elektronického monitoringu, není z hlediska kontroly výkonu potřeba bližšího komentáře.

Slovenského zákonodárce pochválit za jeho uvážlivý přístup k zavádění elektronického monitoringu, kdy ten byl do zákona implementován až v roce 2015, zřejmě s vědomím, že bude možné ho záhy uvést do praxe. Je totiž pravda, že v absolutních číslech se na elektronický monitoring čekalo déle než u nás, ale chybou českého postupu bylo, že byl součástí zákona (jak se později ukázalo) roky před tím, než jsme byli reálně schopni ho zprovoznit. Původní znění slovenského zákona tak tedy počítal pouze s osobní kontrolou tamější probační služby³³⁸.

Nutno podotknout, že ani na Slovensku nepřinesl elektronický monitoring kýžený efekt okamžitě³³⁹. V prvním roce po spuštění projektu (2016) bylo uloženo trestů domácího vězení naopak méně než v roce předcházejícím.³⁴⁰ Dnes se však zdá, že počtů ukládaných trestů pomalu přibývá a s ním i počet monitorovaných osob. V roce 2019 již bylo monitorováno více než 200 odsouzených³⁴¹ a v roce 2021 to bylo více než 330 osob.³⁴² Je potřeba uvést, že ani na Slovensku se elektronického monitoringu neužívá výhradně ke kontrole domácího vězení, ale podobně jako u nás i pro jiné účely.³⁴³ Slovenské ministerstvo

---

³³⁸ Resp. jak již bylo uvedeno na Slovensku je probace a mediace prováděna jednotlivými probačními a mediačními úředníky a centralizovaná instituce ve smyslu naší Probační a mediační služby neexistuje. Její funkci částečně supluje ministerstvo spravedlnosti, které koncepčně a metodicky výkon probace a mediace řídí a usměrňuje. (srov. § 1 zákona č. 550/2003 Z. z., o probačních a mediačních úradníkoch).

³³⁹ *Elektronický monitoring domácich väzňov stále nespĺňa očakávania* [online]. Bratislava, 10. Júl 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://camit.sk/sk/novinky/10118_elektronicky-monitoring-domacich-vaznov-stale-nesplna-ocakavania

³⁴⁰ TASR. Elektronický systém monitoringu osôb bol použitý u 15 odsúdených: Namiesto nárastu sa počet alternatívnych trestov znížil. *Teraz.sk* [online]. Bratislava, 29. decembra 2016 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/slovensko/projekt-esmo-nedokazal-zvysit-pocet/235740-clanok.html>

³⁴¹ Rezort elektronicky monitoruje už 200 odsúdených mimo väzenia. *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky* [online]. Bratislava, 24.09.2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/sudy-a-rozhodnutia/sudy/aktuality/?eid=2576>

³⁴² Elektronický náramok na Slovensku má vyše 300 osôb, ministerstvo chce zvýšiť ich využívanie. *Webnoviny* [online]. Bratislava: SITA, 15. 03. 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.webnoviny.sk/elektronicky-naramok-na-slovensku-ma-vyse-300-osob-ministerstvo-chce-zvysit-ich-vyuzivanie/>

³⁴³ Případy pro, které lze kontroly technickými prostředky využít, jsou vymezené v § 11 zákona č. 78/2015 Z. z.

spravedlnosti se pro nakoupené náramky snaží najít alternativní využití, kdy je například využívá k monitorování vězňů na pracovištích mimo věznici.³⁴⁴

Podíl osob, které jsou monitorovány v souvislosti s výkonem trestu domácího vězení tak bylo v roce 2019 pouhých 11 %.³⁴⁵ U nás to po prvních dvou letech provozu monitoringu bylo 74 %.³⁴⁶ A pro jiné účely se tedy elektronického monitoringu využívá ve stovkách dalších případech. V součtu byl do roku 2021 elektronický monitoring využit v bezmála tisíci případech. Zarážejícím faktem ale je, že systém byl již od počátku dimenzován na simultánní kontrolu 2 000 osob.³⁴⁷ A tak navzdory postupnému navyšování užívání jsou stále relativně silné hlasy, které hovoří o přehnaných očekáváním, příliš vysokých počátečních (27 milionů eur) i provozních (řádově statisíce eur ročně) nákladech a nedostatku probačních úředníků, kteří by se podíleli na výkonu kontroly.³⁴⁸

Ještě složitější to mělo domácí vězení před zavedením elektronického monitoringu, kdy v prvních 6 letech byl tento trest uložen v pouhých 197 případech, v porovnání s cca 35 tisíci odsouzených k nepodmíněnému odnětí svobody ve stejném období.³⁴⁹ Zajímavým je rozdíl mezi ukládáním v jednotlivých krajích, kdy někde nebyl trest za šest let uložen ani

---

³⁴⁴ TASR. Elektronický systém monitoringu osôb bol použitý u 15 odsúdených: Namiesto nárastu sa počet alternatívnych trestov znížil. *Teraz.sk* [online]. Bratislava, 29. decembra 2016 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/slovensko/projekt-esmo-nedokazal-zvysit-pocet/235740-clanok.html>

³⁴⁵ *Súčasný pomer využitia EM v jednotlivých inštitútoch trestného konania - september 2019* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/Graf%20-%20pomer%20vyuzitia%20EM%20sep_2019.pdf

³⁴⁶ DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. s. 125. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

³⁴⁷ *Elektronický systém monitorovania osôb: (ESMO)* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://esmo.gov.sk/documents/10454/0/Brožúra+ESMO/136d1203-b2d8-4a5d-b68b-3cb62f834b26>

³⁴⁸ HOPKOVÁ, Denisa. Sudcom chýbajú úradníci, väzenské náramky za milióny ležia v skladoch. In: *Aktuality.sk* [online]. Bratislava, 8.2.2019, 14.01.2020 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/660144/naramky-pre-vaeznov-prachniveju-v-skladoch-a-sudcom-chybaju-uradnici-aby-naramky-pridelili/>

³⁴⁹ ČENTÉŠ, Jozef. *Trest domáceho väzenia* [online]. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/121123Centes.pdf>

v jednom případě a v „nejaktivnějším“ kraji naopak ve 121 případech.³⁵⁰ V prvním roce elektronického monitoringu tedy bylo 21 případů trestů domácího vězení s využitím monitoringu, v roce 2017 to bylo 37 a v roce 2018 42.³⁵¹ V roce 2019 bylo domácí vězení uloženo v 68 případech³⁵² a v roce 2020 64 osobám³⁵³. V roce 2021 to bylo 51 trestů domácího vězení³⁵⁴. Uvedená čísla je však nutné posuzovat optikou přibližně polovičního počtu obyvatelstva na Slovensku. Navíc věřím, že i zde do stoupající tendence zasáhla pandemie Covid-19 a lze předpokládat, že bez ní by byl nárůst stabilnější a výraznější. Statistické ročenky bohužel neuvádějí statistiky využívání elektronického monitoringu, proto jsem se v tomto ohledu musel spoléhat na novinové příspěvky na webu.

Před spuštěním elektronického monitoringu bylo domácí vězení ukládáno v takovémto počtu:

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
6x	25x	28x	51x	59x	28x	25x	21x	17x	18x

Zdroj: <https://www.justice.gov.sk/stat/statr.htm>

Těžko bez znalosti vnitřního kontextu usuzovat, co vedlo k postupnému úpadku, ale lze se domnívat, že po počátečním nadšení, trest domácího vězení v původní konfiguraci nenaplnil očekávání.

³⁵⁰ ČENTĚŠ, Jozef. *Trest domáceho väzenia* [online]. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/121123Centes.pdf>

³⁵¹ HOPKOVÁ, Denisa. Sudcom chýbajú úradníci, väzenské náramky za milióny ležia v skladoch. In: *Aktuality.sk* [online]. Bratislava, 8.2.2019, 14.01.2020 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/660144/naramky-pre-vaeznov-prachniveju-v-skladoch-a-sudcom-chybaju-uradnici-aby-naramky-pridelili/>

³⁵² *Štatistická ročenka 2019: Trestná agenda* [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR Analytické centrum, 2020 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/rocenka2019/I.-Trestná-agenda_2019_pdf.pdf

³⁵³ *Štatistická ročenka 2020: Trestná agenda* [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR Analytické centrum, 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2021/Statisticka_rocenka_2020/I.%20Trestná%20agenda_2020.pdf

³⁵⁴ *Štatistická ročenka 2021: Trestná agenda* [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR Analytické centrum, 2022 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2022/statisticka_rocenka_2021/I.%20Trestná%20agenda_2021.pdf

Při pohledu na statistiky ukládaných trestů domácího vězení na Slovensku, lze konstatovat poněkud vlažný start, ale slovenská ministerstvo spravedlnosti věří³⁵⁵ v postupné zvyšování důvěry soudců v tento trest a podle současných čísel se zdá, že se to pomalu daří. Zřejmě by však bylo na místě pracovat i s všeobecným společenským povědomím o domácím vězení, když bylo průzkumem zjištěno, že 54,4 % dotázaných na Slovensku uvedlo, že možnosti ukládat alternativní tresty nikdy neslyšeli.³⁵⁶

---

³⁵⁵ *Elektronický monitoring domácich väzňov stále nespĺňa očakávania* [online]. Bratislava, 10 Júl 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://camit.sk/sk/novinky/10118_elektronicky-monitoring-domacich-vaznov-stale-nesplna-ocakavania

³⁵⁶ STRÉMY, Tomáš a Jaroslav KLÁTIK. *Alternatívne tresty*. Bratislava: C. H. Beck, 2018. s. 40.

4.2 Anglie a Wales

4.2.1 Obecně o institutu domácího vězení

Domácí vězení v různých podobách se v Anglii uplatňuje od roku 1991³⁵⁷, přičemž elektronický monitoring je pro účely kontroly používán již od roku 1999.³⁵⁸ V současné době je na území Anglie a Walesu elektronicky monitorováno více než 15 000 osob³⁵⁹. To znamená, že elektronicky monitorovaných osob je zhruba 25 na 100 000 obyvatel, což je 25krát více než v České republice, kde je elektronicky monitorována přibližně 1 osoba na 100 000 obyvatel (viz níže), na Slovensku pak počet monitorovaných osob činí zhruba 6 osob na 100 000 obyvatel (viz výše).³⁶⁰ Anglie a Wales jsou tak, nikoliv neprávem, považovány za jedny z největších a nejuznávanějších uživatelů elektronického monitoringu na světě.³⁶¹

Na rozdíl od České republiky v Anglii a Walesu nenalezneme domácí vězení ve formě samostatného druhu trestu, nýbrž jako tzv. požadavek (*requirement*), který může být uložen v rámci tzv. komunitního trestu (*community sentence*).³⁶² Komunitní trest představuje druh sankce, která umožňuje vysokou míru individualizace a její obsah je determinován požadavkem či kombinací více požadavků, které soud pro konkrétní případ a konkrétního pachatele považuje za nejvhodnější. Má přitom na výběr celkem ze 13 požadavků. Příkladem lze uvést *unpaid work requirement*, který spočívá ve výkonu 40–300 hodin veřejně prospěšných prací, *prohibited activity requirement* spočívající v zákazu výkonu určitého druhu činností, *residence requirement*, jehož podstatou je povinnost bydlet po stanovenou dobu na určité adrese a konečně také *curfew requirement*, který je obdobou trestu domácího

---

³⁵⁷ Criminal Justice Act 1991.

³⁵⁸ MORSE, Amyas. *The Ministry of Justice's electronic monitoring contracts* [online]. Ministry of Justice, 19 November 2013 [cit. 2022-10-02]. s. 5. Dostupné z: https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/11/10294-001-MoJ-Electronic-Monitoring_final.pdf

³⁵⁹ *Electronic Monitoring Publication, England and Wales: 01 April 2021 to 31 March 2022* [online]. In: GOV.UK. 26 May 2022 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/electronic-monitoring-publication-update-to-march-2022/electronic-monitoring-publication-england-and-wales-01-april-2021-to-31-march-2022>

³⁶⁰ *United Kingdom: People and Society* [online]. September 29, 2022 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-kingdom/>

³⁶¹ KRÁL, Vladimír. Domácí vězení – další alternativní trest?. *Trestněprávní revue*. 2007(8), s. 235.

³⁶² Sentencing Act 2020 (sections 200–201)

vězení. Komunitní trest může díky své proměnlivosti naplňovat řadu účelů a měl by v sobě obsahovat zároveň jak sankční prvek, tak prvky restorativní justice a generální a individuální prevence.³⁶³

V rámci hierarchie trestů by se dalo říci, že komunitní trest se nachází hned za trestem odnětí svobody, a tudíž se jedná o druhý nejpřísnější trest stejně jako u nás.³⁶⁴ Podle Criminal Justice Act 1991 bylo možné uložit komunitní trest tehdy, pokud byl případ natolik závažný, že nepostačilo uložení pokuty, nyní je jednou z podmínek uložení komunitního trestu skutečnost, že případ je dostatečně závažný pro uložení tohoto druhu trestu, čímž není dotčena možnost uložít pokutu. Obecně však komunitní tresty nejsou ukládány v případech méně závažné trestné činnosti, kde postačí uložení pokuty.³⁶⁵

4.2.2 Domácí vězení neboli curfew requirement

Podstata *curfew requirement* je v zásadě shodná s trestem domácího vězení podle českého trestního zákoníku a spočívá v povinnosti pachatele zdržovat se po stanovený čas na stanoveném místě, přičemž lze stanovit různá místa a různé časy pro určité dny. *Curfew requirement* lze rovněž uložit mladistvým pachatelům jako tzv. youth rehabilitation order, který v zásadě odpovídá komunitnímu trestu ukládanému dospělým pachatelům.³⁶⁶ Tento požadavek by měl být vhodný zejména pro účely zabránění notorické kriminalitě, jako jsou kupříkladu krádeže v obchodech, noční vloupání nebo trestné činy proti veřejnému pořádku, zvláště v pátek a v sobotu v noci.³⁶⁷ Obecně není institut *curfew requirement* vhodný v případech, kdy má pachatel chaotický a nepravidelný životní styl nebo pachatel představuje riziko pro svou rodinu či společnost.³⁶⁸

---

³⁶³ Imposition of community and custodial sentences. In: *Sentencing Council* [online]. 1 February 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/overarching-guides/magistrates-court/item/imposition-of-community-and-custodial-sentences/>

³⁶⁴ ASHWORTH, Andrew. *Sentencing and criminal justice*. 5th edition. New York: Cambridge University Press, 2010, s. 313-314.

³⁶⁵ Tamtéž. s. 318.

³⁶⁶ Criminal justice and Immigration Act 2008.

³⁶⁷ Op. cit. 365.

³⁶⁸ Tamtéž.

Komunitní trest však není jediným případem, kdy lze institut *curfew requirement* využít. Požadavek zdržovat se po určitou dobu na určitém místě lze uložit jako podmínku v rámci tzv. *suspended sentence order*, který bychom mohli připodobnit k podmíněnému trestu odnětí svobody. Je-li ukládán trest odnětí svobody ve výměře od 14 dnů do 2 let, je možné výkon tohoto trestu podmíněně odložit s tím, že jej soud může doplnit o další požadavky, například právě o *curfew requirement*. Nesplnění uložených požadavků pak má za následek vykonání uloženého trestu odnětí svobody v plném rozsahu, nebo ve zkráceném rozsahu za současného doplnění přísnějšími požadavky.³⁶⁹ Obdobný institut existuje i v českém trestním právu, kdy podle § 82 odst. 2 trestního zákoníku může soud, v rámci uložení podmíněného trestu odnětí svobody, uložit pachateli povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určitém obydlí, a to nejvýše po dobu jednoho roku.

Curfew requirement může být použit také v rámci podmíněného propuštění z trestu odnětí svobody neboli *home detention curfew*, přičemž podmínky pro jeho uložení jsou v zásadě shodné s podmínkami uložení *curfew requirement* v rámci komunitního trestu.³⁷⁰ Podmíněně propustit z výkonu trestu odnětí svobody do domácího vězení lze pachatele, který byl odsouzen k trestu odnětí svobody od 3 měsíců do 4 let a vykonal minimálně jednu čtvrtinu uloženého trestu. Tento institut nelze využít v případech, kdy byl pachatel odsouzen za některý ze stanovených trestných činů (např. sexuální trestné činy) a zároveň tento postup není doporučován pro pachatele závažné trestné činnosti.³⁷¹ Jsou-li splněny podmínky pro podmíněné propuštění z výkonu trestu domácího vězení, je i podle českého trestního zákoníku možné uložit nad odsouzeným dohled a současně povinnost zdržovat se v průběhu zkušební doby ve stanoveném časovém období v určeném obydlí. Dále lze *curfew requirement* využít také například jako podmínku propuštění z vazby na kauci.³⁷²

4.2.3 Podmínky pro uložení *curfew requirement*

Podobně jako v českém trestním zákoníku jsou stanoveny podmínky pro uložení trestu domácího vězení, i uložení *curfew requirement* vyžaduje splnění řady obligatorních

---

³⁶⁹ Sentencing Act 2020 (Section 291, 292, 303)

³⁷⁰ Criminal Justice Act 2003 (Section 253)

³⁷¹ FLORE, Daniel a Stéphanie BOSLY et al. (eds). *Probation measures and alternative sanctions in the European Union*. 1. Cambridge - Antwerp - Portland: Intersentia, 2012.

³⁷² Sentencing Act 2020 (Section 325)

předpokladů. Podmínky ukládání domácího vězení jsou v Anglii upraveny v Criminal Justice Act, Sentencing Act 2020, přičemž v nedávné době byl institut domácího vězení novelizován v rámci Police, Crime, Sentencing and Courts Act 2022.

V prvé řadě je stanovena obecná podmínka závažnosti trestného činu vztahující se na uložení komunitního trestu jako takového, a sice se musí jednat o trestný čin nebo kombinaci trestných činů, jejichž závažnost je natolik vysoká, že odůvodňuje uložení takové sankce.³⁷³ Posouzení závažnosti trestného činu upravuje metodika vydaná Sentencing Council, přičemž podle této metodiky je závažnost determinována zejména mírou zavinění a způsobenou újmou.³⁷⁴ Z hlediska závažnosti je pak trestný čin klasifikován do jedné ze tří skupin – nízká závažnost, střední závažnost a vysoká závažnost. Podle těchto kategorií je pak doporučován druh a výměra trestu, například ve vztahu ke *curfew requirement* je podle právní úpravy účinné do června 2022 pro čin z kategorie nízké závažnosti doporučována výměra ve výši několika týdnů, pro činy z kategorie středně závažné pak výměra ve výši 2 – 3 měsíců a v konečně pro trestné činy vysoce závažné se doporučuje výměra od 4 do 12 měsíců.³⁷⁵ Ve vztahu k trestnému činu je další obligatorní obecnou podmínkou pro uložení komunitního trestu skutečnost, že se jedná o trestný čin, za který lze uložit trest odnětí svobody.³⁷⁶

Lze si povšimnout, že kritérium závažnosti je podobným způsobem obsaženo také v § 60 trestního zákoníku, podle něhož musí mít soud důvodně za to, že uložení trestu domácího vězení postačí, resp. že není třeba uložení jiného trestu, pakliže má být trest domácího vězení uložen samostatně. Jedná se však o opačnou formulaci, kdy podle českého trestního zákoníku v podstatě musí jít o trestný čin, který není natolik závažný, aby za něj bylo nutné uložit trest odnětí svobody. V případě anglické právní úpravy se naopak musí jednat o trestný čin takové závažnosti, že je důvodné tento trest uložit. Při ukládání jednotlivých požadavků či jejich

---

³⁷³ Sentencing Act 2020 (section 204)

³⁷⁴ *Overarching Principles – Seriousness: Definitive guideline [online]. 16 December 2004 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/publications/item/overarching-principles-seriousness-definitive-guideline/>*

³⁷⁵ *New Sentences: Criminal Justice Act 2003: Guideline [online]. Sentencing Guidelines Council, December 2004 [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/imposition-consultation/supporting_documents/SGC%20New%20Sentences%20CJA%202003%20PDF%201.pdf*

³⁷⁶ Sentencing Act 2020 (section 202)

kombinace v rámci komunitního trestu je rovněž podmínkou, aby daný požadavek byl přiměřený závažnosti spáchaného trestného činu nebo kombinaci trestných činů.³⁷⁷

Podmínkou je rovněž patřičná individualizace trestu, tj. komunitní trest musí být s ohledem na uložené požadavky pro pachatele co možná nejpriléhavější.³⁷⁸ Co se týče kombinace požadavků uložených v rámci komunitního trestu, až na výjimečné situace, musí být rovněž dodržena podmínka, že alespoň jeden z těchto požadavků musí mít charakter trestu, tj. jeho účelem musí být pachatele potrestat.³⁷⁹

Za účelem náležitého naplnění výše uvedených požadavků je soud povinen vyžádat si tzv. pre-sentence report neboli předběžné stanovisko probační služby. V Anglii je probační činnost vykonávána National probation service, která pro účely uložení komunitního trestu vypracovává předběžné stanovisko, v němž podobně jako Probační a mediační služba v České republice, posuzuje poměry pachatele, vhodnost a vykonatelnost trestu. Na rozdíl od české právní úpravy trestu domácího vězení je však soud povinen si tuto zprávu alespoň v ústní formě vyžádat ve všech případech, kdy zvažuje uložení komunitního trestu, ledaže má za to, že tato zpráva není vzhledem k okolnostem případu potřeba.³⁸⁰ V českém trestním právu je vyžádání předběžného stanoviska Probační a mediační služby povinné pouze tehdy, je-li trest domácího vězení ukládán trestním příkazem. Logika vyžádání předběžného stanoviska probační služby je tedy podle anglického právního řádu opačná, neboť soud v zásadě má povinnost si tuto zprávu vyžádat, pokud si neodůvodní nepotřebnost takové zprávy v daném případě.

Soud musí nad rámec výše uvedených obligatorních podmínek při ukládání *curfew requirement* rovněž dbát, aby výkon tohoto požadavku nenarušoval výkon zaměstnání pachatele či školní docházku. Výkon uloženého požadavku by rovněž neměl omezovat náboženské vyznání pachatele.³⁸¹ Tyto podmínky jsou podobné jako v případě trestu domácího vězení podle českého trestního zákoníku, kdy je soud povinen při stanovení časového rámce výkonu trestu domácího vězení zohlednit zaměstnání pachatele a případně ho uzpůsobit tak, aby byla pachateli umožněna účast na bohoslužbách.

---

³⁷⁷ Sentencing Act 2020 (section 208 subsection 6)

³⁷⁸ Sentencing Act 2020 (section 208 subsection 5)

³⁷⁹ Sentencing Act 2020 (section 208 subsection 10)

³⁸⁰ Sentencing Act 2020 (section 30, section 208)

³⁸¹ Sentencing Act 2020 (Section 208 subsection 13)

Z výše uvedených podmínek lze vyvodit absenci jednoho z klíčových předpokladů pro uložení trestu domácího vězení podle českého trestního zákoníku, kterou je slib pachatele. Pro uložení *curfew requirement* se tak nevyžaduje ani slib, ani jiná forma souhlasu pachatele s tímto druhem požadavku. Jak již naznačuji v kapitole 4.1, toto je věc, se kterou se spíše neztotožňuji, viz výše uvedené argumentace.

Donedávna bylo možné *curfew requirement* uložit v maximální délce 12 měsíců s tím, že rozsah stanovené doby, po kterou se pachatel musel zdržovat na daném místě, nesměl překročit 16 hodin za den. V důsledku přijetí Police, Crime, Sentencing and Courts Act 2022 však výměra *curfew requirement* doznala značných změn. Nově je tak možné uložit pachateli tento požadavek v maximální délce 2 let. Co se týče délky doby, po kterou může být pachateli uloženo zdržovat se na stanoveném místě, tato se může pohybovat v rozmezí od 2 do 20 hodin za den, a zároveň celkově nesmí přesáhnout 112 hodin v rámci 7 dnů.³⁸² Oproti úpravě trestu domácího vězení v českém trestním řádu se jedná o podrobnější právní úpravu, neboť v ustanovení § 60 trestního zákoníku je stanovena toliko maximální délka trvání tohoto trestu, která činí 2 roky. Časový rámec, po který se pachatel musí zdržovat v obydlí, však není blíže specifikován a je ponechán zcela na úvaze soudu. Je pravdou, že v minulosti předmětné ustanovení upravovalo základní režim, podle něhož se pachatel musel v obydlí zdržovat vždy od 5:00 do 20:00, nicméně od tohoto režimu se mohl soud ve svém rozhodnutí jakkoliv odchýlit. Není bez zajímavosti, že podle výše popsaných podmínek výměry *curfew requirement* není na rozdíl od českého trestního zákoníku možné, aby bylo pachateli uloženo zdržovat se ve dnech pracovního klidu nebo pracovního volna v obydlí po celý den, tj. aniž by mohl obydlí opustit. To vyplývá ze skutečnosti, že stanovený časový rámec se musí pohybovat v rozmezí 2-20 hodin za den.

4.2.4 Porušení podmínek

V případě, že pachatel poruší požadavky uložené v rámci komunitního trestu, tedy i *curfew requirement*, má soud několik možností, jak v daném případě rozhodnout. Nejméně invazivní z nich je rozhodnutí o změně podmínek výkonu uloženého požadavku či požadavků, a to zpravidla z důvodu, že pachateli určitá objektivní skutečnost znemožňuje či znesnadňuje výkon požadavku, pachatel spolupracuje a vyvíjí snahu požadavky plnit. Soud v případě

---

³⁸² Police, Crime, Sentencing and Courts Act 2022 (section 150)

porušení podmínek může rozhodnout rovněž o zpřísnění komunitního trestu například uložením dalších požadavků nebo prodloužit dobu trvání. Podle okolností konkrétního případu, způsobu a důvodu porušení může soud rovněž rozhodnout o zrušení daného požadavku a uložit namísto něj nový. Jedná-li se však o porušení závažné, úmyslné nebo opakované, může soud zrušit celý komunitní trest a uložit pachateli trest odnětí svobody s horní hranicí 6 měsíců nebo uložit pokutu.³⁸³ Při těchto „přeměnách“ by soud měl dbát na to, aby nedocházelo k hromadění požadavků, kterými by odsouzený byl nadměrně zatěžován s ohledem na relativně vysokou pravděpodobnost jejich porušení. Zároveň by však odnětí svobody mělo představovat nejzazší krok.³⁸⁴

V porovnání s právní úpravou porušení podmínek trestu domácího vězení v českém trestním právu je zřejmé, že anglický soud disponuje co do druhu reakce širší diskrecí. Podle okolností případu může měnit, odebírat či přidávat jednotlivé požadavky, v krajním případě komunitní trest „přeměnit“ na trest odnětí svobody nebo pokutu. Porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení u nás je řešeno podobným způsobem (možnost soudu výjimečně ponechat trest domácího vězení v platnosti za současného zpřísnění například uložením dodatečných přiměřených povinností a omezení) s tím, že náhradní trest odnětí svobody je v konkrétní výměře uložen současně s trestem domácího vězení a soud pouze rozhodne o jeho vykonání. V případech, které probační úředník vyhodnotí jako marginální však ani žádné rozhodování soudu není nutné a pachatel je adekvátně poučen probačním úředníkem.

4.2.5 Elektronický monitoring

Jak plyne z textu práce, s institutem domácího vězení je neoddělitelně spjata problematika elektronického monitoringu, jehož účelem je kontrolovat dodržování stanovených podmínek a stejně je tomu i v případě *curfew requirement*. Rozdíl oproti české právní úpravě však spočívá v tom, že elektronický monitoring není chápán jako samozřejmý prostředek kontroly nad výkonem tohoto trestu, nýbrž jako samostatný požadavek. Ukládá-li

---

³⁸³ KURSOVÁ, Jana. Právní úprava domácího vězení v České republice a Anglii. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2015, roč. 13, č. 4, s. 28-36.

³⁸⁴ MCPEAKE, Robert. *Criminal Litigation & Sentencing*. 26th edition. Oxford: Oxford University Press UK, 2014.

soud *curfew requirement*, je vždy společně s ním povinen uložit také požadavek elektronického monitoringu.³⁸⁵

Stejně jako v České republice jsou poskytovateli elektronického monitoringu externí společnosti, s nimiž uzavřelo ministerstvo spravedlnosti smlouvu o poskytování elektronického monitoringu a jejich úkolem je dodávat monitorovací zařízení a zajišťovat jejich provoz, přičemž cena provozu elektronického monitoringu pro jednu osobu na den se pohybuje kolem 9 liber.³⁸⁶ Jakmile dojde k uložení *curfew requirement*, provozovatel je bezodkladně seznámen s podrobnostmi a pokud možno ještě týž den provede instalaci potřebných zařízení. Zařízení upozorní poskytovatele v případě, že s ním bylo manipulováno, bylo poničeno nebo v případě, že se monitorovaná osoba ve stanovené době vzdálí z dosahu zařízení. Pokud její absence trvá déle než 5 minut, je provozovatel povinen hlásit tato porušení (nejedná-li se o technickou závadu) příslušnému probačnímu pracovníkovi.³⁸⁷

Kromě *curfew requirement* v rámci komunitního trestu nachází elektronický monitoring využití také při kontrole *home detention curfew* či propuštění na kauci se současným uložením *curfew requirement*. Zvláštním typem propuštění na kauci je tzv. imigrační kauce. Imigrační zákon z roku 2016 zavedl povinnost uložit podmínku elektronického sledování pachatelů, kteří jsou cizinci a kterým byla udělena imigrační kauce do doby vyhoštění. V návaznosti na to začal být v srpnu 2021 používán GPS monitoring u těch osob, které byly jménem ministerstva vnitra propuštěny z věznic nebo imigrační vazby na základě „imigrační kauce“.³⁸⁸ V říjnu 2020 bylo zavedeno také elektronické monitorování alkoholu a 31. března 2021 bylo spuštěno v celé Anglii a Walesu, aby umožnilo výkon nového požadavku v rámci komunitního trestu, kterým je požadavek abstinence a monitorování alkoholu. Tento požadavek lze použít pouze při ukládání trestu za trestnou činnost související s alkoholem a jeho podstatou je úplný zákaz pití alkoholu až na 120 dní.

---

³⁸⁵ Imposition of community and custodial sentences. In: *Sentencing Council* [online]. 1 February 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/overarching-guides/magistrates-court/item/imposition-of-community-and-custodial-sentences/>

³⁸⁶ Electronic GPS tags to track thousands of criminals in England and Wales. In: *BBC News* [online]. BBC, 16 February 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-47256515>

³⁸⁷ MORSE, Amyas. *The Ministry of Justice's electronic monitoring contracts* [online]. Ministry of Justice, 19 November 2013 [cit. 2022-10-02]. s. 5-8. Dostupné z: https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/11/10294-001-MoJ-Electronic-Monitoring_final.pdf

³⁸⁸ Immigration detention bail. In: *GOV.UK* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/bail-immigration-detainees/apply-for-bail>

Dodržování zákazu je kontrolováno elektronicky pomocí alkoholové známky, která nepřetržitě monitoruje přítomnost alkoholu v krvi.³⁸⁹

4.2.6 Statistická data o počtu elektronicky monitorovaných osob v Anglii a Walesu

V březnu 2022 bylo elektronicky monitorováno 15 282 osob, přičemž 37 % z nich tvoří pachatelé propuštění na kauci (5 662 osob). 3 890 monitorovaných osob je monitorováno pomocí GPS technologie, přičemž v tomto ohledu byl zaznamenán 138% meziroční nárůst.³⁹⁰

Celkově tedy ze statistických dat vyplývá, že k 31. březnu 2022 činil celkový počet osob aktivně sledovaných pomocí elektronického monitorovacího zařízení nebo zařízení pro sledování alkoholu 15 282, což je o 9 % více než k 31. březnu 2021.³⁹¹ Uvážíme-li, že celkový počet osob, jimž bylo uloženo domácí vězení, se na počátku existence tohoto institutu v anglickém právním řádu pohyboval v řádu stovek (např. v roce 1996 to bylo 165 osob) a postupně se dostal na současné hodnoty, kde se ustálil (například v roce 2010 to bylo 17 476 osob)³⁹², dalo by se konstatovat, že domácí vězení se stalo poměrně stabilním a využívaným institutem anglického trestního práva. Je však nutné vážit rozdíl v počtu obyvatel, pokud bychom takto anglické a české počty vyrovnali, nejednalo by se už o tak markantní rozdíl.

---

³⁸⁹ *Electronic Monitoring Publication, England and Wales: 01 April 2021 to 31 March 2022* [online]. In: *GOV.UK*. 26 May 2022 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/electronic-monitoring-publication-update-to-march-2022/electronic-monitoring-publication-england-and-wales-01-april-2021-to-31-march-2022>

³⁹⁰ Tento nárůst je důsledkem rozšíření používání elektronického sledování na nové skupiny pachatelů, zejména v rámci institutu tzv. imigrační kauce od srpna 2021.

³⁹¹ *Electronic Monitoring Publication, England and Wales: 01 April 2021 to 31 March 2022* [online]. In: *GOV.UK*. 26 May 2022 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/electronic-monitoring-publication-update-to-march-2022/electronic-monitoring-publication-england-and-wales-01-april-2021-to-31-march-2022>

³⁹² BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013(3), s. 63.

4.3 USA

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.1, Spojené státy americké je možné považovat za zemi původu trestu domácího vězení a elektronického monitoringu tak, jak jej známe dnes, a proto je nelze v rámci komparace zahraničních právních úprav domácího vězení opomenout. Tato kapitola se proto zabývá stručným rozbohem institutu domácího vězení ve Spojených státech amerických a současně porovnáním české právní úpravy a některých vybraných aspektů domácího vězení, jeho forem, způsobu výkonu a kontroly ve Spojených státech. Z důvodu poměrně velké variability právní úpravy tohoto institutu v jednotlivých státech je pozornost zaměřena především na obecnou úpravu domácího vězení na federální úrovni.

Domácí vězení se ve Spojených státech ve své moderní podobě začal objevovat v 80. letech 20. století. Jak by se mohlo zdát, nebyla tehdejší trestní politika při zavádění tohoto institutu do trestního práva ovlivněna ani tak principy restorativní justice, jako spíše praktickými problémy spojenými s přeplněností věznic. Domácí vězení se proto stalo jedním ze způsobů snížení vězeňské populace³⁹³, s čímž byla spojena také značná úspora nákladů na provoz věznic (a tedy v tomto směru i zmírnění zátěže daňových poplatníků). Zatímco odhadovaná cena za jeden den výkonu domácího vězení činí 5,50 až 10 amerických dolarů, náklady na jeden den výkonu trestu odnětí svobody se odhadují na 100 až 160 amerických dolarů. Finanční úsporu domácího vězení přináší tím spíše, že v některých případech se dokonce vyžaduje po odsouzených, aby hradili veškeré náklady spojené s elektronickým monitoringem (náklady na instalaci zařízení nutných pro provoz elektronického monitoringu apod.).³⁹⁴

Zároveň se ukázalo, že domácí vězení má i řadu dalších předností. Představovalo například vhodnou alternativu potrestání, která je mírnější než trest odnětí svobody a zároveň přísnější než podmíněné odsouzení a navíc, díky stálé kontrole pachatele, poskytuje vyšší míru ochrany společnosti.³⁹⁵ Domácí vězení taktéž umožňovalo naplňovat další cíle ukládání

---

³⁹³ AVDIJA, Avdi S. a JiHee LEE. Does Electronic Monitoring Home Detention Program Work? Evaluating Program Suitability Based on Offenders' Post-Program Recidivism Status (2014). *Justice Policy Journal* [online]. Center on Juvenile and Criminal Justice, 2014, 11.(1), s. 2. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: http://www.cjcj.org/uploads/cjcj/documents/avdija_and_lee_electronic_monitoring.pdf

³⁹⁴ *Home Confinement and Electronic Monitoring: Literature review* [online]. October 2014 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://ojdp.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh176/files/media/document/home_confinement_em.pdf

³⁹⁵ *Home confinement: An Evolving Sanction in the Federal Criminal Justice System* [online]. US Department of justice, 1987 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/home-confinement-evolving-sanction-federal-criminal-justice-system>

trestů lépe, než trest odnětí svobody a byly s ním spojeny přísliby nižší míry recidivy. Tyto se však nejspíše ukázaly jako liché, neboť dosavadní výzkumy spíše naznačují, že vykonání domácího vězení s elektronickým monitoringem zásadním způsobem ke snížení recidivy nepřispívá.³⁹⁶ Průkopníkem domácího vězení ve Spojených státech se stal stát Florida, kde byl rozsáhlejší program domácího vězení, včetně jeho mediální propagace, spuštěn již v roce 1985. Poprvé však bylo domácí vězení použito ve státě Georgie v roce 1982.³⁹⁷

Ve Spojených státech se pro domácí vězení zpravidla používá obecný pojem *home confinement*. Teoreticky se pak rozlišují tři typy domácího vězení, a to podle přísnosti režimu. První typ domácího vězení představuje tzv. *curfew*, což by bylo možné volně přeložit jako „večerka“. Tato forma domácího vězení představuje nejmírnější zásah do života odsouzeného a je v podstatě jen drobnou korekcí jeho chování. Podstatou *curfew* je povinnost odsouzeného zdržovat se ve svém obydlí ve vymezeném časovém období (např. od 19.00 do 6.00), přičemž po zbytek dne v zásadě není nijak omezen. Tento typ domácího vězení bývá častěji využíván v méně závažných případech, zejména pak u mladistvých pachatelů. Přísnější formou domácího vězení představuje *home detention* spočívající v povinnosti odsouzeného zdržovat se ve svém obydlí neustále, pokud mu není povoleno jej opustit. Opustit obydlí může odsouzený zejména z důvodů výkonu zaměstnání, školní docházky, návštěvy lékaře apod. Konečně nejpřísnější formou domácího vězení je *home incarceration*, přičemž v tomto případě se v podstatě jedná o tzv. lockdown. Odsouzenému je zcela zakázáno opouštět své obydlí, a to ani za účelem výkonu zaměstnání. Opuštění obydlí je možné pouze v soudem vymezených situacích (např. účast na úkonech trestního řízení) nebo s výslovným předem daným souhlasem. *Home incarceration* se proto používá pouze v krajních případech, často například jako náhrada vazby, nebo tehdy, jedná-li se o pachatele vykazujícího vyšší míru nebezpečnosti.³⁹⁸

---

³⁹⁶ AVDIJA, Avdi S. a JiHee LEE. Does Electronic Monitoring Home Detention Program Work? Evaluating Program Suitability Based on Offenders' Post-Program Recidivism Status (2014). *Justice Policy Journal* [online]. Center on Juvenile and Criminal Justice, 2014, 11.(1), s. 2. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: http://www.cjcrj.org/uploads/cjcrj/documents/avdija_and_lee_electronic_monitoring.pdf

³⁹⁷ *Home confinement: An Evolving Sanction in the Federal Criminal Justice System* [online]. US Department of Justice, 1987 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/home-confinement-evolving-sanction-federal-criminal-justice-system>

³⁹⁸ *Tamtéž*.

Domácí vězení lze ve Spojených státech využívat jako institut *prejudication*, tedy ve fázi před odsouzením (například jako jednu z podmínek propuštění z vazby na kauci) nebo jako institut *post-adjudication*, tedy v rámci ukládání trestu nebo v závěru jeho výkonu. Takto lze například domácí vězení využít jako podmínku podmíněného trestu odnětí svobody, podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nebo jako způsob výkonu například posledních několika měsíců či týdnů trestu odnětí svobody.³⁹⁹ Ve Spojených státech je však častěji domácí vězení využíváno způsobem tzv. *back-door sentencing*, tj. právě ve fázi po odsouzení.⁴⁰⁰

Konkrétní podoba a podmínky použití domácího vězení se v jednotlivých státech liší, v některých státech je domácí vězení využíváno poměrně rozsáhle, v jiných si důvěru tamních soudců ani veřejnosti příliš nezískalo. Na federální úrovni je domácí vězení upraveno v rámci Sentencing Guidelines vytvářených United States Sentencing Commission. Z § 5C1.1 Guidelines Manual 2021 vyplývá, že soud by měl zvážit uložení jiného trestu namísto trestu odnětí svobody (tedy například právě domácího vězení), jsou-li naplněny následující podmínky.⁴⁰¹ První podmínka se týká pachatele, který musí být *non-violent offender*, tedy v minulosti nebyl odsouzen, nepoužil násilí či pohrůžky násilí, a to i včetně použití zbraně. Druhá podmínka se pak týká spáchaného trestného činu, který musí být na základě jeho závažnosti možné zařadit do kategorie A (za trestný čin je možné uložit trest v délce 0 – 6 měsíců) nebo B (za trestný čin je možné uložit trest v délce 1-15 měsíců) podle Sentencing Table⁴⁰² Nad rámec Guidelines Manual se však i ve Spojených státech uplatňuje obecný princip, podle něhož by si soud měl před uložením domácího vězení taktéž vyžádat *pre-sentencing report*, tj. předběžnou zprávu, v rámci které probační služba posoudí možné rizikové faktory (zaměstnání, rodinnou situaci, riziko recidivy apod.).⁴⁰³

---

³⁹⁹ *Home Confinement and Electronic Monitoring: Literature review* [online]. October 2014 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://ojjdp.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh176/files/media/document/home_confinement_em.pdf

⁴⁰⁰ *Home confinement: An Evolving Sanction in the Federal Criminal Justice System* [online]. US Department of justice, 1987 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/home-confinement-evolving-sanction-federal-criminal-justice-system>

⁴⁰¹ Determining the Sentence: §5C1.1 - Imposition of a term of imprisonment. In: *Guidelines manual* [online]. United States Sentencing commission, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://guidelines.ussc.gov/gl/§5C1.1>

⁴⁰² Determining the Sentence: Chapter 5 Introduction. In: *Guidelines manual* [online]. United States Sentencing commission, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://guidelines.ussc.gov/chapters/5/parts>

⁴⁰³ Op. cit. 400.

V § 5F1.2 Guidelines Manual 2021 nalezneme úpravu domácího vězení ve formě *home detention*, které je výslovně možné použít pouze jako náhradu za trest odnětí svobody, a to jako podmínku podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody nebo podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Povaha domácího vězení ve formě *home detention* je obdobná jako v českém právním řádu, a sice odsouzenému je uloženo, aby se zdržoval ve svém obydlí vždy, s výjimkou soudem vymezených časových období určených k tomu, aby chodil do zaměstnání, do školy, účastnil se bohoslužeb, navštívil lékaře apod., přičemž každé takovéto opuštění obydlí musí být výslovně povoleno.⁴⁰⁴

Není bez zajímavosti, že odsouzenému je podle *Guidelines Manual 2021* vhodné v rámci domácího vězení stanovit i adekvátní převýchovný či terapeutický program a zároveň je možné mu uložit veřejně prospěšné práce. Jako podmínka domácího vězení je také odsouzenému často stanovována povinnost mít zaměstnání. Srovnáme-li tyto podmínky s českou právní úpravou domácího vězení, nebylo by uložení veřejně prospěšných prací možné, neboť trest domácího vězení není slučitelný s trestem obecně prospěšných prací. Jak již bylo rozebráno v předchozích kapitolách, existence zaměstnání implicitně vyplývá z konstrukce trestu domácího vězení v českém trestním zákoníku, nicméně nejspíše není obligatorní podmínkou. Vzhledem k demonstrativnímu výčtu přiměřených povinností a omezení, které lze odsouzenému společně s trestem domácího vězení uložit, by tak teoreticky připadalo v úvahu, aby mu byla rovněž uložena i povinnost mít zaměstnání.

Stejně jako v případě českého trestu domácího vězení, i v případě *home detention* je esenciální, aby odsouzený disponoval obydlím. Může se jednat v zásadě o jakékoliv obydlí (povaha práv, která k němu odsouzený má, je nerozhodná), pokud vlastník obydlí souhlasí s podmínkami výkonu domácího vězení, kterými mohou být například instalace zařízení nutných pro elektronický monitoring či zákaz některých zařízení, například záznamníku. Co se týče vybavenosti obydlí, je pozoruhodné, že v případě, že by obydlí bylo zařízeno takovým způsobem, že pobyt v něm by pro odsouzeného dostatečně nenaplňoval charakter trestu, může soud omezit používání či dostupnost některého vybavení, popřípadě domácí vězení neuložit vůbec.⁴⁰⁵ Tato úprava zřejmě cílí na situace, kdy by bylo domácí vězení uloženo odsouzenému, který by měl možnost strávit jej v luxusním letovisku, což by zřejmě

---

⁴⁰⁴ Determining the Sentence: §5F1.2 Home detention. In: *Guidelines manual* [online]. United States Sentencing commission, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://guidelines.uscc.gov/gl/%C2%A75F1.2>

⁴⁰⁵ Tamtéž.

dostatečně nenaplnovalo účel potrestání. Lze si tak představit, že by soud mohl odsouzenému například zakázat využívat zahradu či bazén nebo omezit výkon trestu pouze na určitou část obydli. Je otázkou, zda by v rámci české právní úpravy trestu domácího vězení bylo něco takového možné. Je totiž pravdou, že podle trestního zákoníku je možné trest domácího vězení vykonávat pouze v části obydli, nikoliv v obydli celém.

Způsob kontroly výkonu domácího vězení ve Spojených státech se příliš neliší od trestu domácího vězení v České republice. Rovněž je využívána kombinace elektronického monitoringu pasivního (tj. odsouzený musí zareagovat na signál například ve formě telefonátu) a aktivního (odsouzený je monitorován pomocí elektronického náramku na kotník či zápěstí), a to za pomoci rádiové technologie i technologie GPS. Samozřejmostí jsou rovněž pravidelné návštěvy probačních úředníků.⁴⁰⁶ Za pozornost stojí fakt, že podle United States Sentencing Commission není elektronický monitoring nutnou součástí *home detention*. Je sice považován za vhodný a dostatečně efektivní způsob kontroly, nicméně v případech, kdy není nezbytně nutné ho použít (například proto, že odsouzený je tělesně postižen a fakticky se nemůže vzdálit ze svého obydli), není nutné jej ukládat a je možné spolehnout se pouze na tradiční způsoby kontroly.⁴⁰⁷

V porovnání například s Anglií tento přístup k elektronickému monitoringu představuje výraznou odlišnost, neboť v Anglii soud obligatorně uloží elektronický monitoring, ukládá-li odsouzenému domácí vězení. Na Slovensku vztah domácího vězení a elektronického monitoringu takto explicitně popsán není, podle slovenského trestního zákona je však trest domácího vězení možné uložit jen za podmínky, že je elektronický monitoring prakticky proveditelný. Z toho lze tedy dovodit, že trest domácího vězení nelze vykonávat bez předpokladu elektronického monitoringu. V případě výkonu trestu domácího vězení v České republice z ustanovení trestního řádu upravujících způsob kontroly výkonu trestu domácího vězení vyplývá, že kontrola se provádí elektronickým monitoringem, nebo namátkovými kontrolami probačních pracovníků. Odhlédneme-li od skutečnosti, že elektronický monitoring v současnosti není funkční, není trest domácího vězení nerozlučně spjat s elektronickým monitoringem, tím spíše, že za dobu své existence v českém právním řádu byl trest domácího

---

⁴⁰⁶ *Home Confinement and Electronic Monitoring: Literature review* [online]. October 2014 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://ojjdp.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh176/files/media/document/home_confinement_em.pdf

⁴⁰⁷ Determining the Sentence: §5F1.2 Home detention. In: *Guidelines manual* [online]. United States Sentencing Commission, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://guidelines.uscc.gov/gl/%C2%A75F1.2>

vězení kontrolován jak výlučně namátkovými kontrolami probačních pracovníků, tak kombinovaně namátkovými kontrolami a elektronickým monitoringem. Tudiž připadá v úvahu i situace, kdy by byl uložen trest domácího vězení, jehož výkon by byl kontrolován pouze namátkovými kontrolami, a nikoliv za pomoci elektronického monitoringu, a to i v případě jeho dostupnosti.

4.4 Trest domácího vězení a Evropská unie

Smyslem této kapitoly je stručná analýza domácího vězení v právních řádech některých států Evropské Unie, přičemž předmětem bližší analýzy je domácí vězení ve třech státech – Belgii, Nizozemsku a Německu. Jelikož domácí vězení nikoli ve všech právních řádech existuje ve stejné formě jako v České republice, tedy ve formě samostatného trestu, neomezuje se tato kapitola pouze na analýzu trestu domácího vězení, ale rovněž na využívání elektronického monitoringu, který je s domácím vězením neoddělitelně spjat.

Obecně trest domácího vězení nebo jeho obdobu nalezneme v právních řádech 12 evropských státech.⁴⁰⁸ Elektronický monitoring využívá pro různé účely více než 30 států Evropy, ať již na principu *front-door* nebo *back-door sentencing*.⁴⁰⁹ Za povšimnutí přitom stojí skutečnost, že domácí vězení ve formě samostatného trestu nepatří mezi nejběžnější, což samo o sobě neznamená, že určitou podobu domácího vězení v jiných právních řádech nenalezneme. Mnoho států, jak bude demonstrováno níže, zakomponovalo domácí vězení do svých trestních zákoníků v podobě určitého opatření či podmínky, která může doprovázet jiné alternativní tresty či může představovat způsob výkonu trestu odnětí svobody. V některých státech dokonce ani možnost uložit domácí vězení není v ustanovení trestních zákoníků explicitně zmíněna a právní základ pro ni představuje obecně formulované ustanovení umožňující soudu uložit pachateli povinnosti či omezení týkající se jeho volného času, chování, místa pobytu, převýchovných programů, vzdělávání apod.

Co se týče elektronického monitoringu, jsou způsoby a účely jeho využívání napříč jednotlivými státy poměrně variabilní a pro jeho provádění je využívána jak rádiová, tak GPS technologie, přičemž druh technologie zpravidla záleží na účelu, pro který je elektronický monitoring používán. Některé státy kupříkladu používají elektronický monitoring pro kontrolu dodržování tzv. *exclusion zones*, tj. dodržování povinnosti pachatele nevstupovat do určitých lokalit. Rovněž se zdá, že intenzita využívání elektronického monitoringu je přímo úměrná přeplněnosti věznic v jednotlivých státech, kdy kupříkladu Nizozemsko a Německo

---

⁴⁰⁸ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. Student. s. 432.

⁴⁰⁹ DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. s. 24. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

tímto problémem výrazně netrpí, což může být jedním z důvodů, proč je v jejich případě míra využití elektronického monitoringu spíše nižší, v porovnání například s Anglií, která má obecně relativně vysoké počty vězňených osob.⁴¹⁰ Ohledně provozu elektronického monitoringu lze vysledovat trend, který následovala i Česká republika, kdy v rámci států Evropské Unie je zpravidla provozovatelem elektronického monitoringu veřejný sektor, přičemž soukromé osoby dodávají pouze technologie, software a poskytují potřebnou technickou podporu. Naproti tomu v Anglii a Walesu je elektronický monitoring plně (tj. včetně sledování a zaznamenávání porušení režimu monitorovaných osob) obstaráván soukromými osobami.⁴¹¹

Prvním evropským státem, který začal využívat elektronický monitoring, bylo Švédsko, které jej implementovalo do svého právního řádu již v roce 1994. Elektronický monitoring se rovněž těší velké popularitě v Polsku, kde je používán od roku 2009⁴¹² a do konce srpna 2019 by využit ke sledování celkem 86 994 osob.⁴¹³ Jistou formu domácího vězení nalezneme i v Rakousku, kde však nebylo uchopeno jako samostatný druh trestu, nýbrž jako způsob výkonu trestu odnětí svobody, který je obligatorně kontrolován pomocí elektronického monitoringu.⁴¹⁴

Přikládám tabulku ze studie proveditelnosti, která byla zpracována pro účely zavedení elektronického monitoringu v České republice a obsahuje údaje o tom, které státy využívají elektronického monitoringu, kdo ho vykonává a s jakými denními provozními náklady.

---

⁴¹⁰ HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016. s. 9-10.

⁴¹¹ Tamtéž. s. 15-16.

⁴¹² DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. s. 24. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

⁴¹³ Polsko: Počet odsouzených v elektronickém monitorovacím systému (EMS). In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/systemy-v-evrope/systemy-v-evrope-polsko/>

⁴¹⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. s. 365-366.

Země	Technologie	Provozovatel	náklady na 1 osobu/1 den
Anglie a Wales	RF	soukromý sektor	12,10 GBP
Belgie	RF	Vězeňská služba a soukromá společnost (vybavení)	29 EUR
Dánsko	RF + mobilní telefony	Probační služba a soukromá společnost	56 EUR
Estonsko	RF a GPS	veřejný sektor	2,64 EUR
Finsko	RF a GPS + mobilní telefon	Úřad pro trestní sankce a soukromá společnost	180 a 67 EUR
Francie	RF a GPS	Soukromá společnost; Probační služba; Vězeňská služba	15,50 a 30 EUR
Irsko	RF a GPS	Vězeňská služba a soukromá společnost	6,45 EUR
Litva	RF	Probační služba a soukromá společnost	4 EUR
Lucembursko	RF	Soukromá společnost; Probační služba; Vězeňská služba	4 EUR
Německo (Bádensko-Württembersko)	RF a GPS	Soukromá společnost; Probační služba	27 EUR
Německo (Hesensko)	RF	Soukromá společnost; Probační služba	30,03 EUR
Nizozemí	RF a GPS	Probační služba	45 a 75 EUR
Norsko	RF a GPS	Probační služba a soukromá společnost;	100 EUR
Polsko	RF a GPS	Soukromá společnost; Probační služba; Vězeňská služba	4,3 EUR
Portugalsko	RF a GPS	Probační služba a soukromá společnost;	14,20 a 21,12 EUR
Rakousko	RF a GPS	Probační služba;	22 EUR
Španělsko	RF a GPS	Vězeňská služba a soukromá společnost (instalace)	5,5 EUR
Švédsko	RF	Probační služba;	3,50 EUR
Švýcarsko (kanton Basilej)	RF	Vězeňská služba a soukromá společnost (vybavení)	65 EUR
Švýcarsko (kanton Vaud)	RF	Soukromá společnost; Probační služba;	47 CHF

Studie proveditelnosti zavedení elektronického monitorovacího systému pro trestní justici: Závěrečná zpráva [online]. KPMG Česká republika, 19. května 2015 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1946259-Probacni-a-mediacni-sluzba-studie-proveditelnosti-zavedeni-elektronickeho-monitorovaciho-systemu-pro-trestni-justici.html>

Je potřeba uvést, že ani domácí vězení jako alternativní trest či opatření spojené s jiným druhem trestu ani elektronický monitoring nejsou na úrovni práva Evropské unie unifikovány ani harmonizovány, neboť trestání osob na území státu je projevem svrchovanosti dané země. Tudíž je ponecháno čistě na vůli členských státu, zda tyto instituty do svých právních řádů implementují, popřípadě v jaké podobě a v souboru unijního práva v zásadě nenalezneme úpravu týkající se domácího vězení. Na úrovni Evropské unie je věnována pozornost procesní stránce trestního práva a harmonizace trestního práva hmotného se dotýká toliko mimořádně závažné trestné činnosti s přeshraničním prvkem (Čl. 83 SFEU).⁴¹⁵ Pokud bychom u tohoto trestu hledali mezinárodní prvek, tak ten, ač se vyskytuje poměrně zřídka, můžeme nalézt například při upuštění od výkonu, kdy se jako jedny z předpokladů upuštění uvádějí vyhoštění nebo vydání jinému státu.

⁴¹⁵ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022. s. 113 a 117.

4.4.1 Belgie

Belgie patří mezi státy, v jejichž právním řádu je domácí vězení ukotven od roku 2000 a primární motivací byla přeplněnost věznic.⁴¹⁶ Domácí vězení je má v belgickém právním řádu poměrně specifické postavení. Nejedná se ani o samostatný druh trestu, ani o podmínku či opatření doprovázející jiný alternativní trest. Domácí vězení v podobě povinnosti zdržovat se po určitý čas na určeném místě je totiž pojato jako forma výkonu trestu odnětí svobody, přičemž domácí vězení existuje jednak v elektronicky monitorované formě a jednak ve zjednodušené formě tzv. *home detention*, kdy je kontrola prováděna pouze prostřednictvím telefonátu. *Home detention* je možné uložit pachateli odsouzenému k trestu odnětí svobody v délce nejvýše 3 let a to maximálně na 2 měsíce před jejich podmíněným propuštěním.⁴¹⁷ Belgický zákonodárce však postupně směřuje k ukotvení elektronického monitoringu jako samostatného druhu trestu, přičemž se hovoří o tom, že tento druh trestu by byl zamýšlen pro pachatele trestných činů s dolní hranicí trestní sazby 6 měsíců a horní hranicí 3 roky.⁴¹⁸

Přístup k domácímu vězení, resp. posuzované skutečnosti a podmínky, za kterých může být uloženo, jsou odlišné pro dvě skupiny odsouzených. V případě, že se jedná o odsouzeného k trestu odnětí svobody v délce trvání do tří let, je podmínkou trvalý pobyt v Belgii a zaměstnání, či navštěvování vzdělávací instituce nebo provozování jiné „užitečné činnosti“. V tomto ohledu jsou tedy podmínky pro elektronický monitoring podobné jako v České republice s tím rozdílem, že v Belgii se explicitně hovoří o podmínce „užitečné“ činnosti, kterou nutně nemusí být zaměstnáním. Za pozornost stojí problematika souhlasu, kdy v Belgii se vyžaduje jednak souhlas odsouzeného s elektronickým monitoringem a jednak souhlas osob, které sdílí s odsouzeným obydlí, v němž bude povinen setrvávat ve stanovených intervalech.⁴¹⁹ Má-li být elektronicky monitorovaný výkon trestu odnětí svobody uložen, posuzuje soud, podobně jako v České republice, rovněž rodinnou situaci odsouzeného, povahu spáchaného trestného činu, bytovou situaci a prostředí, v němž má odsouzený

---

⁴¹⁶ BEYENS, Kristel a Marijke ROOSEN. Electronic Monitoring in Belgium: A Penological Analysis of Current and Future Orientations. *European Journal of Probation* [online]. Brussel, December 2013, 5(3), 56-70 [cit. 2022-12-31]. s. 57. Dostupné z: doi:10.1177/206622031300500305

⁴¹⁷ Tamtéž. s. 62-63.

⁴¹⁸ Tamtéž. s. 61.

⁴¹⁹ Belgium: National fact sheets. *Probation measures and alternative sanctions in the EU* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.euprobationproject.eu/national_detail.php?c=BE

setrvávat, nebezpečnost odsouzeného a riziko recidivy, jeho chování k oběti a pravděpodobnost úspěšného vykonání trestu.

Pokud se jedná o odsouzeného k trestu odnětí svobody v délce převyšující 3 roky, je pro použití elektronicky monitorovaného domácího vězení zapotřebí navíc písemné žádosti odsouzeného podané nejpozději 6 měsíců před podmíněným propuštěním, v níž výslovně požádá o elektronický monitoring. Nad rámec výše uvedeného pak soud ještě posuzuje schopnost reintegrace do společnosti a resocializační plán odsouzeného a jeho nebezpečnost nejen pro společnost, ale konkrétně i pro oběť spáchaného trestného činu.⁴²⁰

S použitím elektronického monitoringu jako způsobu výkonu trestu jsou rovněž automaticky spjaty obecné povinnosti, které musí odsouzený po celou dobu monitoringu dodržovat. Těmito povinnostmi jsou povinnost zdržet se spáchání dalšího trestného činu, mít trvalý pobyt v Belgii, informovat okamžitě o změně svého bydlí, účastnit se pravidelných schůzek s probačním pracovníkem, dodržovat stanovený režim, v němž se má zdržovat v obydlí a případně dodržovat i jiné podmínky a opatření, které mu byly také uloženy.⁴²¹

Pokud odsouzený vykonává trest odnětí svobody ve formě domácího vězení, je mu rovněž stanoven časový rámec, v němž je povinen se zdržovat v určeném obydlí. Zajímavé je, že v Belgii je tento režim stanovován nikoliv z perspektivy doby, kterou odsouzený musí trávit v obydlí, jako je tomu v případě České republiky, nýbrž jsou mu přidělovány „volné hodiny“, tj. čas, který může trávit mimo obydlí. Konkrétní časový režim záleží na rozhodnutí v konkrétním případě s tím, že je stanoveno rozmezí nejméně 4 a nejvíce 12 hodin volného času, přičemž tyto volné hodiny by zpravidla měly pokrývat denní dobu od 8.00 do 12.00 hodin, kdy by si odsouzený měl být schopen zařídit veškeré své osobní a rodinné záležitosti. Počet volných hodin je odsouzenému stanoven i s ohledem na „užitečné aktivity“, kterým se věnuje a postupem času, dodržuje-li odsouzený podmínky výkonu trestu, se počet volných hodin zvyšuje, což má pro odsouzeného představovat určitou motivaci. Elektronický monitoring je však možné uložit pouze na omezenou dobu, a sice nejvýše 12 měsíců.⁴²²

---

⁴²⁰ Belgium: National fact sheets. *Probation measures and alternative sanctions in the EU* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.euprobationproject.eu/national_detail.php?c=BE

⁴²¹ Tamtéž.

⁴²² HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016.

Kontrolu výkonu trestu odnětí svobody v domácím vězení zabezpečují v Belgii soudní asistenti, kteří v podstatě plní funkci probačních úředníků. Pokud odsouzený poruší podmínky trestu, liší se následek podle intenzity porušení, přičemž nejpřísnějším je samozřejmě pokračování ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici. Drobná porušení režimu (např. několika minutová nepřítomnost) většinou nebývají soudními asistenty vůbec řešena. Porušením, které již zpravidla vyvolá určité následky, bývá nepřítomnost odsouzeného v obydlí po dobu minimálně 4 hodin mimo stanovený časový rámec.⁴²³

---

⁴²³ HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016. s. 18.

4.4.2 Nizozemsko

Nizozemsko je jedním ze států, který bývá často skloňován ve spojitosti s domácím vězením a zejména s elektronickým monitoringem, který byl zaveden již v roce 1995.⁴²⁴ V nizozemské právní úpravě domácího vězení můžeme nalézt řadu podobností s belgickou úpravou. Ani v Nizozemsku nepředstavuje domácí vězení samostatný druh trestu, avšak na rozdíl od Belgie se nejedná o způsob výkonu trestu odnětí svobody, ale o podmínku či opatření, které může soud uložit v rámci zkušební doby podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody. Podle nizozemského trestního zákoníku se totiž v rámci zkušební doby podmíněného odsouzení ukládá (kromě obecné povinnosti zdržet se páčání trestné činnosti, spolupracovat s probační službou a podrobit se odběru otisků prstů) řada dodatečných povinností, například absolvování kurzu zvládnání agrese apod. Mimo jiné může též stanovit odsouzenému povinnost zdržovat se po určitou dobu na určeném místě.⁴²⁵

Povinnost zdržovat se po určitou dobu na určeném místě je kontrolována pomocí elektronického monitoringu. Elektronický monitoring v Nizozemsku nepředstavuje samostatnou podmínku či opatření, nýbrž se, podobně jako v České republice, jedná pouze o způsob kontroly již uložených povinností. Elektronický monitoring je jako prostředek kontroly v Nizozemsku využíván rovněž pro účely nahrazení vazby a elektronický monitoring s GPS technologií se používá také pro kontrolu dodržování povinnosti odsouzeného spočívající v zákazu vstupu na určité území.⁴²⁶ Rovněž v Nizozemsku, podobně jako v Belgii a řadě dalších států se vyžaduje souhlas odsouzeného s elektronickým monitoringem.⁴²⁷ Doba, po kterou může být odsouzený elektronicky monitorován, není nijak omezena a v krajních případech může být elektronický monitoring i doživotní (podobně je přitom přístupováno i

---

⁴²⁴ DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. s. 24. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

⁴²⁵ § 14c nizozemského trestního zákoníku. Dostupné z: https://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafrecht_ENG_PV.pdf

⁴²⁶ HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016. s. 6-12.

⁴²⁷ Tamtéž. s. 22.

k probačnímu dohledu).⁴²⁸ Elektronický monitoring a kontrolu obstarávají pracovníci probační služby.⁴²⁹

Obdobně jako v Belgii i v Nizozemsku je na stanovení časového režimu domácího vězení nahlíženo perspektivou přidělení „volných hodin“, které se pohybují v rozmezí od 2 do 17 hodin na den. Zároveň je stanoven základní každodenní režim zákazu vycházení, a to mezi 23.00 a 6.00. Počet volných hodin je odstupňován do třech úrovní, přičemž na počátku jsou odsouzení zařazeni do třetí úrovně, kde počet jejich volných hodin ve všední den činí 12 hodin, o víkendu potom 4 hodiny. Dodržuje-li odsouzený stanovené podmínky a režim, posune se postupně nejdříve do druhé úrovně, kde počet jeho volných hodin v pracovní den činí 14 hodin a o víkendu 8, a nakonec do první úrovně, v níž je počet volných hodin v pracovní den i o víkendu stejný, tedy 17 hodin.⁴³⁰

Na rozdíl od Belgie je v Nizozemsku nastavena nižší míra tolerance vůči porušení podmínek režimu výkonu domácího vězení. Zatímco v Belgii je řešena až nepřítomnost po dobu zhruba 4 hodin, v Nizozemsku může mít pro pachatele následky již pouhá dvacet minutová nepřítomnost, resp. již taková nepřítomnost je řešena probačními úředníky, přičemž je samozřejmě možné, aby odsouzený doložil legitimní důvod své nepřítomnosti (např. lékařské ošetření), čímž se vyhne postihu.⁴³¹

4.4.3 Německo

Německo je naproti Belgii a Nizozemsku jedním ze států, kde se domácí vězení a elektronický monitoring přílišné popularitě netěší. V německém trestním zákoníku taktéž není domácí vězení výslovně ukotveno ani jako samostatný druh trestu, ani jako povinnost či opatření doprovázející některý z alternativních trestů. Soud však může využít obecně formulovanou právo ukládat povinnosti a uložit domácí vězení v rámci trvání zkušební doby v případě podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody nebo podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Tato obecná povinnost spočívá v možnosti soudu uložit

---

⁴²⁸ HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016. s. 19.

⁴²⁹ Tamtéž. s. 25.

⁴³⁰ Tamtéž. s. 20-21.

⁴³¹ Tamtéž. s. 25-28.

odsouzenému povinnost řídit se vymezenými pravidly ohledně obydlí, vzdělávání, zaměstnání nebo volného času.⁴³² V rámci specifikace této podmínky může soud uložit odsouzenému právě povinnost zdržovat se v určitém časovém období na určeném místě.⁴³³ Povinnost neopouštět své obydlí nebo určitou oblast bez povolení může být rovněž uložena v rámci dohledu nad odsouzeným.⁴³⁴ Časový rámeček této povinnosti však není obecně nijak blíže specifikován a je tedy ponechán na rozhodnutí soudu v konkrétním případě.

Ke kontrole nejen povinnosti spočívající v domácím vězení lze využít elektronický monitoring, nicméně jeho použití je limitováno dvěma faktory. Jedním z nich je velký důraz kladený na ochranu osobních údajů získaných při elektronickém monitoringu, což z administrativního hlediska ztěžuje jeho využití.⁴³⁵ Druhým faktorem jsou relativně přísně nastavené podmínky, za kterých soud může odsouzenému nařídít podrobení se elektronickému monitoringu. Mezi tyto podmínky patří skutečnost, že trest odnětí svobody nebo úhrnný trest odnětí svobody nebo opatření spočívající ve zbavení osobní svobody byly uloženy za jeden nebo více specifikovaných trestných činů (např. úmyslný trestný čin proti životu, fyzické integritě, osobní svobodě nebo trestný čin v sexuální oblasti), dále existuje nebezpečí, že by odsouzený mohl spáchat další z těchto trestných činů a nařízení elektronického monitoringu se jeví jako nezbytné k tomu, aby se odsouzenému zabránilo v páchání dalších takových trestných činů.⁴³⁶

Povšimněme si, že tyto podmínky jsou orientovány spíše na charakter trestného činu odsouzeného a riziko recidivy a zcela absentuje požadavek souhlasu odsouzeného, který se vyžaduje v Belgii i Nizozemsku. Nevyžadování souhlasu je zřejmě také spojeno s tím, že elektronický monitoring soud ukládá v podobě povinnosti jej strpět, tudíž by podmínka souhlasu odsouzeného nedávala přílišný smysl.

---

⁴³² § 56c odst. 2 Strafgesetzbuch. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.pdf

⁴³³ Germany: National fact sheets. *Probation measures and alternative sanctions in the EU* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.euprobationproject.eu/national_detail.php?c=DE

⁴³⁴ § 68b odst. 1 Strafgesetzbuch. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.pdf

⁴³⁵ HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016. s. 10 a 29.

⁴³⁶ § 68b odst. 1 bod 12 Strafgesetzbuch. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.pdf

Uvedené podmínky naznačují, že německý zákonodárce přistupuje k elektronickému monitoringu jako ke krajnímu opatření poskytujícímu vyšší míru kontroly nad pachateli nikoliv bagatelní trestné činnosti, kde je upřednostňován dohled probačního pracovníka.⁴³⁷ Překážku širšího využívání elektronického monitoringu rovněž představuje absence konsenzu napříč jednotlivými spolkovými státy, který je podmínkou celostátního využití elektronického monitoringu.⁴³⁸

---

⁴³⁷ HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016. s. 10.

⁴³⁸ Tamtéž.

5 Analýza dosavadní judikatury

V samotném úvodu kapitoly je vhodné poznamenat, že prozatím není tolik judikatury vyšších soudů, kolik by se dalo předpokládat po bez mála dvanácti letech účinnosti nové právní úpravy. Dosavadní suma judikatury vyšších soudů se pohybuje v jednotkách. Nezveřejňovaná a dálková nedostupná rozhodnutí nejsou předmětem této práce, a to jak vzhledem ke komplikované dosažitelnosti, tak především z důvodu jejich malé vědecké významnosti a výkladové hodnotě. To lze mj. usuzovat z toho, že i zveřejněné rozsudky nejsou svým charakterem nikterak zásadní a většinou se, co se týče právních vět, věnují pouze drobnostem a malým nejasnostem ve výkladu institutu trestu domácího vězení.⁴³⁹

Na následujících stránkách se pokusím shrnout tematicky rozčleněný obsah dostupných relevantních rozhodnutí, přičemž se jedná o tři rozhodnutí krajských soudů, dvě rozhodnutí vrchních soudů, tři rozhodnutí Nejvyššího soudu, tři rozhodnutí Ústavního soudu a také jedno rozhodnutí Evropského soudního dvora o předběžné otázce. Závěrem se budeme zabývat dosud asi celkově nejvýznamnějším dílem Nejvyššího soudu na poli trestu domácího vězení, tj. Zhodnocení praxe z roku 2011. Přičemž upozorním, že tato kapitola bude obsahovat pouze ty judikáty, které jsou přímo navázané na trest domácího vězení. Zbylá obsahově významná rozhodnutí pro moji práci jsou zakomponována přímo v textu.

5.1 K ukládání trestu domácího vězení

Níže uvedená rozhodnutí se týkají problematiky ukládání trestu domácího vězení, a to jak přímo, tak zprostředkovaně. Prvními dvěma jsou usnesení Ústavního soudu, které jsou obsahově i strukturou takřka totožné.⁴⁴⁰ Předmětná rozhodnutí se zjednodušeně týkala rozhodnutí o žádosti o přeměnu nevykonaného zbytku trestu odnětí svobody ve smyslu § 57a trestního zákoníku⁴⁴¹ na trest domácího vězení. Jedné z žádostí bylo sice vyhověno, proti čemuž však byla podána státním zástupcem stížnost, na jejímž základě došlo ke zrušení rozhodnutí o přeměně. Naproti tomu ve druhém případě byla žádost již u soudu prvního stupně zamítnuta a ke změně tohoto rozhodnutí nedošlo ani u krajského soudu na základě stížnosti

---

⁴³⁹ Srov. např. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 6. 2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013.

⁴⁴⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 866/20 a usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 1026/18.

⁴⁴¹ Ustanovení § 57a trestního zákoníku bylo v nedávné době zrušeno novelou č. 220/2021 Sb.

odsouzeného. V obou případech byla jádrem podmínka pozitivní prognózy ohledně očekávání, že odsouzený povede v budoucnu řádný život. Stěžovatelé namítali, že příslušné soudy v otázce hodnocení prognózy vycházely výlučně z trestní minulosti, což bylo podle nich, s odkazem na dřívější judikaturu Ústavního soudu⁴⁴², nepřípustné. Ústavní soud sice potvrdil svou dřívější rozhodovací praxi, podle níž nelze prognózu odsouzeného utvářet pouze na základě trestní minulosti, nicméně v těchto případech, navzdory přípustnosti obou stížností, dospěl k závěru, že se jedná o neopodstatněné návrhy a připomněl, že je toliko orgánem ochrany ústavnosti, a nikoliv odvolací instancí.

V rámci odůvodnění se však Ústavní soud k otázce pozitivní prognózy jakožto předpokladu pro trest domácího vězení nakonec vyjádřil a přirovnal danou situaci přeměny na trest domácího vězení k podmíněnému propuštění, a to z hlediska zákonných podmínek, účelu i způsobu použití. Stran přeměny na trest domácího vězení byla již v minulosti dovozena jeho mimořádnost a ze strany obecných soudů se jedná toliko o možnost, nikoliv povinnost. Ačkoliv Ústavní soud stěžovatelům přisvědčil, že obecné soudy nemohou o vyhovění nebo zamítnutí rozhodovat zcela svévolně (tj. musejí respektovat kogentní ustanovení zákona a neinterpretovat je způsobem popírajícím jejich podstatu či princip spravedlnosti), konstatoval, že v této oblasti jim je dán široký prostor pro posouzení zákonných podmínek. Obecné soudy se v těchto případech podle Ústavního soudu neomezily pouze na trestní minulost, když vzaly v úvahu také skutečnost, že odsouzený by se v případě vyhovění žádosti o přeměnu vrátil do svého původního bydliště, které nepředstavovalo prostředí s pozitivním vlivem, což obecné soudy usuzovaly z dřívější trestné činnosti odsouzeného, jíž se dopouštěl právě při pobytu v dané lokalitě. V případě jednoho ze stěžovatelů se například jednalo o kombinaci faktorů trestní minulosti (soustavné dopouštění se druhově totožné trestné činnosti), obydlí bez pozitivního vlivu a předchozí odsouzení (pětičetný výkon trestu odnětí svobody).

Závěry Ústavního soudu o podmínkách pro přeměnu trestu odnětí svobody na trest domácího vězení lze podle mého názoru aplikovat i na problematiku uložení trestu domácího vězení, kdy i v tomto případě je nutné přihlížet k prognóze pachatele. Při ukládání trestu domácího vězení by tedy soud měl podmínku obydlí posuzovat nikoliv pouze ze stránky kvantitativní (tj. zda pachatel obydlím disponuje či nikoliv), ale, s ohledem na prognózu budoucího chování pachatele, také ze stránky kvalitativní, a sice jak v minulosti pobyt v dané lokalitě ovlivňoval řádný život pachatele. Pokud tedy soud dojde při úvaze o uložení trestu

---

⁴⁴² Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. I. ÚS 3111/19.

domácího vězení k závěru, že vzhledem k trestní minulosti pachatele ve vazbě na jeho obydlí „*trest domácího vězení zdržet se na uvedené adrese v uvedených časech není takové povahy, aby mohl mít vliv na odsouzeného stěžovatele a vést ho k žádné mu životu na svobodě*“⁴⁴³, jedná se o legitimní důvod pro neuložení tohoto druhu trestu. Dotčená usnesení Ústavního soudu tak přispívají ke konkretizaci představy o tom, jakému pachateli je vhodné, resp. nevhodné, trest domácího vězení uložit.

Další analyzované rozhodnutí se týká problematiky „nároku“ na uložení trestu domácího při splnění zákonných podmínek. V tomto případě Nejvyšší soud rozhodoval o dovolání odsouzeného za přečiny legalizace výnosů z trestné činnosti, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu a opakovaný trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání k trestu odnětí svobody.⁴⁴⁴ Podle odsouzeného však nebylo při ukládání trestu správně posouzeno ustanovení § 60 trestního zákoníku, přičemž odsouzený měl za to, že naplnil podmínky uložení trestu domácího vězení a skutečnost, že mu tento druh trestu nebyl uložen považoval za pochybení. Odsouzený v souvislosti s tím poukazoval mimo jiné na skutečnost, že dal písemný slib podle § 60 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, má zajištěné zaměstnání a snaží se dodržet podmínky oddlužení, v čemž mu trest odnětí svobody brání, a proto požadoval, aby mu byl uložen trest domácího vězení.

Nejvyšší soud se k tomuto požadavku odsouzeného vyjádřil v tom smyslu, že v otázce trestu by mohl v souladu s § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu zasáhnout jen tehdy, pokud by byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem, k čemuž v daném případě nedošlo. Uložení trestu domácího vězení si tedy nelze nárokovat, stejně jako se nelze domáhat uložení jakéhokoliv jiného konkrétního druhu a výměry trestu. Z toho lze vyvodit, že i při splnění podmínek uvedených v § 60 trestního zákoníku neexistuje právo na uložení trestu domácího vězení, neboť podle dikce § 60 trestního zákoníku je uložení tohoto druhu trest konstruováno jako fakultativní, tím spíše když podmínky v dotčeném ustanovení nejsou jedinými aspekty, které soud při ukládání trestu zvažuje.

Dle mého názoru klíčovým rozhodnutím, které nejlépe vymezuje situaci a pachatele, pro které je trest domácího vězení skutečně příhodný, je již v první kapitole diskutovaný náleží Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17. Připomeňme, že v předmětném

---

⁴⁴³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 866/20.

⁴⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2021, sp. zn. 4 Tdo 625/2021.

nálezu Ústavní soud posuzoval případ odsouzeného za přečiny usmrcení z nedbalosti a ohrožení pod vlivem návykové látky. Pachatelem byl otec dvou dětí, který pod vlivem zbytkového alkoholu v krvi nezvládl řízení a způsobil nehodu při níž došlo k úmrtí staršího syna a manželky. Nikdo další nebyl nehody účasten. Pachatel byl za tyto přečiny soudem prvního stupně odsouzen k úhrnnému trestu zákazu činnosti spočívajícím v zákazu řízení motorových vozidel a trestu domácího vězení v délce dvou let. Proti tomuto rozhodnutí podal odvolání státní zástupce a soud druhého stupně mu dal za pravdu a trest změnil na čtyři roky odnětí svobody nepodmíněně. Na základě dovolání podaného odsouzeným Nejvyšší soud přisvědčil druhostupňovému soudu a jeho rozhodnutí potvrdil. Následně odsouzený podal ústavní stížnost, které bylo nálezem Ústavní soudu vyhověno a uložený trest se tak vrátil do podoby, v jaké byl uložen prvostupňovým soudem. Zásadní byla otázka přiměřenosti tohoto druhu trestu ve vztahu k povaze a závažnosti spáchaného činu na straně jedné a vzornému dosavadnímu životu pachatele a zároveň zásadní dopad potenciálního odnětí svobody na mladšího přeživšího syna. Je nutné podotknout, že ve srovnatelných případech s takto závažnými následky je běžně ukládán nepodmíněný trest svobody, zatímco v tomto případě soud přihlédl k řádnému životu odsouzeného, jeho společenským referencím a zejména ke vztahu k mladšímu synovi, jehož byl odsouzený jediným pečovatelem. V neposlední řadě soud vzal v úvahu také skutečnost, že již samotné usmrcení dvou členů rodiny je samo osobě možná nejpřísnějším trestem. Prvostupňový soud postupoval velice důkladně, když si pro své rozhodnutí o trestu opatřil vyjádření starosty města, vedoucí mateřské školky mladšího syna, místního faráře, zaměstnavatele a orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Pro zajímavost byl režim výkonu stanoven v pracovních dnech od 19:00 do 5:00 a ve dnech pracovního klidu po celých dvacet čtyři hodin s výjimkou bohoslužeb jednou týdně. Je zřejmé, že prvostupňový soud kladl veliký důraz na schopnost otce pečovat o svého syna. Soudy dalších instancí však považovaly tento druh trestu za nepřiměřeně mírný, vzhledem k povaze a závažnosti spáchaných trestných činů, přičemž negativní konsekvence nepodmíněného trestu odnětí svobody v tomto případě považovaly za druhotné. Zásadním je, že Ústavní soud tímto potvrzuje, že zájmy ostatních je také třeba zvažovat a zejména vyzdvihl péči o děti v souladu s článkem 9 Úmluvy o právech dítěte v návaznosti, na nějž vydal Výbor pro práva dítěte doporučení o právech dětí uvězněných osob. Podle tohoto doporučení *„vždy, když je činěno rozhodnutí s dopadem na konkrétní dítě, musí rozhodovací proces zahrnovat posouzení možného dopadu (negativního nebo pozitivního) rozhodnutí na dotčené dítě. [...] při ukládání trestu rodičům a hlavním pečovatelům mělo být všude, kde je to možné, zvaženo uložení trestu nezahrnujícího odnětí svobody namísto trestu, který odnětí svobody zahrnuje, včetně*

předsoudní a soudní fáze řízení. Alternativy k odnětí svobody by měly být dostupné a používané případ od případu s plným zvážením možných dopadu různých trestů na nejlepší zájmy dotčených dětí.“⁴⁴⁵

Lze asi přisvědčit názoru dvou vyšších soudů, že je na jednu stranu hraniční takto zásadním způsobem ohýbat zavedenou praxi ukládání trestů a do jisté míry popírat zásadu očekávání stejného trestu ve stejném případě. Nicméně se musím přiklonit k názoru prvostupňového soudu, stvrzeného Ústavním soudem, že se jedná o skutečně učebnicový případ z hlediska vhodnosti uložení domácího vězení. Lze tedy předjímat jednu obecnou skupinu potenciálních adeptů na uložení domácího vězení, a to osoby s příkladnou minulostí, jež nešťastnou náhodou spáchali relativně závažný trestný čin, ale lze očekávat, že to byl zcela ojedinělý exces, a i vzhledem k pevnému zázemí rodiny, je na místě ponechat takovouto osobu v běžném životě a nenabourávat tak jejich spořádaný rodinný život.

---

⁴⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17.

5.2 K náhradnímu trestu odnětí svobody

Další ze soudních rozhodnutí, která jsou předmětem analýzy, souvisí s institutem náhradního trestu odnětí svobody. K problematice uložení náhradního trestu Nejvyšší soud⁴⁴⁶ postavil na jisto, že stanovení náhradního trestu současně s uložením trestu domácího vězení je obligatorním postupem, a tudíž jeho absence ve výroku o trestu představuje neúplnost rozsudku a zakládá důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu. Bližší popis skutkového stavu posuzovaného případu považují, s ohledem na téma této práce, za irelevantní, a proto jej ponechávám bez povšimnutí. Tento závěr Nejvyššího soudu nelze z mého pohledu označit za překvapivý, a to vzhledem k tomu, že někdejší dikce § 61 trestního zákoníku již na základě jazykového výkladu nepřipouštěla jiný závěr než ten, že uložení náhradního trestu pro případ zmaření trestu domácího vězení je povinným krokem. Totéž lze, vzhledem k obdobné formulaci nynějšího znění § 61 trestního zákoníku, aplikovat i v současnosti.

Druhé rozhodnutí týkající se náhradního trestu odnětí svobody se zabývá problematikou vztahu náhradního trestu a trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Jednalo se o případ odsouzeného, který porušil podmínky výkonu trestu domácího vězení, pročež byl odsouzen za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, přičemž prvostupňový soud vůbec nevzal v potaz náhradní trest odnětí svobody. Nejvyšší soud v této otázce rozhodl, že *„Obviněný, jemuž byl uložen trest domácího vězení a který se ve stanovené době nezdržoval v určeném obydlí, nemohl tímto jednáním naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku, neboť v takovém případě trestní zákoník upravuje postupy, jimiž se zajišťuje jiný způsob vykonání tohoto trestu.“*⁴⁴⁷

Nejvyšší soud tedy postavil na jisto, že porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení není trestným činem, za který by měl být uložen samostatný trest, nýbrž dojde k aktivaci institutu náhradního trestu, který je pro tyto případy určen. Úprava náhradního trestu odnětí svobody je tudíž vůči trestnému činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání v postavení *lex specialis*. To lze usuzovat i za použití teleologického výkladu, neboť jinak by institut náhradního trestu zcela pozbýval smyslu. Na druhou stranu aplikace

---

⁴⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1339/2011.

⁴⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013, [R 4/2014 tr.].

náhradního trestu odnětí svobody a současné „vyvození trestní odpovědnosti za uvedené přečin by znamenalo fakticky dvojitý potrestání obviněného.“⁴⁴⁸

V předmětném případě stojí za povšimnutí i skutková stránka případu, kdy rozhodnutí prvostupňového soudu uložit trest domácího vězení se mi jeví jako přinejmenším pozoruhodné, vzhledem k tomu, že šlo o pachatele, který se v průběhu výkonu trestu domácího vězení dopustil (kromě porušení podmínek jeho výkonu) více než deseti přečinů krádeže a několika přečinů neoprávněného opatření, padělání a pozměňování platebního prostředku, přečinu porušování domovní svobody, přečinů poškození cizí věci a přečinu podvodu. Pokládám si proto otázku, zda nedošlo při ukládání trestu domácího vězení ze strany soudu k zanedbání důkladného posouzení vhodnosti tohoto druhu trestu pro daného pachatele, tím spíše, že trest domácího vězení (jehož podstata spočívá v sebekázní a podřízení se stanovenému režimu) byl uložen za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

---

⁴⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013, [R 4/2014 tr.].

5.3 K institutům souvisejícím s domácím vězením

Následující rozhodnutí se týkají problematiky domácího vězení jako ekvivalentu vazby⁴⁴⁹, resp. započítání vazby nahrazené elektronickým monitoringem, do uloženého trestu odnětí svobody.⁴⁵⁰ Ačkoliv se obě soudní rozhodnutí netýkají přímo institutu trestu domácího vězení, jednak se jedná o instituty související s domácím vězením, mezi něž patří mimo jiné nahrazení vazby elektronickým monitoringem, které jsou součástí práce a navíc obě rozhodnutí se přispívajícím způsobem vyjadřují k charakteru přísnosti postihu spočívajícím v domácím „uvěznění“.

Na úrovni Evropské unie se Soudní dvůr EU zabýval předběžnou otázkou polského soudu, který byl na pochybách ohledně započtení vazby vykonané za pomoci elektronického monitoringu ve Spojeném království, poté co byla tato osoba na základě Evropského zatýkacího rozkazu vydána právě do Polska. Soudní dvůr EU konstatoval, že se jedná o omezení ve své povaze spočívající v omezení osobní svobody, nikoliv jejím zbavení, jež je charakteristické pro vazbu, a proto neplatí taková povinnost z práva EU. *„Podle unijního práva je povinnost v plném rozsahu započítat jen doby opatření, které lze pokládat za zbavení osobní svobody“*⁴⁵¹. Nicméně nic polskému soudu po úvaze nebrání v započtení na základě tamějšího vnitrostátního práva. Soudní dvůr rovněž vymezil, že u posuzovaných opatření je vždy nutné hodnotit, zda druh, délka, podmínky výkonu a účinky tohoto opatření *„mají takovou míru intenzity, že dotyčné osobě odnímají její osobní svobodu způsobem srovnatelným s uvězněním“*. Ve vztahu k elektronickému monitoringu došel k závěru, který lze dle mého vztahovat i na trest domácího vězení, že se jedná o omezení osobní svobody, které však není srovnatelné s uvězněním.

Naproti tomu český Vrchní soud v Praze posuzoval stížnost, kdy se odvolatel domáhal započtení vazby nahrazené povinností zdržovat se v obydlí v kombinaci s elektronickým monitoringem, kdy této osobě bylo umožněno se z obydlí vzdalovat pouze na konkrétní adresu, a to po dobu 10 hodin v průběhu pracovních dní. Podstata problému vychází z úpravy § 92 trestního zákoníku, jež stanovuje vzájemnou kompatibilitu vazby a odnětí svobody a byla-li tedy v průběhu řízení na pachatele vazba uvalena, je potom nutné ji 1:1 započíst do

---

⁴⁴⁹ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. C-294/16.

⁴⁵⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2021, sp. zn. 15 To 63/2021.

⁴⁵¹ Tamtéž.

uloženého odnětí svobody. Spornou otázkou tedy je, jak postupovat v případě, že je vazba nebo její část nahrazena stanoveným omezením spočívajícím v povinnosti zdržovat se na adrese bydliště a současně bylo rozhodnuto o výkonu elektronické kontroly k plnění stanovených povinností. Krajský soud v tomto případě toto období pominul a na následně uložený trest odnětí svobody jej nezapočetl. Vrchní soud se s tímto postupem neztotožnil a dal za pravdu odvolateli, a sice, že vzhledem, k tomu, že se jedná o omezení osobní svobody, je nutné takové omezení započíst. Vyšel přitom mj. z ustanovení § 92 odst. 3 trestního zákoníku, že *„při absenci možnosti započitatelnosti vazby do trestu se však k vykonané vazbě přihlédne při úvaze nad druhem a výměrou ukládaného trestu“*. Nicméně jedním dechem dodává, že je nutné vážit, v jakém poměru bylo omezení vůči standardní vazbě, která znamená omezení na svobodě absolutní. Zdůraznil přitom nutnost v každém jednotlivém případě provést individuální zhodnocení. Pokud by se jednalo o případ jako je tento, tedy kdy pachatel měl povinnost se v obydlí zdržovat takřka neustále, naznačil přepočtový poměr 1:1, přičemž u omezení, v rámci, něhož by byl pachateli dán i nějaký osobní čas nad rámec výkonu zaměstnání a zdravotního ošetření, bylo by takováto omezení potřeba navzájem vážit, a provést započtení s nižším poměrem. Z rozhodnutí tedy vyplývá povinnost soudu započíst v patřičném poměru délku trvání nahrazení vazby dohledem s elektronickým monitoringem do následně uloženého trestu odnětí svobody. Zajímavé je vyjádření vrchního soudu, že elektronický monitoring posiluje sebekontrolu osoby. Vrchní soud zde mimo jiné přináší úvahy o vzájemném poměru trestu domácího vězení a vazby (odnětí svobody), když uvádí, že pokud *„byl odsouzený v rámci nahrazení vazby omezen na osobní svobodě po celý den, výjimka pro opuštění určeného místa by byla stanovena jen a pouze pro plnění jiných soudem uložených povinností, lze takovou dobu [...] považovat za rovnocennou vazbě.“* Když hovoří o vazbě jako institutu ultima ratio, který je ve svém účinku v zásadě shodný s odnětím svobody a následně povinnost zdržovat se doma s elektronickým monitoringem takřka neustále, dává tím v podstatě míru zásahu takového omezení na roveň s odnětím svobody, což je podle mého názoru pozoruhodné právě ve vnímání přísnosti domácího vězení.

Nad rámec výše uvedeného se v rozsudku Soudního dvora nachází výčet jakýchsi doplňkových povinností, které daná osoba ve Spojeném království měla, jež by se daly uvést jako příklad přiměřených povinností, které by bylo možné pachateli uložit jako přiměřené povinnosti při výkonu trestu domácího vězení. Jednalo se tedy o povinnost pravidelně se hlásit na policejní komisařství, osobě bylo zakázáno žádat o vydání dokladů k vycestování do

zahraničí a byla mu uložena povinnost udržovat svůj mobilní telefon v provozu a s nabitou baterií.

5.4 K minulé právní úpravě

Součástí posledního skupiny, než přistoupíme k avizovanému zhodnocení praxe, jsou judikáty týkající se institutů dnes již obsoletních nebo se z obsahového hlediska jedná o instituty, které byly součástí minulé právní úpravy a *de lege lata* již nejsou relevantní. S ohledem na jejich vypovídací hodnotu jsem se je nicméně rozhodl pro úplnost analýzy rovněž zařadit. Všechny judikáty se týkaly nedávno zaniknuvších institutů přeměn, a to jednak přeměny nevykonaného zbytku trestu odnětí svobody na trest domácího vězení, nebo přeměny jiných alternativních trestů na ten nejpřísnější alternativní, tedy domácí vězení.

První judikát se týkal sporu dvou okresních soudů o příslušnost k rozhodnutí o takové žádosti o přeměnu. V zahájeném sporu o příslušnost Krajský soud v Ostravě⁴⁵² konstatoval, že v daném případě se užije speciální úprava příslušnosti při výkonu trestu odnětí svobody, naproti té obecné, že ve vykonávacím řízení rozhoduje soud, který rozhodoval ve věci v prvním stupni. Příslušným k rozhodnutí o žádosti k takovéto přeměně byl příslušný soud, v jehož obvodu se nachází věznice, ve které daná osoba vykonává trest odnětí svobody (§ 320 odst. 2 trestního řádu).

Druhá věc se týkala žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění, alternativně o postup podle tehdy platného § 57a trestního zákoníku. Zatímco prvostupňový soud zamítl žádost o podmíněné propuštění, žádost o přeměnu na domácí vězení se nezabýval. Krajský soud v Hradci Králové ke stížnosti rozsudkem⁴⁵³ rozhodl, že *„jestliže se odsouzený v jediném podání domáhá, aby soud rozhodl o podmíněném propuštění nebo přeměně zbytku trestu odnětí svobody na domácí vězení, je třeba o těchto alternativních návrzích rozhodnout v jediném řízení.“*

Dalším rozhodnutím bylo usnesení Krajského soudu v Plzni⁴⁵⁴, které řešilo situaci, kdy byl na základě dřívější právní úpravy přeměněn jeden alternativní trest na jiný, v tomto případě peněžitý trest na domácí vězení a oba přitom obsahovaly úpravu pro uložení náhradního trestu. Soud zde příslušná ustanovení vyložil tak, že byl-li peněžitý trest přeměněn na domácí vězení a jeho režim následně porušen, uplatní se uložený náhradní trest pro původní trest peněžitý.

---

⁴⁵² Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 6. 2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013.

⁴⁵³ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 6. 2017, sp. zn. 13 To 198/2017.

⁴⁵⁴ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 To 233/2014.

A konečně asi významově nejdůležitějším rozhodnutím, z těch týkajících se obsoletních institutů, bylo rozhodnutí Krajského soudu v Brně⁴⁵⁵, které se zabývá všeobecně sporným⁴⁵⁶ tématem okamžiku, od kterého se má počítat nevykonaný zbytek trestu domácího vězení pro účely přeměny na trest odnětí svobody podle § 61 trestního zákoníku ve znění do 31. 12. 2021. Abych čtenáře zbytečně nenapínal, na rozdíl od některých názorů vyslovených v minulosti⁴⁵⁷, soud zde rozhodl, že takovým okamžikem je moment zjištění porušení ze strany vykonávající osoby. V tomto případě se jednalo o zjištění nepřítomnosti odsouzeného při provedené osobní namátkové kontrole. Zajímavé je, že soud se v odůvodnění zcela vyhnul polemikám, které obsahuje například právě Zhodnocení praxe, jež bude předmětem analýzy níže, jakož i odborná literatura. Tyto polemiky jsou do jisté míry významné dodnes, protože se jako odůvodnění zrušení přeměny a navrácení náhradního trestu objevují v důvodové zprávě poslaneckého návrhu⁴⁵⁸ k novele trestního zákoníku č. 220/2021 Sb.

Ve zmíněných zdrojích se můžeme setkat s názory, že výkon domácího vězení se nepřerušuje a změna nastane až rozhodnutím, což je taky zdrojem možných obstrukcí a zkracování trestu, jež bylo rozebráno v kapitole 3. Brněnský soud však sebejistě předkládá názor, že je teleologicky nutné, aby veškerý čas následující po porušení byl přeměněn. Takovýto výpočet provedl v podstatě již prvostupňový soud (Okresní soud v Uherském Hradišti) a krajský soud ho označil za správný. K uvedenému uvádí, že *„jedině tímto postupem lze zajistit, že vždy, pokud dojde k porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení, bude následovat přeměna na trest odnětí svobody. Odsouzený se navíc nebude moci této přeměně vyhnout obstrukčním jednáním. Navíc v případech, kdy by odsouzený porušil podmínky domácího vězení v době krátce před koncem výkonu tohoto trestu, by jiný způsob počítání doby, od které je možné trest domácího vězení přeměnit na nepodmíněný trest odnětí svobody [...] byl nevhodný“* Dodává, že jen pokud osoba *„vykoná trest odnětí svobody za*

---

⁴⁵⁵ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 5 To 332/2016.

⁴⁵⁶ Srov. Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.] a ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, (1), s. 1.

⁴⁵⁷ Například Nejvyšší soud zastával ve svém Zhodnocení praxe soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí v letech 2010 a 2011 názor, že okamžik, od něhož by se měl počítat nevykonaný trest, je okamžik vyhlášení usnesení soudu prvního stupně o přeměně trestu domácího vězení s odůvodněním, že do tohoto rozhodnutí odsouzený stále vykonává trest domácího vězení a zároveň není vyloučeno, že se soud nakonec rozhodne ponechat tento trest v platnosti. (zdroj: Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.]).

⁴⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 220/2021 Sb.

každý den ode dne, kdy porušil podmínky trestu domácího vězení, zaručuje, aby bylo dosaženo účelu trestu.“

Tomu lze samozřejmě přisvědčit a odpovídá to zřejmě všeobecné představě, jak by měl výkon tohoto trestu fungovat z hlediska logiky, ale dovolím si zopakovat vlastní komentář, že tento postup podle mého názoru jednoznačně nevyplýval z žádného ustanovení právního řádu a záležel tedy na výkladu a odůvodnění soudů. Brněnský soud ještě dodává, že v případě jiného postupu by se výchovné působení míjelo účinkem. Nad rámec výše uvedeného se soud v usnesení také vyslovuje k povaze omezení svobody u trestu domácího vězení ve srovnání s odnětím svobody, které označuje za minimální, což je názor docela jiný, než k jakým došly Vrchní soud a Soudní dvůr EU ve výše uvedených rozhodnutích.

5.5 Zhodnocení praxe soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí v letech 2010 a 2011 Nejvyšším soudem

Nyní přejdeme k poslední části této kapitoly, jejíž podstatou je rozbor relevantní části zprávy trestního kolegia Nejvyššího soudu⁴⁵⁹ s názvem *Zhodnocení praxe soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí v letech 2010 a 2011*. Jedná se o rozsáhlý text, reagující na první dva roky účinnosti nového trestního zákoníku 40/2009 Sb., kdy jen část je věnována institutu domácího vězení. I tak se jedná o informace svým objemem zcela nepostihnutelné do rámce této práce, proto se pokusím pro účely této práce akcentovat z koncepčního hlediska jen ty nejvýznamnější postřehy a ve zbytku odkazuji na původní dokument, případně Šámalovo shrnutí.⁴⁶⁰ Současně je vhodné vznést otázku, vzhledem k době, která od vypracování této zprávy uplynula, zda by nebylo namístě provést druhé „zhodnocení praxe“. Domnívám se, že takovéto zhodnocení by mělo velký význam s ohledem na změny, ke kterým v trestním právu v mezidobí došlo. Kupříkladu z pohledu trestu domácího vězení představuje naprosto zásadní změnu zprovoznění systému kontroly za pomoci elektronických náramků, k čemuž i Nejvyššího soudu v tomto dokumentu upínal značné naděje. Na druhé straně vzhledem k poměrně krátké době provozu, než došlo k přerušení, a i s ohledem na má zjištění v kapitole 6, tj. že zavedení náramků zatím nemělo kýžený katalyzační efekt na poli ukládání, by bylo asi vhodnější, aby se Nejvyšší soud vrátil k této problematice až po znovuoobnovení řádné kontroly a uplynutí určité reprezentativní doby.

K oblasti trestných činů, za něž je trest domácího vězení nejčastěji ukládán Nejvyšší soud konstatuje, že se jedná především o majetkové trestné činy, zejména o trestný čin krádeže.⁴⁶¹ Zároveň byl trest domácího vězení ukládán nejčastěji pachatelům, kteří v uplynulých třech letech již byly pravomocně odsouzeni, tj. jednalo se o pachatele, kterým by v případě neexistence trestu domácího vězení byl pravděpodobně uložen trest odnětí svobody. Tuto praxi Nejvyšší soud hodnotil pozitivně, neboť dokládá postavení trestu domácího vězení v systému trestů jakožto druhého nejpřísnějšího trestu hned po trestu odnětí

---

⁴⁵⁹ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

⁴⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. Nejvyšší soud zhodnotil praxi soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí a odklonů v letech 2010 a 2011. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2014, (9), s. 199-206.

⁴⁶¹ Ze současných dat už plyne trochu odlišný závěr, viz kapitola 6.

svobody. Současně to také znamená, že je naplňován smysl existence trestu domácího vězení jako alternativy k trestu odnětí svobody, a nikoliv k ostatním alternativním trestům.

Nejvyšší soud se v rámci hodnocení praxe nižších soudů vyjádřil rovněž k problematice ukládání trestu domácího vězení. Poukázal zejména na problémy identifikované těmito soudy, které se týkaly především otázky obydlí pachatele a nastavení časového režimu výkonu trestu domácího vězení. Soudy v tomto ohledu považují za problematickou zejména skutečnost, že množina pachatelů trestných činů, za něž by bylo vhodné trest domácího vězení ukládat, nemá vyhovující obydlí buď vůbec, nebo nemá takové obydlí, v němž by se dal trest domácího vězení vykonávat, popřípadě se často stěhují. Problém při ukládání trestu domácího vězení často představovalo i zaměstnání pachatele, kdy soudy poukázaly na obtížnost nastavení časového režimu výkonu trestu v případech, kdy pachatel pracuje například ve směnném provozu. Specifický problém identifikovaly zejména soudy v příhraničních oblastech, kde pachatelé běžně dojíždějí do zaměstnání za hranice České republiky. Problematickou se některým soudům z hlediska nastavení časového režimu výkonu trestu jevila také skutečnost, že pachateli byly děti svěřeny do střídavé péče.

V otázce stanovení časového režimu výkonu trestu domácího vězení Nejvyšší soud kritizuje novelu trestního zákoníku č. 330/2011 Sb., kterou bylo odstraněno podpurné časové období od 20:00 do 5:00, v němž se odsouzený měl zdržovat v obydlí. Tuto změnu považuje Nejvyšší soud za zbytečnou, neboť neměla žádný výraznější efekt na rozhodování soudů, které se i nadále ve většině případů drží dříve upravené standardní doby.

K výměře, resp. délce uloženého trestu domácího vězení se Nejvyšší soud negativně vyjádřil o praxi jednoho z nižších soudů, který uložil trest domácího vězení v délce pouhého jednoho měsíce. Průměrně je přitom trest domácího vězení ukládán na sedm a půl měsíce. Byť takovýto postup není zákonem výslovně zakázán, nelze podle Nejvyššího soudu takovou dobu považovat za dostatečnou, neboť trest domácího vězení by měl trvat po dobu dostatečně dlouhou na to, aby trest mohl naplnit svůj účel a působit na pachatele.

Nejvyšší soud se poměrně podrobně věnoval rovněž otázkám spojeným s přeměnou trestu domácího vězení na trest odnětí svobody, zejména pak určení okamžiku, od něhož se má počítat nevykonaný trest domácího vězení pro účely přepočtu na délku trestu odnětí svobody. Tato otázka podle něj představovala jeden z největších nedostatků této právní úpravy. V zásadě by bylo možné za rozhodný okamžik považovat okamžik, kdy došlo k porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení, které zavedly příčinu přeměny. Nejvyšší soud se však přiklonil k názoru, že tímto okamžikem by mělo být vyhlášení usnesení

soudu prvního stupně o přeměně trestu domácího vězení. Tento svůj názor odůvodnil skutečností, že odsouzený do rozhodnutí soudu v podstatě nadále vykonává trest domácího vězení, nehledě na to, že soud může uplatnit svou diskreci a nakonec rozhodnout, že navzdory porušení ponechá trest domácího vězení v platnosti. To by zároveň mělo motivovat odsouzeného, aby trest domácího vězení vykonával i po porušení, neboť v případě přeměny mu bude uložen o to kratší trest odnětí svobody. V této souvislosti Nejvyšší soud poukázal na dřívější institut náhradního trestu, který na rozdíl od přeměny nevyvolával otázky a problémy. Zde je možné doplnit, že v tomto ohledu zákonodárce Nejvyššímu soudu vyhověl, neboť institut přeměny byl nakonec opět nahrazen staronovým náhradním trestem.

V otázce kontroly trestu domácího vězení, jak již bylo zmíněno, kritizoval neexistenci elektronického monitoringu, která zabraňovala využívat plný potenciál tohoto trestu a dle průzkumu Nejvyššího soudu negativně ovlivňovala četnost ukládání tohoto trestu. Tento argument vycházel zejména z nízkých personálních kapacit a přetíženosti Probační a mediační služby, jejíž namátkové kontroly nemohou kontrolu výkonu tohoto trestu dostatečně zabezpečit, přestože práce pracovníků Probační a mediační služby byla v rámci průzkumu hodnocena velmi dobře. V tuto chvíli již víme, že elektronický monitoring zaveden byl, byť na relativně krátkou dobu. I tak by však bylo nepochybně přínosné, kdyby Nejvyšší soud provedl obdobný průzkum a zhodnotil, zda došlo ze strany soudů v tomto ohledu ke změně postoje k trestu domácího vězení.

Nezbývá než shrnout, že ruku v ruce s nízkým ukládáním, jak v relativních, tak absolutních číslech, jde i z této kapitoly snad zjevná nízká „projudikovanost“ tohoto institutu, a to jak nižších, tak vyšších úrovních soudů. Když jsem si v úvodu práce dával za cíl zanalyzovat dostupnou judikaturu, očekával jsem podstatně komplexnější úkol. Domácí vězení tak i nadále prožívá v rozporu s očekáváními⁴⁶² velice vlažný start bez brzké naděje na změnu. Opět se opakuje již minulý scénář, a sice že nezbývá, než čekat a věřit v co nejdřívější znovuoobnovení elektronického monitoringu s tím, že tentokrát již natrvalo. Z výše uvedeného se zdá být zjevným, že trest domácího vězení bude vyžadovat dlouhou dobu se stabilními podmínkami, aby se, co se týče četnosti ukládání, zařadil mezi ostatní tresty.

---

⁴⁶² DUŠEK, Libor. Stále a znova od nuly. Nářamky pro domácí vězně mohly ušetřit stovky milionů ročně a snížit kriminalitu. *Lidovky.cz* [online]. MAFRA, 26. prosince 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/stale-a-znova-od-nuly-naramky-pro-domaci-vezne-mohly-usetrit-stovky-milionu-rocne-a-snizit-kriminali.A211225_191810_ln_nazory_tmr

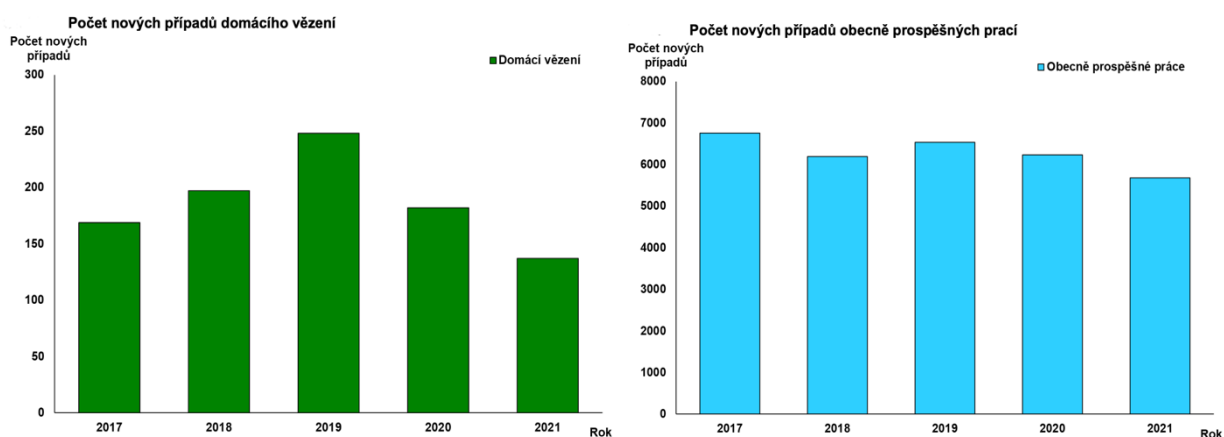
Vyjma popsané judikáty jsem analyzoval ještě řadu dalších, které lze při hledání klíčových slov souvisejících s trestem domácího vězení získat (celkově jich je dále dostupných v řádu stovek). Ty však, dle mého závěru obsahují trest domácího vězení pouze jako uložený trest nebo jinou pouhou zmínku klíčového slova, ale dále v něm tento institut nefiguruje nijak významně a tato rozhodnutí proto nemají výkladovou hodnotu. Jednalo se např. o rozhodnutí se spisovými značkami: 7 Td 66/2015-9, II. ÚS 3654/13, Krajský soud v Plzni, 8 To 233/2014, 26. 5. 2014, Vrchní soud v Praze, 6 To 31/2019, 2. 5. 2019, Nejvyšší soud, 8 Tdo 138/2022, 30. 3. 2022, Nejvyšší soud, 7 Td 63/2015-6, 21. 10. 2015, Nejvyšší soud, 7 Td 42/2015-5, 22. 7. 2015, Nejvyšší soud, 7 Tz 25/2012, 28. 3. 2012, Nejvyšší soud, 3 Tz 33/2022, 27. 4. 2022, Ústavní soud, IV. ÚS 333/17, 11. 5. 2017.

6 Analýza statistických dat

Předmětem této kapitoly je analýza vybraných statistických dat vztahujících se k trestu domácího vězení, a to zejména v kontextu zavedení elektronického monitoringu. Z dostupných údajů o počtu odsouzených k trestu domácího vězení totiž lze nejlépe utvořit celkový obraz skutečné efektivity elektronického monitoringu, jehož zavedení bylo dlouho očekáváno. Pozornost bude rovněž věnována skutečnostem, které výkon trestu domácího vězení ovlivnily, čímž může docházet ke snížení vypovídací hodnoty těchto dat.

6.1 Statistická data od roku 2010

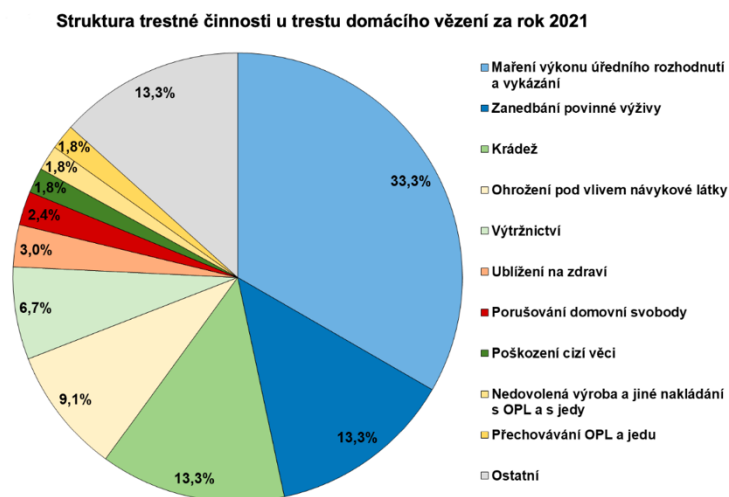
Jak již bylo zmíněno, trest domácího vězení, navzdory svému slibnému potenciálu a četným výhodám, nepředstavuje druh trestu, k němuž by se soudy uchýlovaly příliš často. Například v roce 2017 byl trest domácího vězení uložen přibližně ve 160 případech na rozdíl od trestu obecně prospěšných prací, který byl v témže roce uložen téměř v 7 000 případech. Tento trend přitom pokračuje do současnosti, kdy v roce 2021 bylo k trestu domácího vězení odsouzeno přibližně 140 pachatelů, zatímco trest obecně prospěšných prací byl uložen necelým 6 000 pachatelů.

Agendy Probační a mediační služby v letech 2017-2021 [online]. Praha: Probační a mediační služba, 2022 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistiky/>

Trest domácího vězení byl v roce 2021 nejčastěji ukládán za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a za trestné činy krádeže, zanedbání povinné výživy a ohrožení pod vlivem návykové látky. V předešlých trestných činech maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání v letech 2016 až 2020 byl trest domácího vězení uložen ve 165 případech z celkových 34 965 případů, což představuje přibližně 0,47 % případů. Podobně

v případech trestných činů krádeže byl trest domácího vězení uložen celkem 102 pachatelům z celkového počtu 54 992, což představuje přibližně 0,19 % případů, přičemž v 75 případech byl trest domácího vězení uložen za kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu krádeže podle § 205 odst. 2 trestního zákoníku.⁴⁶³

*Agendy Probační a mediační služby v letech 2017-2021 [online].
Praha: Probační a mediační služba, 2022 [cit. 2022-10-09].
Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistiky/>*

Relativně nízká četnost ukládání provází trest domácího vězení již od doby jeho zavedení a, jak již bylo v této práci vícekrát uvedeno, byla přisuzována téměř výlučně nevyhovujícímu způsobu kontroly, která byla prováděna pouze namátkovými kontrolami pracovníky Probační a mediační služby. Jak vyplývá také ze zhodnocení praxe soudů Nejvyšším soudem⁴⁶⁴, zavedení elektronického monitoringu bylo v kontextu tohoto druhu trestu řešením s vysokým očekáváním. Elektronický monitoring byl v České republice konečně zaveden v září roku 2018 a trval bez přerušení do listopadu roku 2021. Ze statistických údajů však vyplývá, že dlouho očekávaný elektronický monitorovací systém zřejmě nebyl tím řešením, které by samo o sobě zapříčinilo nárůst ukládání trestu domácího vězení.

⁴⁶³ DRÁPAL, Jakub, Michal ŠOLTÉS, Klára SVITÁKOVÁ a Jan CIBULKA. *Aplikace jaktrestame.cz* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

⁴⁶⁴ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

6.2 Vliv elektronického monitoringu

V roce 2017, kdy elektronický monitoring dosud zaveden nebyl, byl trest domácího vězení uložen přibližně 160 odsouzeným. V roce 2018, který byl prvním rokem účinnosti elektronického monitorovacího systému, byl trest domácího vězení uložen v necelých 200 případech. Mírný nárůst v počtu osob odsouzených k tomuto druhu trestu tedy pozorovat lze. K výraznějšímu nárůstu nicméně došlo v roce 2019, kdy byl trest domácího vězení uložen cca 250 odsouzeným, což představuje dosud nejvyšší počet. Skutečnost, že výraznější nárůst se projevil až rok po zavedení elektronického monitoringu lze dle mého přisuzovat skutečnosti, že elektronický monitoring byl fakticky zaveden až na konci třetího čtvrtletí roku 2018 a prvním rokem, v němž mohl být plně využit, byl tak rok 2019. Tento pozitivní nárůst byl však v roce 2020 následován poklesem počtu případů uložení trestu domácího vězení, a to téměř na úroveň roku 2016. Trend poklesu pak pokračoval i v roce 2021, kdy se počet případů uložení trestu domácího vězení dostal dokonce pod úroveň roku 2016. Na konci roku 2021 pak došlo ke zrušení elektronického monitoringu a vzhledem k tomu, že zatím nejsou dostupná statistická data o četnosti ukládání trestu domácího vězení za rok 2022, je otázkou, zda se opětovná absence elektronického monitorovacího systému projeví v podobě výraznějšího poklesu, či nikoliv. Celkem bylo od roku 2018 do roku 2021 elektronicky monitorováno celkem 444 osob ve výkonu trestu domácího vězení a průměrná délka elektronického monitoringu činila 6 měsíců a 29 dnů.⁴⁶⁵

---

⁴⁶⁵ DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. s. 123-132. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

6.3 Vliv pandemie koronaviru na trest domácího vězení

Na základě výše uvedeného by tedy bylo možné konstatovat, že navzdory očekávání nemělo zavedení elektronického monitoringu výraznější vliv na ukládání trestu domácího vězení. S výjimkou roku 2019, který je možné přisuzovat prvotnímu efektu zavedení elektronického monitoringu, nedošlo ke stabilnějšímu nárůstu počtu případů, naopak byl zaznamenán spíše jejich pokles. Z klesající tendence však dle mého názoru nelze bez dalšího dovozovat neefektivnost zavedení elektronického monitoringu, neboť je nutné uvažovat i společenské okolnosti, které zcela jistě mohly počet případů ukládání tohoto druhu trestu ovlivnit. Jedná se o vypuknutí pandemie onemocnění způsobené virem SARS-CoV-2, která trvala přibližně od března roku 2020 do první poloviny roku 2022⁴⁶⁶ a zásadním způsobem ovlivnila běžné fungování společnosti zejména omezením volného pohybu osob. Nižší počet případů uložení trestu domácího vězení tak mohl být zapříčiněn rovněž touto bezprecedentní situací, v níž se v zásadě každý svým způsobem ocitl v „domácím vězení“. S tím také souvisí nejen míra aktivity soudů v letech 2020 a 2021, ale taktéž nižší kriminalita. V roce 2020 bylo Policií České republiky registrováno 165 525 skutků a v roce 2021 celkem 153 233 skutků⁴⁶⁷, zatímco v roce 2019 bylo evidováno 199 221 skutků, což je jen o trochu více než v roce 2018, kdy bylo evidováno celkem 192 405.⁴⁶⁸ V roce 2020 bylo odsouzeno celkem 48 558 a v roce 2021 celkem 49 647 osob, zatímco v roce 2019 to bylo 55 594 osob.⁴⁶⁹ Pokud bylo v roce 2019 celkem odsouzeno 55 594 osob a k trestu domácího vězení z nich bylo odsouzeno cca 250 osob, znamená to, že trest domácího vězení byl uložen každému 222. odsouzenému. Analogicky pak v roce 2021 byl k trestu domácího vězení odsouzen každý 355. pachatel.

---

⁴⁶⁶ V Česku jsou tři lidé nakaženi koronavirem. Předtím byli v Itálii. In: *Česká televize* [online]. 1. 3. 2020 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3056228-v-cesku-jsou-tri-lide-nakazeni-koronavirem-a-konec-respiratoru-i-vsech-plošnych-opatreni>. Sněmovna schválila zrušení stavu pandemické pohotovosti. In: *Hospodářské noviny* [online]. 4. 5. 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-67065310-konec-respiratoru-ve-zdravotnictvi-a-socialnich-sluzbach-skonci-nejpozdeji-11-kvetna>

⁴⁶⁷ Vývoj registrované kriminality v roce 2021. *Policie ČR* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2021.aspx>

⁴⁶⁸ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. s. 13.

⁴⁶⁹ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020. In: *Veřejná žaloba* [online]. Brno, 15. června 2021 [cit. 2022-12-30]. s. 8. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zpráva_o_činnosti_SZ_za_rok_2020_textová_část.pdf

Celkový pokles kriminality a s tím související pokles odsouzených osob se nepochybně projevuje také v počtu uložených trestů domácího vězení, nicméně zdá se, že klesá i poměr ukládaných trestů domácího vězení. Nabízí se tedy závěr, že elektronický monitoring přeci jen nepřinesl kýžený efekt. Je však nutné dodat, že dosavadní závěry nelze označit za zcela jednoznačné, a to se zřetelem k ostatním společenským faktorům, které znehodnocují získaná statistická data a činí situaci nečitelnou. Nelze tedy s jistotou říci, zda by zavedení elektronického monitoringu vykazovalo takto malý efekt za standardních podmínek. Absence výraznějšího zlepšení i po opětovném zavedení elektronického monitoringu by tak mohla vést k závěru, že jádro problému nízké četnosti ukládání trestu domácího vězení je třeba hledat jinde, například v právní úpravě tohoto druhu trestu či v postoji soudů k tomuto druhu trestu.

Zajímavá proto budou i statistická data za rok 2022, který je prvním rokem, kdy je trest domácího vězení ukládán bez možnosti elektronického monitoringu, a zároveň již není zásadně zatížen nestandardními společenskými situacemi, které by mohly ukládání tohoto druhu trestu významněji ovlivnit. Znovu tedy nezbývá, než doufat v co nejrychlejší znovuzavedení elektronického monitoringu a následně v jeho co možná nejdelší provoz (v řádu alespoň 5 až 10 let), aby bylo možné získat statistická data s větší vypovídací hodnotou, na jejichž základě bude možné vytvořit kvalitnější analýzu, poskytující východiska pro budoucí směřování trestu domácího vězení. Otázkou však i nadále zůstane, zda i navzdory opětovnému zavedení elektronického monitoringu Česká republika nebude následovat vzoru Slovenska, kde byl nástup trestu domácího vězení podobně vlašný, a to i v době před vypuknutím pandemie.

7 Problematické aspekty domácího vězení a návrhy de lege ferenda

Ačkoliv jsem přesvědčen že z textu práce je seznatelné, že domácí vězení má nejen v českém právní řádu své opodstatněné místo, rovněž není možné ani *cum grano salis* tvrdit, že se jedná o institut dokonalý. Řada nedostatků byla již rozebrána v jednotlivých tematických kapitolách. Považuji však za přínosné tělo práce uzavřít shrnutím a koncentrovanou kontemplací nad myslitelnými nedostatky tohoto druhu trestu. Jak jsem si předsevzal v úvodu práce, a zde v této kapitole obzvláště, je mým cílem přimět čtenáře k zamyšlení a případně podnítit diskusi u témata, která nejsou tak častá.

Odborná práce jako je diplomová práce na vysoké škole si od autora žádá jisté odosobnění, neutralitu a potlačení vlastních emocí společně s osobním pocitem ohledně dané věci. Přestože jsem to měl po celou dobu tvorby této práce na paměti a usiloval o to, bylo zřejmě z celého textu znát, že trest domácího vězení je alternativním trestem, ve který vkládám svoje naděje na budoucí vývoj českého sankcionování a od počátku studia trestního práva na mě tento druh trestu působil jako zasluhující si větší pozornosti a uplatnění, než tomu bylo v té době a v podstatě dodnes. Proto vnímám tuto kapitolu jako svůj malý úkol, jak přispět k tomuto cíli a možná alespoň na jednoho čtenáře pozitivně tímto tématem zapůsobit. K problematice de lege ferenda jsem se proto snažil přistupovat zodpovědně. Dovolte proto vyjádřit mé přání, aby trest domácího vězení neupadl v „pomyslné zapomnění“ a nad rámec již v práci uvedeného přijít s návrhy, jak by bylo možné posunout trest tento specifický trest zase o něco blíže ideálnímu stavu, a to za pomoci jak nápadů mých vlastních, tak převážně těch od členů odborné obce, které jsem se pokusil shromáždit a případně, dle svého nejlepšího umu, doplnit svým vlastním přístupem a názorem.

Jako problematické jsem v průběhu tvorby této diplomové práce identifikoval oblasti týkající ochrany soukromí jak na straně odsouzeného, tak na straně osob sdílejících s odsouzeným společnou domácnost a s tím souvisejícího střetu práva na nedotknutelnost obydlí s veřejným zájmem na účelném potrestání pachatele. Dále otázky týkající se pravomoci k provádění kontroly výkonu trestu domácího vězení (tj. zda by tato pravomoc měla být svěřena soukromé osobě či orgánu veřejné moci), skutečných ekonomických úspor, kterou by trest domácího vězení měl oproti trestu odnětí svobody představovat, způsobu a prostředků kontroly výkonu trestu domácího vězení, vnímání trestu domácího vězení ze strany laické i odborné veřejnosti, hrozby *net-widening* efektu v souvislosti s trestem domácího vězení a

s ním občas spojená kritika přespřílišné snahy ulevit věznicím za každou cenu.⁴⁷⁰ Dalším bodem kritiky může být staronový institut náhradního trestu odnětí svobody, resp. proces jeho zavedení a přechod od přeměn, dále (ne)využívání institutu předběžné zprávy Probační a mediační služby, otázka posuzování intenzity porušení podmínek výkonu trestu domácího vězení a s ním spojených důsledků, míry flexibility stanovení časového režimu výkonu trestu domácího vězení zejména pro zaměstnání s nepravidelnou pracovní dobou, dlouho nejasný postoj zákonodárce k povinnosti vést řádný život, legislativní neaktivita mezi lety 2012 a 2021. Kritizován rovněž bývá sporný resocializační efekt, nemluvě o chybějícím stabilním elektronickém monitoringu.

7.1 Vybrané problémy

Ochrana soukromí a nedotknutelnost obydlí

Vzhledem k tomu, že řada z výše uvedených bodů, již byla podrobně rozpracována v textu práce, níže bude rozebráno jen to, co se v samotné práci podrobněji nevyskytuje. Právě jedním z takových bodů je i ochrana soukromí osob při výkonu domácího vězení, přesto je několik poznámek, které bych zde, v místě většího zaměření na „problémovost“. I vzhledem k tomu, že ochrana soukromí je dnes často diskutované a důležité téma. Je pochopitelné, že neustálá a nepřetržitá kontrola „státu“ nad tím, kde jsem a jestli jsem tam, kde má být, a to i v časech mimo stanovený časový režim může vzbuzovat obavy a vyvolávat dojem přemrštěné kontroly státní moci nad jednotlivcem. Domnívám se však, že při dodržení všech předepsaných postupů jako je např. následování spisového a skartačního řádu⁴⁷¹ je to i vzhledem k souhlasu osoby přijatelné. Ponechávám stranou již tak „přetechnizovanou“ dobu, kdy na nás navzdory GDPR na každém rohu číhá jistá míra sledování a kontroly a pokud nechceme zůstat pozadu, zřejmě nezbyvá, než se s touto skutečností smířit. V době, kdy jsou doslova na každém rohu instalovány jak veřejné, tak soukromé kamerové systémy, nelze již podle mého hovořit o soukromí v takovém smyslu jako před dvaceti a více lety. Lze však oponovat, že právě proto je důležité, ještě více dbát na řádném dodržování a udržování přiměřených hranic a limitů. Navíc je možné namítnout, že tím spíše by měl být chráněn domov osoby, jako jediné opravdové útočiště před takovým sledováním. Osobně však

---

⁴⁷⁰ Krahl, M. Elektronicky hlídané domácí vězení. *Právní rozhledy*. 1998, č. 5, s. 232.

⁴⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2016 Sb.

v období demokratického státu a nepovažuji toto riziko za kritické, zvláště jedná-li se o osoby pravomocně odsouzené, a tedy poměrně zásadně se protivící společenskému řádu. Pro zachování pořádku je podle mého názoru nutné určitým způsobem narušovat jinak klidný a nerušený život jedince. Lilly a Ball uvádějí, že domácí vězení je ceněný jako humánnější a méně morálně narušující než klasické uvěznění v nápravném zařízení, tak naopak negativní ohlasy vyvolává jistá proměna domácnosti ve svého druhu vězení a tím narušuje posvátnost takového útočiště před státními zásahy.⁴⁷² Jak také uvádím v kapitole 1., výkon trestu může a ve většině případů i znamená jisté narušení rodinného řádu. Mým názorem je, že je lepší, odsouzenému na určité časové období nabourat „posvátnost“ domácího prostředí než danou osobu na dlouhou dobu z tohoto prostředí zcela vytrhnout. A jistou míru souhlasného sebezapření je možné očekávat i ze strany spolubydlících, za jejichž zájem lze považovat mírnější postup směrem k pachateli. Opakuji, že je ke zvážení, jestli nezavést do právního řádu jistou formu souhlasu spolubydlících osob. I když jsem toho názoru, že pokud se dostatečně uplatní můj jiný návrh a sice důslednější prosazení předběžné zprávy probační služby, a to buďto plnou obligatorností nebo alespoň požadavkem na zdůvodnění, proč taková zpráva nebude vyžádána, bude možné takovou situaci řádně komunikovat se spolubydlícími osobami předem a nemělo by pak docházet ke komplikacím později. Probační pracovník (viz kapitola 2.6) mimo jiné zjišťuje postoj ostatních osob domácnosti, a ačkoliv se v současné době nejedná o vyjádření pro soud závazné, jistě by probační úředník nenavrhl uložení domácího vězení, pokud by seznal výraznou nevoli ze strany ostatních osob. Lze se domnívat, že pokud v rodinně panují víceméně dobré vztahy, které, jako sociální zázemí, jsou jednou z posuzovaných okolností pro uložení domácího vězení, budou ostatní osoby upřednostňovat, jistému nepohodlí navzdory, že jejich rodinný příslušník zůstane doma a mimo ostatní, bude nadále docházet do zaměstnání a přispívat do rodinného rozpočtu. Ruku v ruce s rodinným řádem a pořádkem jde i ústavně chráněná nedotknutelnost obydlí. Pro její, domnívám se mírné narušení, hovoří v zásadě stejné argumenty a zase jsou, jak bylo uvedeno v kapitole 2., hájeny souhlasem odsouzeného. V obou narušeních tedy spatřuji nutné zlo svěcené snahou o lepší a širší spektrum trestání méně závažných trestných činů.

---

⁴⁷² LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. s. 344.

Postavení trestu domácího vězení v povědomí laické i odborné veřejnosti

Jedním z věcných neduhů je podle mého nepříznivá, neuspokojivá míra odborného přijetí a veřejného povědomí vzhledem k domácímu vězení. Všeobecně se lze setkat s malou ochotou domácí vězení ukládat, což navzdory dřívějším odůvodnění, nelze podle statistických dat přisuzovat chybějícímu monitoringu a je úkolem odpovědných orgánů přesvědčit odbornou veřejnost o smysluplnosti tohoto trestu. Jedním z důvodů malé důvěry může být poměrně velká míra porušování režimu domácího vězení⁴⁷³, které vede k následnému výkonu náhradního trestu a soud může tedy domácí vězení vnímat jako zbytečný mezikrok. Lze se však domnívat, že menšímu procentu porušování režimu by mohlo vést znovuzavedení náhradního trestu, který více než dříve užívaná přeměna, takové porušení sankcionuje (viz výše), a působí tedy jako efektivnější odstrašení od případných prohřešků. Nejedná se tedy přímo o návrh *de lege ferenda*, ale rád bych apeloval na zákonodárce, aby už ponechal tuto úpravu beze změny a dál se ji nepokoušel měnit na přeměnu či jiné formy postihu. Je podle mě důležité uvážlivě optimalizovat právní úpravu tak, abychom maximalizovali počet ukládání. Na druhou stranu kombinace relativně krátké historie, který tento trest u nás prozatím má, a nízkého ukládání, vyžaduje, abychom ponechali právní režim bez zásadních změn tak, aby se situace mohla „usadit“ a došlo k sesbírání dostatečného vzorku dat pro další postup. Nyní se mi další změny jeví jako výstřely na slepo. Druhým faktorem vedoucí k snížení procenta porušení může být právě větší snaha o dostatečné posouzení vhodnosti případu, to znamená důkladný výslech obžalovaného o jeho postoji a využití mnohokrát zmiňovaného stanoviska probační služby.

Představuji si, že by bylo vhodné více informovat veřejnost o možnostech a pozitivěch domácího vězení, což by mohlo vytvořit jistý společenský tlak na soudcovský stav, aby k ukládání častěji přistupoval. Lze si jistě představit, že osoba s malým či žádným právním povědomím, která si nebude přát obhájce, nebude ani vědět, že mohla usilovat o to, aby ji bylo domácí vězení uloženo. Při rozboru slovenské úpravy bylo uvedeno, že více než 50 % slovenské populace ani neví o existenci trestu domácího vězení a nemám důvod se domnívat, že u nás bude situace příznivější.

---

⁴⁷³ *Justice se k náramkům pro vězně podle Benešové staví ‚rezervovaně‘. Pachatelům však chybí zázemí* [online]. IROZHLAS. Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 16. 10. 2019, 16. 10. 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/naramky-pro-vezne-domaci-vezeni_1910160600_pj

Když jsem osobně hovořil se soudcem okresního soudu překvapila mě jeho reakce na můj dotaz ohledně trestu domácího vězení. Navzdory tomu, že u okresního soudu, kde, domnívám se, bude nejvíc potenciálních adeptů na tento trest, vzhledem k tomu, že jej lze uložit jen za přečin, tak mi v zásadě sdělil, že domácí vězení vůbec nezvažuje a nikdy ho podrobněji nestudoval.

Tam kde by tento trest dával smysl, tedy krátké tresty za drobné prohřešky, například pro osoby se špatnou finanční situací, kterým není možné uložit peněžitý trest, ani obecně prospěšné práce, vzhledem k tomu, že je proces zajištění výkonu možná příliš složitý na to, aby byl efektivní, soudci ho pomíjí. Zatímco, do věznice odsouzený nastoupí. Trest domácího vězení vyžaduje řadu kroků, jako předběžnou zprávu PMS. Je pravdou, že u drobné trestné činnosti je mnohem jednodušší zkrátka uložit odnětí svobody. Je však otázkou takřka filozofickou, zdali by co nejvyšší jednoduchost postupu měla být směrodatným faktorem rozhodování. Na druhou stranu i soudy se nyní potýkají s personálním nedostatkem a je otázkou, jestli je složitější postup vůbec prakticky a časově možný. Samostatným předmětem k jistému postesku je relativně malý zájem médií o tento druh trestu, kterým jsem demonstroval v kapitole aktualit, který jistě působí jak na povědomí veřejnosti, tak svým způsobem i na soud. Pokud se totiž příliš nehovoří, o tom, že domácí vězení máme a jak je s ním nakládáno, opět to nevyvíjí na nikoho žádný tlak.

Legislativní liknavost

Na to lze navázat poukázáním na jistou legislativní lenost a neaktivitu, která se s institutem domácího vězení váže. Za nepřijatelnou považují stagnaci právní úpravy, zvláště s přihlédnutím k ročnímu počtu vydávaných zákonů. Ta tady panovala víceméně v období mezi prvními novelami, které přinesli mj. změnu na koncept přeměny až do roku 2021, kdy byla ve sbírce zveřejněna poslední relevantní novela. I když zákonodárce vybízím, aby nedělal unáhlené změny, a pozoroval tento institut v čase, na druhou stranu jistě nepřispěje k dobré pověsti tohoto trestu, když zjevné chyby, které identifikoval Ščerba, zůstali deset let bez legislativní reakce. Ačkoliv si plně uvědomuju náročnost legislativního procesu, složitost tvorby právního procesu a náročnost prosazení jednotlivých změn, které také do jisté míry závisí na politické poptávce, které nutně není velká, když veřejnost neví, že by ji měla poptávat a odborné veřejnosti ukládání domácího vězení „nechybí ani nepřebývá“. Na druhou stranu však vnímám odpovědnost zákonodárce za právní řád a vzhledem k tomu, že

trestněprávní politika je esenciální součástí právního státu je nutné o jednotlivé složky pečovat. Opět lze omluvit tuto neaktivitu vyčkáváním na plný rozkvět potenciálu po zavedení monitoringu, ale ani ten nebude, jak se podle mého ukázalo, bez další péče a snahy samospasný.

Míra flexibility stanovení časového režimu výkonu trestu domácího vězení zejména pro zaměstnání s nepravidelnou pracovní dobou

Zajímavou výzvou pro zákonodárce i aplikační praxi je nakládání s osobami, jejichž pracovní doba není zcela pravidelná práce, ve smyslu čtyřiceti hodin v týdnu, osmi hodin denně, což je samozřejmě důležité pro co možná největší rozšíření skupiny potenciálních adeptů na uložení tohoto trestu. Je důležité zmínit, že zákon zřejmě žádným způsobem nebrání tomu, aby byl časový režim pro odsuzovanou osobu vytvořen jakýmkoliv nepravidelným způsobem, na druhou stranu ale pro takovou situaci nevytváří žádný pevný rámec a je pro to otázkou, jak v takových případech postupovat a kde jsou případné meze toho, co současný stav právního řádu umožňuje a co nikoliv. Rád bych předestřel hned několik scénářů, mj. vycházející ze zprávy Nejvyššího soudu, které podle mého názoru přichází v úvahu. Prvním takovým případem je zaměstnání se směnným provozem, kdy nebude vždy možné vytvořit v rozsudku, potažmo v nařízení výkonu režim, který by dokázal postihnout všechny modulace, které v budoucnu nastanou. Ještě složitějším bude případ směnného provozu na tzv. krátký a dlouhý týden, kdy by se režim musel lišit na sudé a liché týdny. Komentářová literatura⁴⁷⁴ sice takovou možnost přiznává, ale dále se nezabývá faktickým provedením.

Podobnou je problematika osoby, která vychovává potomka v tzv. střídavé péči. Vzhledem k tomu, že ponechání osoby v sociálním a rodinném prostředí je důležitým argumentem pro uložení domácího vězení, je jistě nutné tyto dva instituty uvést do vzájemného souladu. Jednodušší ze dvou variant by byla ta, kdy osoba dostává dítě do péče jen o víkendy, zde asi není problém, aby se společně s dítětem zdržoval v daném obydlí. Jistě, upoutání na danou adresu, svým způsobem sníží hodnotu společně stráveného času, na druhou stranu není možné těmto zájmům přizpůsobovat režim do té míry, kdy by docházelo

---

⁴⁷⁴ ŘÍHA, Jiří. § 334e [Změna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. nebo ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 812-813.

k narušení elementární podstaty domácího vězení. V případě, že by se rozšířilo využití nesouvislého domácího vězení (např. ve formě víkendového vězení⁴⁷⁵) bylo by možné uvažovat o prodloužení trestu s tím, že víkendy určené pro péči o dítě budou z výkonu trestu vyňaty. Složitější by byla situace, kdy se střídá péče např. po celých týdnech. Zde můžeme diskutovat, jestli týden s péčí o potomka zohledňovat v časovém režimu, nebo jestli vytvořit jednotný, ve kterém bude zahrnut čas na v tomto případě rodinné záležitosti. Pokud by mělo dojít k přílišnému narušení, zřejmě by bylo nutné změnit na dobu výkonu trestu režim střídavé péče.

Samostatnou kategorií osob jsou potom osoby samostatně výdělečně činné. Toto téma se příliš nevyskytuje, přesto jsem přesvědčen, že jistě reálně nastává a není důvod podnikatele vyjímat z „kandidatury“ na domácí vězení. Když pomineme podnikatele, jejichž režim je značně pravidelný, typicky osoby vykonávající služby typu kadeřnictví, či provozují obchody s pevnou pracovní dobou. Komplikovanější bude vytvářet režim pro osoby, jež bych pracovně označil jako řemeslníky, kteří například dojíždí za svými zákazníky do jejich domovů, jako např. instalatéri, malíři a elektrikáři. Jistě je možné pro ně stanovit časový režim s rezervou na cesty a taková osoba bude mít vyhrazený čas, kdy se svým podnikatelským aktivitám věnovat, ale bude nutné danou situaci důsledně vážit. Ponechávám v zásadě stranou, jaký psychologický vliv na zákazníka bude mít, když přijede řemeslník s náramkem na noze. To je ale bohužel cejch, který bude muset osoba unést, přece jen hovoříme o pachateli trestného činu.

Zákon v zásadě počítá s tím, že časový režim nemusí být pravidelný, jednoduchý, na druhou stranu takový postup žádným způsobem explicitně nepředpokládá, což může nejen postrádat charakter pošťouchnutí, které by vedlo k větší flexibilitě a snaze soudů o naroubování trestu i na ne zcela jednoduché případy. Příkladem, že takové pošťouchnutí může být potřeba, je jinak kritizovaný krok odstranění výchozího časového rozpětí, kdy byla povinnost se v obydlí do novely, kterýžto nebyl, dle zprávy Nejvyššího soudu, takřka modifikován.⁴⁷⁶

V případě úplné nepravidelnosti by mohla být doba povinného zdržení se v obydlí stanovena klouzavě v závislosti na směně, kdy by automaticky vždy před směnu a po směnu

---

⁴⁷⁵ ŠČERBA, Filip. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 812.

⁴⁷⁶ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

bylo přičteno příslušné předem stanovené časové období například dvou hodin. Zaměstnanec by poté předkládal příslušnému probačnímu úředníkovi svůj rozpis změn na dané období a dané údaje by byly zaneseny do příslušného kontrolního systému. Případně by mohl posloužit mnou v kapitole 2.5 navrhovaný režim automatického počítadla, který by mohl napočítávat dobu strávenou doma za celý týden a tím eliminovat tyto komplikace. Na druhou stranu by ad hoc nehlásil opuštění stanoveného prostoru a mohl by vést například uprchnutí osoby, čemuž by se ale mohlo zabránit stanovením širšího územního okruhu, který by odsouzený nesměl za žádných okolností opustit. Další skupinou potenciálně komplikovaného výkonu jsou osoby, jež žijí v příhraničí a své zaměstnání vykonávají za hranicemi České republiky, kam denně dojíždějí.

Poslední zajímavou problematikou může být nakládání s pracovními cestami, na kterou může zaměstnavatel v souladu § 42 zákoníku práce vyslat. Zde by zřejmě by takové cestě nic nebránilo, ale bylo by potřeba ji nahlásit, aby po stanovenou dobu systém nehlásil opuštění sledovaného územního okruhu. Subotázkou jsou pracovní cesty s přespáním mimo domov, které už by asi nebylo možné tolerovat, nebo by jejich uskutečnění muselo podléhat individuálnímu posouzení.

Nerovnostní charakter

Další bodem je jistý „znevýhodňující“ charakter tohoto druhu trestu, který může společnost dělit na dvě skupiny⁴⁷⁷, tj. na ty, pro něž domácí vězení jako univerzální trest z objektivních důvodů připadá v úvahu a na ty, u nichž to naopak možné není z důvodu absence některé z podmínek pro realizaci výkonu tohoto trestu. Hlavní překážkou uložení trestu domácího vězení je nepochybně skutečnost, že daná osoba nedisponuje obydlím, v němž by mohla tento trest vykonávat. Problém může představovat rovněž nezaměstnanost dané osoby či nestabilní zaměstnání. Nezanedbatelnou roli hraje taktéž nevhodné sociální prostředí, v němž posuzovaná osoba žije a v němž by se pravděpodobně zdržovala při potenciálním výkonu trestu domácího vězení.

---

⁴⁷⁷ Krahl, M. Elektronicky hlídané domácí vězení. *Právní rozhledy*. 1998, č. 5, s. 232.

Určité narušení rovnosti lze spatřovat v tom, že není uskutečnitelné uložit domácí vězení každému.⁴⁷⁸ Tím jsou některé osoby fakticky diskvalifikovány z možnosti „ucházet se“ o tento, v očích některých, přívětivější druh potrestání. Pro osoby patřící do této skupiny tak připadá v úvahu jako první použitelný mírnější druh trestu trestu obecně prospěšných prací, zatímco pro osoby splňující předpoklady pro uložení trestu domácího vězení se nabízí kromě trestu obecně prospěšných prací také trest domácího vězení. To znamená, že v případě, že trestný čin spáchaný osobou patřící do první skupiny bude například soudem vyhodnocen jako závažný, pročež soud shledá trest obecně prospěšných prací jako příliš mírný, nezbude než této osobě uložit trest odnětí svobody (to platí i v případě, že daná osoba například není zdravotně způsobilá trest obecně prospěšných prací vykonávat).

Jak již bylo zmíněno, trest domácího vězení je často ukládán, a tudíž i zvažován jako příhodná varianta, v případech opakované drobné majetkové trestné činnosti, kterou často páchají osoby ze sociálně nejslabších skupin, a proto u nich významně hrozí, že nebudou splňovat materiální (přeneseně i formální) podmínky pro uložení tohoto druhu trestu. V tomto ohledu by se tak mohlo zdát, že se svým způsobem jedná o „bludný kruh“, kdy osoby páchající takovou trestnou činností, v jejímž případě by uložení tohoto druhu trestu bylo proporcionální, zároveň nejsou vhodnými adepty z důvodu nesplnění podmínek kladených na jejich osobu. To může vést k úvahám o účelnosti existence trestu domácího vězení v českém právním řádu.

Vzhledem k tomu, že za obydlí pro účely trestu domácího vězení nelze považovat pouze tradiční vlastnické nebo nájemní bydlení, ale rovněž ubytovnu, kolej, penzion apod., absence obydlí by, dle mého názoru, mohla být řešena uplatněním podobných nástrojů, jakých bylo užito u pilotního programu v Brně tzv. *Housing first*⁴⁷⁹, zde pod názvem *Rapid re-housing*⁴⁸⁰. Tento projekt zaměřující se na osoby bez domova spočívá v poskytnutí dočasného malého příbytku, jež bojuje s běžnou neschopností osob bez domova vrátit se do běžného života. Činí tak poskytnutím sociálního bydlení, které má přijít, co nejrychleji. Zaměřuje se

---

⁴⁷⁸ Srov. Krahl, M. Elektronicky hlídané domácí vězení. *Právní rozhledy*. 1998, č. 5, s. 232. nebo NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, (10), s. 94.

⁴⁷⁹ *Housing first: Bydlení především* [online]. Platforma pro sociální bydlení [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://hf.socialnibydeni.org>

⁴⁸⁰ V Brně končí projekt zabydlování bezdomovců, podle města byl drahý. In: *IDnes.cz* [online]. MAFRA, c1999-2022, 9. dubna 2019 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/bydleni-rapid-re-housing-pomoc-bezdomovci-deti-brno-zastupitele-konec-projekt.A190409_469290_brno-zpravy_krut

tedy na boj s bezdomovectvím, měl by šetřit veřejné prostředky a konečně a konečně chránit zdraví osob bez domova⁴⁸¹. Jedná se o přibližně 30 let starý koncept⁴⁸², který principiálně spočívá mezi útlukem a stálým bydlením⁴⁸³. Platforma pro sociální bydlení, pražská nezisková organizace, uvádí, že 80 % osob se z bezdomovectví nikdy nevymaní, protože standartní postupy k jeho řešení jsou příliš složité např. proto že po dané osobně vyžadují aby mj. splatila své dluhy, získala zaměstnání a stabilizovala svůj zdravotní stav v prostředí, které je proto krajně nevhodné.⁴⁸⁴ Proto idea *Housing first* přichází s poskytnutím bydlení „rychle a bez přípravy“, tak aby měli osoby bez domova více prostoru pro navracení sebe sama do normálního života a mj. hledání trvalého bydlení. Celý systém probíhá za použití standartní nájemních smluv, kdy typicky jsou pro tyto účely užívány městské byty. Po dobu pobytu je osobám poskytnuta sociální péče a pomoc s řešením ostatních problémů. „Bydlení především“ jak se tomuto konceptu říká u nás, je podle mého názoru ideálním prostředím ke kombinaci s ukládáním domácího vězení osobám bez domova. I když se jedná o teprve začínající koncept, kdy v roce 2020, bylo tímto způsobem poskytnuto 375 bytů v 18 českých městech, spatřuji v něm potenciál pro rozšíření dosahu domácího vězení. To by bylo možné i vzhledem k doposud podobně nízkému počtu odsouzených. Odsouzeným by tedy bylo za pomoci takovéhoto nebo podobných programů poskytnuta nějaká forma základního sociálního bydlení, která by hrála roli jak v jejich obecné resocializaci, tak by mohla posloužit jako prostor k výkonu trestu domácího vězení. Bylo by jistě nutné vyvinout postup jakým způsobem by bylo zajištěno, že pokud dojde k uložení trestu, bude takové bydlení k dispozici. Celý proces by jistě vyžadoval vůli jedince se aktivně do procesu zapojit, ale souhlas osoby ostatně vyžaduje i samotné uložení domácího vězení. Mohlo by tedy dojít k naplnění hned dvou cílů najednou. Odsouzená osoba by vykonávala trest ve vhodném prostředí a za pomoci neziskových organizací uplatňujících koncept *Housing first* a probačního úředníka by si hledala zaměstnání a stabilizovala svojí životní situaci tak, aby mohla vykonávat trest, platit nájemné a v ideálním případě by na konci procesu osoba měla stabilní zaměstnání, tedy i prostředky pro získání nového bydlení a doufejme by i v průběhu celého procesu získala vůli

---

⁴⁸¹ Op. cit. 479.

⁴⁸² PADGETT, Deborah, Benjamin F HENWOOD a Sam J TSEMBERIS. *Housing First: ending homelessness, transforming systems, and changing lives*. New York: Oxford University Press, 2015. s. 1.

⁴⁸³ Tamtéž. s. 7.

⁴⁸⁴ *Housing first: Bydlení především* [online]. Platforma pro sociální bydlení [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://hf.socialnibydeni.org>

dále ve své resocializaci pokračovat. Ať už by se mělo jednat o některý z programů *Housing first* nebo cokoli jiného, spatřuji ve spojení veřejné a neziskové sféry potenciál. Poskytnutí jakéhokoliv vhodného bydlení, mohlo by se jednat o jednoduché krátkodobé bytové jednotky pouze za tímto účelem, by mohlo být vhodnějším, rychlejší, nadějnějším a snad i levnějším řešením než umístění bezdomovců do věznice pro výkon odnětí svobody, které jejich návratu do normálního života jistě nepomůže. Došlo by tedy k mitigaci jednoho z předmětů kritiky a sice že domácí vězení je jen pro osoby s dostatečným sociálním zázemím.

Za účelem vyrovnání výše popsané nerovnosti by rovněž bylo možné výkon trestu domácího vězení podmínit určitými kroky na straně pachatele za účelem zlepšení jeho životní situace do té míry, aby mohl trest domácího vězení vykonávat. Soud by například v rámci ukládání trestu mohl obviněnému uložit, aby si do určité doby našel zaměstnání nebo změnil obydli z důvodu opuštění nevhodného sociálního prostředí. Splnění těchto podmínek by bylo posuzováno probačními pracovníky a jednalo by se o předpoklad nařízení výkonu trestu domácího vězení, přičemž nesplnění některé z podmínek by odůvodňovalo nařízení náhradního trestu odnětí svobody. Tím by nejen došlo k rozšíření skupiny pachatelů vhodných pro tento druh trestu, jimž by za jiných okolností musel být uložen trest odnětí svobody, ale rovněž by se přispělo ke zlepšení jejich životních podmínek a změně prostředí, čímž by současně bylo umocněno resocializační působení trestu domácího vězení.

Domnívám se, že usilujeme-li o zvýšení četnosti ukládání trestu domácího vězení, a tedy snížení počtu vězněných osob, neměli bychom výše popsanou problematiku přecházet. Jak již bylo zmíněno, trest domácího vězení je často ukládán, a tudíž i zvažován jako příhodná varianta, v případech opakované drobné majetkové trestné činnosti, kterou často páchají osoby ze sociálně nejslabších skupin, a proto u nich významně hrozí, že nebudou splňovat materiální (přeneseně i formální) podmínky pro uložení tohoto druhu trestu.

Pandemie, lockdown a trest domácího vězení

Dalším tématem, které považuji za velice pozoruhodné, je problematika na pomezí mezi touto kapitolou a kapitolou zahrnující analýzu statistických dat a vlivu pandemie na poli domácího vězení. Pohybujeme se zde pravděpodobně na pomezí mezi sociologií, kriminologií a filozofií. Připadá mi, že došlo ke střetu tohoto druhu trestu a bezprecedentní situace v podobě celosvětové pandemie a zastavení společenského života, upření takřka veškerých výhod, které opuštění obydli nabízí, s drobnými výjimkami jako procházky v přírodě. Lze

totiž tvrdit, že za takových okolností se takřka stírá rozdíl mezi „doma uvězněným“ a svobodným občanem. Pomineme-li, že odsouzený se může cítit deprivován tím, že nemůže ani na procházku, přestává být životní prostor osoby vykonávající trest domácího vězení a běžného občana stíženého zákazem vycházením vyhlášeného vládou ČR rozdílný. Jedná se sice o zanedbatelný počet osob⁴⁸⁵, jejichž potrestání je v takto složité době, kdy umírají tisíce občanů, na okraji společenského zájmu, přesto si myslím, že taková situace takto, dá se říci zpětně, stojí za zamyšlení. Následně tedy vzniká dilema, jakým způsobem naložit s takovým trestem, který najednou není větším příkořím, než prožívá každý jiný občan. Nebo se i tak jedná o příkoří, které je, okolnostem navzdory, stále trestem. Pokud bychom dospěli k názoru, že není, jak postupovat? Takovou situaci přejít vzhledem k její zanedbatelnosti? Výkon trestu přerušit? Z jakého titulu? Na základě, jakého právního nástroje? Zákon s něčím takovým nepočítá. Kdo by o takovém pozastavení rozhodl, když soudy v určitou chvíli nerozhodovali. Kdy nastal okamžik, kdy by bylo možné výkon trestu znovu obnovit? Obávám se ale že se jedná o otázky, na které nenalezneme odpověď, pokud je vůbec někdo bude hledat.

Samostatnou komplikací byl výkon zaměstnání, kdy vzhledem k plošnému zavedení práce z domova, nebylo zřejmě potřeba, aby odsouzený opouštěl obydlí za účelem výkonu zaměstnání. Nemělo by být přehodnoceno rozhodnutí, které stanovuje hodiny, k docházení do zaměstnání a dočasně být nařízen přísnější režim. To že z obecných pravidel přesto platil zákaz vycházet by ještě nezapříčinilo zachycení takového „porušení“ ze strany elektronického monitoringu. Jenomže provoz soudu je blokován a nepochybně by se jednalo o přílišný náklad vzhledem k meznímu užítku takového postupu.

Rozsah této práce to bohužel neumožňuje, ale bylo by jistě zajímavé zaměřit se na to, jak probíhalo zacházení s pachateli, jestli někdo přehodnocoval rozsudek, pravděpodobně ale ne. A potom, zdali by k tomu došlo, pokud by pandemie trvala nepřetržitě několik let. Obávám se však, že bohužel celá tato kontemplace pohoří na tom, že už není aktuální a byla by stejně fakticky neproveditelná, takže z ní žádné zvláštní trestněprávní politické poznání nevyplyne.

---

⁴⁸⁵ In: *Justice.cz: Náramky* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/109-2/>

Problematika výkonu trestu domácího vězení v souvislosti se znovuzavedením náhradního trestu odnětí svobody

V souvislosti s nahrazením institutu přeměny trestu domácího vězení náhradním trestem vzniká zajímavá otázka přechodu a návaznosti těchto institutů v praxi. Tuto problematiku lze vnímat ve dvou rovinách. První potenciální kolize těchto právních úprav nastává v situaci ukládání trestu domácího vězení pachateli, který se trestného činu dopustil před účinností novely trestního zákoníku, která nahradila institut přeměny náhradním trestem. Pokud budeme tuto změnu považovat za změnu ovlivňující podobu druhu trestu, bychom řešení této otázky našli v ustanovení § 3 odst. 1 trestního zákoníku, podle kterého se pachateli ukládá takový druh trestu, který je obsažen v právní úpravě účinné v době rozhodování o trestném činu. Na základě tohoto ustanovení by tedy pachateli, který se dopustil trestného činu před účinností předmětné novely, měl být uložen trest domácího vězení podle v současné době účinné právní úpravy, tj. za současného uložení náhradního trestu.

Změnu parametrů trestu domácího vězení je však možné posuzovat i v rámci trestnosti činu, neboť jde o záležitost výběru druhu trestu a jeho výměry. V takovém případě by však bylo v souladu s § 2 odst. 1 trestního zákoníku pachatele potrestat podle právní úpravy účinné v době spáchání činu, ledaže by nová právní úprava byla pro pachatele příznivější. Posouzení příznivosti v našem případě však bude poměrně komplikované, neboť bude nutné zvažovat, v jaké podobě by trest domácího vězení mohl být podle každé z variant uložen, přičemž je nutné brát v úvahu také modalitu spojené s maximální délkou náhradního trestu, která se po polovině výkonu trestu domácího vězení zkracuje na polovinu ve vztahu k přepočtu nevykonaného trestu domácího vězení v poměru 1:1.⁴⁸⁶

Druhou rovinu problému představuje situace, kdy byl pachatel k trestu domácího vězení odsouzen podle předchozí právní úpravy, tj. za účinnosti institutu přeměny. K porušení podmínek výkonu trestu však dojde za účinnosti nové právní úpravy, tj. za účinnosti institutu náhradního trestu. V tu chvíli přichází na řadu otázka, jak v takovém případě s pachatelem naložit. Zřejmě opomenutím zákonodárce stran absence přechodného ustanovení totiž dochází k jisté praktické kolizi s obecným pravidlem, že *„každý procesní úkon v řízení se provádí*

---

⁴⁸⁶ ŘÍHA, Jiří. Časová působnost trestních zákonů a intertemporální účinky novelizačních trestních předpisů. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 189.

*podle zákona účinného v době, kdy je úkon prováděn“.*⁴⁸⁷ V tomto případě však nastává praktický problém, neboť nelze rozhodnout o výkonu náhradního trestu, jestliže tento nebyl v odsuzujícím rozsudku uložen. Zároveň neexistuje žádná možnost soudu, aby pravomocný odsuzující rozsudek odpovídajícím způsobem změnil, tj. aby dodatečně uložil náhradní trest odnětí svobody. Nezbývá proto zřejmě nic jiného než takovému pachateli trest domácího vězení přeměnit na trest odnětí svobody v souladu s předchozí právní úpravou.⁴⁸⁸

---

⁴⁸⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2011, sp. zn. I. ÚS 2318/11.

⁴⁸⁸ Op. cit. 486.

7.2 Další problematické aspekty

Závěrem zbývá vypořádat v jednom segmentu takové problematické aspekty, které nenašly své místo v tělu práce a zároveň se jedná o problémy tak drobné, že nebylo na místě, zřídít pro ně zde samostatný segment. Právní úprava domácího vězení totiž obsahuje řadu drobných nedostatků nebo nejasností jako např. nezajištění přechodných ustanovení, pro přechod mezi institutem přeměny domácího vězení na náhradní trest. K tomu si dovolím doplnit, že stejně jako existovaly pochybnosti, kdy nastává okamžik, od kterého se domácí vězení přemění, ergo jak dlouhý bude přeměněný nepodmíněný trest odnětí svobody, podobně je tomu nyní u zkracování náhradní trestu ve smyslu § 61 odst. 2 trestního zákoníku, kdy se podle mého názoru nabízí obdobná otázka, který den je tím rozhodným, ke kterému se provede výpočet, zdali již byla vykonána polovina trestu a zdali se tedy i náhradní trest zkrátí o polovinu. Lze se také setkat s názorem, že je poněkud vágní vyjádření v § 60 odst. 4 trestního zákoníku, že soud mj. stanoví časový režim domácího vězení s ohledem na nutné osobní a rodinné záležitosti. Šlo by jistě debatovat o tom, co znamená nutné a co vše spadá do kategorie osobní a rodinné záležitosti. Lze jistě spoléhat na judikaturní praxi, ta však v současné době, jak jsme se ostatně přesvědčili v kapitole 5 nemůže sloužit jako spolehlivý interpretační nástroj, protože jednoduše není tolik soudních rozhodnutí, převážně potom vyšších soudů, aby z nich bylo možné dotvářet tyto pojmy. Objevují se rovněž pochybnosti o nedostatečném resocializačním, potažmo zastrahujícím efektu domácího vězení⁴⁸⁹, pročež nedochází k dostatečnému zabránění budoucímu páčání trestné činnosti. dovolím si zde zůstat u pouhé zmínky kritiky, když resocializační problematice se práce věnuje samostatné podkapitole 2.9. Nikoliv problém, ale obrovský potenciál spatřuji v rozvoji technologický potenciál jeho využití jsem se pokusil nastínit v kapitole 2.8.). Je ale důležité zachovávat jistou míru zdravé skepse, kdy již v roce 1998 hovořil Krahl⁴⁹⁰ o tom, že v budoucnu bude možné se náramků na nohách zbavit a využívat modernější a méně invazivní metody, což, jak víme, se do dnes nestalo. Krahl navrhoval využití rozpoznávání hlasu nebo analýzu obličeje. Zhodnocení praxe od Nejvyššího soudu⁴⁹¹ rovněž zmiňuje neochotu některých osob podrobit se tomuto trestu, který by na ně mohl vrhnout negativní světlo v jejich sociální komunitě a

---

⁴⁸⁹ Krahl, M. Elektronicky hlídané domácí vězení. *Právní rozhledy*. 1998, č. 5, s. 232. a NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, (10), s. 94.

⁴⁹⁰ Krahl, M. Elektronicky hlídané domácí vězení. *Právní rozhledy*. 1998, č. 5, s. 232.

⁴⁹¹ Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

volí raději anonymní formu potrestání ve věznici. Relativně nevýrazným, ale přesto pro správné fungování výkonu a kontroly důležitým, otazníkem je problematika posuzování jednotlivých prohřešků odsouzené osoby, která je v určitých případech svěřena probačnímu úředníkovi a pokud se ten rozhodně posoudit takový prohřešek jako zanedbatelný a řešit ho individuálně, nepodléhá takový postup žádné kontrole, nepočítaje případně nějaký interní protokol. Tím můžou vzniknout nežádoucí nerovnosti mezi jednotlivými pracovníky, a tedy mezi tolerovanými prohřešky jednotlivým odsouzeným. Vzhledem k tomu že nevzniká žádná svého druhu rozhodovací praxe, je nasnadě otázka, jestli není potřeba vytvořit nějaký metodický materiál, který dle mé znalosti neexistuje, jež by korigoval tento diskreční postup probačních úředníků.

7.3 V čem se inspirovat v zahraničí

Výše byly rozebrány nejrůznější podoby právní úpravy domácího vězení ve vybraných státech. Na tomto místě bych rád vybral ty aspekty těchto právních úprav, které považuji za inspirativní a které by podle mého názoru bylo možné převzít do české právní úpravy trestu domácího vězení za účelem jeho zdokonalení.

Ve slovenské právní úpravě dle mého názoru stojí za povšimnutí explicitní stanovení povinnosti vést po dobu výkonu trestu řádný život, přičemž tuto povinnost bych navrhoval uvést v rámci § 60 trestního zákoníku. Slovenská právní úprava taktéž obsahuje flexibilnější předpoklady pro uložení trestu domácího vězení, kdy byla opuštěna dříve užívaná vazba na přečín. S tím souvisí rovněž úvaha o zvýšení maximální doby trvání trestu domácího vězení. Z komparačního hlediska se sice jedná o neobvyklost, ale domnívám se, že domácí vězení je trest dostatečně přísný na to, aby mohl postihovat i závažnější trestnou činnost, pokud by bylo umožněno jeho delší trvání. Trest domácího vězení je na Slovensku, na rozdíl od České republiky, možné kombinovat například s trestem obecně prospěšných prací. Zastávám názor, že fakticky se souběžný výkon těchto trestů nevylučuje, v některých případech by mohl být dokonce žádoucí, neboť odsouzený může například při výkonu trestu domácího vězení ve vymezeném čase vykonávat i jinou společensky prospěšnou činnost. Podobná praxe je uplatňována i v USA, kdy odsouzenému k trestu domácího vězení je možné uložit veřejně prospěšné práce.

Anglickou právní úpravu domácího vězení považuji za inspirativní především s ohledem na využívání *pre-sentence report*, kterou je soud povinen si alespoň v ústní formě vyžádat ve všech případech, ledaže by to vzhledem k okolnostem případu nepovažoval za potřebné, přičemž tuto skutečnost je nutné odůvodnit. Toto by dle mého názoru mohlo představovat vhodnou inspiraci pro českého zákonodárce, neboť se domnívám, že by obdobná změna mohla vést k většímu počtu předběžných stanovisek a tím také k efektivnějšímu výkonu nejen trestu domácího vězení, ale i jiných alternativních trestů. Věřím, že takovýto krok by mohl zároveň přispět i ke zvýšení kvality ukládání alternativních trestů, neboť je dle mého názoru obtížnější odůvodnit nepotřebnost vykonání předběžného šetření a vyhotovení předběžného stanoviska, než si je bez dalšího nevyžádat.

Nizozemská a Belgická úprava obsahují zajímavý koncept stanovení časového režimu výkonu domácího vězení, který je založen na opačném principu než v českém právním řádu. Odsouzenému jsou totiž přidělovány „volné hodiny“, tj. čas, po který se nemusí zdržovat

v obydlí, přičemž počet těchto hodin se v průběhu výkonu domácího vězení navyšuje v závislosti na dodržování podmínek. Postupně se zvyšující přidělený počet „volných hodin“ považuji za koncept, který by bylo možné jako prvek pozitivní motivace přejmout i do české právní úpravy trestu domácího vězení. V našem případě je totiž odsouzený motivován v zásadě jen negativně, tedy hrozbou nařízení výkonu náhradního trestu. Vidina zlepšení situace při dodržování stanovených podmínek by proto tuto negativní motivaci mohla vhodně doplnit.

7.4 Závěr

Nabízí se doplnit, že ačkoliv by se v tomto místě jistě nabízelo uvažovat o řadě novelizací, tak na základě veřejně dostupných zdrojů⁴⁹² nelze v současné době spatřovat indikace nasvědčující tomu, že by byla chystána změna právní úpravy týkající se trestu domácího vězení. Naděje lze upínat k výběrovému řízení na poskytovatele technologie pro elektronický monitorovací systém, jehož „přihlašovací“ fáze potrvá do 20. 3. 2023.

Trest domácího vězení je nepochybně jedním z nejrozporupnějších druhů trestů v našem právním řádu. Otazníky vyvolává zejména relativně nízká četnost jeho ukládání ve srovnání s poměrně vysokým očekáváním při jeho zavádění. I z výše popsaného je zjevné, že tento institut trpí řadou věcných, ale i technických problémů, které ztěžují jeho aplikaci i funkčnost. Slibná počáteční očekávání se rovněž spíše nenaplnila, z velké části také proto, že vzhledem k nízkému počtu odsouzených k tomuto druhu trestu není v podstatě možné získat relevantní statistická data například o jeho resocializačních účincích, pročež tato očekávání nelze spolehlivě potvrdit ani vyvrátit. To zcela pochopitelně mnohé přivádí k úvahám nad účelností tohoto druhu trestu a je na místě zvažovat i ekonomické důsledky jeho realizace. Navzdory tomu, že výkon trestu domácího vězení by měl být řádově levnější než výkon trestu odnětí svobody, vyvstává otázka, zda se při tak nízkém počtu odsouzených vykonávajících tento trest vyplatí zatěžovat probační pracovníky a vynakládat nemalé prostředky na pronájem a provoz technologií pro elektronický monitoring. Jsem však toho názoru, že trest domácího vězení skýtá potenciál, pro který by jej nebylo vhodné zcela opouštět, nicméně je zřejmé, že bez určitých změn (zejména v oblasti právní úpravy), které zajistí jeho větší flexibilitu, nejspíše k rozšíření jeho ukládání nedojde. Zastávám tedy názor, že by měla být vyvinuta maximální snaha pro zdokonalení tohoto druhu trestu a domnívám se, že v tomto ohledu existuje mnoho způsobů, jak se o to alespoň pokusit. Bude-li však učiněn závěr, že v tomto směru již není možné či účelné činit další změny, bude na místě zvážit výhody a nevýhody tohoto druhu trestu po všech stránkách a případně trest domácího vězení zcela opustit, či jej v právním řádu ponechat pouze pro zvláštní případy.

---

⁴⁹² Například Sněmovní tisky. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sntisk.sqw> nebo *Portál informačního systému ODok Úřadu vlády České republiky* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/materialy>

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo komplexní zpracování trestu domácího vězení, jakož i témat s ním souvisejících. Největší pozornost byla věnována právní úpravě trestu domácího vězení s důrazem na jeho obsah, jednotlivé podmínky pro jeho ukládání a prostředky kontroly jeho výkonu. Z hlediska kontroly výkonu trestu domácího vězení byla podrobně rozebrána role Probační a mediační služby a problematika elektronického monitoringu, včetně jeho praktických a technologických aspektů. Opomenuty nezůstaly ani související otázky, zejména ochrana soukromí a osobních údajů a resocializační působení trestu domácího vězení. S ohledem na omezený rozsah této diplomové práce jsem v souladu s jejím cílem usiloval o komplexní zpracování tohoto tématu zejména z perspektivy dospělých pachatelů, a tudíž tato práce obsahuje pouze stručné představení základních principů právní úpravy domácího vězení pro mladistvé pachatele, která by jistě zasloužila bližší pozornost. Vzhledem ke komplexnosti této diplomové práce rovněž nebylo možné detailně zpracovat každé z dotčených dílčích témat, pročež jsem v některých případech byl nucen setrvat pouze v obecné rovině. Zkoumání trestu domácího vězení je současně v důsledku nízké frekvence ukládání tohoto druhu trestu omezeno relativně malým počtem statistických dat, což znemožňuje hlubší analýzu jeho využití.

V souladu s vytýčenými cíli tato diplomová práce obsahuje rovněž komplexní zpracování dosavadní judikatury vyšších soudů v oblasti trestu domácího vězení, která však z důvodu nízkého počtu případů ukládání tohoto druhu trestu není příliš rozsáhlá, a tudíž ani neposkytuje významnější praktický přínos pro vývoj trestu domácího vězení. Za nejvýznamnější však lze považovat zejména rozhodnutí Ústavního soudu, v němž byla demonstrována konkrétní situace, pro kterou je v podstatě trest domácího vězení principálně určen. Jednalo se o případ závažného trestného činu, u něhož okolnosti případu a rodinné poměry pachatele převážily nad jinak pevně zavedenou soudní praxí ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody. V návaznosti na judikaturu bylo taktéž zpracováno zhodnocení soudní praxe trestním kolegiem Nejvyššího soudu, které poskytuje unikátní ucelený pohled na první roky uplatňování trestu domácího vězení.

Jedním z cílů diplomové práce bylo taktéž zpracování vybraných zahraničních právních úprav domácího vězení a následná komparace s trestem domácího vězení v českém právním řádu. Největší pozornost byla věnována domácímu vězení na Slovensku a na území

Anglie a Walesu, přičemž ze všech analyzovaných právních ráďů byly vyzdviženy nejvýraznější odlišnosti, které by potenciálně mohly přispět k vylepšení české právní úpravy.

Trest domácího vězení je alternativním trestem s relativně širokým potenciálem. Mezi jeho přednosti patří, kromě rozšíření spektra alternativních trestů, především snížení vězeňské populace a s tím spojená úspora nákladů na provoz věznic, jeho flexibilita a schopnost zachovat soběstačnost pachatele bez narušení jeho sociálních a rodinných vazeb. Navzdory těmto pozitivním aspektům však trest domácího vězení od počátku jeho existence provází řada úskalí, s čímž souvisí nízká četnost jeho ukládání a celkově malé uplatnění v českém trestním právu. Diplomová práce se proto snaží o identifikaci co nejvíce z těchto problematických aspektů, přičemž upozornit lze především na tristní situaci v oblasti kontroly jeho výkonu, resp. provozu elektronického monitoringu, který však, s ohledem na statistická data, nejspíše nebude jedinou příčinou nízké popularity tohoto druhu trestu. Řada problémů tíží samotnou koncepci trestu domácího vězení, zejména pak nemožnost aplikovat tento trest na skupinu pachatelů, u nichž by byl s ohledem na jejich trestnou činnost nejvíce přiléhavý, a to z důvodu, že tito pachatelé zpravidla nejsou schopni naplnit všechny podmínky pro jeho uložení.

Trest domácího vězení skýtá rozsáhlý jak technologický, tak koncepční potenciál, a proto jsou na řadě míst v této diplomové práci ilustrovány možnosti, jak tento potenciál lépe využít. V rámci ukládání umožňuje trest domácího vězení zohlednit nejrůznější životní situace a formy zaměstnání, čehož ze strany českých soudů není příliš využíváno. Trest domácího vězení taktéž dle mého postrádá výraznější aspekt pozitivní motivace odsouzeného dodržovat podmínky výkonu trestu, například prostřednictvím postupného uvolňování stanoveného časového režimu výkonu. Pozitivní vliv na efektivitu trestu domácího vězení a úspěšnost jeho vykonání by také mohlo mít častější využívání předběžného šetření probačního úředníka, a to i za cenu prodloužení trestního řízení. Vyšší míře ukládání trestu domácího vězení by rovněž mohlo napomoci umožnění jeho kompatibility s trestem veřejně prospěšných prací.

Trest domácího vězení je oblastí podléhající relativně častým a výrazným změnám, a proto byla v této diplomové práci věnována pozornost také vývoji právní úpravy trestu domácího vězení se zaměřením na související aktuální témata, mezi která nepochybně patří překotná situace na poli elektronického monitoringu a nedávné vyhlášení výběrového řízení na nového dodavatele technologií pro jeho výkon.

Ačkoliv nízká míra ukládání trestu domácího vězení, která se i po zavedení a následném přerušení elektronického monitoringu příliš nezměnila, může vyvolávat pochybnosti o efektivitě a účelnosti tohoto druhu trestu v českém právním řádu, věřím, že jeho existence má smysl a mělo by být vyvinuto maximální úsilí pro to, aby se mohl plně projevit jeho potenciál, který prozatím zůstává spíše teoretickou ideou. Co se týče dalšího cíle této práce, kterým bylo rozšířit povědomí a podnítit zájem čtenáře o tento druh trestu, mi nezbyvá než doufat, že se jej alespoň v několika případech podaří naplnit.

Seznam použitých zkratk

EMS – Elektronický monitorovací systém

Evropská úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

GDPR – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES

GPS – Global Positioning System

Listina – Listina základních práv a svobod

Probační služba – Probační a mediační služba České republiky

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

TDV – trest domácího vězení

Trestní poriadok – zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok

Trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Trestný zákon – zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon

Zákoník práce – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

ZSVM – zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

ZTOPO – zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Seznam použitých zdrojů

UČEBNICE A KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA

CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 311 s. ISBN 978-80-7380-583-8.

JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2022, 1040 s. Student. ISBN 978-80-7502-576-0.

JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, 942 s. Student. ISBN 978-80-7502-550-0.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. V Praze: C. H. Beck, 2019, 536 s. ISBN 978-80-7400-727-9.

KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné*. Praha: C.H. Beck, 2009, XXXVII, 797 s. ISBN 978-80-7400-042-3.

NOVOTNÝ, František et al. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-807-3806-514.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník I § 1-139: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. 1464 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 1204 s. ISBN 978-80-7598-764-8.

ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 3331 s. ISBN 978-80-7400-807-8.

MONOGRAFIE

ASHWORTH, Andrew. *Sentencing and criminal justice*. 5th edition. New York: Cambridge University Press, 2010. ISBN 9780511678592.

KANT, Immanuel a DROBNICKIJ, Oleg Grigor'jevič. *Kantova filozofie a současnost*. Praha: Svoboda, 1981.

KNÁPKOVÁ, Danka a Marcela TITLOVÁ. *Penológia*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-524-8.

HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich a ŠPALEK, Vladimír. *Základy filosofie práva*. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0296-0.

LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: Lexis Nexis CZ, 2007. ISBN 978-80-86920-24-5.

MCNEILL, Fergus. *Pervasive punishment: making sense of mass supervision*. London, England: Emerald Publishing Limited, 2018-2019, 264 s. ISBN 1-78756-467-3.

MCPEAKE, Robert. *Criminal Litigation & Sentencing*. 26th edition. Oxford: Oxford University Press UK, 2014. ISBN 978-0198714408.

NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-08-4.

NOVOTNÝ, Oto. *O výměře trestu: některé základní otázky*. 1960.

PADGETT, Deborah, Benjamin F HENWOOD a Sam J TSEMBERIS. *Housing First: ending homelessness, transforming systems, and changing lives*. New York: Oxford University Press, 2015. ISBN 0-19-998982-6.

SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva. Část III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009. 978-80-254-4033-9.

SOLNAŘ, Vladimír. *Tresty a ochranná opatření*. Praha: Academia, 1979.

STRÉMY, Tomáš a Jaroslav KLÁTIK. *Alternativne tresty*. Bratislava: C. H. Beck, 2018. 271 s. ISBN 978-80-89603-56-5.

ŠČERBA, Filip a Bronislava COUFALOVÁ. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-131-1

ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9.

TONRY, Michael. *Why Punish? How Much?: A Reader on Punishment*. Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0195328868.

WEBER, Max. *Politika jako povolání*. In: WEBER, Max. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: OIKOYMENH, 1998. 80-86005-48-8.

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání, 4. vydání ve Vydavatelství Aleš Čeněk. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. 306 s. ISBN 978-80-7380-822-8.

ZEHR, Howard, Ludmila HASMANOVÁ a Lenka OUŘEDNÍČKOVÁ. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003, 47 s. ISBN 80-902998-1-4.

SBORNÍKY

FLORE, Daniel a Stéphanie BOSLY et al. (eds). *Probation measures and alternative sanctions in the European Union*. 1. Cambridge – Antwerp – Portland: Intersentia, 2012. ISBN 978-1780680439.

GŘIVNA, Tomáš a Hana ŠIMÁNOVÁ (eds.). *Ukládání trestů a jejich výkon: sborník příspěvků z konference pořádané PF UK A UOČR dne 4. června 2020*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, 341 s. ISBN 978-80-7380-833-4.

HLAVÁČOVÁ, Marta, ed. Aktuálnosť trestu domáceho väzenia. In: MARKOVÁ, Veronika a Lucia STRÉMY. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi: Zborník príspevkov z 9. roč. interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021. ISBN 978-80-8054-910-7.

STUDIE

DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. ISBN 978-80-7338-195-0. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

HUCKLESBY, Anthea, Kristel BEYENS, Miranda BOONE, Frieder DÜNKEL, Hannah GRAHAM, Gill MCIVOR a Daniel SOUKUP. *Kreativita a efektivita ve využívání elektronického monitoringu: případová studie pěti jurisdikcí*. 2016. s. 9-10. Dostupné jako příloha k DIBLÍKOVÁ, Simona, Michal ŠPEJRA a Jiří VLACH. *Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021 [cit. 2022-09-22]. Studie. ISBN 978-80-7338-195-0. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/469_Vyhodnoceni_procesu_spusteni_elektronickeho_monitorovaciho_systemu_v_CR.pdf

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5.

Studie proveditelnosti zavedení elektronického monitorovacího systému pro trestní justici: Závěrečná zpráva [online]. KPMG Česká republika, 19. května 2015 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1946259-Probacni-a-mediacni-sluzba-studie-proveditelnosti-zavedeni-elektronickeho-monitorovaciho-systemu-pro-trestni-justici.html>

ODBORNÉ ČLÁNKY

AVDIJA, Avdi S. a JiHee LEE. Does Electronic Monitoring Home Detention Program Work? Evaluating Program Suitability Based on Offenders' Post-Program Recidivism Status (2014). *Justice Policy Journal* [online]. Center on Juvenile and Criminal Justice, 2014, 11.(1), s. 2. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: http://www.cjcj.org/uploads/cjcj/documents/avdija_and_lee_electronic_monitoring.pdf

BEYENS, Kristel a Marijke ROOSEN. Electronic Monitoring in Belgium: A Penological Analysis of Current and Future Orientations. *European Journal of Probation* [online]. Brussel, December 2013, 5(3), 56-70 [cit. 2022-12-31]. Dostupné z: doi:10.1177/206622031300500305

BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013(3), s. 63.

COTTINGHAM, John. Varieties of Retribution. *The Philosophical Quarterly* (1950-). The University of St. Andrews, 1979, 29(116). ISSN 0031-8094.

KARABEC, Zdeněk. K problematice trestání a trestů. *Sociologický časopis*. 37 (1), 2001, s. 73–87.

KONEČNÁ, Tereza. Vybrané otázky restorativní justice v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2015, 23(2). s. 131-138 ISSN 1210-9126.

KRAHL, Matthias. *Elektronicky hlídané domácí vězení*. Právní rozhledy. 1998, č. 5, s. 232.

KRÁL, Vladimír. Domácí vězení – další alternativní trest?. *Trestněprávní revue*. 2007(8), s. 235.

KURSOVÁ, Jana. Právní úprava domácího vězení v České republice a Anglii. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2015, roč. 13, č. 4, s. 28-36. ISSN 1214-3758.

LILLY, J. Robert a Richard A BALL. A brief history of house arrest and electronic monitoring. *Northern Kentucky law review*. Northern Kentucky University, 1987, 13(3), 343. ISSN 0198-8549.

MOJŽÍŠ, Miroslav a Karolína HOMOLOVÁ. Nahrazení vazby elektronickým kontrolním systémem – skutečně lze elektronicky kontrolovat veškeré uložené povinnosti?. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer, 2020(5).

MORRIS, Allison. Critiquing the Critics: A Brief Response to Critics of Restorative Justice. *British journal of criminology* [online]. OXFORD: Oxford University Press, 2002, 42(3), 596-615 [cit. 2022-10-08]. ISSN 0007-0955. Dostupné z: doi:10.1093/bjc/42.3.596

MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených: 2. část. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 205.

NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, (10), s. 94.

RANDY, R. Gainey, Brian K. PAYNE a Mike O'TOOLE. Relationships Between Time in Jail, Time on Electronic Monitoring, and Recidivism: *An Event History Analysis of a Jail-Based Program Justice Quarterly* Volume: 17 Issue: 4. 2000. s. 747.

ROZUM, Jan, Lucie HÁKOVÁ, Jana HULMÁKOVÁ, Michal ŠPEJRA a Petra ZHŘÍVÁLOVÁ. Faktory ovlivňující úspěšný výkon trestu obecně prospěšných prací a trestu domácího vězení. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(1), s. 37.

ŘÍHA, Jiří. Časová působnost trestních zákonů a intertemporální účinky novelizací trestních předpisů. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2021(4), s. 189.

STAŇDO-KAWECKA, Barbara a Joanna GRZYWA-HOLTEN. Offender Electronic Monitoring in Poland: Expectations and Results. *Neue Kriminalpolitik*. Nomos Verlagsgesellschaft mbH, 2015, 27(2), s. 158-170.

ŠÁMAL, Pavel. Nejvyšší soud zhodnotil praxi soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí a odklonů v letech 2010 a 2011. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2014, (9), s. 199-206.

ŠČERBA, Filip, Michael VRTEK, Jan LATA, Andrea MATOUŠKOVÁ a Michal PETRAS. Tresty alternativní a nepodmíněné. *Státní zastupitelství*. Wolters Kluwer, 2014, 17(1).

ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. Praha: C. H. Beck, 2009, (10), s. 86.

ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. 2012(1), s. 1.

ŠČERBA, Filip. Změny trestního zákoníku provedené novelou č. 333/2020 Sb. a jejich důsledky. *Trestněprávní revue*. 2020, 19(4), 187-193.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Agendy Probační a mediační služby v letech 2017-2021 [online]. Praha: Probační a mediační služba, 2022 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistiky/>

BAČKOVSKÝ, Martin. Probační a mediační služba hledá nového dodavatele elektronického monitorovacího systému. In: *Probační a mediační služba* [online]. 19.12.2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probacni-a-mediacni-sluzba-hleda-noveho-dodavatele-elektronickeho-monitorovaciho-systemu/>

BAČKOVSKÝ, Martin. *Probační a mediační služba ukončila spolupráci s firmou Supercom* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probacni-a-mediacni-sluzba-ukoncila-spolupraci-s-firmou-supercom/>

Belgium: National fact sheets. *Probation measures and alternative sanctions in the EU* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.euprobationproject.eu/national_detail.php?c=BE

BLATNÍKOVÁ, Šárka a NETÍK, Karel. *Příspěvek k problematice predikce kriminálního jednání* [online]. s. 3. [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-k-problematice-predikce-kriminalniho-jednani.aspx>

Bluetooth. In: *Britannica* [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/technology/Bluetooth>

BUDAY, Mackenzie a Ashley NELLIS. Private Prisons in the United States: Report. In: *The sentencing project* [online]. Washington, August 23, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.sentencingproject.org/reports/private-prisons-in-the-united-states/>

Czechia: Country summary. *CIA.gov* [online]. CIA, May 31, 2022 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/czechia/summaries>

ČENTÉŠ, Jozef. *Trest domáceho väzenia* [online]. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/121123Centes.pdf>

Determining the Sentence: §5C1.1 - Imposition of a term of imprisonment. In: *Guidelines manual* [online]. United States Sentencing commission, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://guidelines.ussc.gov/gl/§5C1.1>

Determining the Sentence: §5F1.2 Home detention. In: *Guidelines manual* [online]. United States Sentencing commission, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://guidelines.ussc.gov/gl/%C2%A75F1.2>

Determining the Sentence: Chapter 5 Introduction. In: *Guidelines manual* [online]. United States Sentencing commission, 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://guidelines.ussc.gov/chapters/5/parts>

DRÁPAL, Jakub, Michal ŠOLTÉS, Klára SVITÁKOVÁ a Jan CIBULKA. *Aplikace jaktrestame.cz* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

DUŠEK, Libor. Stále a znova od nuly. Náramky pro domácí vězně mohly ušetřit stovky milionů ročně a snížit kriminalitu. *Lidovky.cz* [online]. MAFRA, 26. prosince 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/stale-a-znova-od-nuly-naramky-pro-domaci-vezne-mohly-usetrit-stovky-milionu-rocne-a-snizit-kriminali.A211225_191810_ln_nazory_tmr

Electronic GPS tags to track thousands of criminals in England and Wales. In: *BBC News* [online]. BBC, 16 February 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-47256515>

Electronic Monitoring Publication, England and Wales: 01 April 2021 to 31 March 2022 [online]. In: *GOV.UK*. 26 May 2022 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/electronic-monitoring-publication-update-to-march-2022/electronic-monitoring-publication-england-and-wales-01-april-2021-to-31-march-2022>

Elektronický monitoring domácich väzňov stále nespĺňa očakávania [online]. Bratislava, 10 Júl 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://camit.sk/sk/novinky/10118_elektronicky-monitoring-domacich-vaznov-stale-nesplna-ocakavania

Elektronický monitoring vězňů má znovu fungovat v druhé polovině roku 2023. *Advokátní deník* [online]. Praha: Česká advokátní komora, c2021, 12. 4. 2022 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/04/12/elektronicky-monitoring-veznu-ma-znovu-fungovat-ve-druhe-polovine-roku-2023/>

Elektronický monitorovací systém v Evropě. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/systemy-v-evrope/>

Elektronický monitorovací systém: použité technologie. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#technologie>

Elektronický monitorovací systém: programy monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#programy>

Elektronický monitorovací systém: prostředky monitoringu. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-9-28]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>

Elektronický náramok na Slovensku má vyše 300 osôb, ministerstvo chce zvýšiť ich využívanie. *Webnoviny* [online]. Bratislava: SITA, 15. 03. 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.webnoviny.sk/elektronicky-naramok-na-slovensku-ma-vyse-300-osob-ministerstvo-chce-zvysit-ich-vyuzivanie/>

Elektronický systém monitoringu osôb. In: *Slovensko.sk* [online]. 28. 8. 2017, 30. 8. 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_elektronicky-system-monitoring/

Elektronický systém monitorovania osôb: (ESMO) [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://esmo.gov.sk/documents/10454/0/Brožúra+ESMO/136d1203-b2d8-4a5d-b68b-3cb62f834b26>

Germany: National fact sheets. *Probation measures and alternative sanctions in the EU* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.euprobationproject.eu/national_detail.php?c=DE

HEATH-THORNTON, Debra. Restorative justice. In: *Britannica* [online]. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/restorative-justice>

Historical Estimates of World Population [online]. United States Census Bureau, December 16, 2021 [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://www.census.gov/data/tables/time-series/demo/international-programs/historical-est-worldpop.html>

Historical Estimates of World Population. In: *United States Census Bureau* [online]. 2022-12-16 [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://www.census.gov/en.html>

Home confinement: An Evolving Sanction in the Federal Criminal Justice System [online]. US Department of justice, 1987 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/home-confinement-evolving-sanction-federal-criminal-justice-system>

Home Confinement and Electronic Monitoring: Literature review [online]. October 2014 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://ojjdp.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh176/files/media/document/home_confinement_em.pdf

Homeland security & public safety. In: *SecureCom: Secured Boundaries Expansion* [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: <https://www.supercom.com/hls>

HOPKOVÁ, Denisa. Sudcom chýbajú úradníci, väzenské náramky za milióny ležia v skladoch. In: *Aktuality.sk* [online]. Bratislava, 8.2.2019, 14.01.2020 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/660144/naramky-pre-vaeznov-prachniveju-v-skladoch-a-sudcom-chybaju-uradnici-aby-naramky-pridelili/>

Housing first: Bydlení především [online]. Platforma pro sociální bydlení [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://hf.socialnibydeni.org>

Immigration detention bail. In: *GOV.UK* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/bail-immigration-detainees/apply-for-bail>

Imposition of community and custodial sentences. In: *Sentencing Council* [online]. 1 February 2017 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/overarching-guides/magistrates-court/item/imposition-of-community-and-custodial-sentences/>

In: *Justice.cz: Náramky* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/109-2/>

Justice se k náramkům pro vězně podle Benešové staví ‚rezervovaně‘. Pachatelům však chybí zázemí [online]. IROZHLAS. Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 16. 10. 2019, 16. 10. 2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/naramky-pro-vezne-domaci-vezeni_1910160600_pj

KLVAČOVÁ, Kamila. K pojmu řádný život pro účely při rozhodování o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu odnětí svobody. *Advokátní kancelář Klvačová* [online]. Brno [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.brno-advokati.com/k-pojmu-radny-zivot-pro-ucely-pri-rozhodovani-o-narizeni-vykonu-podminene-odlozeneho-trestu-odneti-svobody/>

Konec náramků pro vězně? Probační služba opakovaně porušovala smlouvu, brání se dodavatel. *Česká justice: nejpřehlednější průvodce českou justicí* [online]. Praha: Media Network s.r.o, 6.12.2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/12/konec-naramku-pro-vezne-probaci-sluzba-opakovane-porusovala-smlouvu-brani-se-dodavatel/>

Konec respirátorů i všech plošných opatření. Sněmovna schválila zrušení stavu pandemické pohotovosti. In: *Hospodářské noviny* [online]. 4. 5. 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-67065310-konec-respiratoru-ve-zdravotnictvi-a-socialnich-sluzbach-skonci-nejpozdeji-11-kvetna>

Machine Learning. *IBM* [online]. IBM Cloud Education, 15 July 2020 [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: <https://www.ibm.com/cloud/learn/machine-learning>

MÄSIAROVÁ, Lucie. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2021* [online]. [cit. 2022-10-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

MORSE, Amyas. *The Ministry of Justice's electronic monitoring contracts* [online]. Ministry of Justice, 19 November 2013 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/11/10294-001-MoJ-Electronic-Monitoring_final.pdf

New Sentences: Criminal Justice Act 2003: Guideline [online]. Sentencing Guidelines Council, December 2004 [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: <https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/imposition->

consultation/supporting_documents/SGC%20New%20Sentences%20CJA%202003%20PDF%201.pdf

Overarching Principles – Seriousness: Definitive guideline [online]. 16 December 2004 [cit. 2022-10-07].

Dostupné z:

<https://www.sentencingcouncil.org.uk/publications/item/overarching-principles-seriousness-definitive-guideline/>

Polsko: Počet odsouzených v elektronickém monitorovacím systému (EMS). In: *Justice.cz: Náramky [online].* Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/systemy-v-evrope/systemy-v-evrope-polsko/>

Portál informačního systému ODok Úřadu vlády České republiky [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/materialy>

PREUSS, Ondřej. Vše o trestu odnětí svobody. *Dostupný advokát [online].* © 2013-2022, 26. 4. 2022 [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/trest-odneti-svobody>

Probační služba přestala využívat elektronický monitoring. Prozatím ho nahradí namátkové kontroly. *IRozhlas [online].* Praha: Český rozhlas, © 1997-2022, 2. prosince 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/probacni-a-mediacni-sluzba-elektronicky-monitoring-naramky-vezeni-vazba_2112021505_kth

Rezort elektronicky monitoruje už 200 odsouzených mimo väzenia. *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky [online].* Bratislava, 24.09.2019 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/sudy-a-rozhodnutia/sudy/aktuality/?eid=2576>

SEDLÁK, Jan. Lidí s čipem už jsou v Česku stovky. Vznikla první čipovací firma a čipy můžete běžně platit. *Lupa.cz: server o českém internetu [online].* Praha: Internet Info, c1997 – 2022, 21. 9. 2021 [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lidi-s-cipem-uz-jsou-v-cesku-stovky-vznikla-prvni-cipovaci-firma-a-s-cipy-muzete-bezne-platit/>

Sněmovní tisky. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sntisk.sqw>

Společnost Supercom neuspěla s pokusem o zmaření výplaty bankovní záruky [online]. Praha: Probační a mediační služba, 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/spolecnost-supercom-neuspela-s-pokusem-o-zmareni-vyplaty-bankovni-zaruky/>

Súčasný pomer využitia EM v jednotlivých inštitútoch trestného konania - september 2019 [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/Graf%20-%20pomer%20vyuzitia%20EM%20sep_2019.pdf

Štatistická ročenka 2019: Trestná agenda [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR Analytické centrum, 2020 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/rocenka2019/I.-Trestná-agenda_2019_pdf.pdf

Štatistická ročenka 2020: Trestná agenda [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR Analytické centrum, 2021 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2021/Statisticka_rocenka_2020/I.%20Trestná%20agenda_2020.pdf

Štatistická ročenka 2021: Trestná agenda [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR Analytické centrum, 2022 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2022/statisticka_rocenka_2021/I.%20Trestná%20agenda_2021.pdf

TASR. Elektronický systém monitoringu osôb bol použitý u 15 odsúdených: Namiesto nárastu sa počet alternatívnych trestov znížil. *Teraz.sk* [online]. Bratislava, 29. decembra 2016 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/slovensko/projekt-esmo-nedokazal-zvysit-pocet/235740-clanok.html>

The Middle Ages. In: *Britannica* [online]. [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/history-of-Europe/The-Middle-Ages>

Trest domáciho väzenia a elektronický monitoring. In: *Justice.cz: Náramky* [online]. Praha: Ministerstvo spravodlivosti ČR [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/historie/>

Ukončení elektronického monitoringu [online]. Ministerstvo spravodlivosti ČR, 2021 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/ukonceni-elektronickeho-monitoringu/>

United Kingdom: People and Society [online]. September 29, 2022 [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-kingdom/>

V Brně končí projekt zabydlování bezdomovců, podle města byl drahý. In: *IDnes.cz* [online]. MAFRA, c1999-2022, 9. dubna 2019 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/bydleni-rapid-re-housing-pomoc-bezdomovci-deti-brno-zastupitele-konec-projekt.A190409_469290_brno-zpravy_krut

V Česku jsou tři lidé nakažení koronavirem. Předtím byli v Itálii. In: *Česká televize* [online]. 1. 3. 2020 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3056228-v-cesku-jsou-tri-lide-nakazeni-koronavirem>

Vývoj registrované kriminality v roce 2021. *Policie ČR* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2021.aspx>

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020. In: *Veřejná žaloba* [online]. Brno, 15. června 2021 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zpráva_o_činnosti_SZ_za_rok_2020_textová_část.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH ZÁKONŮ A JINÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Criminal Justice Act 1991 (Anglie a Wales)

Criminal Justice Act 2003 (Anglie a Wales)

Criminal Justice and Immigration Act 2008 (Anglie a Wales)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES

Nizozemský trestní zákoník

Police, Crime, Sentencing and Courts Act 2022 (Anglie a Wales)

Sentencing Act 2020 (Anglie a Wales)

Smlouva o fungování Evropské unie

Strafgesetzbuch (Německo)

Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon

Zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 550/2003 Z. z., o probačných a mediačních úřednících

Zákon č. 78/2015 Z. z., o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2003, sp. zn. III. ÚS 68/04.

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04.

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 144/05.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2011, sp. zn. I. ÚS 2318/11.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1339/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Trestní zákoník 17/2013, [R 4/2014 tr.].

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 6. 2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013).

Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. Ts 43/2012, [R 9/2014 tr.].

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 To 233/2014.

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 5 To 332/2016.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. C-294/16.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 6 Tdo 353/2017

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 6. 2017, sp. zn. 13 To 198/2017

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 1026/18

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 20. 3. 2019, č. j. 30 T 121/2018-480

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. I. ÚS 3111/19

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19

Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 866/20

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2021, sp. zn. 4 Tdo 625/2021.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2021, sp. zn. 15 To 63/2021.

SEZNAM OSTATNÍCH ZDROJŮ

Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů)

Důvodová zpráva k zákonu č. 220/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 453/0.

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Trest domácího vězení: Metodický standart. Probační a mediační služba ČR, 2016.

Události: Domácí vězení bez náramků. TV, ČT 1. 29. května 2021. 19:00.

Trest domácího vězení, jeho výkon a kontrola

Abstrakt

Práce pojednává o trestu domácího vězení a tématech s ním úzce spojených, zejména o jeho výkonu a kontrole. Práce zpracovává poznatky z relevantní odborné literatury, a to učebnicové, komentářové a monografické a rovněž vychází z odborných článků, které jsou pro toto téma významným zdrojem informací. Nechybí ani analýza dostupné judikatury a statistických dat a internetových zdrojů.

Práce se snaží o komplexní zpracování tématu, když přináší úvod do problematiky trestání, následně podrobně zpracovává právní úpravu všech relevantních fází ukládání a vykonávání trestu domácího vězení v České republice. Celou práci se prolíná snaha autora předložit klady tohoto trestu, analyzovat nedostatky a skutečnosti, které brání širšímu užívání trestu v ČR a přináší zamyšlení nad jeho budoucím směřováním.

Práce je členěna celkem do sedmi kapitol, které postupují od teoretického základu k právnímu zpracování samotného institutu a následně se zabývají výkonem a kontrolou výkonu trestu domácího vězení, jakož i dalším souvisejícím otázkám. Úvodní kapitoly nabízí vzhled do problematiky trestání, pojmu trestu, systému trestání v České republice a představují koncept restorativní justice. Jádrem práce je druhá kapitola, v níž je stručně zpracována historie a vývoj domácího vězení ve světě i v České republice a následně jsou zde rozebrány hmotněprávní aspekty trestu domácího vězení. Tato kapitola rovněž povšechně zpracovává proces ukládání trestu jak v obecné, tak konkrétní rovině ve vztahu k aspektům typickým pro trest domácího vězení. V závěru této kapitoly je rovněž zpracována problematika výkonu a kontroly trestu domácího vězení, která je doplněna zpracováním role Probační a mediační služby, jejíž úloha je v tomto ohledu klíčová. V této kapitole nechybí ani pohled na resocializační působení tohoto trestu a rozbor specifik úpravy domácího vězení pro mladistvé, které jsou však zpracovány spíše okrajově.

Zbývající část práce se zabývá pohledem na aktuální dění na v oblasti právní úpravy trestu domácího vězení v České republice a rovněž přináší pohled na evropský rozměr tohoto institutu a jeho úpravu na Slovensku, ve Velké Británii, v USA, Nizozemsku, Belgii a Německu. V této části práce lze také nalézt statistickou analýzu dosavadního ukládání trestu domácího vězení, zejména ve vztahu k zavedení elektronického monitoringu a rozbor dosavadní judikatury. V samém závěru práce jsou blíže zpracovány vybrané problematické aspekty a podněty *de lege ferenda*.

Klíčová slova: alternativní trest, elektronický monitoring, domácí vězení

The punishment of house arrest, its execution and control

Abstract

The thesis deals with the punishment of house arrest and topics closely related to it, especially its execution and control. The thesis elaborates on the findings of the relevant literature, namely textbook, commentary and monographic literature, and draws on scholarly articles that are an important source of information for this topic. There is also an analysis of available case law and statistical data. The thesis also widely uses internet sources.

The thesis attempts to provide a comprehensive treatment of the topic by introducing the issue of punishment, followed by a detailed treatment of the legal regulation of all relevant phases of the imposition and execution of house arrest in the Czech Republic. Throughout the thesis, the author tries to present the pros of this punishment, analyses the shortcomings and facts that hinder the wider use of the punishment in the Czech Republic and reflects on its future direction.

The thesis is divided into seven chapters, which proceed from the theoretical basis to the legal treatment of the institute itself and then deal with the execution and control of the execution of the sentence of house arrest, as well as other related issues. The introductory chapters offer an insight into the issue of punishment, the concept of punishment, the system of punishment in the Czech Republic and introduce the concept of restorative justice. The core of the thesis is the second chapter, in which the history and development of house arrest in the world and in the Czech Republic is briefly discussed, followed by a description of the substantive aspects of house arrest. This chapter also briefly presents the process of imposing punishment both in general and specific terms in relation to the aspects typical for the punishment of house arrest. The chapter also concludes with a treatment of the enforcement and control of house arrest, supplemented by an elaboration of the role of the Probation and Mediation Service, which is crucial in this respect. This chapter also includes a look at the resocialisation effect of this punishment and an analysis of the specifics of the regulation of house arrest for juveniles, which are, however, treated rather marginally.

The remaining part of the thesis describes the current developments in the field of legal regulation of house arrest in the Czech Republic and provides a look at the European dimension of this institution and its regulation in Slovakia, Great Britain, the USA, the Netherlands, Belgium, and Germany, including a comparison. In this part of the work, there is a summary of existing case law, followed by a statistical analysis of the imposition of house

arrest to date, especially in relation to the introduction of electronic monitoring. At the very end of the thesis, selected problematic aspects and suggestions *de lege ferenda* are elaborated.

Key words: alternative punishment, electronic monitoring, house arrest